

LÄNSSTYRELSEN I KALMAR LÄN
INFORMERAR 1991:2

INVENTERING AV ÄNGS-
OCH HAGMARKER

Mörbylånga kommun

Samtliga illustrationer: Dagny Lied.

Länsstyrelsen i Kalmar län
391 86 Kalmar
Telefon 0480-820 00

Miljövärdsenheten

Meddelande 1991:2

Ängen, där djurens vinterfoder bärgades, och hagen, där djuren betade under sommaren, var en gång bondens viktigaste marker. Nu är de blommande ängarna och betesdjurens tuktade hagar i snabb takt på väg att försvinna. De är inte längre en självklar del av odlingslandskapet.

Samtidigt är ängarna och hagarna naturtyper som berikar landskapet och förhöjer naturupplevelsen. De hyser en enastående rik flora och fauna. Här finns växter och djur som under många århundraden anpassat sig till bondens sätt att sköta marken. När markerna nu växer igen eller gödslas försvinner de. Totalt är nästan 200 växter i ängar och hagar hotade!!

Att bevara åtminstone de värdefullaste delarna av detta kulturarv är en angelägen uppgift. Nu krävs samverkan mellan enskilda brukare, ideella organisationer, stat och kommun. Den här inventeringen ska förhoppningsvis vara ett hjälpmedel i en sådan strävan!

INNEHÅLLSFÖRTECKNING

<u>Del 1</u>	INLEDNING	1
	HISTORIK	2
	METODIK	4
	KOMMUNBESKRIVNING	5
	SAMMANFATTNING	6
<u>Del 2</u>	ÖVERSIKT KLASS I-III	9
	OBJEKTBESKRIVNING	11
	ÖVERSIKT ÖVRIGA OBJEKT	137
<u>Bilagor</u>	Bilaga 1 Fältblankett	
	Bilaga 2 Markslag och naturtyper	
	Bilaga 3 Indikatorarter	
	Bilaga 4 Vegetationstyper	
	Bilaga 5 Skötselråd	

I inventering eftersöks naturliga ängs- och hagmarker

De naturliga ängs- och hagmarkerna representerar stora natur- och kulturvärden, som i snabb takt håller på att utarmas eller försvinna.

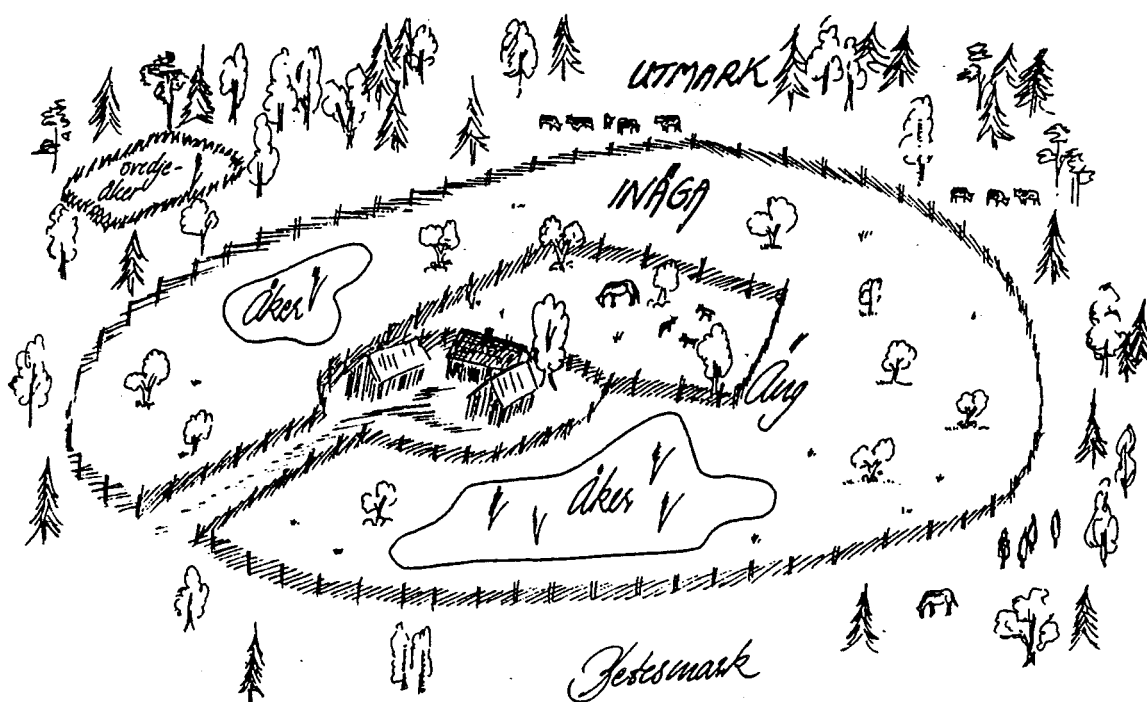
Mot denna bakgrund startade naturvårdsverket under 1987 en inventering av ängs- och hagmarker i hela landet. Syftet med inventeringen är att lokalisera och klassificera kvarvarande arealer opåverkade slåtter- och betesmarker. Länsstyrelserna har ansvaret för arbetet regionalt. I Kalmar län inventerades Emmaboda och Nybro kommuner under första året. Torsås, Mönsterås och Hultsfred blev färdiga under 1988. Högsby, Vimmerby, Oskarshamn och Kalmar kommuner inventerades under 1989 och 1990 blev Västervik, Mörbylånga och Borgholm kommuner inventerade. Naturvårdsverket svarar för huvuddelen av finansieringen. Dessutom har kommunerna bidragit med ekonomiskt stöd, vilket har gjort inventeringen möjlig.

I inventeringen eftersöks naturliga ängs- och hagmarker som, under lång tid och i obruten följd, använts som slåtter- eller betesmark. Dessutom ska marken inte ha varit utsatt för sentida påverkan exempelvis i form av gödsling eller vara kraftigt igenväxt.

Många betesmarker som ytligt sett har hagmarkskaraktär är igenlagda åkermarker med åkerholmar och dungar. Andra har, genom gödsling eller igenväxning, en helt förändrad eller utarmad flora och fauna. Sådana marker har fått en låg klassning eller upptas inte alls i denna inventering, trots att de i vissa fall kan vara mycket värdefulla från andra utgångspunkter t ex som inslag i landskapsbilden eller som strövområden.

Bondens vackra landskap fanns redan på järnåldern

Ängen och hagen har en lång historia. I mer än 1 000 år har slåtter och bete präglat naturen i Sverige. Järnåldersbönderna bärgade gräs och löv till vintern och hägnade för djuren på samma sätt som generationer jordbrukare gjort efter dem ända in i vårt århundrade. Bonden hade stor kunskap om hur fodermarkerna, äng och hage, skulle skötas för att ge största möjliga avkastning. Och växterna utvecklade ett mångfald former och särdrag för att överleva mulens och liens framfart. Resultatet blev det vackra, svenska odlingslandskapet där ängen och hagen hade en central roll.

Ängen gav djuren vinterfoder

När människan blev mer permanent bofast och man började "stalla" djuren på vintern, behövdes stora mängder vinterfoder. Slåtterängen blev då den viktigaste delen av odlingslandskapet. Ängen och åkermarken låg, tillsammans med hagen, närmast gårdarna. De tillhörde den s k inägan.

Ängen var bondens värdefullaste markslag. Den bestämde hur många djur han kunde föda. Antalet djur påverkade dessutom åkermarkens storlek och avkastning, eftersom den enda tillgängliga gödseln kom från djuren. Härifrån kommer det gamla talesättet "äng är åkers moder". Ängen hade ofta ett glest träd- och buskskikt. Visst stal träden en del näring och ljus, men de gjorde ändå stor nytta. Träden kunde dra till sig näring från djupare jordlager, som kom marken tillgodo när löven föll på hösten. Vidare gav träd och buskar en god fördelning av ljus och skugga. Man kvistade också träden, d v s skar kvistar och band till kärvar som torkades för att dryga ut djurens vinterfoder.

Slåttern började oftast under andra hälften av juli. När ängsvädden och slåtterfibblan blommade, när rödklöverns blomma blivit brun och när slåttergubbens sidoskott, bondens drängar, blommade var det dags att slå ängen. Slåttern, som engagerade hela byns befolkning, kunde hålla på en dryg månad.

Hagen gav djuren sommarfoder

I det gamla odlingslandskapet fanns två typer av betesmarker: utmarksbetet och hagen vid bebyggelsen. Flertalet djur gick på sommarbete i utmarken. Man sa att djuren gick "på skogen". Utmarksskogen såg inte ut som våra dagars skogar utan var gles och nästan parklik. Trädsiktet var oftast lågvuxen björk med inslag ett och annat barrträd. Utmarken var inte hägnad fränsett det stängsel som hindrade djuren att komma in i inägan. Hela byns djur betade tillsammans i utmarken. I utmarksskogen bedrev man ett extensivt skogsbruk, med endast mindre uttag till husbehov. Ibland tog man även upp tillfälliga åkrar, s k svedjeåkrar.

Småkalvarna och dragdjuren, som man ville ha hemmavid, gick i en beteshage invid byn. Den var ofta glest trädbevuxen, stängslad och begränsad i storlek. Alltså mer lik det vi idag kallar hagmark.

Skiftesreformer och nya brukningsmetoder ledde till en omfattande landskapsomvandling.

Bondens sätt att sköta sin mark följde samma mönster in på 1800-talet. Sedan började en ny tid då de urgamla odlingsformerna förändrades eller upphörde. Först kom skiftesreformerna. Jorden omfördelades och varje brukare fick mer sammanhållna marker. Så följde nya jordbruksredskap, vallodling, handelsgödsel och en omvälvande mekanisering slag i slag.

Nyupptagna åkrar bredde ut sig på bekostnad av ängen. Genom vallodlingen gav åkern både brödsäd och vinterfoder till djuren och ängens betydelse minskade. Skogsbruket började drivas mer rationellt och man fann att djuren konkurrerade med virkesproduktionen. Djuren flyttades istället till inägan där de stenigaste och magraste ängsmarkerna återstod. Det är dessa marker vi idag hittar mest av i inventeringen; gamal ängsmark som nu används som betesmark.

Inventeringen sker i tre steg

a) Förarbete

Förarbetet omfattar följande moment

1. Sammanställning av befintliga data om kända objekt.
2. Kontakt med myndigheter, föreningar (SNF:s lokalkrets, Smålands flora, hembygdsföreningar).
3. Flygbildstolkning och kartanalys.
4. Urval och preliminär avgränsning av objekt för fältinventering, där områden under 2 hektar ej medtagits.

b) Fältarbete

1. Fältinventering av objekt som framkommit i förarbetet.
2. Insamling och registrering av fältdata om objektens egenskaper enligt särskilt upprättad inventeringsblankett (se bil. 3). Här registreras bl a indikatorarter (se bil. 4) och vegetationstyper (se bil. 5).
3. Fotografisk dokumentation.

c) Bearbetning

1. Regional/lokal jämförelse görs av inventeraren.
2. Regional jämförelse av länsstyrelsen.
 - Värdering och urval enligt givna kriterier.
 - Klassificering av bevarandevärdet.

Användningsområde

Inventeringen syftar till att ge underlag för:

- * Att säkerställa av de för naturvården och kulturminnesvården mest värdefulla områdena med naturliga slätter och betesmarker (riksobjekt) med stöd av naturvårdslagen.
- * Naturvårdsplan och kulturminnesvårdsprogram för länet.
- * Den kommunala fysiska planeringen.
- * Styrning av samhällets stödresurser i olika former till de för naturvården och kulturminnesvården mest värdefulla områdena med naturliga slätter- och betesmarker och där naturvårdsnyttan av stödinsatserna bedöms bli störst. Detta kan ske i form av bl a AMS-medel, medel till naturvårdsåtgärder i odlingslandskapet (NOLA), medel ur anslaget Vård av naturreservat m m och kommunala medel.
- * Tillämpning av hänsynsregler i skötsellagen, skogsvårdslagen och naturvårdslagen, liksom tillämpning av 18, 18c och 20 §§ naturvårdslagen.
- * Att följa utvecklingen av naturresursen naturliga slätter- och betesmarker.

Naturförhållanden

Mörbylånga kommun på södra Öland är belägen i en utpräglad jordbruksbygd, dvs arealen åkermark är stor i förhållande till arealen skogsmark. Åkermarken utgör drygt 44 procent av kommunens totala yta, medan skogsmarkerna endast utgör drygt 8 procent.

Mörbylånga kommun tillhör naturgeografiska regionen 14 a Ölands och Gotlands alvarområden. Regionen karakteriseras av slättlandskap och har legat under högsta kustlinjen. Landskapets utseende bestäms i sina huvuddrag av flackt eller mot ost-sydost svagt stupande packar av lagrade sedimentbergarter.

Berggrunden utgörs av kambrosiluriska sedimentbergarter, huvudsakligen ortoceratitkalksten med underliggande alunskiffer, den senare går i dagen här och var utmed den västra landborgskanten.

Moräntäcket är tunt och har tillsammans med det förekommande isälvmaterialet under landhöjningen omvandlats till svallad morän, strandgrus och klapper av vågor och bränningar. Resultatet har blivit närmast unikt välbildade vallformer, vilka går att följa långa sträckor i landskapet. Stora arealer kallt berg förekommer (alvarmarker) och likaså moränleror.

I den sk Mörbylångadalen sträckan Vickleby-Kastlösa finns överlagrande moränen ett lager sandblandad lera som täcks av ett mäktigt lager lövskogsmylla vilket givit en utomordentligt god och lättbrukad åkerjord.

Jordbruket i Mörbylånga kommun

Mörbylånga kommun är en utpräglad jordbruksbygd och områdena väster och öster om stora alvaret är karterat som mycket goda jordbruksområden, speciellt då Mörbylångadelen som är ett av de bästa jordbruksområdena i Sverige. Totala arealen åkermark i kommunen är cirka 18 900 ha vilket utgör drygt 44 % av kommunens totala yta.

Enligt jordbruksstatistiken finns cirka 5 500 ha betesmark i kommunen vilket är cirka 13 % av kommunens totala areal. I statistiken ingår dock såväl kultiverad som naturlig betesmark. Arealen naturlig ängs- och hagmarker är i föreliggande inventering 4 879 ha. Stora alvaret är ej medräknat, då det undergår en speciell inventering.

Sammanfattning

Sammanfattningen av inventeringen

- * Förekomsten av naturliga betesmarker i den inventerade delen av kommunen är koncentrerad till utmarkerna och havsstrandängarna längs östra kustremsan.
- * Flertalet områden som inventerats hävdas genom bete. I endast två områden förekommer slätter.
- * Sammanlagt har 63 områden bedömts tillhöra någon av de tre högsta värdeklasserna, varav hela 15 objekt har högsta värdeklass.

	Antal objekt
Klass I · högsta naturvärde	15
Klass II mycket högt naturvärde	18
Klass III högt naturvärde	30
Klass IV Övriga objekt av visst värde	23
Totalt	86

- * Öppen utmark är den vanligaste naturtypen i inventeringen. Hagmarkerna är ofta gödselpåverkade eller uppodlade. Så här fördelar sig naturtyperna i de tre högsta värdeklasserna med avseende på ytan.

Annan öppen utmark	4 105,0 ha
Buskrik utmark	345,5 ha
Öppen hagmark	276,5 ha
Havsstrandäng	50,5 ha
Buskrik hagmark	71,2 ha
Blandlövhage	12,7 ha
Björkhage	8,2 ha
Träd- och buskbärande äng	5,0 ha
Annan öppen äng	4,0 ha
totalt	4 878,6 ha

- * Stora alvaret är som tidigare påpekats ej med i föreliggande rapport. En uppskattning av Stora alvarets betesareal är cirka 10 000 ha. Vilket gör att den totala betesarealen i Mörbylånga kommun är runt 15 000 ha.
- * Under inventeringens gång har vi stött på naturtyper som vi ej kunnat hänföra till någon av Nordiska ministerrådets naturtyper.

a) Träd- och buskbärande utmark

Betesmark på utmarken som ej kan hänföras till buskrik utmark p g a sitt trädskikt, ej heller till betad skog, då trädskiktet ej är slutet.

b) Buskrik hagmark

Denna betesmarkstyp karaktäriseras av dominans på buskar och saknar i stort, eller helt trädskikt. Täckningsgraden ska vara över 25 % annars hänförs det till öppen hagmark.

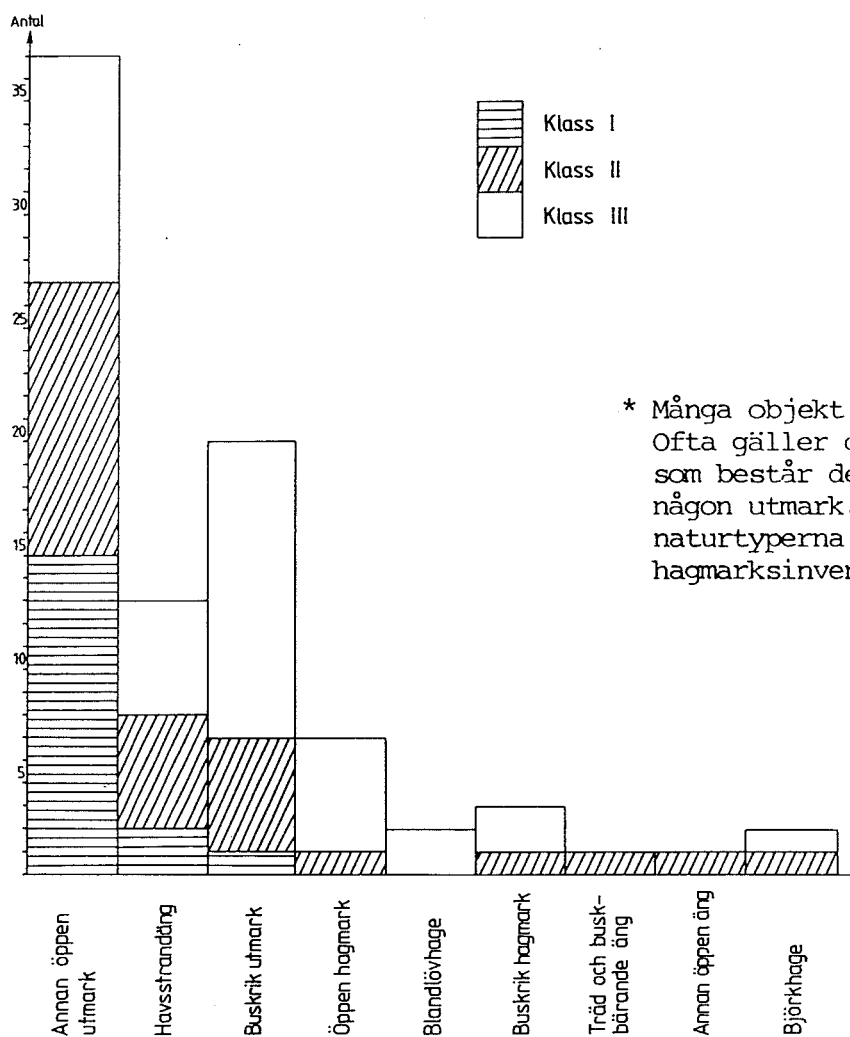
- * Vi har även funnit en trivialare variant av fuktäng av kalktyp som domineras av gräs eller halvgräs och som saknar huvudtypens örtrikedom. Vi har i inventeringen kallat den Fuktäng av gräsrik kalktyp.

Klass I-III objekt i Mörbylånga kommun

Klass

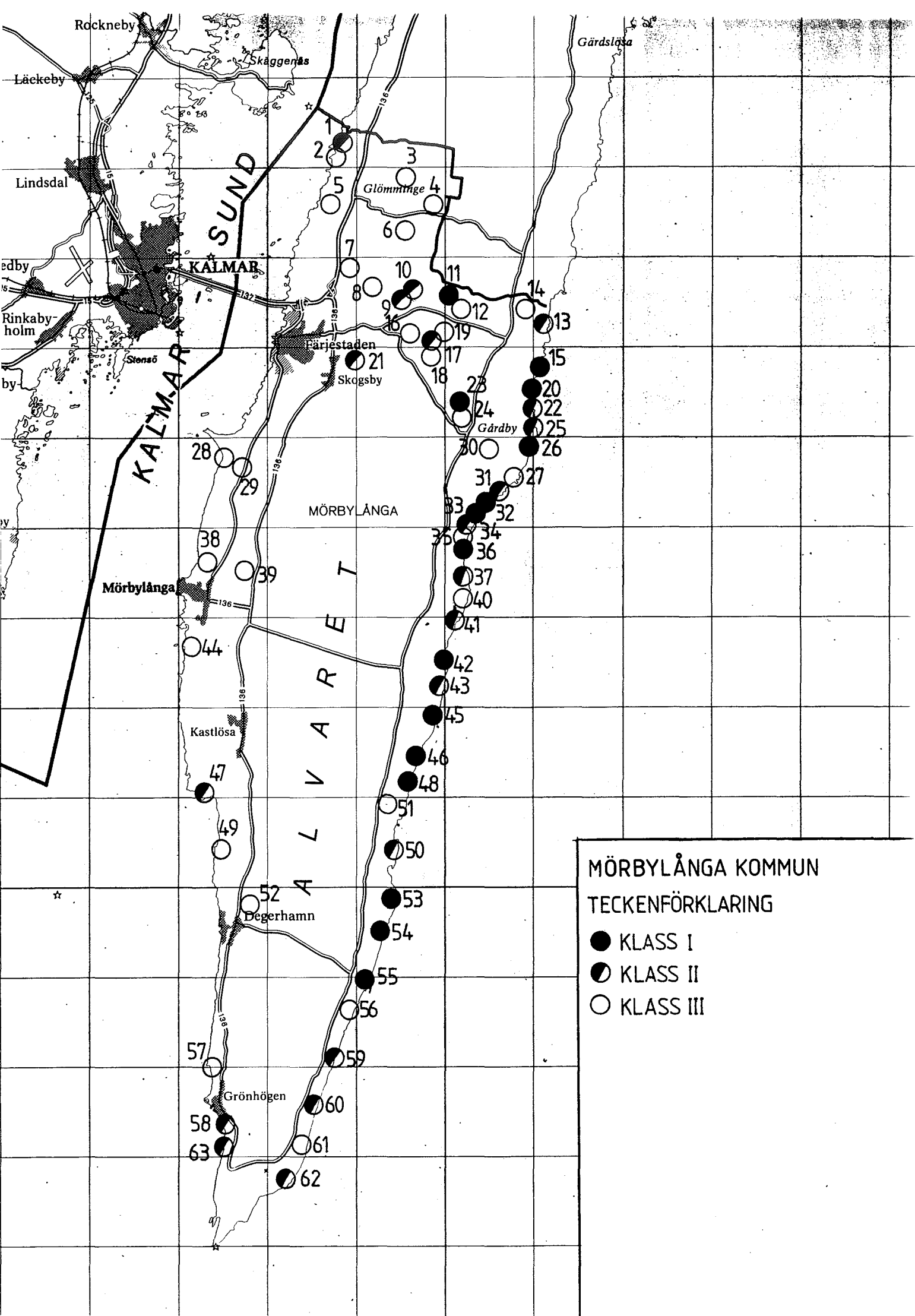
1. Koviken	- Havsstrandäng och buskrik utmark	II
2. Fäholmen	- Havsstrandäng	III
3. Ryd	- Öppen hagmark och blandlövhage	III
4. Gillsätra	- Buskrik utmark	III
5. Strandskogen	- Annan Öppen utmark	III
6. Övetorp	- Blandlövhage och öppen hagmark	III
7. Hult	- Buskrik utmark	III
8. Jordtorp	- Buskrik hagmark	III
9. Gråborg 1	- Träd- och buskbärande äng, öppen hagmark och björkhage	II
10. Gråborg 2	- Buskrik utmark	II
11. Gunnarstorp	- Buskrik utmark	I
12. Långrälla	- Buskrik utmark	III
13. Strandtorp	- Annan Öppen utmark	II
14. Bettorp	- Buskrik utmark	III
15. Bröttorp	- Annan Öppen utmark och havsstrandäng	I
16. Igelmossen	- Buskrik utmark	III
17. Skogsby	- Buskrik utmark	II
18. Eriksöre	- Buskrik utmark	III
19. Skogsby-Bröttorp	- Öppen utmark	III
20. Hagby	- Annan Öppen utmark	I
21. Degerrörsbacken	- Buskrik hagmark	II
22. Bläsinge	- Annan Öppen utmark	III
23. Övre Ålebäck	- Ljunghed och annan öppen utmark	I
24. Gårdby	- Björkhage och buskrik hagmark	III
25. N och Ö Ålebäck	- Annan Öppen utmark	III
26. N Näsby 1	- Annan Öppen utmark	I
27. S Näsby	- Annan Öppen utmark och havsstrandäng	III
28. Bejershamm	- Buskrik utmark	III
29. Stora Frö	- Annan Öppen utmark	III
30. N Näsby 2	- Öppen hagmark	III
31. Sandbäck-Åby	- Annan Öppen utmark	II
32. N Sandby	- Annan Öppen utmark	I
33. S Sandby	- Annan Öppen utmark	I
34. Frösslunda	- Annan Öppen utmark och havsstrandäng	II
35. N Kvinneby	- Annan Öppen utmark	III
36. St Brunneby	- Annan Öppen utmark	I
37. L Brunneby	- Annan Öppen utmark	II
38. Kleva	- Havsstrandäng och buskrik utmark	III
39. Mysingehög	- Annan Öppen utmark	III
40. Stenåsa	- Annan Öppen utmark	III
41. Slagestad	- Annan Öppen utmark	II
42. S Kvinneby	- Annan Öppen utmark och havsstrandäng	I
43. Alby	- Annan Öppen utmark	II
44. Risinge	- Buskrik utmark	III
45. Triberga	- Annan Öppen utmark	I
46. Hulterstad	- Annan Öppen utmark	I
47. Eckelsudde	- Havsstrandäng och buskrik utmark	II
48. Skärlöv 1	- Annan Öppen utmark	I
49. Hammarby	- Havsstrandäng och buskrik utmark	III
50. Mellby	- Annan Öppen utmark och havsstrandäng	II
51. Skärlöv 2	- Öppen hagmark	III
52. Tokhagen	- Öppen hagmark	III

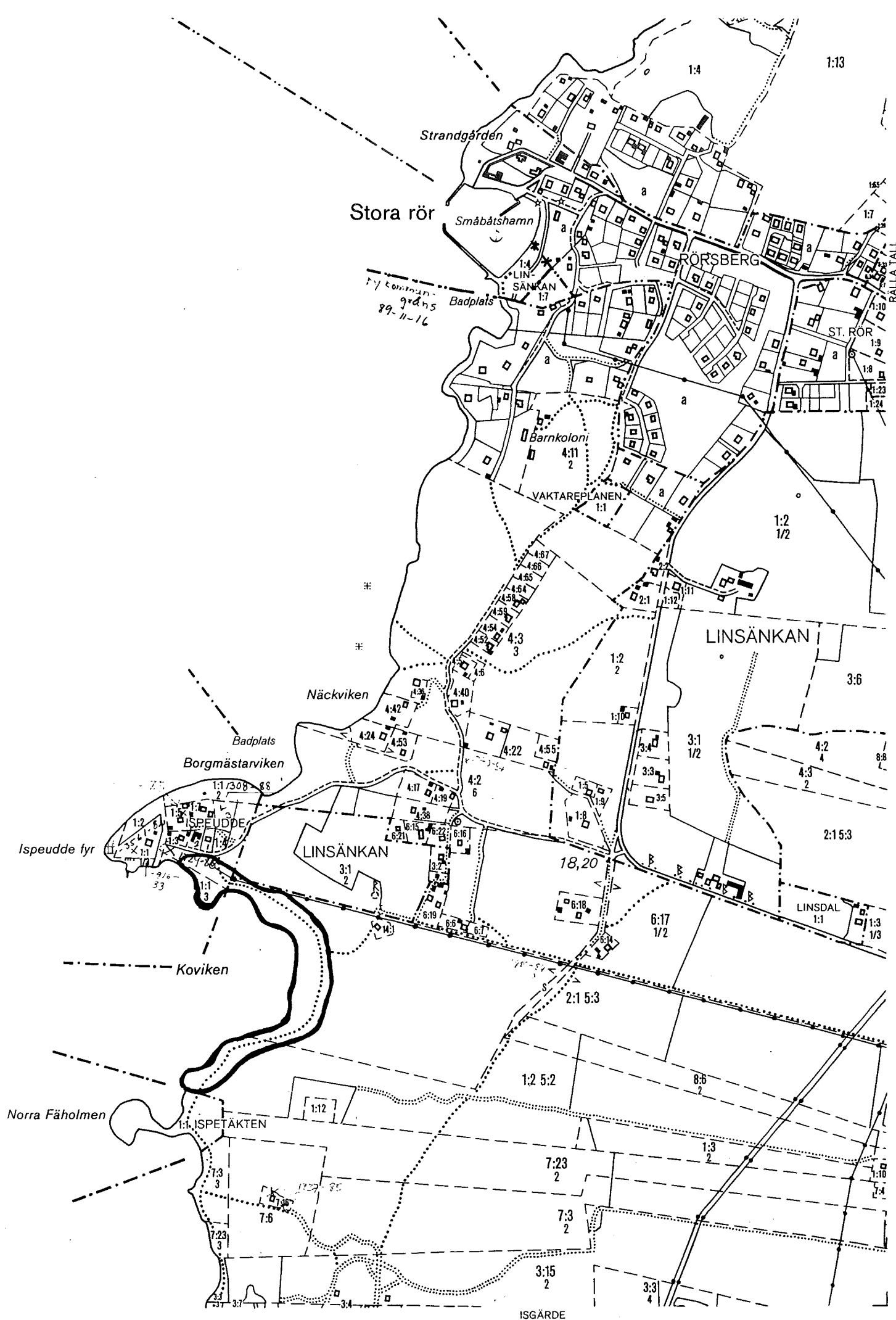
53. Segerstad	- Annan öppen utmark	I
54. Seby	- Annan öppen utmark	I
55. Gammalsby-Torngård	- Annan öppen utmark	I
56. Gräsgård	- Annan öppen utmark	III
57. Ventlinge 1	- Havsstrandäng och buskrik utmark	III
58. Ventlinge 2	- Annan öppen utmark	II
59. Össby	- Annan öppen utmark och annan öppen äng	II
60. Enetri	- Annan öppen utmark	II
61. Näsby	- Annan öppen utmark	III
62. Svibo äng	- Annan öppen utmark	II
63. Ottenby	- Annan öppen utmark och havsstrandäng	II

På följande sidor presenteras objekten och redovisas på ekonomiska kartan, skala 1:10 000.

Frekvenser av de olika vegetationstyperna graderas enligt en tregradig skala där (3)= dominant, riklig. (2)= vanlig och (1)= enstaka.

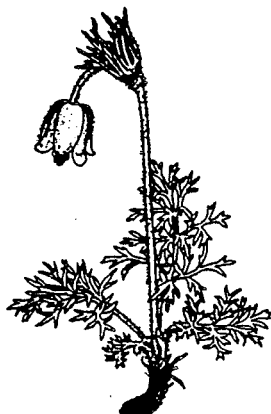

1. Koviken

Klass II

- Naturtyp:** Havsstrandäng, buskrik utmark
- Vegetationstyper:** Fårsvingeltorräng dominerar på fastmarken. Havsstrandängens växtsamhällen utgörs av en övre landstrandvegetation av strandmalörttyp och längre ner en landstrandvegetation av agnsäv-krypventyp.
- Trädskikt:** Tall utgör det vanligaste trädslaget, enstaka inslag av al och ek finns också representerade.
- Buskskikt:** En, nypon, slån och rönn
- Täckningsgrad:** 0-25 %
(träd och buskar)
- Indikatorarter:** Fältsippa är rikligt förekommande. Jungfrulin och gullviva är vanliga medan darrgräs, harstarr, skogsnycklar, lundkovall, höskallra, mandelblomma och axveronika förekommer i enstaka exemplar. På havsstrandängen finns bland betesgynnade växter följande arter: krypven, trift, nålsäv, höstfibbla, gulkämpar, vitklöver och havssälting.
- Kulturrehistoria:** Stengärdesgård
- Hävd:** Vålhävdad 75 %
Måttligt hävd 25 %
- Ingrepp och påverkan:** Inga synliga ingrepp
- Sammanfattande värdetext:** En välhävdad strandäng vid Isgärde. Norr om hagen ligger en välbesökt badplats och den norra delen av hagen nyttjas även som läger och campingplats. Strandängens fastmarksparti som utgörs av fårsvingeltorrängar har ett rikligt bestånd av fältsippa som ställvis dominerar fältskiktet. Havsstrandängens växtsamhällen är ej så välutvecklade utan finns mestadels som en smal bård mot det omgivande havet.

Fältsippa (*Pulsatilla pratensis*)
Blommar i maj på torrängar och gräshedar men även på sand.
Allmänt förekommande.

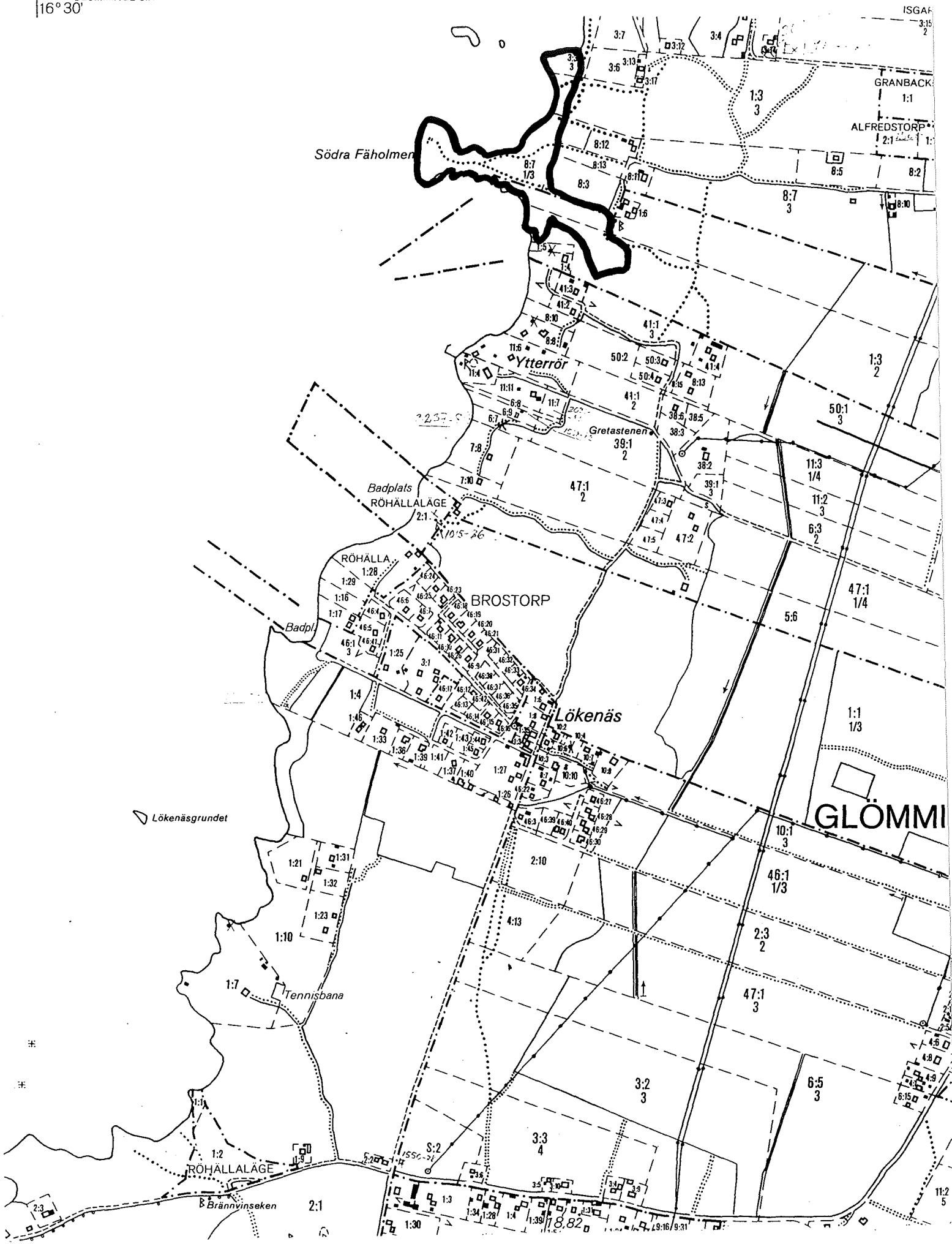
KALMAR LÄN

VERSION: [REDACTED]

046 88 4G 8i STORA RÖR

MÖRE och ÖLANDS D:A
MORBYLÅNGA K:N
GLOMMINGE S:N

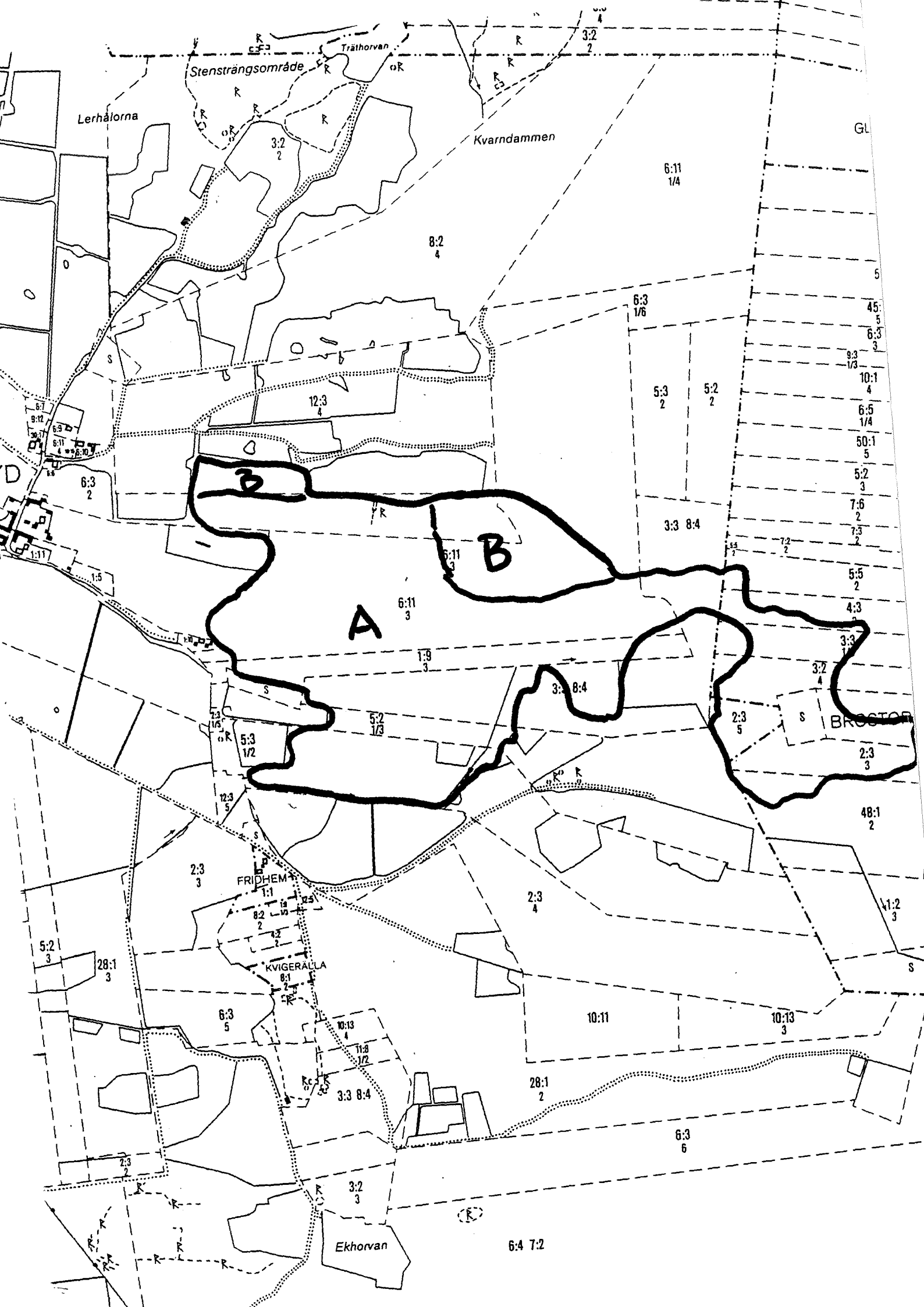
16° 30'

2. Fäholmen

Klass III

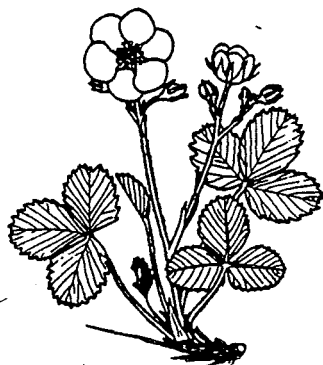
Naturtyp:	Havsstrandäng
Vegetationstyper:	Fårsvingeltorräng (3) Övre landstrandvegetation av salttåg-rödsvingeltyp (1) Nedre landstrandvegetation av agnsäv-krypventyp (1)
Trädskikt:	Ek, oxel, tall
Buskskikt:	Slån, en
Täckningsgrad: (träd och buskar)	0-25 %
Indikatorarter:	Vårbrodd, darrgräs, liten blåklocka, rödklint, backnejlika, sommarfibbla, vårfingerört, gullviva, fältsippa, trift, gulkämpar och havssälting.
Kulturhistoria:	Stengärdesgård
Hävd:	Välhävdad 75 % Måttlig hävd 25 %
Ingrepp och påverkan:	Inga synliga ingrepp
Sammanfattande värdetext:	Den vackert belägna havsstrandängen norr om Glömminge ligger inträngd i ett sommarstugeområde. Betet är extensivt, men då området karaktäriseras utav torrängar krävs ej så hårt betestryck för att hålla betesfloran under god hävd.

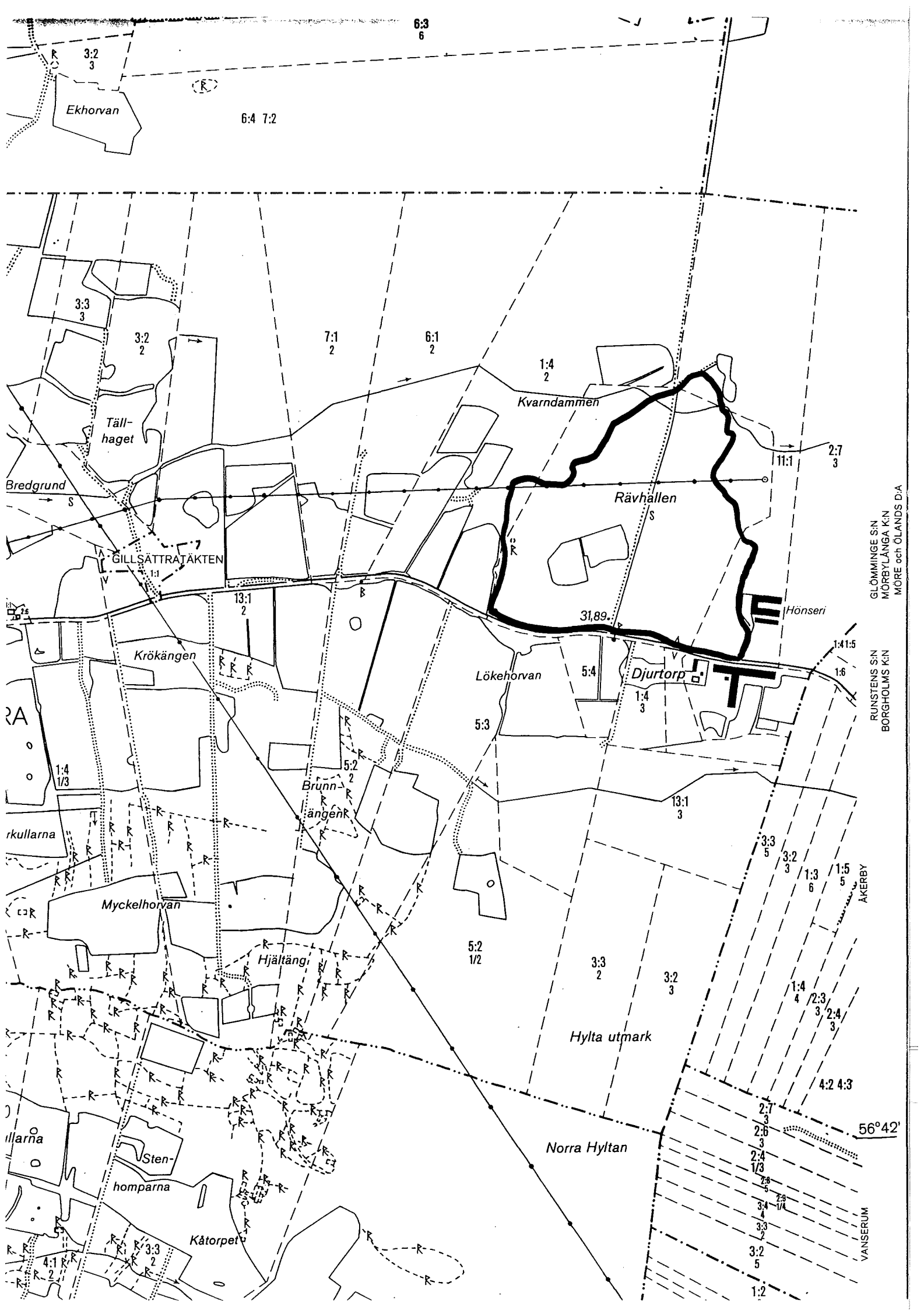
3. Ryd

Klass III

Naturtyp:	A) Öppen hagmark, B) blandlövhage
Vegetationstyper:	Örtrik ängshavretorräng (2) Fårsvingeltorräng (1) Rödvenäng (1)
Trädskikt:	Oxel, ask, vildapel, björk, tall
Buskskikt:	En, slån, nypon, björk, sälg, ölandstok, hassel
Täckningsgrad: (träd och buskar)	25-50 %
Indikatorarter:	Darrgräs, stor blåkllocka, liten blåkllocka, rödklint, jordtistel, knägräs, brudbröd, backsmultron, solvända, krissla, prästkrage, vildlin, korskovall, bockrot, gull- viva, svinrot, ängsskära, skogsklöver, backklöver, axveronika.
Kulturhistoria:	Stengärdesgård, fornlämning
Hävd:	Måttlig hävd 100 %
Ingrepp och påverkan:	Inga synliga ingrepp
Förslag till åtgärder:	Ökad betesdrift
Sammanfattande värdetext:	En stor hagmark vid Ryd. Hagen som karaktäriseras av torrängsflora hyser många hävdindikerande arter såsom vanlig förekomst av darrgräs, liten blåkllocka, jord- tistel, solvända, prästkrage och gullviva och förekomst av bl a brudbröd, vildlin, svinrot och axveronika. En gallring av enbeståndet är dock nödvändig då enen har tillåtits expandera i takt med det sviktande hävdtrycket.

Backsmultron (*Fragaria viridis*)
Tämligen rikligt förekommande på Öland i torrängar och
torr gles skogs- och buskmark.

4. Gillsätra

Klass III

Naturtyp:	Buskrik utmark
Vegetationstyper:	Örtrik ängshavretorräng Alvarhed av fårsvingeltyp (1) Fårsvingeltorräng (1)
Trädskikt:	Tall, björk
Buskskikt:	En, hagtorn
Täckningsgrad: (träd och buskar)	50-75 %
Indikatorarter:	Darrgräs, stor blåklocka, liten blåklocka, rödklint, jordtistel, S:t Pers nycklar, brudbröd, backsmultron, solvända, prästkrage, korskovall, flentimotej, gullviva, fältsippa och axveronika.
Kulturhistoria:	Stengärdesgård
Hävd:	Hävd saknas
Ingrepp och påverkan:	Inga synliga ingrepp
Förslag till åtgärder:	Gallring av enbeståndet, påbörja bete
Sammanfattande värdetext:	En artrik utmark vid Djurtorp som i dagsläget saknar hävd. Området karaktäriseras av sitt stora enebestånd, vilket är ett resultat av den upphörda hävden. Ett öde som tyvärr är allt för vanligt på Öland. Området har trots det en förvånansvärt stor mängd hävdindikerande arter varav jordtistel, backsmultron, solvända, gullviva och axveronika är vanligt förekommande.

Lokenasgrundet

Tennisbana

RÖHALLALÄGE

Brännvinseken

RÖHALLA

STRANDSKOGEN

STRANDSKOGEN

ALGUTSRUMS S.N.

Aledal

STRANDSKOGEN

Danken

1:10
1/3

4:13

12:12

12:11

12:10

12:9

12:8

12:7

12:6

12:5

12:4

12:3

12:2

12:1

12:0

11:59

11:58

11:57

11:56

11:55

11:54

11:53

11:52

11:51

11:50

11:49

11:48

11:47

11:46

11:45

11:44

11:43

11:42

11:41

11:40

11:39

11:38

11:37

11:36

11:35

11:34

11:33

11:32

11:31

11:30

11:29

11:28

11:27

11:26

11:25

11:24

11:23

11:22

11:21

11:20

11:19

11:18

11:17

11:16

11:15

11:14

11:13

11:12

11:11

11:10

11:09

11:08

11:07

11:06

11:05

11:04

11:03

11:02

11:01

11:00

10:59

10:58

10:57

10:56

10:55

10:54

10:53

10:52

10:51

10:50

10:49

10:48

10:47

10:46

10:45

10:44

10:43

10:42

10:41

10:40

10:39

10:38

10:37

10:36

10:35

10:34

10:33

10:32

10:31

10:30

10:29

10:28

10:27

10:26

10:25

10:24

10:23

10:22

10:21

10:20

10:19

10:18

10:17

10:16

10:15

10:14

10:13

10:12

10:11

10:10

10:09

10:08

10:07

10:06

10:05

10:04

10:03

10:02

10:01

10:00

9:59

9:58

9:57

9:56

9:55

9:54

9:53

9:52

9:51

9:50

9:49

9:48

9:47

9:46

9:45

9:44

9:43

9:42

9:41

9:40

9:39

9:38

9:37

9:36

9:35

9:34

9:33

9:32

9:31

9:30

9:29

9:28

9:27

9:26

9:25

9:24

9:23

9:22

9:21

9:20

9:19

9:18

9:17

9:16

9:15

9:14

9:13

9:12

9:11

9:10

9:09

9:08

9:07

9:06

9:05

9:04

9:03

9:02

9:01

9:00

8:59

8:58

8:57

8:56

8:55

8:54

8:53

8:52

8:51

8:50

8:49

8:48

8:47

8:46

8:45

8:44

8:43

8:42

8:41

8:40

8:39

8:38

8:37

8:36

8:35

8:34

8:33

8:32

8:31

8:30

8:29

8:28

8:27

8:26

8:25

8:24

8:23

8:22

8:21

8:20

8:19

8:18

8:17

8:16

8:15

8:14

8:13

8:12

8:11

8:10

8:09

8:08

8:07

8:06

8:05

8:04

8:03

8:02

8:01

8:00

7:59

7:58

7:57

7:56

7:55

7:54

7:53

7:52

7:51

7:50

7:49

7:48

7:47

7:46

7:45

7:44

7:43

7:42

7:41

7:40

7:39

7:38

7:37

7:36

7:35

7:34

7:33

7:32

7:31

7:30

7:29

7:28

7:27

7:26

7:25

7:24

7:23

7:22

7:21

7:20

7:19

7:18

7:17

7:16

7:15

7:14

7:13

7:12

7:11

7:10

7:09

7:08

7:07

7:06

7:05

7:04

7:03

7:02

7:01

7:00

6:59

6:58

6:57

6:56

6:55

6:54

6:53

6:52

6:51

6:50

6:49

6:48

6:47

6:46

6:45

6:44

6:43

6:42

6:41

6:40

6:39

6:38

6:37

6:36

6:35

6:34

6:33

6:32

6:31

6:30

6:29

6:28

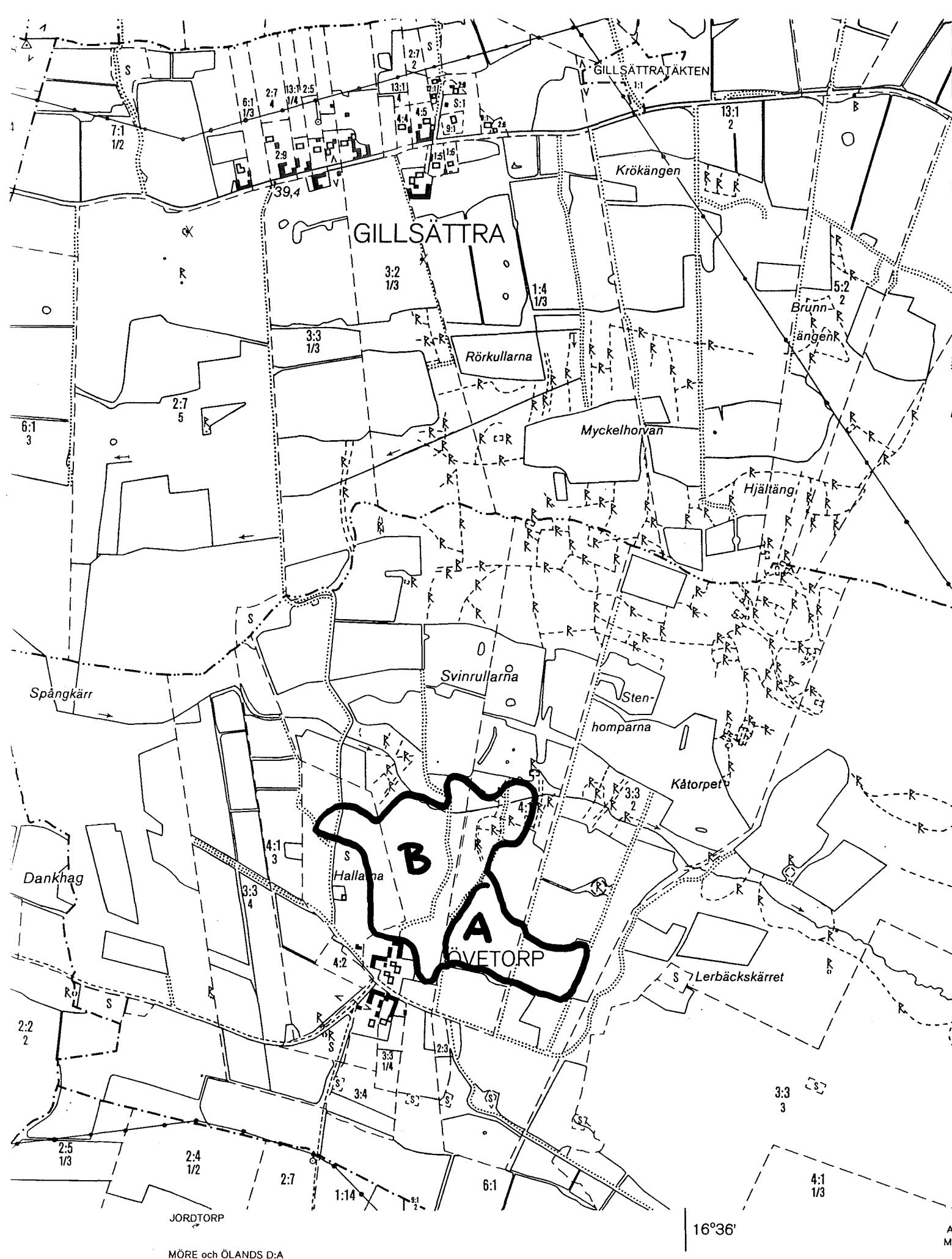
6:27

5. Strandskogen

Klass III

- Naturtyp:** Annan Öppen utmark
- Vegetationstyper:** Borsttåtelvariant av tofsäxing-sandgräshed (3)
- Trädsikt:** Tall, björk
- Busksikt:** Tall, en
- Täckningsgrad:** 0-25 %
(träd och buskar)
- Indikatorarter:** Betad ljung är vanligt förekommande, liten blåklocka och backnejlika förekommer i enstaka exemplar.
- Hävd:** Vålhävdad 100 %
- Ingrepp och påverkan:** Ingen synlig påverkan
- Sammanfattande värdetext:** En sandgräshed söder om Röhälla. Heden som är en borsttåtelvariant av tofsäxing-sandgräshed domineras av renlav, ljung, borsttåtel och backtimjan, med inslag av bl a vitknavel, rödsyra, monke och harklöver. Heden är närmast träd och buskfri förutom en talldunge mitt i objektet. En väderkvarn står väster om talldungen.

TRUNGGRÄSHOPPA

571 046 69 4G 6j TÖRNBOTTEN

Skalan 1:10 000

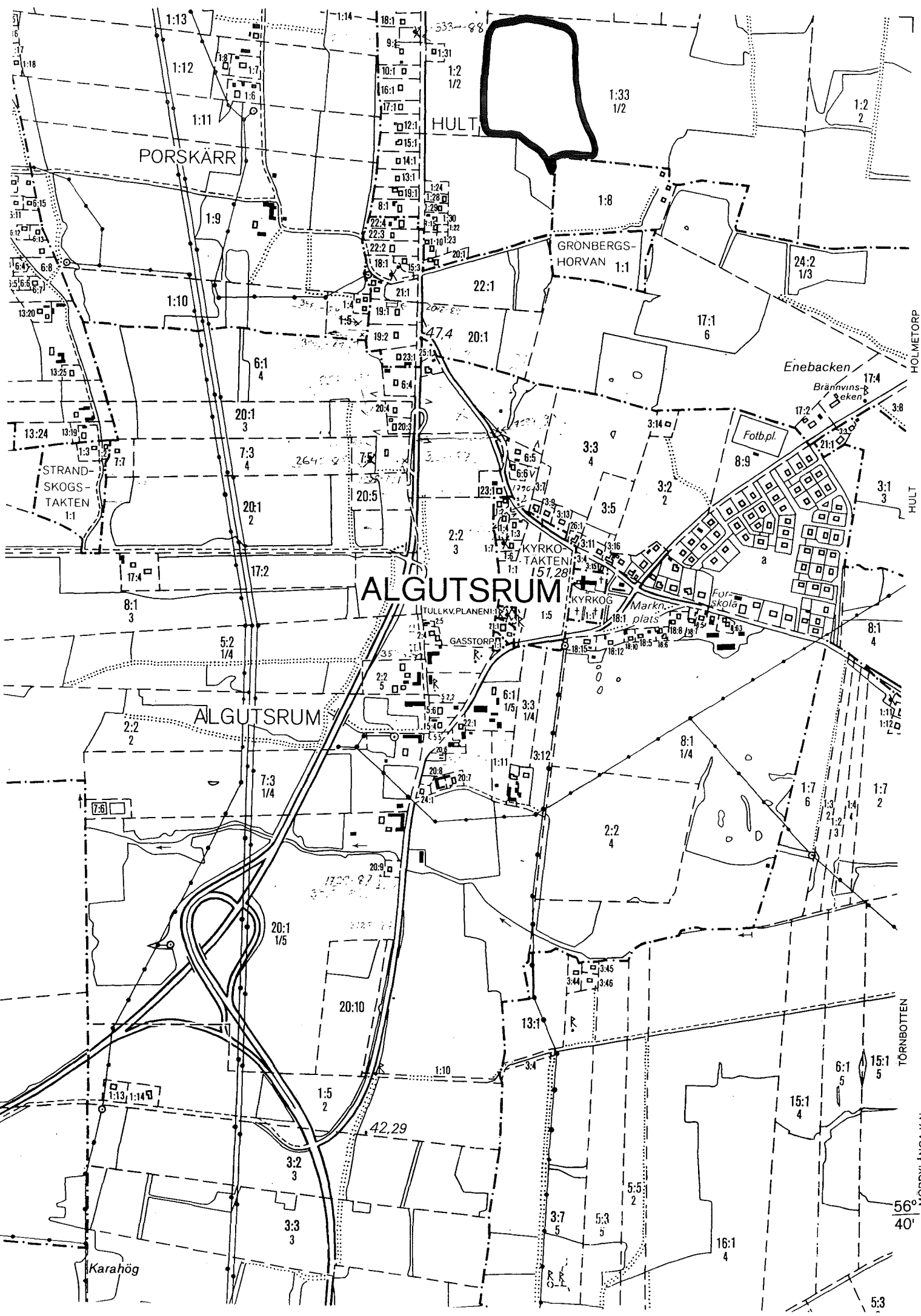
Gauss'projektion. Ge
från Greenwich.
Rikets koordinatsyste

200 100 0 500 1000 meter

6. Övetorp

Klass III

Naturtyp:	A) Blandlövhage, B) öppen hagmark
Vegetationstyper:	Örtrik ängshavretorräng (2) Fårsvingeltorräng (1) Rödvenfriskäng (1) Kalkfuktäng (1) Alvarhed av hållmarkstyp (1)
Trädskikt:	Ask, oxel, ek
Buskskikt:	Nypon, slån, en, sälg, hagtorn
Täckningsgrad:	0-25 % i den öppna hagmark (träd och buskar) 25-50 % i blandlövhage
Indikatorarter:	Darrgräs, stor blåklocka, liten blåklocka, rödklint, jordtistel, backnejlika, ögontröst, brudbröd, backsmult-ron, krissla, prästkrage, vildlin, ormtunga, gullviva, svinrot, ängsvädd, axveronika.
Kulturhistoria:	Stengärdesgård, stensträngar
Hävd:	Välhävdad 75 % Måttlig hävd 25 %
Ingrepp och påverkan:	Norr om ladugården finns ett parti med gödselpåverkad mark.
Sammanfattande värdetext:	En hagmark vid Övetorp som hålls under bra betestryck av nötkreatur. Objektet ligger i ett område med stensträngssystem. Ett litet parti norr om ladugården vid Övetorp verkar gödselpåverkat med trivial flora i övrigt så märks inga ingrepp. Torrängar dominerar men det finns även friskängar, fuktängar och alvarhed inom objektet som alltså är mycket varierat.

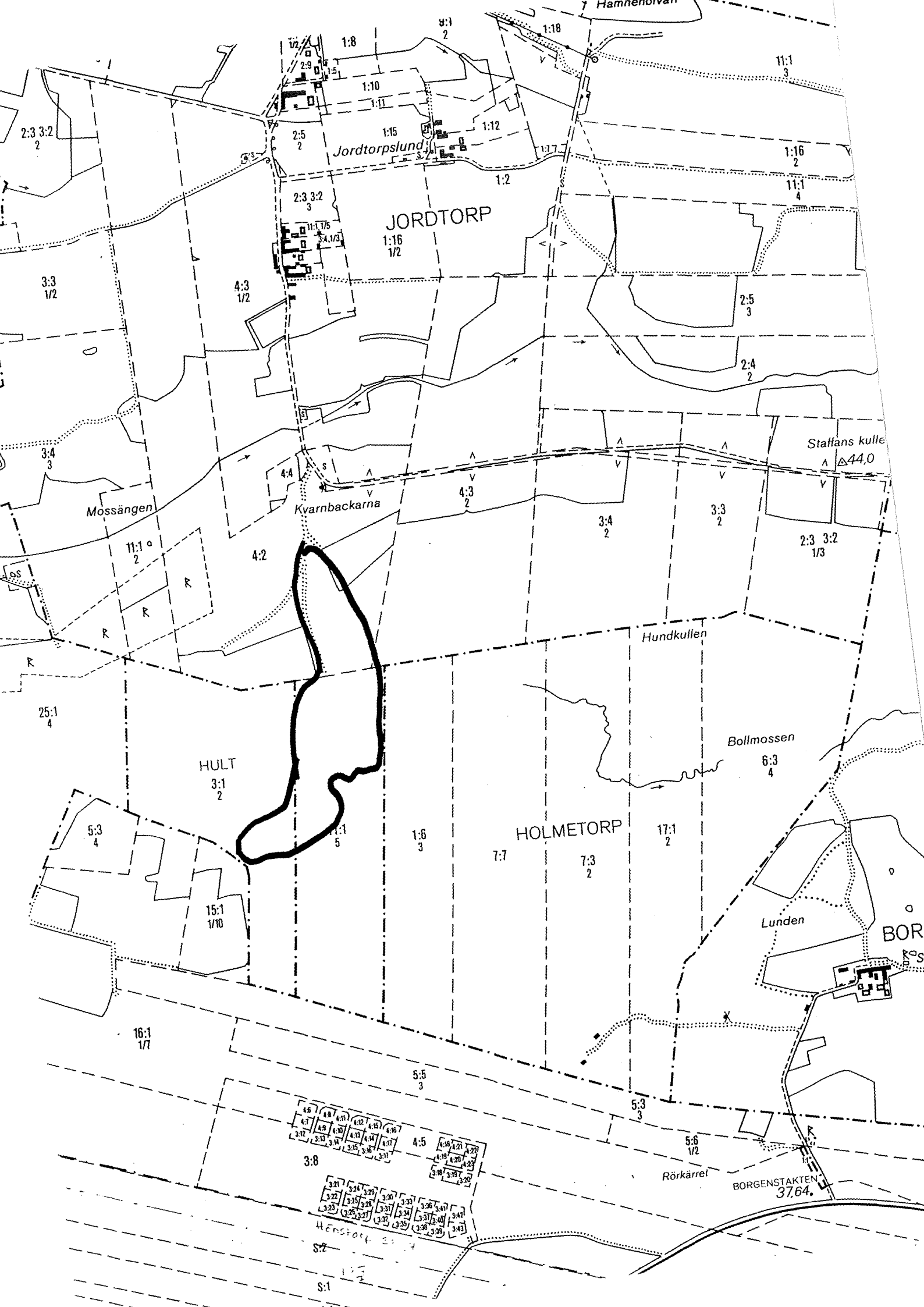
7. Hult

Klass III

- Naturtyp:** Buskrik utmark
- Vegetationstyper:** Örtrik ängshavretorräng (3)
Fårsvingeltorräng (1)
- Trädsikt:** Ask, vildapel, ek, oxel
- Busksikt:** En, slån, nypon, hagtorn, hassel, ölandstok
- Täckningsgrad:** Ca 50 %
(träd och buskar)
- Indikatorarter:** Darrgräs, stor blåklocka, jordtistel, S:t Pers nycklar, brudbröd, solvända, sommarfibbla, prästkrage, vildlin, lundkovall, nattviol, jungfrulin, gullviva, fältsippa, backsmörblomma och backklöver.
- Kulturhistoria:** Stengärdesgård
- Hävd:** Måttlig hävd 50 %
Svag hävd 50 %
- Förslag till åtgärder:** Gallring av enbuskar och slån
- Sammanfattande värdetext:** En enbuskbevuxen utmark stadd i igenväxning norr om Algutsrum. Den norra delen av området är något ljusöppnare med cirka 30 % krontäckning. Den södra delen är nyröjd men har fortfarande en krontäckning mellan 50 och 60 %. Fältskiktet består av örtrik ängshavretorräng med inslag av fårsvingeltorräng. Objektet hyser trots den svaga hävden många betesgynnade växter av vilka bl a kan nämnas S:t Pers nycklar, solvända, vildlin och sommarfibbla.

S:t Pers nycklar (*Orchis mascula*)
Orkidé som är rikligt förekommande över hela Öland
med massförekomst bland annat på Stora alvaret.
Börjar blomma i mitten av maj.

Jordtorpslund

JORDTORP

Mossängen

Kvarnbackarna

Hundkullen

Bollmossen

HULT
3:1
2

HOLMETORP

Lunden

BOR

BORGENSTAKTEN
37.64

Hönsstak 2:1

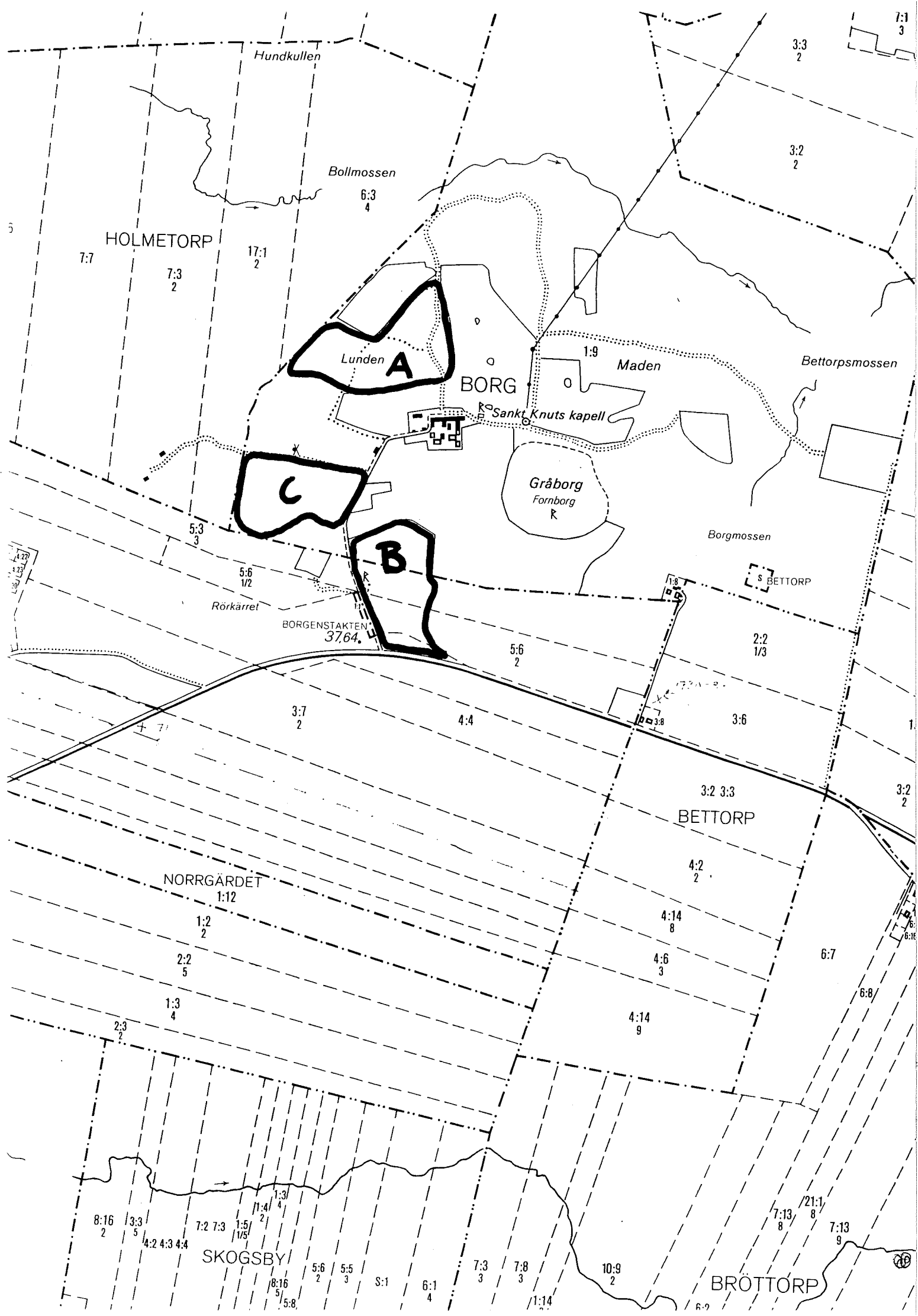
S:2

S:1

8. Jordtorp

Klass III

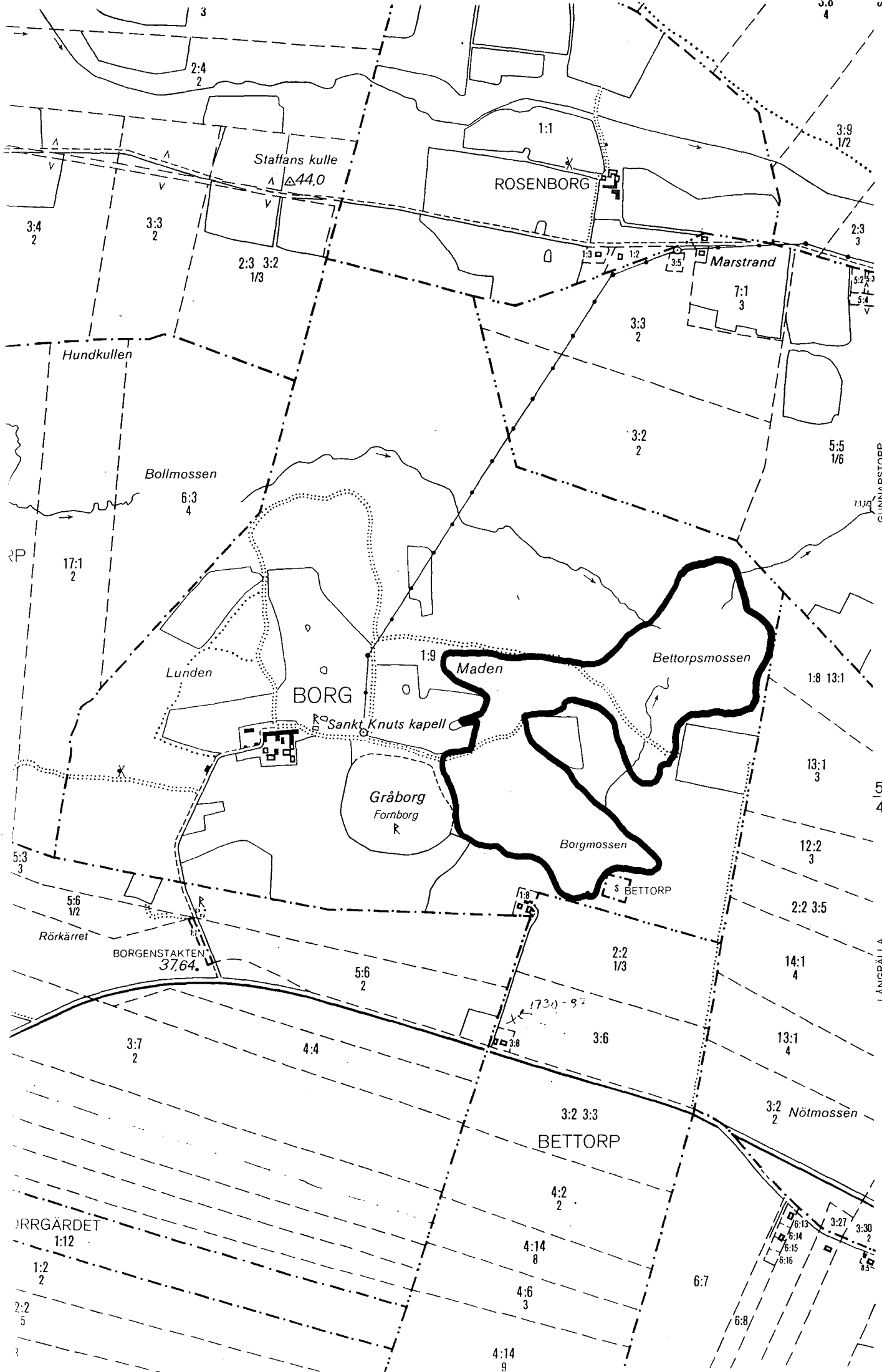
Naturtyp:	Buskbärande hagmark
Vegetationstyper:	Fårsvingeltorräng (3) Örtrik ängshavretorräng (2)
Trädsikt:	Ask och oxel
Busksikt:	En, nypon, hassel och hagtorn
Täckningsgrad: (träd och buskar)	25-50 %
Indikatorarter:	Darrgräs, liten blåklocka, jordtistel, knägräs, brudbröd, backsmultron, solvända, krissla, flentimotej, gullviva, fältsippa, backklöver och axveronika.
Kulturhistoria:	Stengärdesgård
Hävd:	Måttlig hävd 100 %
Ingrepp och påverkan:	Inga synliga ingrepp
Förslag till åtgärder:	Gallring i hassel och enebeståndet
Sammanfattande värdetext:	En hage som karaktäriseras av det täta busksiktet som i söder domineras av hassel och i norr av enbuskar. Fältsiktet utgörs av torrängar och då i huvudsak av fårsvingeltyp med hävdindikerande arter som gullviva, fältsippa, solvända, brudbröd och axveronika bl a.

9. Gråborg 1

Klass II

- Naturtyp:** A) Träd- och buskbärande äng
B) Öppen hagmark
C) Björkhage
- Vegetationstyper:** Ängen domineras av kalkfuktäng ofta i mosaik med örtrik ängshavretorräng. Den öppna hagmarken består av örtrik ängshavretorräng och fårsvingeltorräng. Björkhagen utgörs i huvudsak av tuvtåtel-fuktäng med inslag av rödven-friskäng.
- Trädskikt:** Björk, tall, ask, oxel, alm, ek, apel
- Buskskikt:** Hassel, en, nypon, slån, hagtorn, hallon
- Täckningsgrad:** 25-50 %
(träd och buskar)
- Indikatorarter:** Darrgräs, liten blåklocka, rödklint, backnejlika, brudbröd, backsmultron, solvända, bockrot, flentimotej, gullviva, fältsippa, backklöver, axveronika, jordtistel, stor blåklocka, ögontröst, brudsporre, prästkrage, grönvit nattviol, ängsskallra, svinrot, skogsklöver och kärrknipperot.
- Kulturhistoria:** Stengärdesgård, fornborg, hamlade träd
- Hävd:** A) Vålhävdad 70 %, måttlig hävd 30 %
B) Måttlig hävd 40 %, svag ävd 60 %
C) Vålhävdad 30 %, måttlig hävd 70 %
- Ingrepp och påverkan:** Ingen synlig påverkan
- Förslag till åtgärder:** Ökad betesdrift och gallring
- Sammanfattande värdetext:** Gråborg är ett välbesökt turistmål sommartid. Området hyser även stora betesmarker med floristiskt intresse. Ängen är av både kulturellt och biologiskt värde, den slåss i juli-augusti och hyser många hävdindikerande växter. Antalet skulle antagligen vara ännu fler om krontäckningen var mellan 0 och 25 %. De ikringliggande beteshagarna har även de något för hög krontäckning. Hagarna hävdas i huvudsak av får och är tämligen vålhävdade.

RUNSTENS S:N
BORGHOLMS K:N

NORRA MÖCKLEBY S:N
MÖCKLEBY K:N

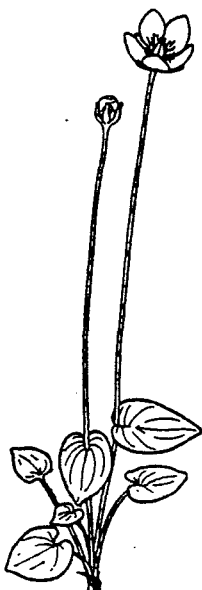
MORE och OLANDS D:A

572 047 60 4H 6a NORRA MÖCKLEBY

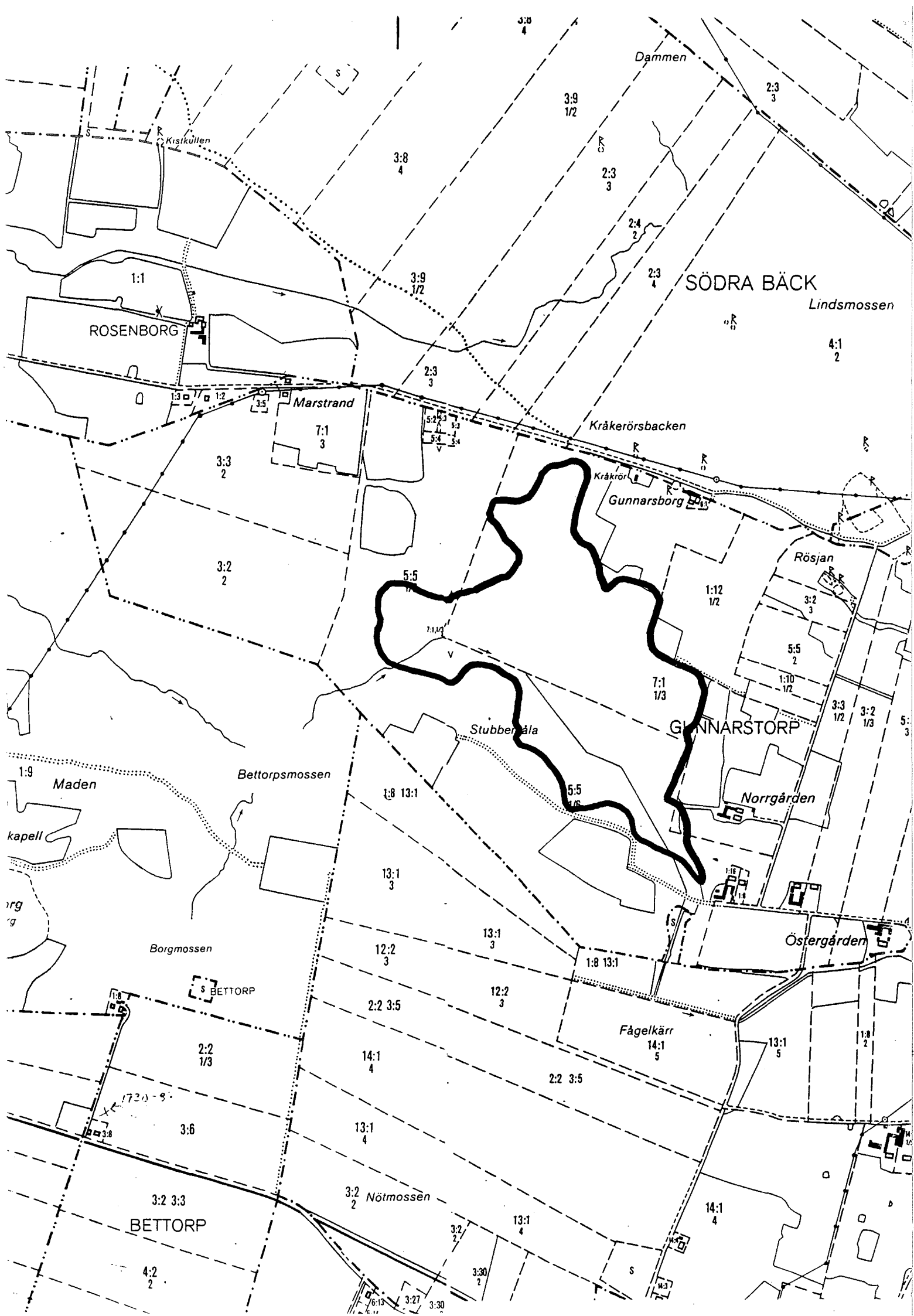
10. Gråborg 2

Klass II

- Naturtyp:** Annan öppen utmark
Buskrik utmark
- Vegetationstyper:** Våtmarker öster om Gråborg som domineras av bunkestarr men även ytor med bestånd av agnsäv och hundstarr. I fuktängsmarginalerna finns zoner med gräsrik kalkfuktäng.
- Trädskikt:** Ask, björk, tall
- Buskskikt:** En, jolster, hassel, slån och hagtorn
- Täckningsgrad:** 0-25 %
(träd och buskar)
- Indikatorarter:** Darrgräs, hålstarr, rödklint, jordtistel, flugblomster, Johannesnycklar, brudsporre, ängsnycklar, knägräs, vildlin, slätterblomma, majviva, ängsvädd och kärrknipperot.
- Hävd:** Vålhävdad 50 %
Måttligt hävdad 50 %
- Ingrepp och påverkan:** Ingen
- Förslag till åtgärder:** Ökat betestryck
- Sammanfattande värdetext:** Våtmarker öster om Gråborg. Kärren domineras till stor del av bunkestarr. I fuktängsmarginalerna återfinns många hävdgynnade arter varav många är orkidéer. Hävdtrycket är något för lågt och bör ökas. Våtmarkerna är belägna på gångavstånd från Gråborg och borde kunna ingå i en promenadslinga för turister.

Slätterblomma (*Parnassia palustris*)
Ett tecken i naturen som visar att rätta slättertiden är inne är när slätterblomman visar sina första blommor, enligt Linne.

Objektsbeskrivningar

11. Gunnarstorp

Klass I

Naturtyp:	Buskrik utmark
Vegetationstyper:	Kalkfuktängar av gräsrik typ är det vanligast förekommande växtsamhället. Örtrik ängshavretorräng och friskäng är också vanliga. Man finner ofta alla tre samhällena på en och samma tuva i den välhävdade gräsvålen.
Trädskikt:	Björk är det vanligaste trädslaget, men det finns även inslag av oxel.
Buskskikt:	Enbuskar dominerar och björk, nypon, hassel och hagtorn utgör övriga inslag.
Täckningsgrad: (träd och buskar)	0-25 %
Indikatorarter:	Darrgräs, liten blåklocka, jordtistel, brudsporre, kärrknipperot och majviva är vanligt förekommande. Stor blåklocka, nässelklocka, ängsstarr, rödklint, backnejlika, brudbröd, solvända, prästkrage, vildlin, slåtterblomma, nattviol, gullviva, ängsvädd och backklöver växer i enstaka exemplar.
Kulturhistoria:	Stengärdesgård
Hävd:	Välhävdad 100 %
Ingrepp och påverkan:	Ett dike är draget genom objektet
Förslag till åtgärder:	-
Sammanfattande värdetext:	En välhävdad kalkfuktäng vid Gunnarstorp. Tyvärr så går ett dike genom objektet men då diket är grunt så har det troligtvis endast en marginell hydrologisk inverkan. Marken är mycket välhävdad med det speciella grässvålsutseende som utmärker marker som hålls under god hävd. Många betesgynnade arter växer i området varav bl a kärrknipperot och majviva förekommer i stor omfattning. Området ingår i ett större fuktdrag med kalkkärr och kalkfuktängar.

den

eller

ne

ne

e o. d.

nsning
solats

o. d.

a

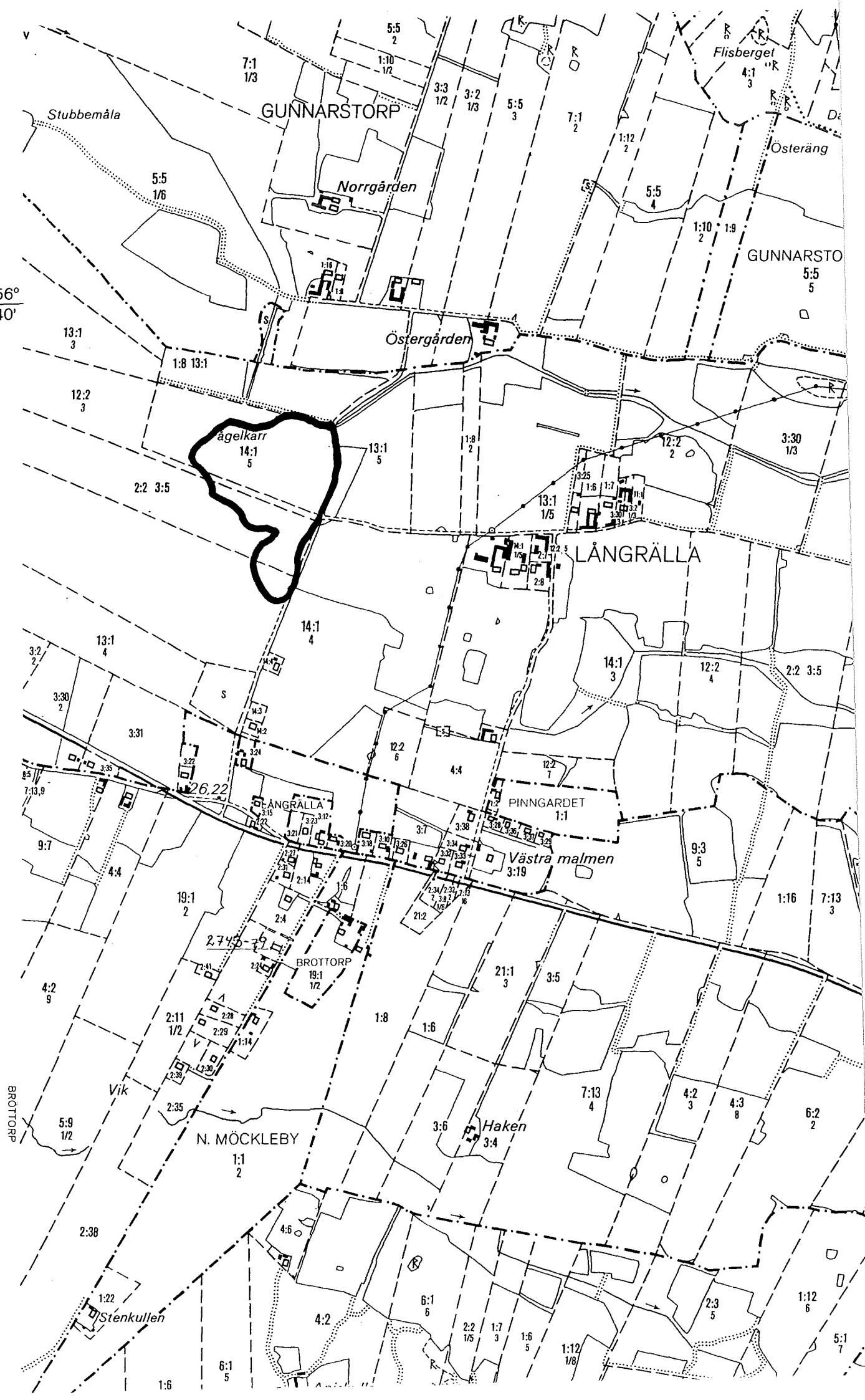
av

a

046 69 4G 6J TÖRNBOTTEN 571

MÖRE och ÖLANDS D.A.

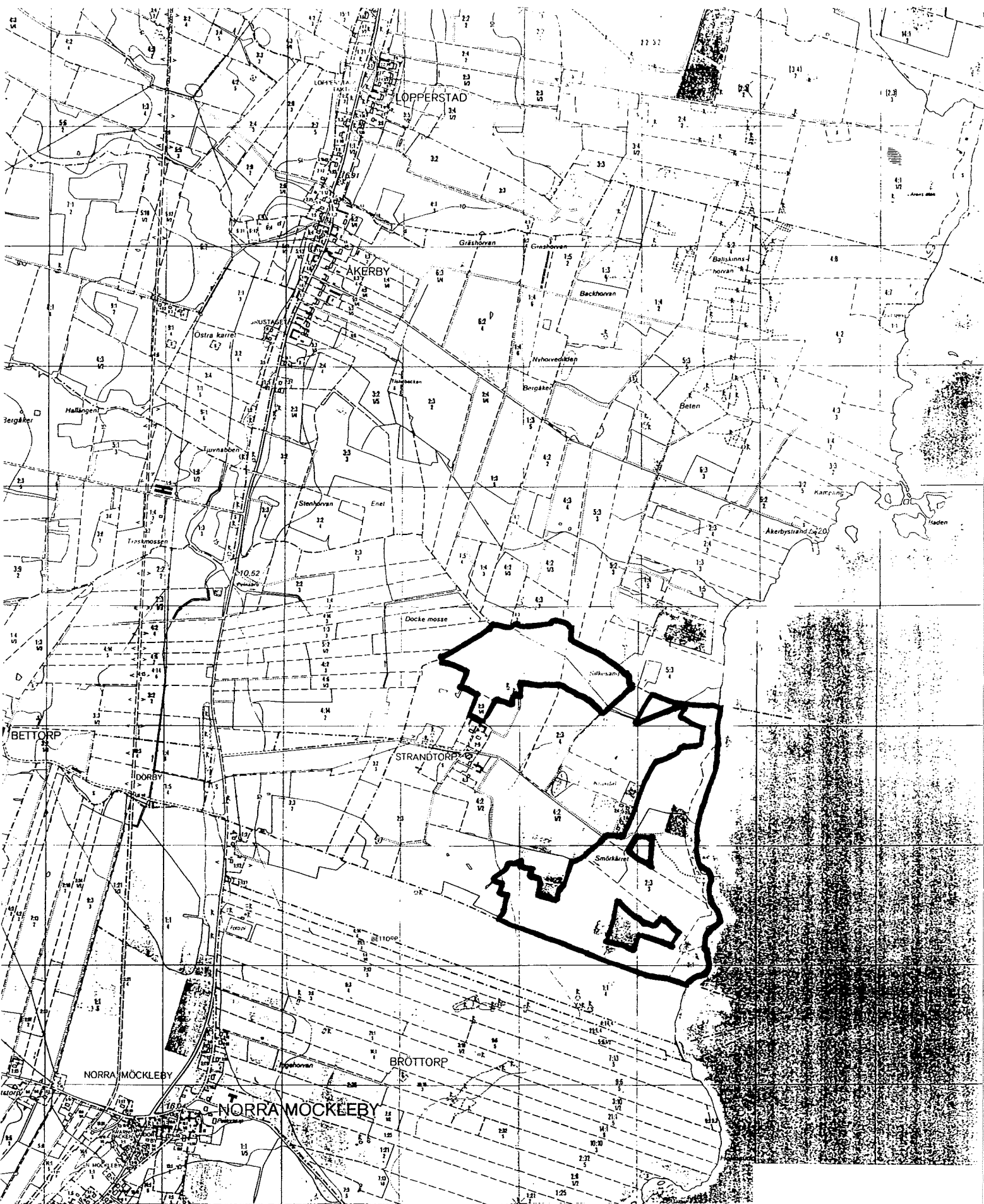
56°
40'

12. Långrälla

Klass III

Naturtyp:	Buskrik utmark
Vegetationstyper:	Gräsrik kalkfuktäng (3) Friskäng (1) Örtrik ängshavretorräng
Trädskikt:	Tall, björk, ask
Buskskikt:	En
Täckningsgrad: (träd och buskar)	0-25 %
Indikatorarter:	Darrgräs, rödklint, kärrknipperot, brudbröd, brudsporre, krissla, prästkrage, vildlin, slätterblomma, majviva, gullviva, ängsvädd och skogsklöver.
Kulturhistoria:	Stengärdesgård
Hävd:	Hävd saknas
Förslag till åtgärder:	Påbörja bete
Sammanfattande värdetext:	En liten kalkfuktängsdominerad utmark vid Långrälla. Marken har ej varit hävdad de senaste åren, men har ändå kvar ganska många hävdindikatorer. Slätterblomma, brudsporre och kärrknipperot är arter som finns i ganska stor utsträckning vid Fågelkärr. Arter som ej är så hävdberoende i kalkfuktängar men även de försvinner på sikt i takt med ökande igenväxning.

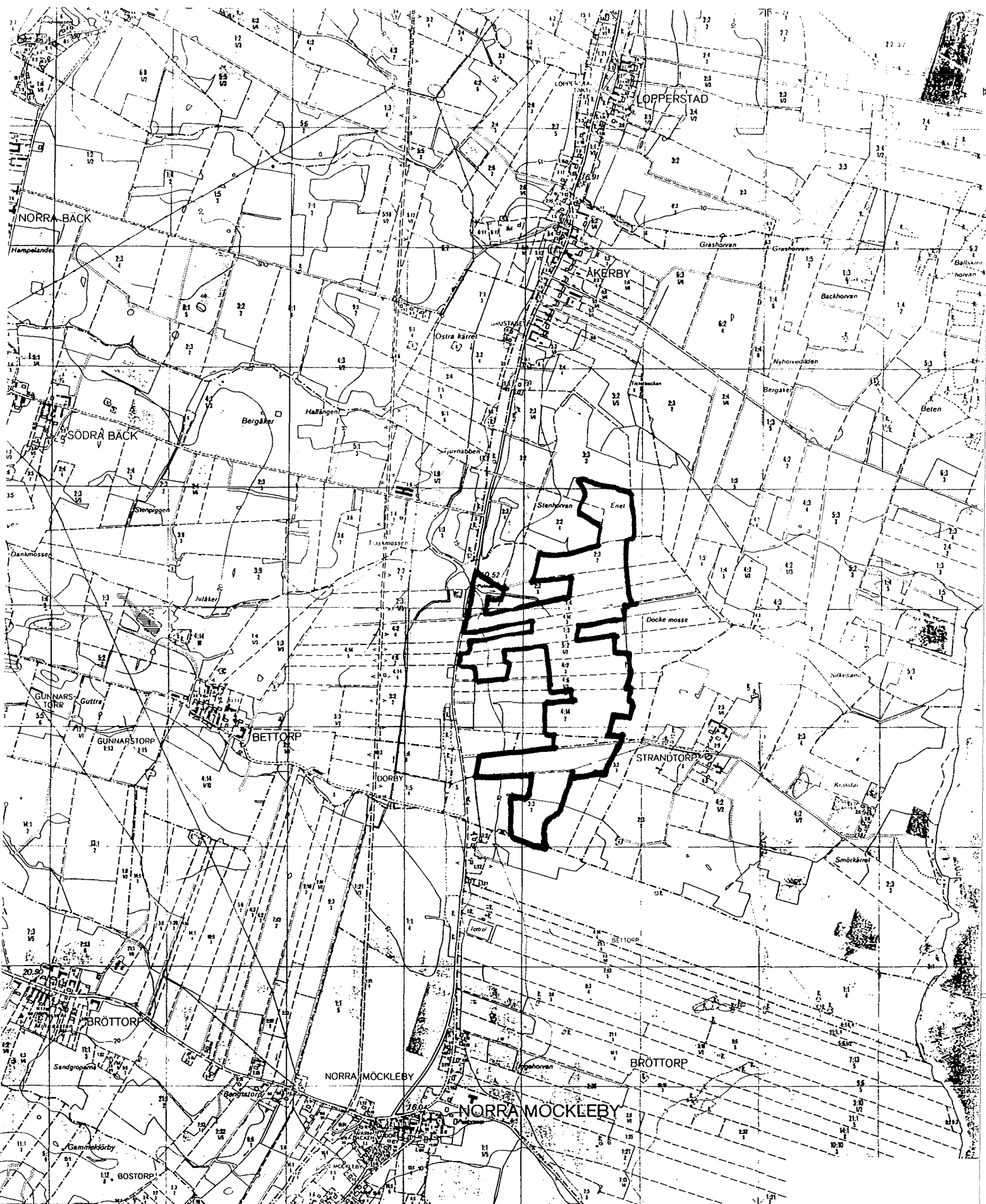

SKALA 1:20.000

13. Strandtorp

Klass II

- Naturtyp:** Annan Öppen utmark
- Vegetationstyper:** Markerna vid Strandtorp är mycket variationsrika och innehåller nio olika vegetationstyper. Ingen är rikligt eller dominant förekommande, men fyra typer är rätt vanliga. Dessa är fårsvingeltorräng, gräsrik kalkfuktäng, sandgräshed och en artrik typ av friskäng. Friskängarna är ofta lågvuxna och innehåller arter som darrgräs, rödklint, älväxing, getväppling, kärringtand, rödklöver, brunört, gulmåra och ängsskallra. Söder om tallskogen finns mindre areal med borsttåtelhed. Andra vegetations-typer som endast finns inom mindre områden är kalkfukt-äng av örtrik typ och örtrik torräng.
- Trädsikt:** Trädsikt saknas fränsett en större, planterad tallskog
- Busksikt:** Här och var finns någon enstaka enbuske
- Indikatorarter:** Endast två av de funna indikatorarterna finns i riklig mängd: darrgräs och solvända. Destofler arter, tio stycken, är vanligt förekommande. Dessa är vårbrodd, rödklint, vildlin, brudbröd, fältsippa, höskallra, ängs-skallra, ängsvädd, backklöver, axveronika och trift. Tretton indikatorarter finns endast inom mindre arealer eller i enstaka exemplar. Till de intressantaste arterna hör bl a kattfot, krissla, prästkrage, nattviol, rosett-jungfrulin, majviva, svinrot och backruta. Några av indikatorarterna är slättergynnade, vilket antyder att en del av betesmarkerna är gamla slätterängar.
- Kulturhistoria:** Strandtorps sjömarker innehåller endast en registrerad fornlämnning. Den ligger i den nordvästra delen och består av en husgrund, en stensättning och tillhörande stensträng. Betesmarkerna omgärdas som vanligt av sten-murar av enkelmurstyp.
- Hävd:** Stora delar av området är välhävdad eller måttligt hävdad. Endast en mindre del har svagt betestryck.
- Ingrepp och påverkan:** Ingen typ av negativ påverkan eller ingrepp har obser-verats vid fältinventeringen.
- Sammanfattande värdetext:** Variationsrika och välhävdade sjömarker vid Strandtorp. Ganska stora arealer av både sandgräshedar och artrika friskängar. Den gamla ängsbiten i nordväst innehåller rikligt med indikatorarter. Betet är ofta måttligt. I området finns många indikatorarter, men få av riklig mängd.

SKALA 1:20.000

14. Bettorp

Klass III

Naturtyp: Buskrik utmark

Vegetationstyper: Kalkfuktäng-gräsrik (2)
Friskäng (2)
Tuvåtelfuktäng (1)
Högörtfuktäng (1)

Trädskikt: Björk, tall

Buskskikt: En, björk, slån och nypon

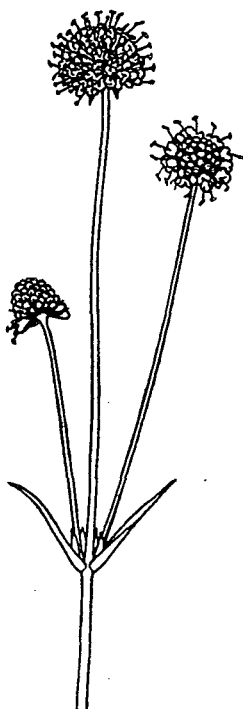
Indikatorarter: Darrgräs, rödklint, jordtistel, krissla, gullviva, ängsskära, liten blåklocka, brudbröd, solvända, prästkrage, vildlin, majviva, höskallra, svinrot, ängsvädd, backklöver och stallört.

Kulturhistoria: Spår av mänsklig verksamhet finns främst i form av stenmurar. Namnet Silkesäng visar att en del av området tidigare använts som slåttermarker.

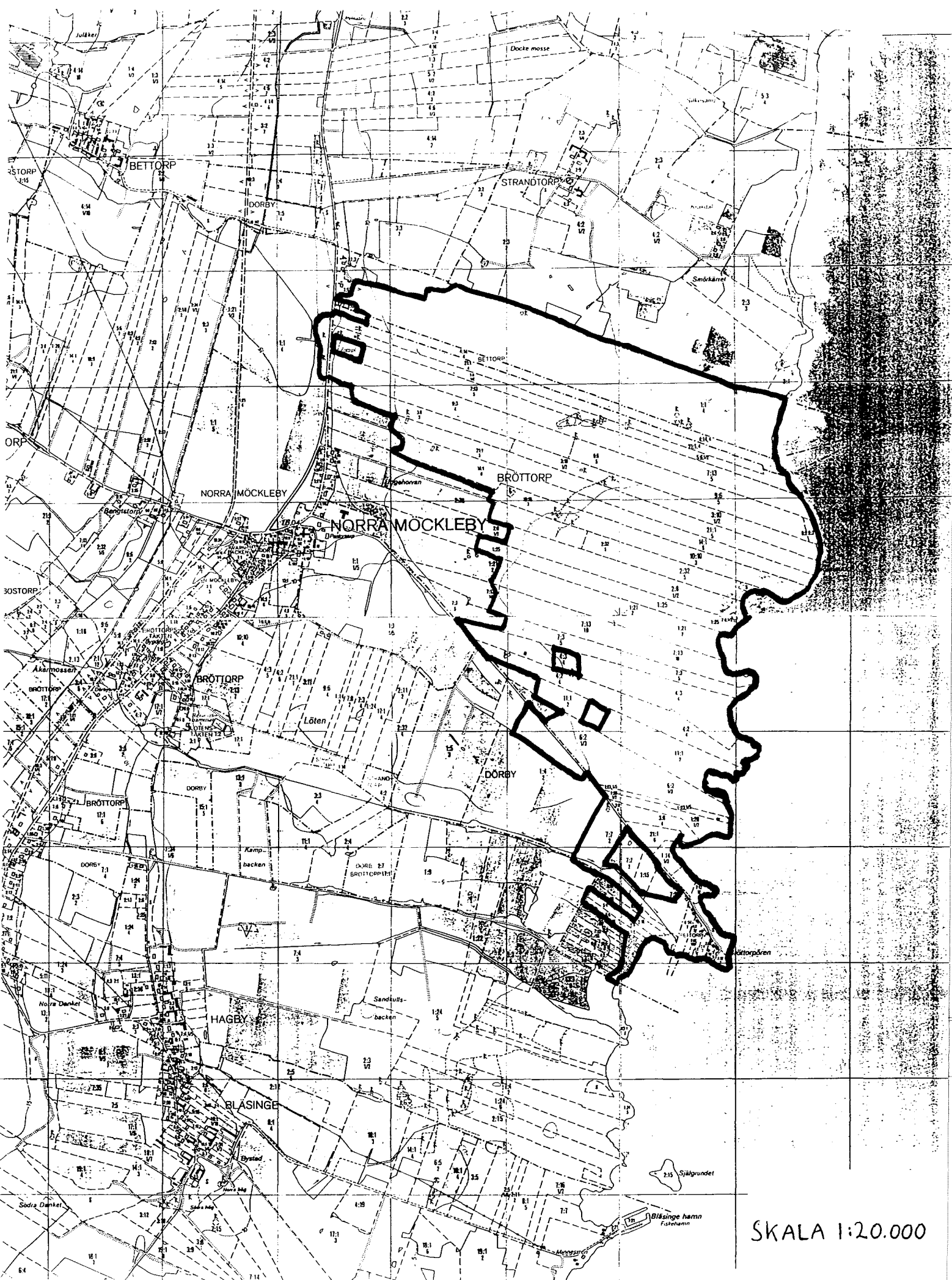
Hävd: Nötbete Måttlig hävd 25 %
 Svagt hävdad 50 %
 Hävd saknas 25 %

Ingrepp och påverkan: Svag gödslingspåverkan 50 %

Sammanfattande värdetext: Artrika men något svagt betade marker vid Bettorp. Flera av skiftena är väldigt örtrika och innehåller bl a många slåttväxter. Tyvärr är de idag betade skiftena av lägst naturvärde. De tre skiftena norr om vägen vore idealiska för att återuppta slåtter i.

Ängsvädd (*Succisa pratensis*)
En senblommande växt som på Öland har sin största utbredning i kalkfuktängar.

SKALA 1:20.000

- Naturtyp:** Annan öppen utmark och havsstrandäng
- Vegetationstyper:** Vanligaste vegetationstypen i betesmarkerna vid Bröttorp är den gräsrika kalkfuktängen. Dessa fuktängar är oftast mycket tuviga. Även den örtrika typen av kalkfuktängar finns här, men inom rätt begränsade arealer. Inom de något högläntare delarna i norra delen återfinns ganska stora områden med både den örtrika torrängen och får-svingeltorrängar. Två fuktängstyper (tuvtåtel-fuktäng och högörtfuktäng) finns endast på små arealer. I skiftet norr om vägen (6:2) växer välbetade friskängar, som är både artrika och mycket svåra att klassificera. Ibland innehåller varje tuva en zonering mellan torräng och kalkfuktäng. En smal remsa med havsstrandängsvegetation finns i några låglänta delar.
- Trädskikt:** Trädslagen som finns här är björk, sälg och hagtorn
- Buskskikt:** Några svagt betade skiften innehåller en hel del enbuskar och ibland även slån
- Indikatorarter:** Sammanlagt har ett knappt trettiotal indikatorarter hittats i betesmarkerna vid Bröttorp. Till de allra rikligaste förekommande arterna hör darrgräs, jordtistel och brudbröd. Ett knappt tiotal arter får anses vara vanliga i markerna. Dessa är vårbrodd, ljung, knägräs, solvända, vildlin, höskallra, ängsvädd, axveronika och gulkämpar. Övriga indikatorarter har endast setts i enstaka exemplar eller inom mycket små arealer. Följande arter har noterats som enstaka förekommande: kattfot, stor blåklocka, rödklint, ögontröst, krissla, prästkrage, ormtunga, bockrot, rödkämpar, gullviva, svinrot, ängsskära, backruta, backklöver och trift.
- Kulturhistoria:** I Bröttorps sjömarker finns hela 20 registrerade fornlämningar. Flertalet består av antingen stensättningar eller husgrunder. Här finns även två gravfält, stenkretsar och resta stenar. Flertalet skiften omges av stenvägar. En stor del av markerna har tidigare varit slåttermark, vilket också syns i områdets flora.
- Hävd:** Halva arealen är mycket välhävdad, andra halvan har måttligt betestryck.
- Ingrepp och påverkan:** Gödslingspåverkan har ej kunnat spåras i något utav skiftena.
- Sammanfattande värdetext:** Mycket fina sjömarker vid Bröttorp. Friska marker dominerar, ofta innehållande en svårklassificerad vegetationstyp. Även gräsrika kalkfuktängar samt en mosaik av örtrik torräng och kalkfuktäng är rätt vanligt. I norra delen finns en välbetad höjdrygg med fina fårsvingeltorrängar och rikligt med fornlämningar. Slätterarter återfinns främst i några av skiftena i söder (6:2 m fl). Längs en del av kustremsan finns smala havsstrandängar.

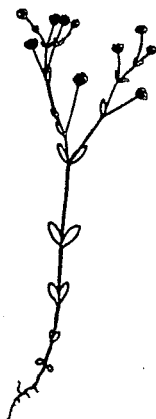

MÖRBYLÅNGA K:N
MÖRE och ÖLANDS D:A

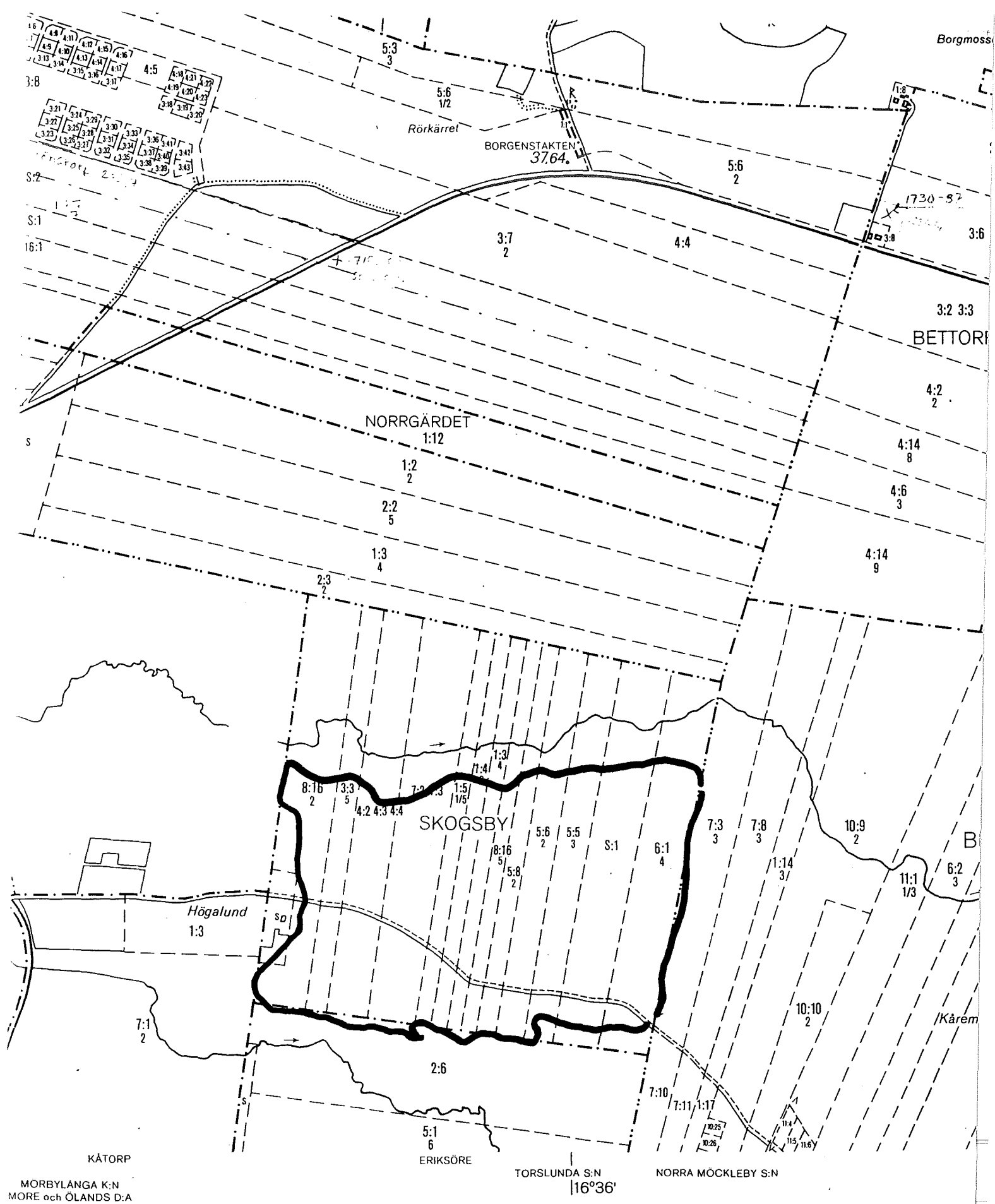
16. Igelmossen

Klass III

Naturtyp:	b, Buskrik utmark, a, öppen utmark
Vegetationstyper:	Gräsrik kalkfuktäng (3) Friskäng (1)
Trädskikt:	Björk och tall
Buskskikt:	Jolster, en och skogsolvon
Täckningsgrad: (träd och buskar)	0-25 %
Indikatorarter:	Darrgräs, kärrknipperot, Johannesnycklar, flugblomster, brudsporre, krissla, vildlin, slätterblomma och majviva.
Kulturrehistoria:	Stengärdesgård
Hävd:	Hävd saknas
Ingrepp och påverkan:	Inga synliga ingrepp
Förslag till åtgärder:	Påbörja betesdrift. Røjning av inkommande enbuskar och björkar.
Sammanfattande värdetext:	En kalkfuktängspräglad utmark som i de permanent över- silade områdena hyser extremrik kärr med axag. Igel- mossen är i dagsläget ej hävdad men hyser ganska många hävdgynnade indikatorarter varav en hel del orkidéer. Påbörjad betesdrift samt røjning av enbuskar och björkar i marginalerna skulle motivera en högre värdeklass.

Vildlin (*Linum catharticum*)
Förekommer på öppna, lågvuxna eller vegetationslösa fuktmarker.
Gynnas av bra hävd och kalkrikt underlag.

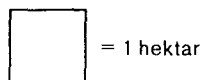

59 4G 5j LENSTAD

Skalan 1:10 000

1 cm = 100 m på marken

Gauss' projektion. Geografiska längden är räknad från Greenwich.

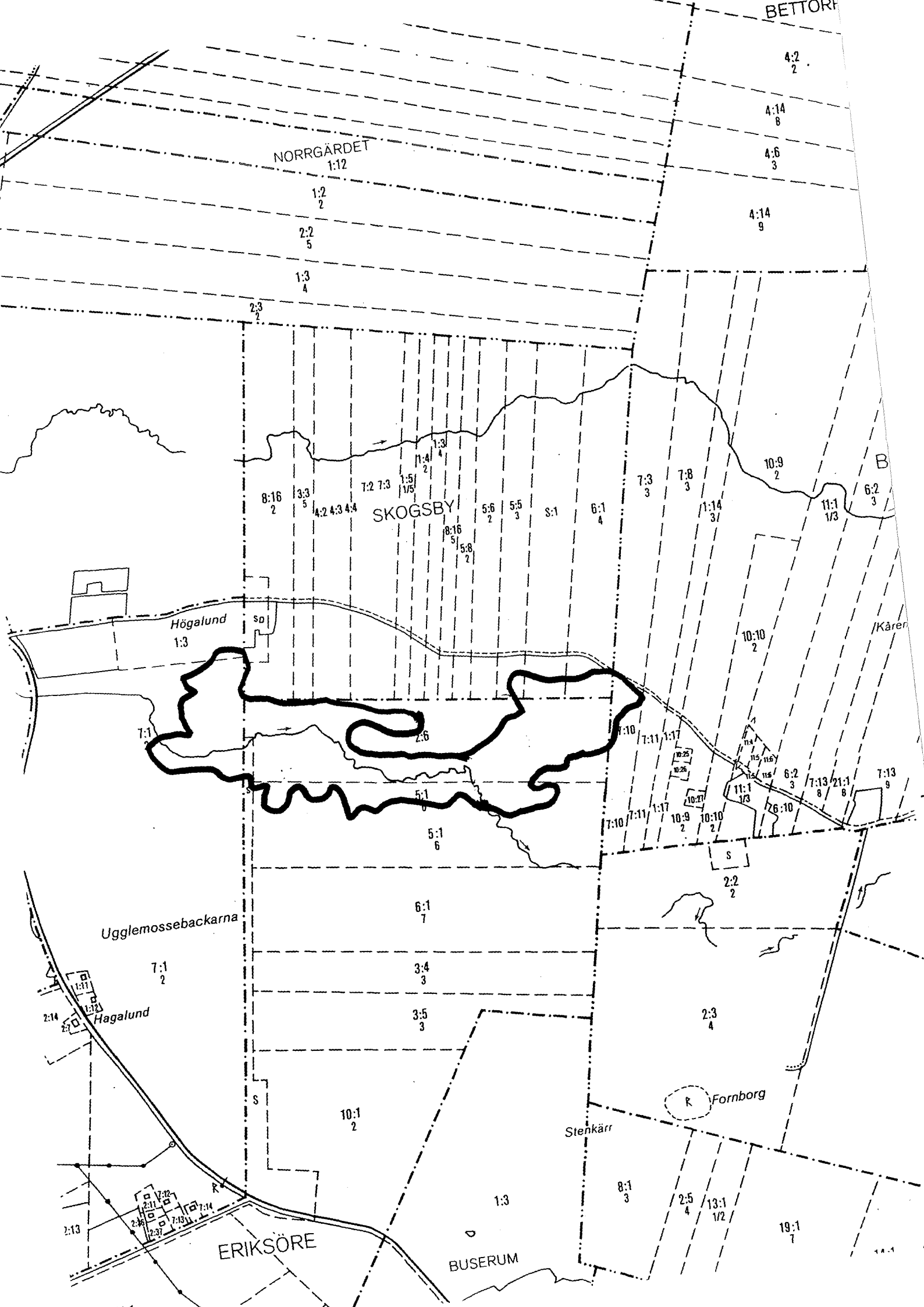
Rikets koordinatsystem 2,5 gon V återges på kartan med rutnät, besiftrat för varje km.

Kartbildens yta motsvarar på marken 2499,86 hektar.

17. Skogsby

Klass II

- Naturtyp:** Buskrik utmark.
- Vegetationstyper:** Örtrika torrängar är det vanligaste växtsamhället i området. Fårsvingeltorrängar förekommer i mindre omfattning.
- Trädskikt:** Björk, gran och ek
- Buskskikt:** Hassel, en och hagtorn
- Täckningsgrad:** Cirka 50 %
(träd och buskar)
- Indikatorarter:** Darrgräs, stor blåklocka, liten blåklocka, rödklint, jordtistel, brudbröd, backsmultron, solvända, prästkrage, vildlin, tvåblad, bockrot, jungfrulin, gullviva, fältsippa, backklöver, Johannesnycklar och axveronika.
- Hävd:** Svagt hävdat 100 %
- Ingrepp och påverkan:** Inga synliga ingrepp
- Sammanfattande värdetext:** Utmarken vid Skogsby karaktäriseras av sin hasseldominans. Hasslet omgärdas i norr och söder av kalkfuktängar. Krontäckningen i området är cirka 50 % vilket är för tätt, en föryngring av hasseln är nödvändig om inte grässvålen ska luckras upp av för mycket skugga. Fältskiktet är annars mycket artrikt med arter som brudbröd, solvända och axveronika som är vanligt förekommande. Enstaka förekomst av arter som bl a tvåblad, fältsippa och vildlin.

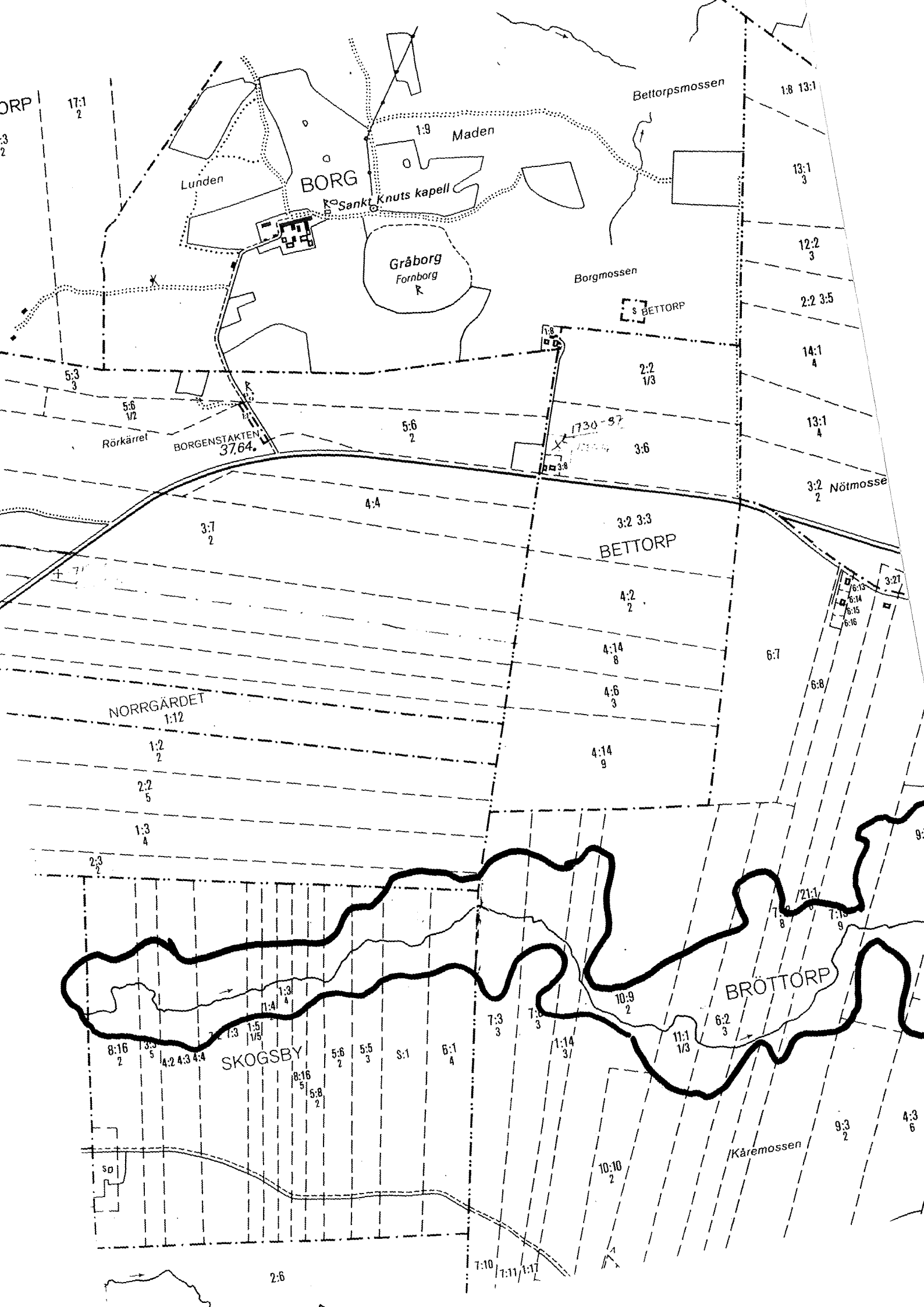
18. Eriksöre

Klass III

Naturtyp:	Buskrik utmark
Vegetationstyper:	Gräsrik kalkfuktäng (3) Friskäng (2) Örtrik ängshavretorräng (1) Våtmark (agkärr) (2)
Trädskikt:	Björk
Buskskikt:	En och sälg
Täckningsgrad: (träd och buskar)	50 %
Indikatorarter:	Darrgräs, liten blåklocka, rödklint, jordtistel, kärrknipperot, Johannesnycklar, brudbröd, stor brudsporre, krissla, vildlin, tvåblad, slätterblomma, majviva, gullviva, höskallra och flugblomster.
Hävd:	Måttligt hävdat 50 % Svagt hävdat 50 %
Ingrepp och påverkan:	Ingen synlig påverkan
Förslag till åtgärder:	Ökad betesdrift
Sammanfattande värdetext:	Ett vidsträckt fuktängsområde med partier av extremrik-kärr med bl a axag och orkidéerikedom. Området är i stort svagt till måttligt hävdat och vissa partier riskerar att buska igen om inte hävden intensifieras.

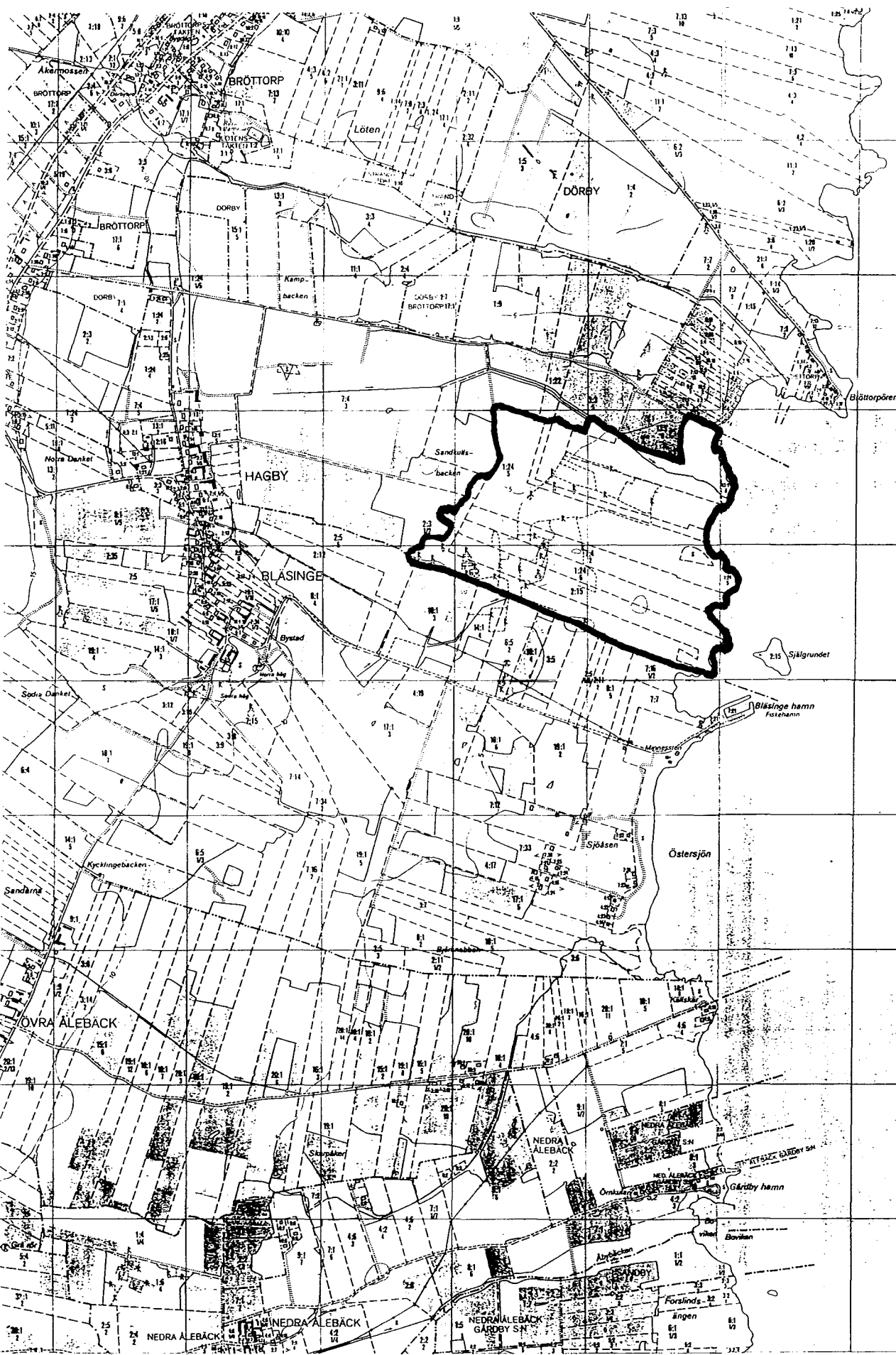
Flugblomster (*Ophrys insectifera*)
Orkidé. Växer i fuktig kärr och ängsmark företrädesvis på norra och mellersta Öland. Blommar juni-halva juli.

19. Skogsby-Bröttorp

Klass III

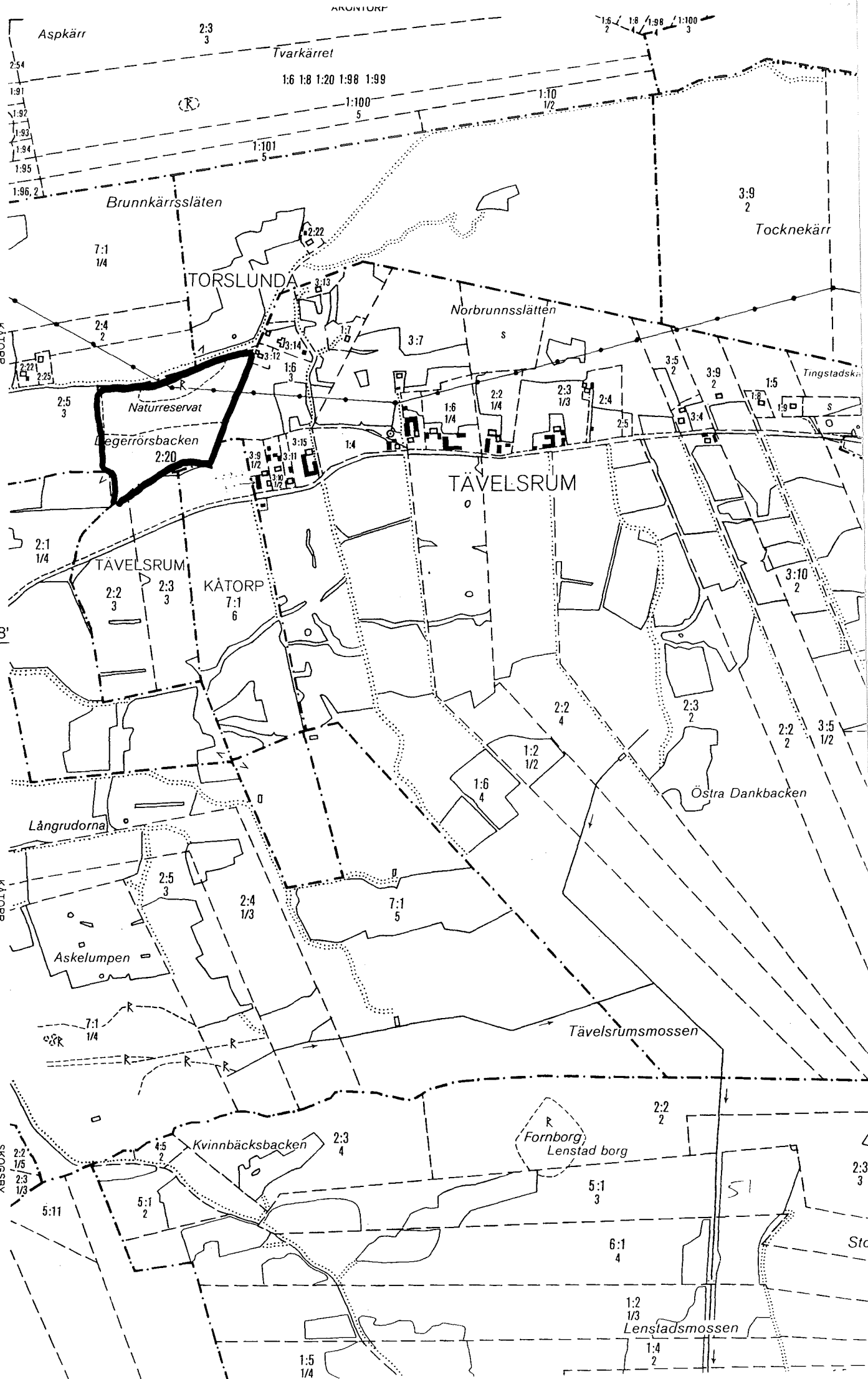
Naturtyp:	Annan Öppen utmark
Vegetationstyper:	Gräsrik kalkfuktäng (3) Friskäng (1) Tuvtåtel-fuktäng (1) Örtrik ängshavretorräng (1) Våtmark (agkärr) (2)
Trädskikt:	Björk
Buskskikt:	Hassel, en och ölandstok
Täckningsgrad: (träd och buskar)	25-50 %
Indikatorarter:	Darrgräs, liten blåklöcka, jordtistel, kärrknipperot, Johannesnycklar, flugblomster, brudbröd, brudsporre, vildlin, tvåblad, slätterblomma, majviva, ängsnycklar och honungsblomster.
Hävd:	Svagt hävdad 100 %
Ingrepp och påverkan:	Två dammar om vardera ca 200 m ³ på Skogsby 6:1/4
Förslag till åtgärder:	Gallring och ökat betestryck
Sammanfattande värdetext:	Kalkfuktängar norr om hässlet vid Skogsby. Området är varierat där skogsholmar med hässle varierar med kalkfuktängar och ställvis extremrikkärr med axag. Fuktängarna är svagt hävdade och riskerar att buska igen. Området har stor orkidéerikedom och skulle få högre värdeklass om hävden varit bättre och igenbuskningen ej så markant.

ST

Skala 1:20.000

- Naturtyp:** Annan öppen utmark
- Vegetationstyper:** Mycket variationsrika betesmarker med ovanligt många vegetationstyper. Ingen av dessa är dock rikligt-dominant förekommande. Vanliga vegetationstyper är både den örtrika och den gräsrika typen av kalkfuktäng, örtrik torräng, fårsvingeltorräng och friskängar av artrikt slag. Några skiften (ex 7:4) innehåller dessutom mycket fina zonerings mellan dessa vegetationstyper. De andra vegetationstyperna finns endast inom mindre arealer. Typerna är stagghed, örtrik friskäng, högörtfuktäng och blå-tåtel-fuktäng.
- Trädsikt:** Enstaka träd av björk och al finns i markerna
- Busksikt:** Lågvuxna enbuskar förekommer här och där
- Indikatorarter:** Betesmarkerna vid Hagby har ett stort antal arter som indikerar lång och oavbruten hävd. Några av dessa är mycket rikligt förekommande. Dessa är darrgräs, vildlin, gullviva och ängskallra. Flertalet indikatorarter är dock endast vanligt förekommande. Till de mest intressanta bland dessa hör ljung, jordtistel, solvända, krissla, rödkämpar, majviva, ängsskära och ängsvädd. Flera orkidéarter har också noterats i Hagbys sjömarker, bl a brudsporre, honungsblomster, nattviol och flugblomster. Alla dessa finns endast inom mindre områden. Bland de andra indikatorarterna med liten förekomstfrekvens finns bl a prästkraige, rosettjungfrulin, fältsippa, höskallra och backruta.
- Kulturhistoria:** Betesmarkerna innehåller hela nio stycken registrerade fornlämningar. Flertalet består av husgrunder eller stensättningar. Ett gravfält finns i den södra delen, vilket utgörs av sju stycken stensättningar. Till detta finns också en del stensträngar. Alla skiften omges av stenmurar. Sjömarkerna vid Hagby har troligen utnyttjats för slåtter förr i tiden. Både gammalt kartmaterial och artinnehållet stöder det påståendet.
- Hävd:** Betestrycket är till större delen mycket väl avvägt. Något skifte är dock lite svagt hävdad.
- Ingrepp och påverkan:** Någon antydning till gödslingspåverkan har noterats i några skiften. Troligen härrör denna från tidigare uppodling. Huvuddelen av markerna är dock helt opåverkad.
- Sammanfattande värde-text:** Mycket fina sjömarker vid Hagby med stor variationsrikedom. Flertalet skiften är mycket art- och örtrika. Framför allt finns här stora arealer örtrika kalkfuktängar, örtrika torrängar och mycket artrika friskängar. Ibland finns det dessutom mycket fina zonerings däremellan. Markerna har tidigare använts som slåttermark. Rikliga förekomster av fornlämningar ger indikationer på en mycket lång och kontinuerlig hävd.

56°38'

21. Degerrörsbacken

Klass II

Naturtyp:	Buskbärande hagmark
Vegetationstyper:	Örtrik ängshavretorräng är rikligt förekommande. Får-svingeltorräng finns i små partier.
Trädskikt:	Vildapel, ek, oxel, ask, gran, alm och tall
Buskskikt:	En är klart dominerande i träd- och buskskiktet, övriga buskar är nypon, slån och hassel.
Täckningsgrad: (träd och buskar)	Cirka 50 %
Indikatorarter:	Solvända är rikligt förekommande. Darrgräs, jordtistel, gullviva och brudbröd är vanligt förekommande. Kattfot, stor och liten blåklocka, rödklint, St Pers nycklar, Adam & Eva, krutbrännare, ögontröst, backsmultron, prästkrage, vildlin, tvåblad, bockrot, nattviol, jungfrulin, gullviva, fältsippa, axveronika, backklöver och knölsmörblomma förekommer i enstaka exemplar.
Kulturhistoria:	Järnåldersgravfält bestående av cirka 30 fornlämningar. Betesmarken omgärdas av stenmurar.
Hävd:	Måttligt hävdad 100 %
Ingrepp och påverkan:	Inga synliga ingrepp
Förslag till åtgärder:	Kraftig röjning av enbeståndet, föryngring av hasselbeståndet och ökad betesdrift.
Sammanfattande värdetext:	Igenväxande betesmark väster om Tävelsrum. Buskskiktet som skuggar större delen av fältskiktet utgörs till största delen av enbuskar. De delar som ej är för kraftigt beskuggade hyser en artrik torrängsflora med arter som axveronika, solvända, brudbröd, St Pers nycklar, Adam & Eva, nattviol m m. Den norra delen av hagen är avsatt som naturreservat men skiljer sig ej nämnvärt i artsammansättning eller enbusktäthet möjligen är naturreservatet något bättre hävdad. Reservatet ingår dessutom i Naturvårdsplan för Öland som ett klass 3 område.

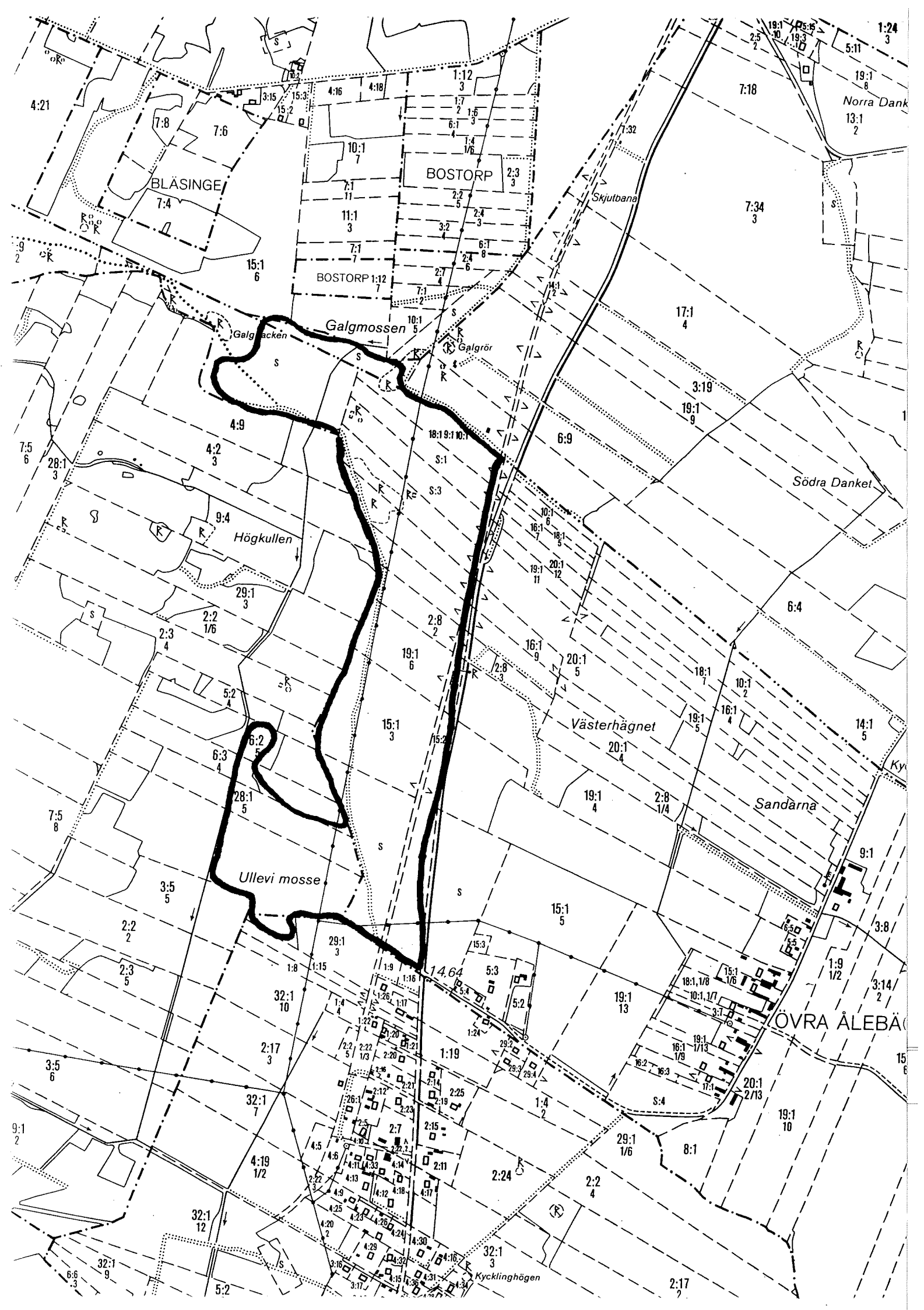
22. Bläsinge

Klass III

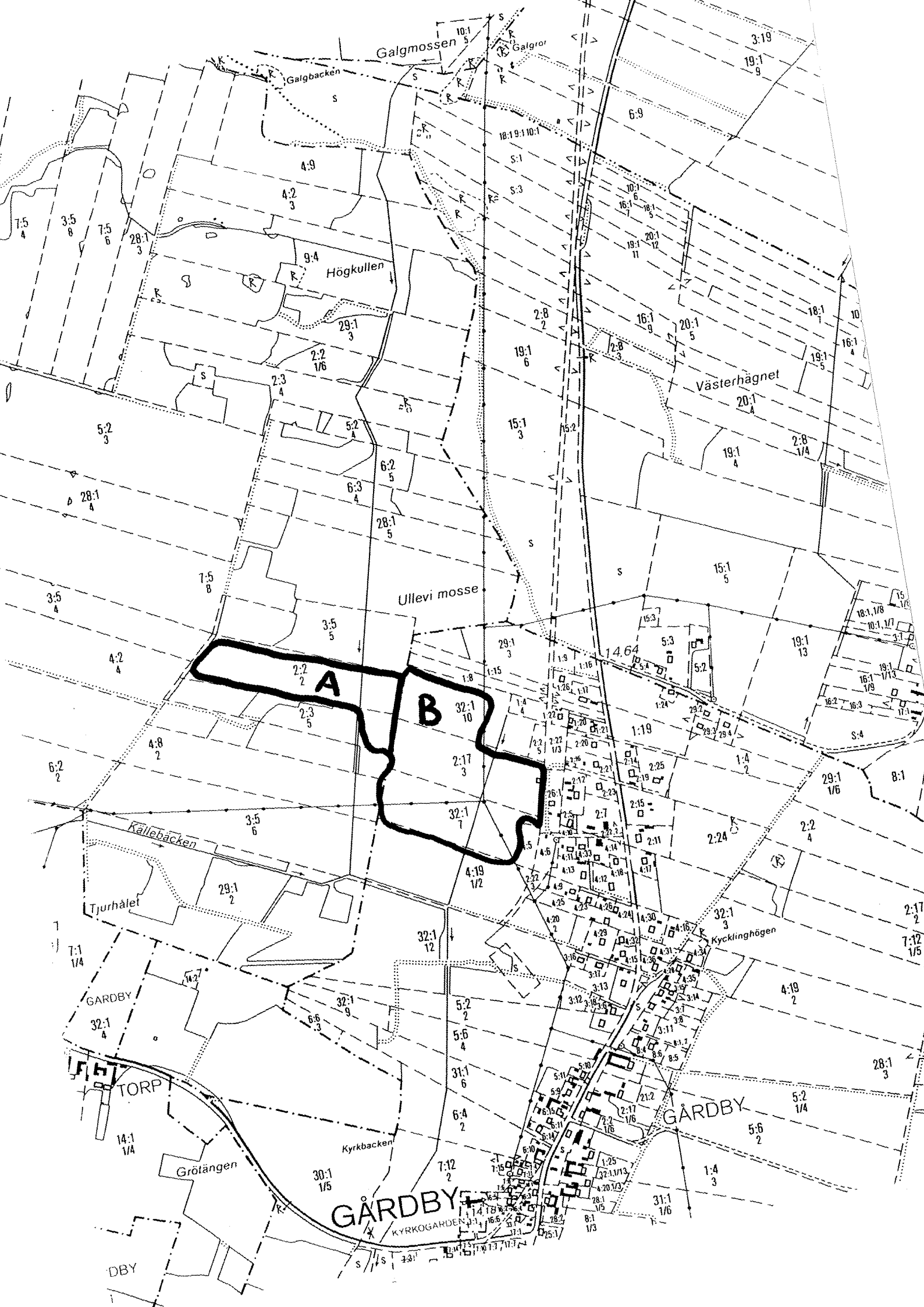
Naturtyp:	Annan öppen utmark
Vegetationstyper:	Tuvtåtel-fuktäng (2) Högört-fuktäng (2) Kalkfuktäng-örtrik (2) Fårsvingel-torräng (1) Örtrik torräng (1)
Träskikt:	Tall och sälg
Buskskikt:	En
Indikatorarter:	Darrgräs, ljung, rödklint, gullviva, ängsvädd, backruta, kattfot, knägräs, brudsporre, sommarfibbla, vildlin, stagg, slätterblomma, majviva, fältsippa, ängsskära.
Kulturhistoria:	Tre registrerade fornlämningar som består av husgrunder och stensträngar, stensättningar, husgrund och resten sten samt en minnessten över ett förlist fartyg. Rikligt med stenmurar runt markerna.
Hävd:	Nötbete Måttlig hävd 50 % Svagt hävdad 25 % Hävd saknas 25 %
Ingrepp och påverkan:	Svag gödslingspåverkan 25 %
Sammanfattande värdetext:	Svagt betade sjömarker med flera helt obetade skiften. I södra delen dock fortfarande ett hyfsat betestryck. Fina kalkfuktängar och sandgräshedsliknande fårsvingel-torrängar i ett skifte. Flera höjdparter i söder har varit upptagna som åkrar.

Ängsskära (*Serratula tinctoria*)
En gammal färgningsväxt som är på tillbakagång i sitt utbredningsområde som är skogsängar, glesa och ljusa lövskogar och ljusa randmiljöer.

- Naturtyp:** Annan öppen utmark
- Vegetationstyper:** Ljungheden är det klart dominerande växtsamhället. Öster om Ljungheden finns ett parti med Tofsäxinghed på den gamla järnvägsbanken men det hedpartiet är liksom det område med örtrik ängshavretorräng söder om Ljungheden utan betestryck. Sydvästra delen av objektet består av tuvtåtel-fuktäng och gräsrik kalkfuktäng.
- Trädskikt:** Ljungheden är i stort sett trädfri förutom i den norra delen där en del tall har vandrat in. I fuktpartiet i sydväst finns det förutom tallar en del björk.
- Buskskikt:** Buskskiktet finns framförallt i den norra delen och utgörs av enbuskar med inslag av slån, hassel och ölandstok.
- Täckningsgrad:** 0-25 %
(träd och buskar)
- Indikatorarter:** På ljungheden finns det ej så många betesindikerande arter utan dessa finner man främst i marginalerna runt heden. Sammantaget för hela området finns det en vanlig förekomst av fältsippa, solvända och liten blåklocka och i övrigt förekomst av darrgräs, rödklint, jordtistel, knägräs, backnejlika, ögontröst, slätterfibbla, krissla, tvåblad, bockrot, flentimotej, småfingerört, gullviva, ängsvädd och axveronika.
- Kulturhistoria:** Fornlämningar bestående av gravfält och stensättning och stengärdesgård
- Hävd:** Vålhävdad 75 %
Måttligt hävdad 25 %
- Ingrepp och påverkan:** Inga synliga ingrepp
- Förslag till åtgärder:** Röja bort enbeståndet i den norra delen. Ljungbränning med jämna intervaller.
- Sammanfattande värdetext:** En ljunghed norr om Gårdby på ancylusvallen. Heden som är i stort träd- och buskfri innehåller partier av sandgräshed med arter som hylsnejlika, ölandsstarr, trubbstarr och sandsvingel. Området ska dessutom vara lokal för hedblomster vilken tyvärr ej kunde noteras vid den översiktliga vegetationsinventeringen. Öster om ljungheden finns ett långsträckt hedparti av tofsäxingtyp som ej är hävdad på en gammal järnvägsbank. Objektet har förutom de botaniska värdena ett entomologiskt intresse då det är en rik insektslokal för bl a rov- och vägsteklar. Området är med i Naturvårdsplan för Öland som klass 1. En vålhävdad och stor betesmark med för landet ovanliga vegetationstyper och växter som dessutom har entomologiska värden. På sikt bör dock ljungheden brännas med jämna intervaller för att förhindra ett för stort dominansförhållande.

Galgmossen

Galgbacken

Högkullen

Ullevi mosse

Västerhåget

Kallebacken

Tjurhålet

GÅRDBY

TORP

Grötängen

Kyrkbacken

GÅRDBY

KYRKOGRÄNEN

Kycklinghögen

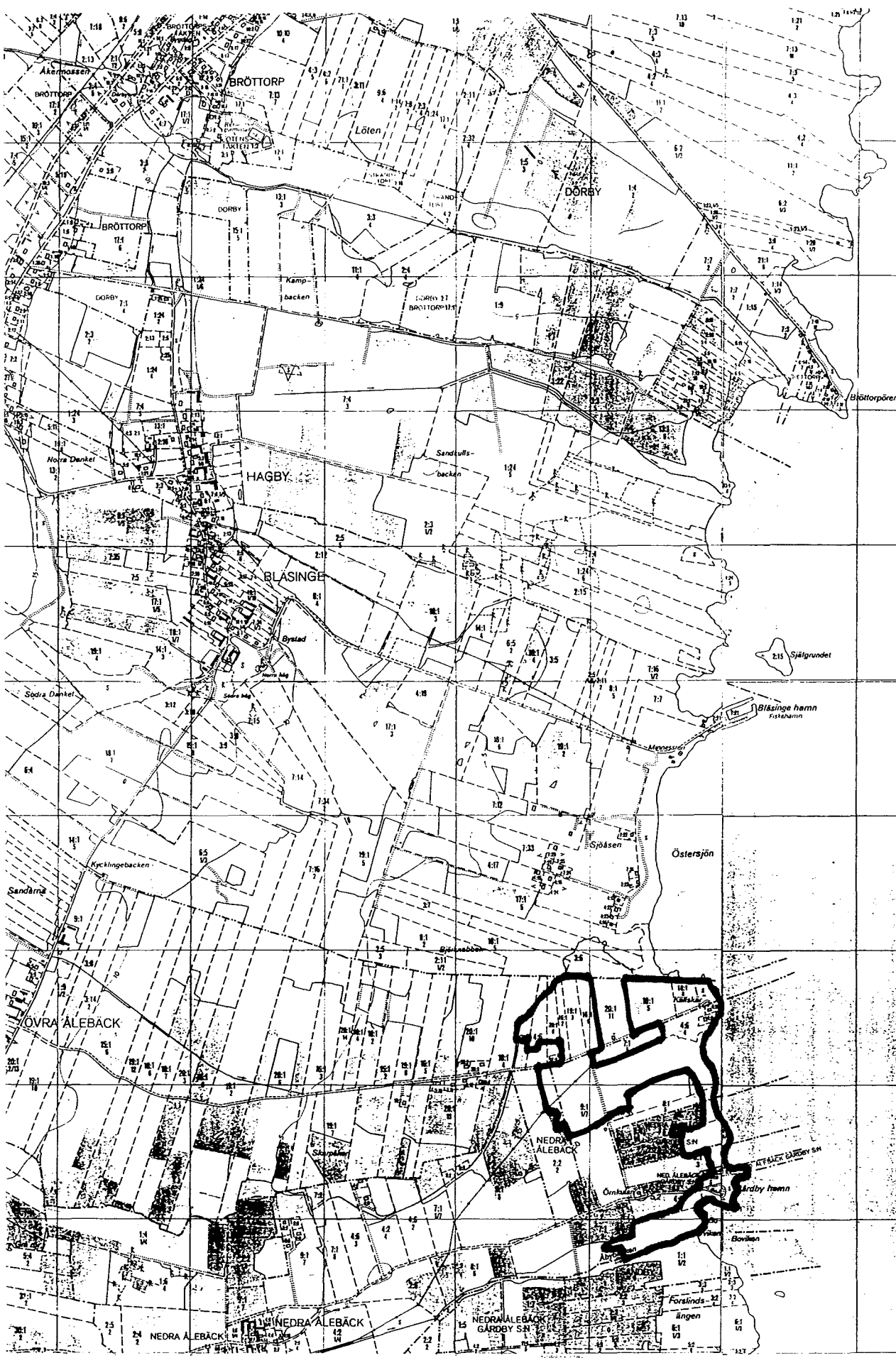
GÅRDBY

DBY

24. Gårdby

Klass III

Naturtyp:	Björkhage (A), buskbärande hagmark (B)
Vegetationstyper:	Gräsrik kalkfuktäng (3) Fårsvingeltorräng (1) Rödvenäng (1) Svinrotäng (1)
Trädsikt:	Björk, ask, tall
Busksikt:	En, slån
Täckningsgrad: (träd och buskar)	0-25 %
Indikatorarter:	Darrgräs, liten blåklöcka, rödklint, krissla, bockrot, gullviva, ängsskallra, svinrot, ängsvädd, backklöver, jordtistel, brudbröd och solvända.
Kulturhistoria:	Stengärdesgård
Hävd:	Björkhagen: svagt hävdat 30 % hävd asknas 70 % Buskbärande hagmark: välhävdat 100 %
Förslag till åtgärder:	Ökat betestryck i björkhagen
Sammanfattande värdetext:	Den buskbärande hagen domineras av enbuskar men har en tät och välbetad grässvål. Hagen har en trivial flora och är eventuellt svagt gödselpåverkad. Björkhagen däremot har sämre hävd men en rikare flora med ställvis dominans av svinrot, vilket kan tyda på ett förflutet som slåtteräng.

Skala 1:20.000

25. N. och Ö. Ålebäck

Klass III

Naturtyp: Annan öppen utmark

Vegetationstyper: Kalkfuktäng-örtrik (2)
 Tuvåtelfuktäng (1)
 Högörtfuktäng (1)
 Fårsvingeltorräng (1)
 Örtrik torräng (1)

Träskikt: -

Buskskikt: Enbuskar

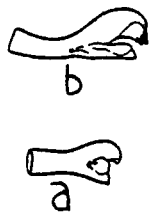
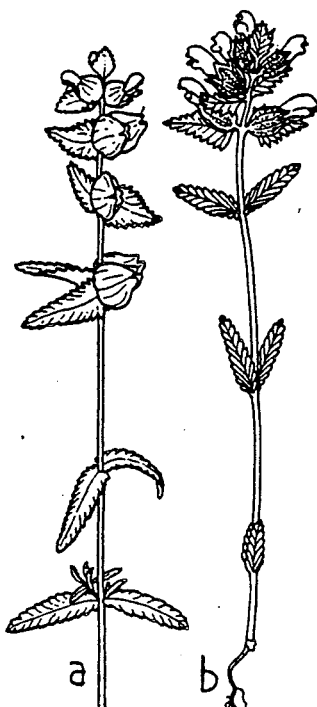
Indikatorarter: Darrgräs, rödklint, brudbröd, krissla, gullviva, höskallra, svinrot, ängsskära, odört, vårbrodd, ljung, jordtistel, knägräs, backnejlika, prästkrage, vildlin, bockrot, nattviol, jungfrulin, majviva, ängsvädd, backruta, backklöver och kärrknipprot.

Kulturhistoria: Stenmurar av enkelmurstyp

Hävd: Nötbete Måttlig hävd 25 %
 Svagt hävdad 25 %
 Hävd saknas 50 %

Ingrepp och påverkan: Svag gödslingspåverkan 25 %

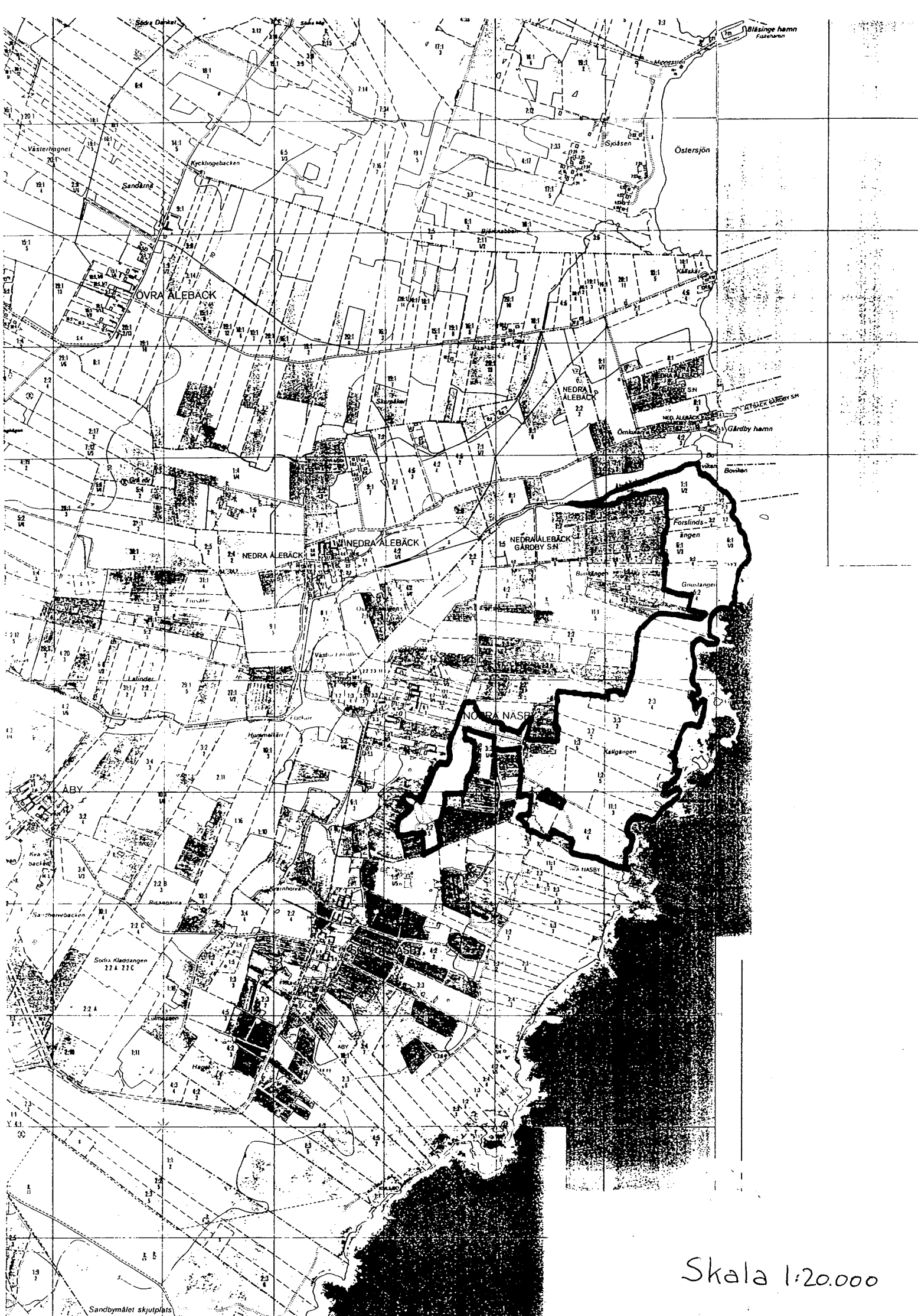
Sammanfattande värdetext: Mycket små arealer betesmarker tillhörande Ålebäck. Huvuddelen är obetad och har en utarmad vegetation p g a detta. I den nordvästra delen finns några hyfsade skiften. Rikligt med slåtterväxter, bl a svinrot, krissla, ängsskära, odört och gullviva.

a) ängsskallra

b) höskallra

Ängsskallra (*Rhinanthus minor*). Skiljer man från höskallran på att ängsskallran har ett spädare växtsätt, vidare är överläppens tänder kortare än höskallrans. De är båda slåttergynnade och kräver god hävd.

Skala 1:20.000

26. N. Näsby 1

Klass I

- Naturtyp:** Annan öppen utmark
- Vegetationstyper:** Sju stycken olika vegetationstyper har kunnat urskiljas i betesmarkerna vid Norra Näsby. Speciellt vanlig är kalkfuktängar, som oftast är rätt gräsrik. Även den örtrika varianten av kalkfuktäng är dock också vanligt förekommande. Några andra vanliga vegetationstyper är tuvtåtel-fuktäng, örtrik torräng och friskäng (artrik). Två andra vegetationstyper finns inom mycket begränsade arealer: högörtfuktäng och fårsvingeltorräng.
- Trädskikt:** Enstaka träd av sälg och hagtorn finns inom betesmarkerna
- Buskskikt:** Hagtornsbuskar är vanliga i några skiften
- Indikatorarter:** Ett drygt tjugotal indikatorarter har hittats i betesmarkerna. Många av örterna är rikligt eller vanligt förekommande. Till arterna som förekommer rikligt hör gullviva, ängsskära, höskallra, darrgräs, svinrot och krissla. Flera av dessa arter är slåttergynnade, vilket antyder att markerna tidigare utnyttjats för slåtter. Vanliga indikatorarter i betesmarkerna är vildlin, backklöver, ängsvädd, jordtistel, backruta, brudbröd och trift. Dessutom finns ett tiotal arter som enstaka förekommande. Dessa är rosettjungfrulin, knägräs, liten blåklocka, ängsskallra, bockrot, fältsippa, grönvit nattviol, prästkrage och slåtterfibbla.
- Kulturhistoria:** En stensättning finns i området. Dessutom är stenväggarna typiska och omger flertalet skiften. Speciellt är förekomsten av olika ängsnamn på de olika skiftena. Att dessa marker använts som slåttermarker styrks både av artinnehållet och av översiktlig karta över inägnens utbredning.
- Hävd:** Huvuddelen av markerna är mycket välbetade, speciellt de sydligaste och nordligaste skiftena. Övriga delar kännetecknas av ett måttligt betestryck.
- Ingrepp och påverkan:** Flertalet skiften är helt opåverkade av olika former av negativ påverkan eller ingrepp. I något skifte kan viss gödslingspåverkan spåras, vilken troligen härrör från tidigare uppodling.
- Sammanfattande värde-text:** Mycket art- och örtrika sjömarker vid Norra Näsby av mycket högt naturvårdsvärde. Speciellt är den rikliga förekomsten av olika slåttergynnade arter. Innehåller flertalet av de vanligaste vegetationstyperna och är i stort sett helt fritt av olika former av negativ påverkan.

Skala 1:20.000

Naturtyp:	Annan öppen utmark och havsstrandäng
Vegetationstyper:	Örtrik torräng (2) Högörtfuktäng (2) Kalkfuktäng-gräsrik (2) Friskäng (2) Tuvtåtel-fuktäng (1) Fårsvingeltorräng (1) Salttåg-rödsvingelstrandäng (1)
Trädskikt:	Hagtorn, sälg
Buskskikt:	Hagtorn och slån
Indikatorarter:	Gullviva, vårbrodd, darrgräs, rödklint, jordtistel, brudbröd, höskallra, ängsskära, axveronika, stor blå-klocka, liten blåklocka, backnejlika, brudsporre, sol-vända, slätterfibbla, krissla, bockrot, flentimotej, jungfrulin, majviva, fältsippa, svinrot, backruta, back-klöver, trift, strandkrypa och gulkämpar.
Kulturhistoria:	I sjömarkerna vid S. Näsby finns tre registrerade forn-lämningar (rektangulär fälla + stensträngar, ett röse samt en husgrund). Stenmurar är som vanligt rikligt förekommande.
Hävd:	Nötbete Måttlig hävd 50 % Svagt hävdad 25 % Hävd saknas 25 %
Ingrepp och påverkan:	Svag gödslingspåverkan 25 % Tydlig gödslingspåverkan 25 %
Sammanfattande värdetext:	Sjömarker tillhörande S. Näsby som till cirka halva arealen är antingen svagt hävdade eller gödslingspåverkade. De mest värdefulla skiftena återfinns i den nordligaste delen. Dessa delar innehåller ofta fina och artrika friskängar. Många indikatorarter har noterats, trots att stora delar är gödslingspåverkade. Artrikedomen och vissa arter tyder på att slätter förekommit på dessa sjömarker.

STORA VICKLEBY

Mon

Naturreservat

4:1
3

7:3
2

7:4
3

8:2
2

8:3
3

2:2
2

2:3
2

Sjöspjällen

Bejershamnsviken

Renings-
damm

Skjutbana

Betesspjälle

Skebacken

FRÖBYGÅRDA

Bollplan

Tennis-
bana

Hagapark

Semesterby

Campingplats

Badplats

Fotb.
plan

1394-97
1093-86

2:3
2

10:12
2

7:20
5

4:3
2

4:2
3

2:16
2

9:3
3

9:2
2

5:3
4

3:3
1/2

1:25

1:24

1:10

7:20

6

1:14

1:13

3:45

3:33

3:27

3:26

3:25

3:24

3:23

3:22

3:21

3:20

3:19

3:18

3:17

3:16

3:15

3:14

3:13

3:12

3:11

3:10

3:09

3:08

3:07

3:06

3:05

3:04

3:03

3:02

3:01

3:00

2:59

2:58

2:57

2:56

2:55

2:54

2:53

2:52

2:51

2:50

2:49

2:48

2:47

2:46

2:45

2:44

2:43

2:42

2:41

2:40

2:39

2:38

2:37

2:36

2:35

2:34

2:33

2:32

2:31

2:30

2:29

2:28

2:27

2:26

2:25

2:24

2:23

2:22

2:21

2:20

2:19

2:18

2:17

2:16

2:15

2:14

2:13

2:12

2:11

2:10

2:09

2:08

2:07

2:06

2:05

2:04

2:03

2:02

2:01

2:00

1:59

1:58

1:57

1:56

1:55

1:54

1:53

1:52

1:51

1:50

1:49

1:48

1:47

1:46

1:45

1:44

1:43

1:42

1:41

1:40

1:39

1:38

1:37

1:36

1:35

1:34

1:33

1:32

1:31

1:30

1:29

1:28

1:27

1:26

1:25

1:24

1:23

1:22

1:21

1:20

1:19

1:18

1:17

1:16

1:15

1:14

1:13

1:12

1:11

1:10

1:09

1:08

1:07

1:06

1:05

1:04

1:03

1:02

1:01

1:00

0:59

0:58

0:57

0:56

0:55

0:54

0:53

0:52

0:51

0:50

0:49

0:48

0:47

0:46

0:45

0:44

0:43

0:42

0:41

0:40

0:39

0:38

0:37

0:36

0:35

0:34

0:33

0:32

0:31

0:30

0:29

0:28

0:27

0:26

0:25

0:24

0:23

0:22

0:21

0:20

0:19

0:18

0:17

0:16

0:15

0:14

0:13

0:12

0:11

0:10

0:09

0:08

0:07

0:06

0:05

0:04

0:03

0:02

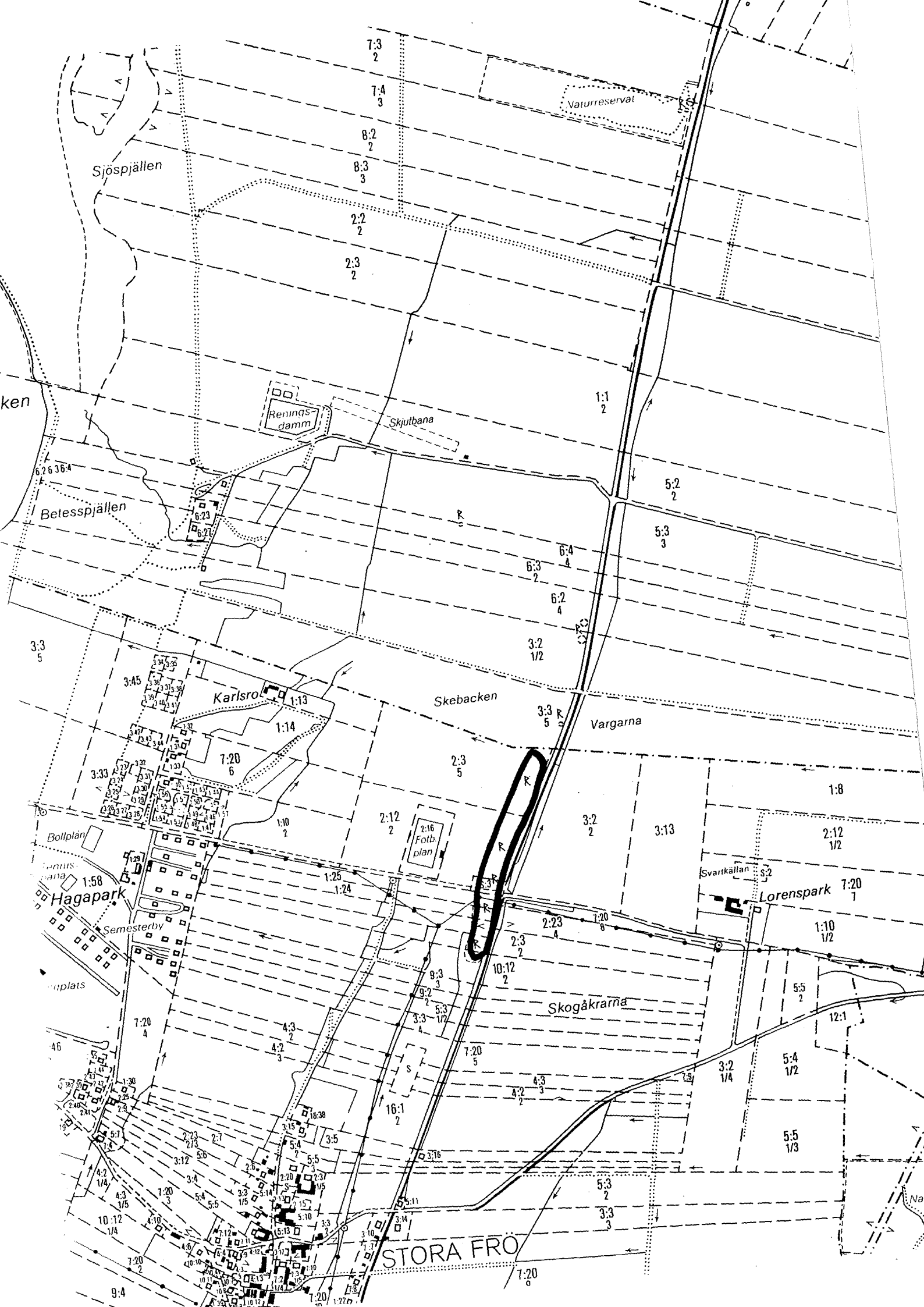
0:01

0:00

28. Bejershamm

Klass III

Naturtyp:	Buskrik utmark
Vegetationstyper:	Rödvenfriskäng (2) Rödvenhed (2) Fårsvingeltorräng (1) Tuvåtelfuktäng (1) Örtrik ljunghed (1)
Trädsikt:	Björk, tall, ask
Busksikt:	Slån, säl, nypon, en, hallon, fläder
Täckningsgrad: (träd och buskar)	25-50 %
Indikatorarter:	Vårbrodd, darrgräs, harstarr, backnejlika, slätterfibb- la, krissla, korskovall, stagg, bockrot, jungfrulin, småfingerört, gullviva, backsippa, höskallra och svinrot.
Kulturhistoria:	Stengärdesgård
Hävd:	Område A är välhävdad 100. % Område B saknar hävd
Förslag till åtgärder:	Påbörja bete i område B
Sammanfattande värdetext:	Vid Bejershamm ligger ett av Ölands mest besökta natur- reservat. Välsänt för de flesta fågelintresserade och välbesökt stora delar av året. Den norra betesfållan som hävdas av Highland Cattle har ett bra betestryck med tät grässvål, djuren håller dessutom efter enbuskarna. Vilket märks om man jämför med område B som har likvär- dig markbeskaffenhet men som ej har hävdats de senaste åren och enbuskarna fritt tillåtits expandera.

Sjöspjällen

Vattnereservat

Reningsdamm

Skjutbana

Betesspjällen

Karlsro

Skebacken

Vargarna

Hagapark

Svartkällan

Lorensspark

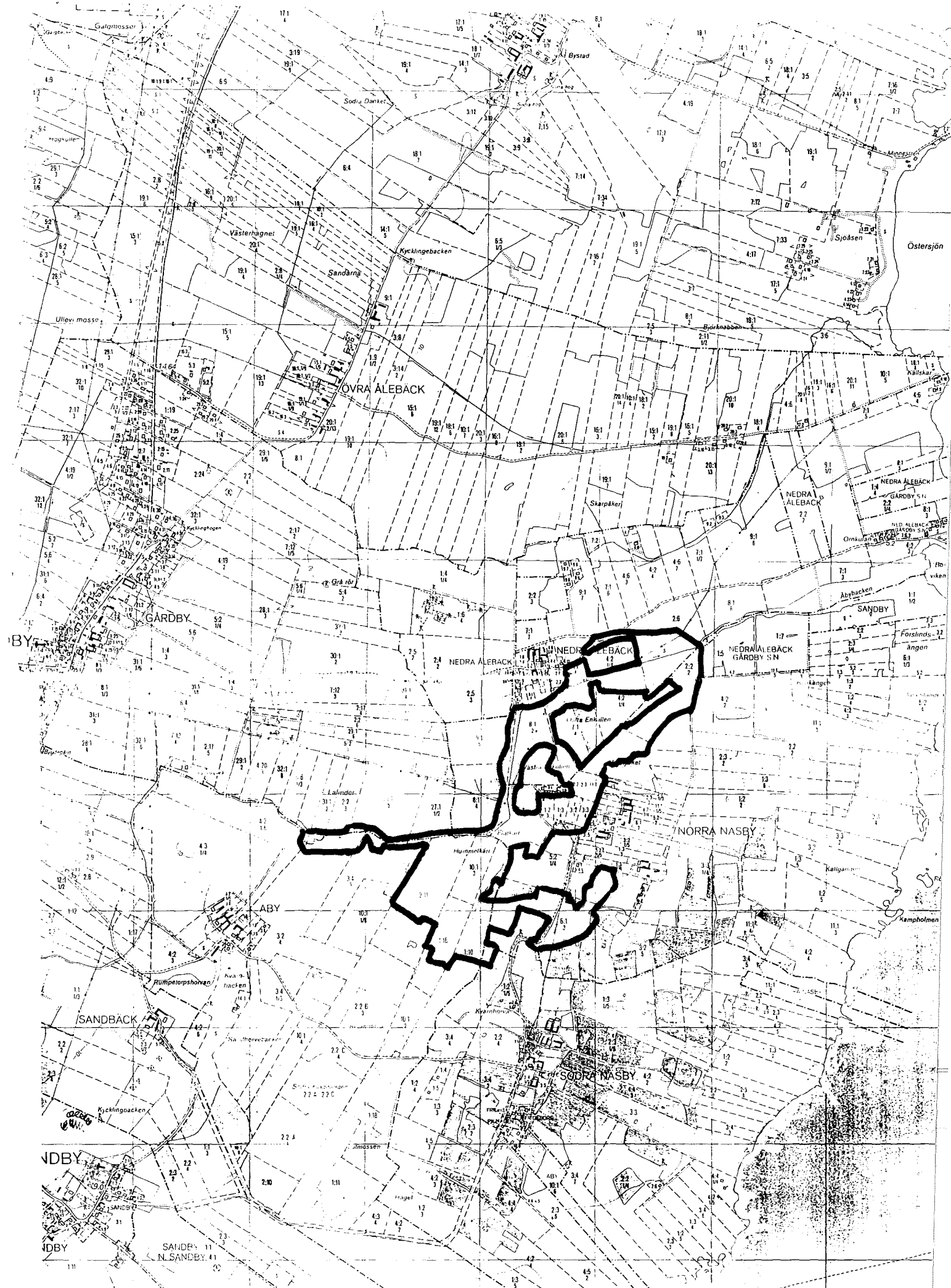
Skogåkrarna

STORA FRÖ

29. Stora Frö

Klass III

Naturtyp:	Annan öppen utmark
Vegetationstyper:	Örtrik ängshavretorräng (2) Örtrik ljunghed (1) Rödvenhed (1)
Trädskikt:	Saknar trädskikt
Buskskikt:	En, nypon
Täckningsgrad: (träd och buskar)	0-25 %
Indikatorarter:	Vårbrodd, solvända, slåtterfibbla, lundkovall och backsippa är vanligt förekommande. Adam & Eva, backnejlika, backsmultron, sommarfibbla, flentimotej, jungfrulin, småfingerört, gullviva, höskallra, ängsskära, backklöver och ängsviol förekommer i enstaka exemplar.
Kulturhistoria:	Järnåldersgravfält
Hävd:	Ej hävdad i år
Ingrepp och påverkan:	Inga synliga ingrepp
Förslag till åtgärder:	Insamling av hö efter slåttern som bör ske någon vecka efter midsommar.
Sammanfattande värdetext:	Ett litet objekt på ancylusvallen med dominans av ängshavretorräng men med klart hedinslag. Utmarkens karaktär ges förutom av artrikedomen framför allt av det stora beståndet med backsippa, men även andra torrängsväxter trängs i objektet såsom t ex Adam & Eva, solvända, backnejlika och jungfrulin. Området hålls öppet via slåtter för att hålla järnåldersgravfältet öppet. Det vore fel att kalla marken för slåtteräng då höet ej samlas in och slåttern dessutom sker vid fel tidpunkt för växterna.

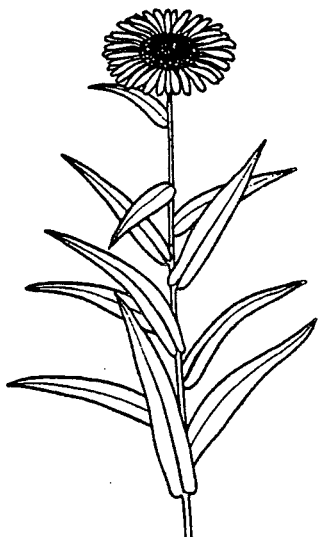

Skala 1:20000

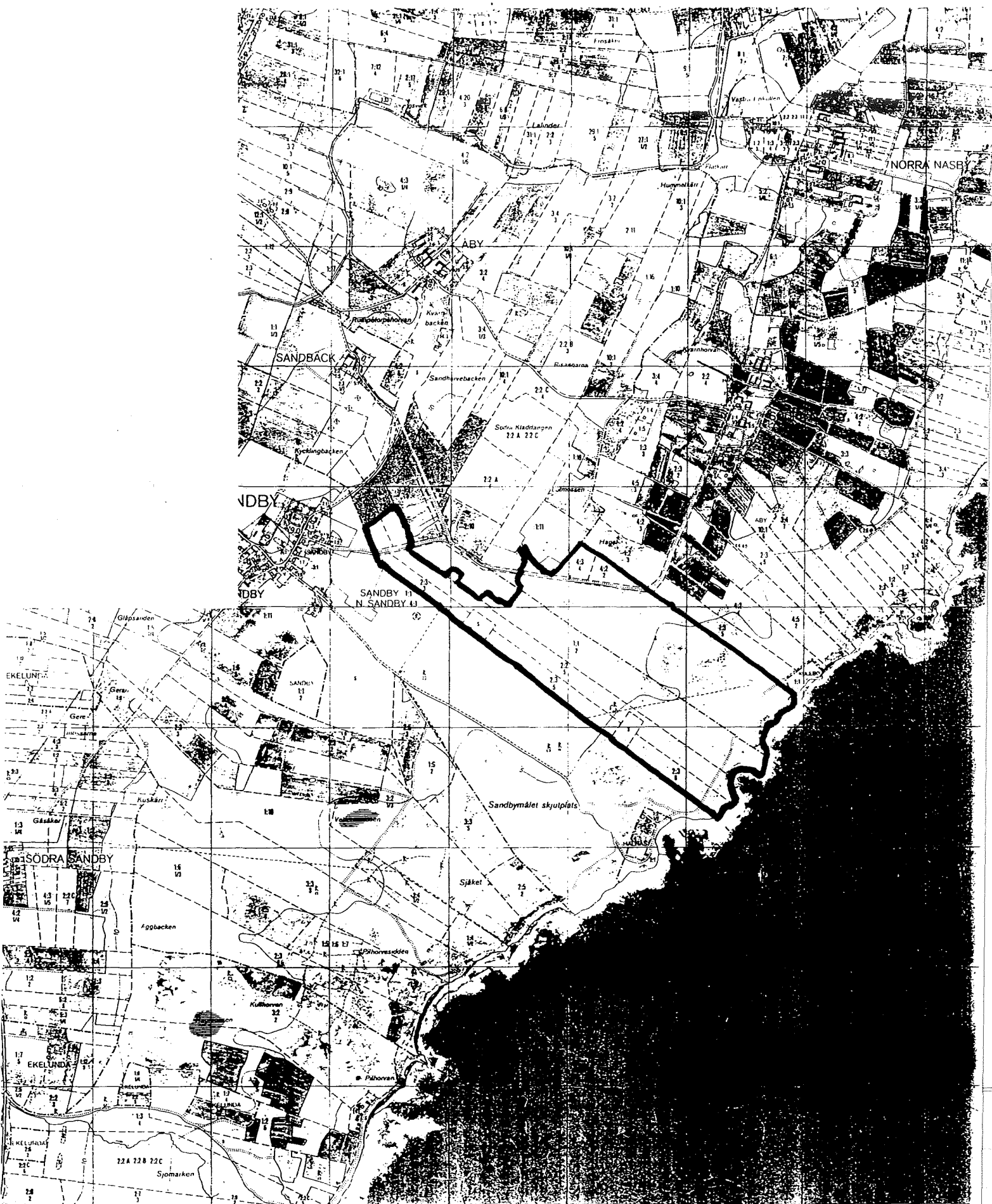
30. N. Näsby 2

Klass III

- Naturtyp:** Öppen hagmark
- Vegetationstyper:** Högörtfuktäng (2)
Friskäng (2)
Tuvåtelfuktäng (1)
Örtrik torräng (1)
Vät (1)
- Trädskikt:** -
- Buskskikt:** Nypon, hagtorn och hassel
- Indikatorarter:** Darrgräs, liten blåklocka, rödklint, jordtistel, gullviva, ängsskära, brudbröd, solvända, krissla, prästkrage, vildlin, bockrot, flentimotej, höskallra, svinrot, backklöver och axveronika
- Kulturrehistoria:** Sternmurar och hamlat träd (sälgt)
- Hävd:** Nötbete Måttlig hävd 75 %
Svagt hävdat 25 %
- Ingrepp och påverkan:** Svag gödslingspåverkan 50 %
- Sammanfattande värde-text:** Sammanhängande system av små skiften med betesmarker. Friskängar dominerar de finaste delarna med bl a rikligt med gullviva och ängsskära. Området innehåller gamla slåttermarker som skulle kunna restaureras. En ganska stor del av markerna är gödslingspåverkade eller saknar hävd sedan några år.

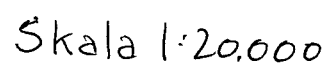
Krissla (*Inula salicina*)
En art som ofta bildar stora bestånd i svagt hävdade växelfuktiga ängsmarker.

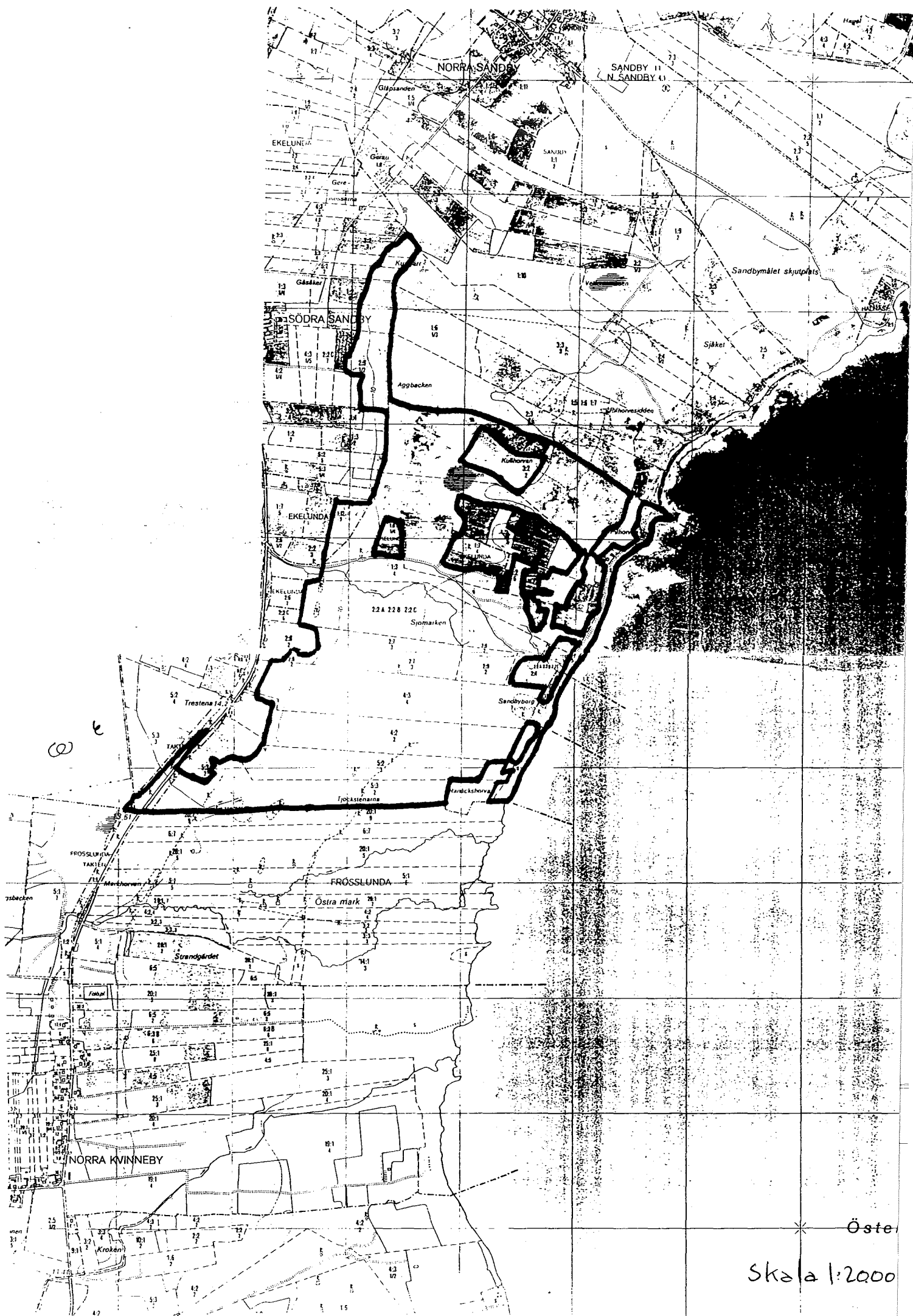
ST

Skala 1:20.000

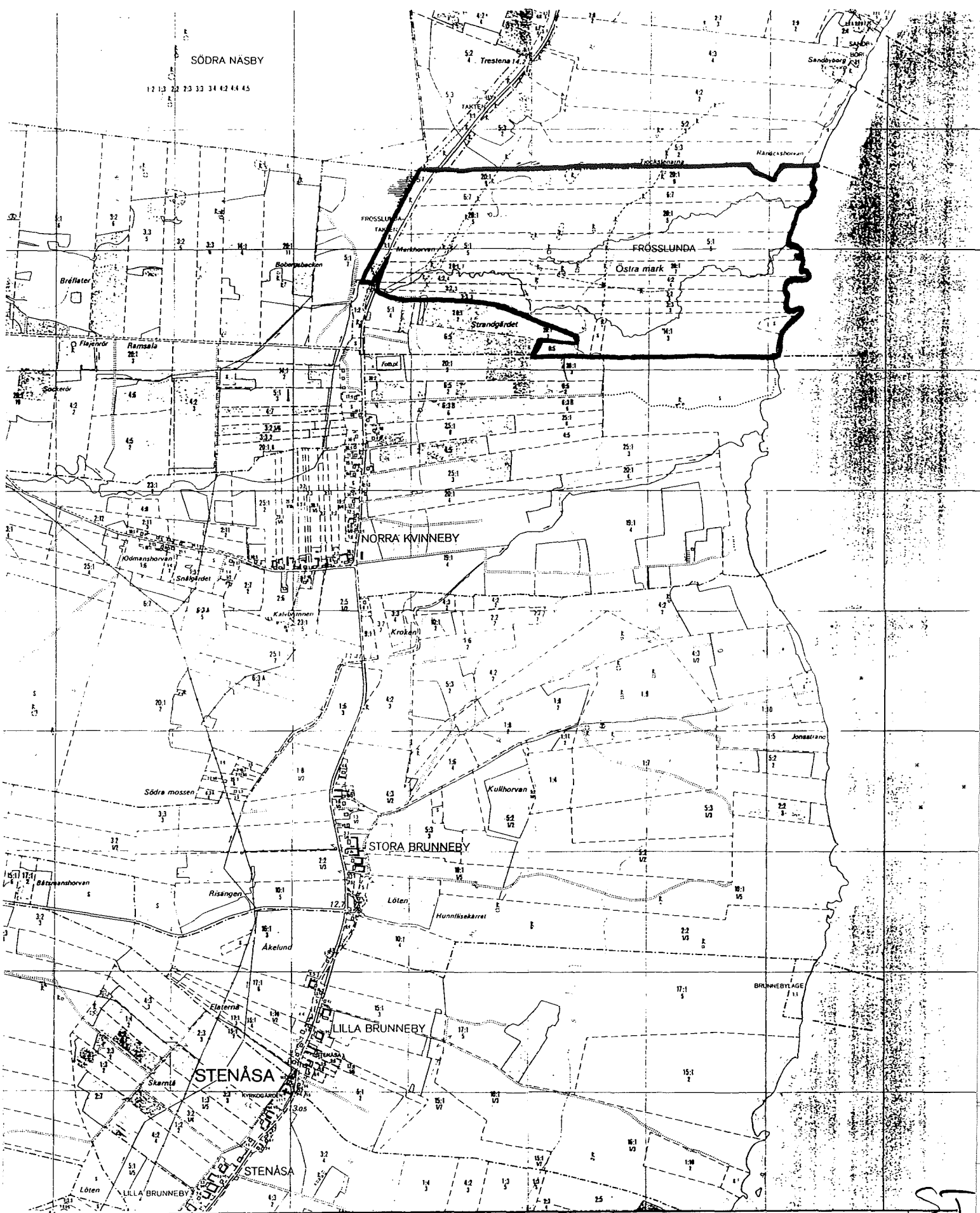
- Naturtyp:** Annan öppen utmark
- Vegetationstyper:** Betesmarkerna vid Sandbäck-Åby innehåller både torra, friska och fuktiga ängsmarker. Dock har endast tre vegetationstyper kunnat urskiljas. Den dominerande vegetationen är torrängar av örtrikt slag, vissa är riktigt fint utbildade. Torrängarna återfinns främst i de västra delarna. I den östra delen är betesmarkerna fuktigare och här är den gräsrika kalkfuktängen vanlig. Mindre arealer av fårsvingeltorräng finns också här och var i markerna.
- Trädskikt:** Träd saknas helt
- Buskskikt:** Inga buskar finns i betesmarkerna
- Indikatorarter:** Ett femtontal arter som indikerar lång och oavbruten hävd har hittats vid inventeringen. Ingen art var riklig-dominant i sin förekomst. Några arter var dock rätt vanliga. Dessa var vårbrodd, darrgräs, jordtistel, backnejlika, brudbröd, solvända, flentimotej och axveronika. Till de indikatorarter som hade låg förekomstfrekvens hör bl a vildlin, fältsippa, höskallra och backruta.
- Kulturhistoria:** En registrerad fornlämning finns i området. Den ligger i den södra delen och består av en husgrund. Som vanligt är betesmarkerna hägnade med stenmurar av enkelmurtyp.
- Hävd:** Bete sker med nötkreatur. Cirka halva arealen har ett rätt måttligt betestryck. Den andra halvan är endast svagt betad.
- Ingrepp och påverkan:** Någon negativ påverkan i form av ex gödsling har ej kunnat konstaterats
- Sammanfattande värdetext:** Kort, men bred strandängsremsa vid Sandbäck-Åby. Örtrika torrängar dominerar kraftigt markernas vegetation. Vissa torrängsdelar är mycket fint utbildade. Betestrycket är något svagt och variationen i vegetation rätt liten. Vissa delar kan ha varit uppodlade.

- Naturtyp:** Annan öppen utmark
- Vegetationstyper:** Närmare tio olika vegetationstyper har kunnat urskiljas. Den gräsrika kalkfuktängen och örtrik torräng dominerar även dessa sjömarker. På grund av det tunna jordtäcket är ofta torrängarna tuviga och mellan tuvorna växer ofta en vätartad vegetation dominerad av krypven. Artrika friskängar, med bl a brunört, darrgräs, vildlin, brudbröd och getväppling, och fårsvingeltorrängar är två vanligt förekommande typer av vegetation. Även fårsvingeltorrängen är oftast tuvig och innehåller vätvegetation. Till de övriga vegetationstyperna som endast återfinns på små arealer hör borsttåtelhed, alvarhed av hållmarkstyp, tuvtåtel-fuktäng och blåtåtel-fuktäng. Borsttåtelheden är speciellt intressant då den är en ovanlig vegetationstyp på Öland.
- Trädskikt:** Enstaka träd av sälg, ask, björk och hagtorn finns här och var
- Buskskikt:** Enstaka enbuskar samt en del toksnår i fuktigare delar
- Indikatorarter:** Ett tjugotal arter som indikerar lång betes- eller slåtterhävd har noterats vid fältbesöket. Tre indikatorarter är rikligt förekommande. Dessa är vårbrodd, darrgräs och brudbröd. Flertalet av de övriga har låg förekomstfrekvens. Bland dessa kan nämnas ljung (betad), brudsporre, solvända, vildlin, nattviol, fältsippa, ängsskallra och svinrot.
- Kulturhistoria:** I sjömarkerna vid Norra Sandby finns fem registrerade fornlämningar. De fyra nordligaste består av stensättningar. Fornlämningen i söder är av mer sammansatt och innehåller stensättningar, hållkista, rest sten, stensättningsliknande lämning och ett omfattande stensträngssystem.
- Hävd:** Området betas av nötkreatur. Huvuddelen har ett måttligt betestryck. Mindre delar som är både riktigt välhävdade och svagt beteshävdade finns också.
- Ingrepp och påverkan:** Någon negativ påverkan på betesmarkerna har ej kunnat spåras. Det samfällda skiftet i nordvästra delen verkar dock enligt flygbild ha varit uppodlat eller gödslat.
- Sammanfattande värdetext:** Relativt välhävdade sjömarker med stor variation. Speciellt intressant är de stora arealerna örtrik torräng samt förekomst av borsttåtelhed utmed stranden. Ingen gödslingspåverkan från sett gamla odlingar. Rikligt med stensträngar och stensättningar.

- Naturtyp:** Annan Öppen utmark
- Vegetationstyper:** Liksom i många andra byars sjömarker domineras vegetationen av kalkfuktängar och örtrika torrängar. Huvuddelen av kalkfuktängarna är av gräsrik typ, men här finns även mindre arealer av den art- och örtrika kalkfuktängen. En annan vanlig vegetationstyp är fårsvingel-torräng. Oftast är dessa marker tuviga och mellan tuvorna växer en artfattig våtvegetation. Andra vegetationstyper i området är högstarrfuktäng och alvarhed av hållmarkstyp.
- Trädskikt:** Den enda trädvegetationen som finns är några björkar
- Buskskikt:** Enstaka enbuskar förekommer här och var. I svagt betade fuktängar är toksnår vanliga.
- Indikatorarter:** Sammanlagt har ett drygt tjugotal indikatorarter konstaterats vid fältbesöket. Flertalet förekommer endast i mindre antal. Följande arter är dock vanligt förekommande: vårbrodd, darrgräs, jordtistel, brudbröd, solvända, ängsskallra, ängsvädd och axveronika. Bland de enstaka förekommande arterna märks bl a kattfot, Sankt Pers nycklar, ängsnycklar, brudsporre, vildlin, nattviol, rosettjungfrulin, majviva och backruta.
- Kulturhistoria:** Sjömarkerna vid Södra Sandby innehåller ovanligt många fornlämningar. Tolv stycken finns registrerade i fornlämningsregistret. Till de mest kända hör givetvis fornborgen Sandbyborg. Dessutom finns i betesmarkerna två stycken gravfält bestående av stensättningar och resta stenar. Flertalet av de övriga består av stensättningar. Stenmurar är som vanligt den dominerande hägnadstypen och omger flertalet skiften.
- Hävd:** Huvuddelen av markerna har ett måttligt betestryck. En mindre del har bedömts vara mycket välbetad. Sydligaste skiftet betas av får, övriga skiften dock av nötkreatur.
- Ingrepp och påverkan:** Någon negativ typ av ingrepp och påverkan har ej kunnat spåras vid fältinventeringen.
- Sammanfattande värdetext:** Välbetade sjömarker till Södra Sandby. Torra betesmarker dominerar, bl a finns här fint utbildade örtrika torrängar. Rikligt med fornlämningar bl a en av Ölands fornborgar. Opåverkade marker av olika typer av ingrepp.

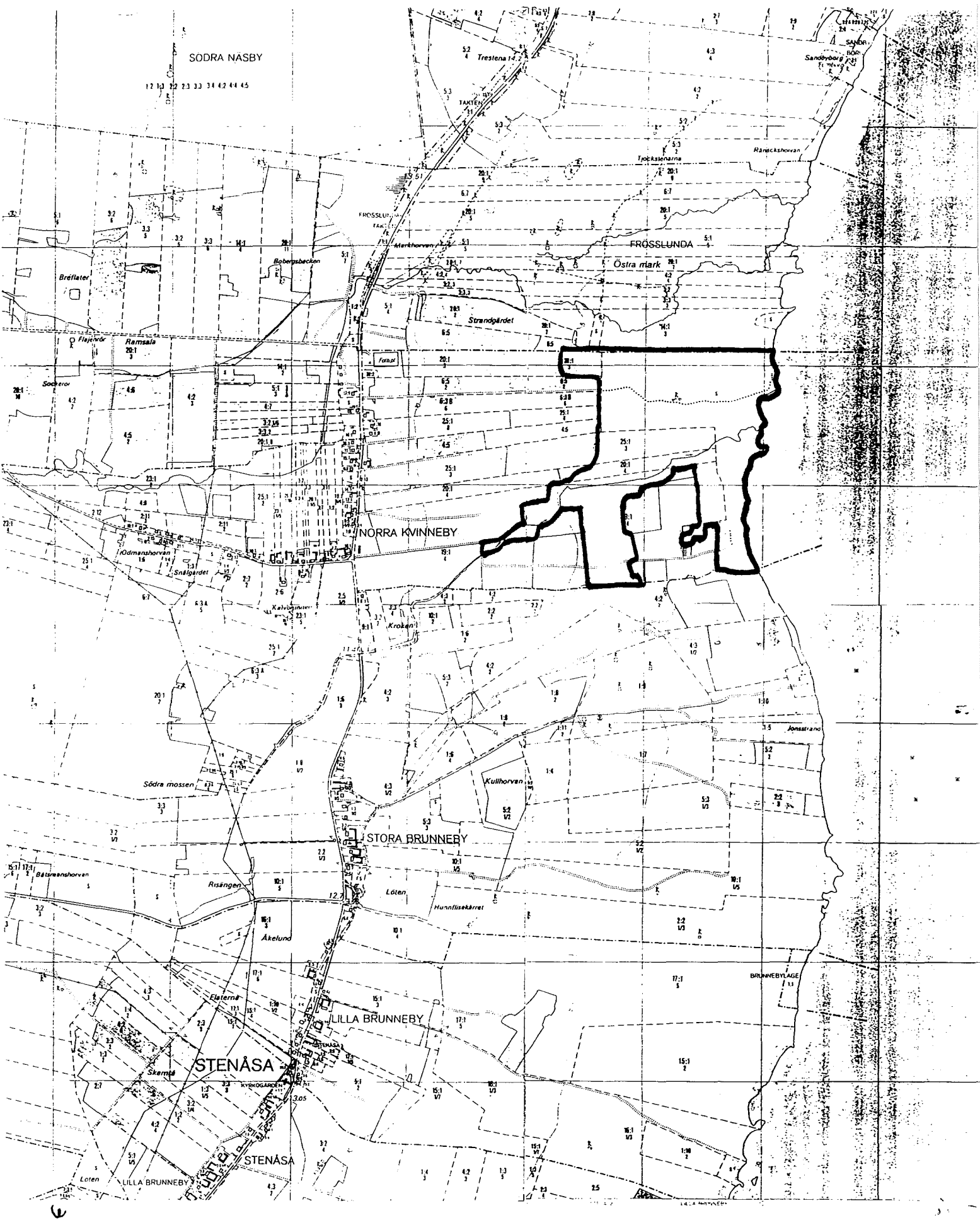

Skala 1:20.000

34. Frösslunda

Klass II

- Naturtyp:** Annan öppen utmark och havsstrandäng
- Vegetationstyper:** Gräsrika kalkfuktängar dominerar vegetationen i Frösslundas sjömarker. Dessa fuktiga delar har oftast också ett mer eller mindre tätt buskskikt av tok. På något högre partier kan man se fina örtrika torrängar, exempelvis i de fornminnesrika västra och nordvästra delarna. På frisk mark växer en artrik typ av friskäng. Övriga förekommande vegetationstyper är örtrik kalkfuktäng, högörtfuktäng och fårsvingeltorrängar. Dessutom finns längs stranden en mycket smal remsa med havsstrandäng. Vegetationstypen är övre landstrandsvegetation av salttåg-rödsvingeltyp.
- Trädsikt:** Enstaka grupper av björk finns i de mest igenxuna delarna.
- Busksikt:** En- och tokbuskar är mycket rikligt förekommande. Enbuskarna främst på frisk och torr mark, medan toksnåren är tätast i fuktängarna.
- Indikatorarter:** Sammanlagt har närmare ett tjugotal indikatorarter observerats vid fältinventeringen. Av dessa är det endast darrgräset som finns i riklig omfattning. Fem arter har bedömts vara vanliga. Dessa är vårbrodd, jordtistel, brudbröd, solvända och axveronika. Bland de enstaka förekommande arterna märks bl a kattfot, Sankt Pers nyckar, brudsporre, slätterblomma, nattviol och rosettjungfrulin.
- Kulturhistoria:** Frösslundas sjömarker innehåller en mängd fornlämningar. Till de mest iögonfallande hör de tre gravfälten i västra och nordvästra delarna. Gravfältet väster om landsvägen är ett av Ölands finaste, bestående av ett hundratal olika anläggningar. Bland de övriga registrerade fornlämningarna hör stensättningar och husgrunder till de vanligaste typerna.
- Hävd:** Området består av en enda fälla och betestrycket varierar något. Halva arealen får nog sägas vara svagt betad. Fortfarande öppna delar och områden med speciellt smaklig vegetation har dock ett högre betestryck.
- Ingrepp och påverkan:** Någon negativ påverkan på markerna har ej kunnats iaktas vid fältinventeringen
- Sammanfattande värdetext:** Kraftigt tokbexuna sjömarker tillhörande Frösslunda. Området består av ett enda, stort skifte. På strandvallen längs sjökanten och i de västra delarna finns välbetade marker med fin vegetation. Torrängar dominerar de västra delarna och kalkfuktängar och friskängar de östra delarna. Rikligt med fornlämningar bl a tre gravfält. Bränning eller röjning samt höjt betestryck behövs för att förbättra naturvärdena.

35. N. Kvinneby

Klass III

Naturtyp: Annan öppen utmark

Vegetationstyper: Örtrik torräng (2)
Kalkfuktäng-gräsrik (2)
Friskäng (2)
Tuvtåtel-fuktäng (1)

Trädsikt: -

Busksikt: En och tokbuskar

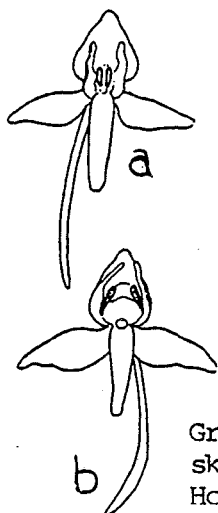
Indikatorarter: Vårbrodd, darrgräs, ljung, jordtistel, brudbröd, ängsskallra, backnejlika, krissla, vildlin, bockrot, flentimotej, nattviol, rosettjungfrulin, mandelblomma, ängsvädd, backruta, backklöver och axveronika

Kulturhistoria: Fornlämningen i norra delen består av två stensättningar, en rest sten samt en bit av en stensträng. Stenmurar omger betesmarkerna.

Hävd: Nötbete Måttlig hävd 25 %
Svagt hävdad 50 %
Hävd saknas 25 %

Ingrepp och påverkan: Svag gödslingspåverkan 25 %
Tydlig gödslingspåverkan 25 %

Sammanfattande värdetext: Igenväxande sjömarker vid Norra Kvinneby. Områdets naturvärden är främst knutna till det samfällda området i norr. Här växer bl a mycket artrika friskängar och örtrika torrängar. Idag kraftigt igenvuxet med mindre enbuskar, men ännu ej för sent att restaurera. Övriga delar är ofta något gödslingspåverkade och rätt svagt betade.

a) nattviol

b) grönvit nattviol

Grönvit nattviol (*platanthera chlorantha*) skiljer man lättast från nattviolen på ståndarknapparna. Hos grönvit nattviol är ståndarknapparna vinkelställda medan de är parallella hos nattviolen.

36. St Brunneby

Klass I

Naturtyp: Annan Öppen utmark

Vegetationstyper: Markerna vid St Brunneby är mycket variationsrika vad gäller vegetationen. Torra marker övervägar och fårsvingeltorräng och örtrik torräng är de vanligaste vegetationstyperna. Torrängarna är ofta tuviga och mellan tuvorna växer då en utpräglad våtvegetation. Troligen är dessa marker mycket blöta under våren. I permanent fuktiga delar växer kalkfuktängar. Den gräsrika typen dominerar, men även små arealer av den örtrika kalkfuktängen förekommer. Friskängar är en annan ganska vanlig vegetationstyp. Artinnehållet är ofta mycket stort. I övrigt finns två ytterligare vegetationstyper: tuvtåtel-fuktäng och alvarhed av hållmarkstyp.

Trädsikt: -

Busksikt: -

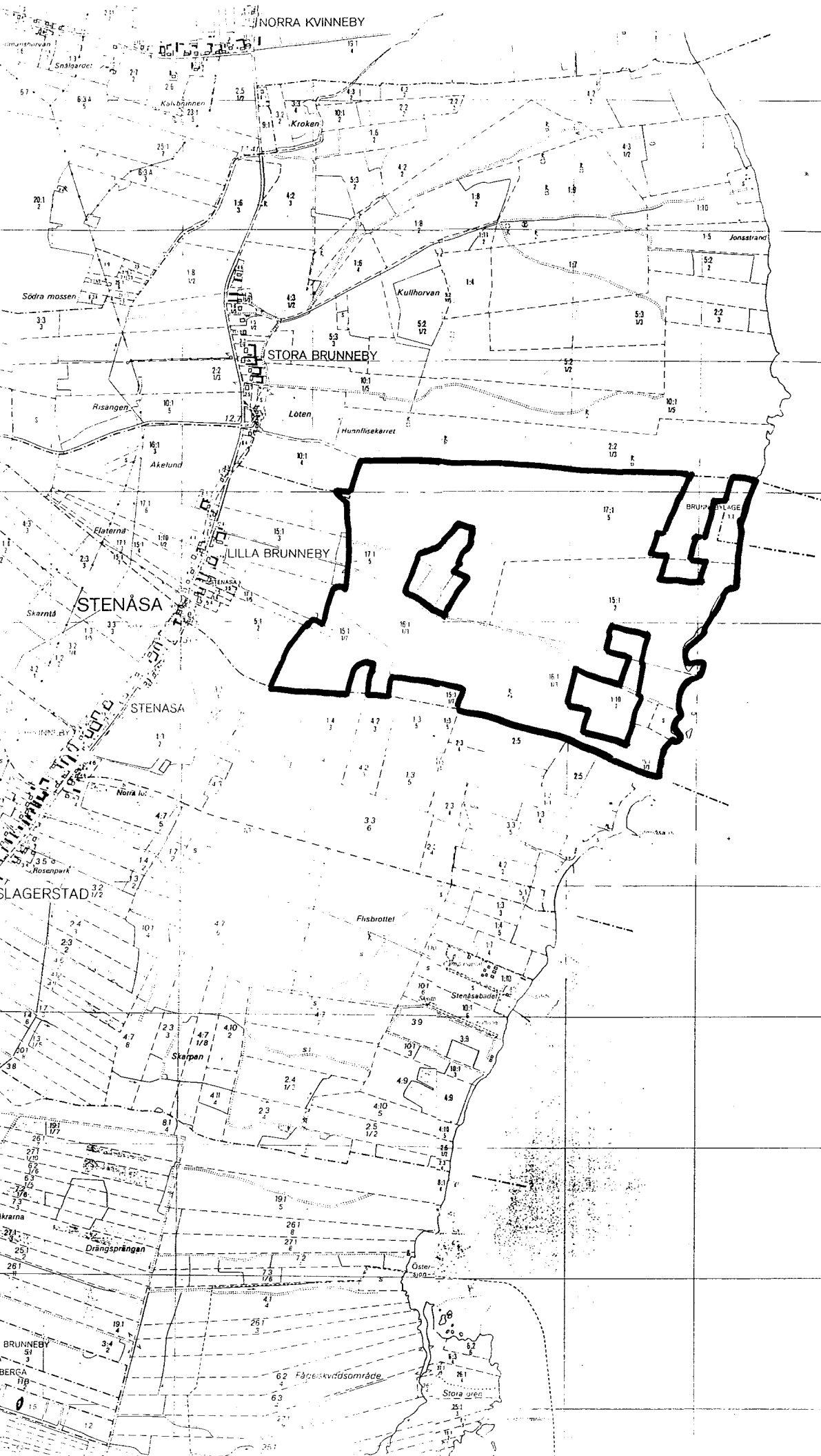
Indikatorarter: Ett tjugofemtal arter som indikerar lång beteshävd har hittats vid inventeringen. Till de rikligaste förekommande hör darrgräs, brudbröd och ängsskallra. Något mindre vanliga är vårbrodd, backnejlika, solvända, vildlin, flentimotej, höskallra, mandelblomma och axveronika.

Kulturhistoria: Tolv stycken registrerade fornlämningar finns i betesmarkerna. Flertalet består av stensättningar. En av fornlämningarna utgörs dock av en skålgropsförekomst, inklusive en malsten. I södra delen av markerna fortsätter det stensträngssystem som började i L. Brunneby. Skiftena omges som vanligt av stenvägar.

Hävd: Området betas av nötkreatur. Ungefär halva arealen har ett måttligt betestryck, medan andra halvan är svagt beteshävdad.

Ingrepp och påverkan: Ingen negativ påverkan eller ingrepp har iakttagits vid inventeringen.

Sammanfattande värdetext: Alvarliknande sjömarker med tunna jordar vid S. Brunneby. Tuviga marker med en blandning av torrängs- och våtvegetation är vanligt. Norra delen har något tjockare jordtäckning med bl a örtrika torrängar. Fuktsvacka i norr bidrar till variationen med både örtrika och gräsrika kalkfuktängar.

Skala 1:20000

- Naturtyp:** Annan öppen utmark
- Vegetationstyper:** Den vanligaste vegetationstypen i området är en blandning av torrängar och våtvegetation som återfinns på tuviga marker med tunnt jordlager. På tuvorna finner man torrängar av fårsvingeltyp och däremellan våtvegetation med krypven som dominerande inslag. Även torräng av örtrik typ finns i markerna vid L. Brunneby. Denna vegetationstyp återfinns främst på de låga strandvallarna. På små arealer finner man även kalkfuktängar av gräsrik typ och alvarhed av hållmarkstyp.
- Trädsikt:** Trädsikt saknas
- Busksikt:** Betesmarkerna har inget busksikt
- Indikatorarter:** Sammanlagt har ett femtontal indikatorarter noterats. Endast två arter förekommer rikligt: vårbrodd och brudbröd. Flertalet indikatorarter är vanligt förekommande. Dessa är darrgräs, backnejlika, knölsnörblomma, höskallra, ängsskallra och axeronika. Övriga växter som indikerar lång beteshävd finns enbart som enstaka exemplar. Dessa är jordtistel, brudsporre, krissla, vildlin och backruta.
- Kulturhistoria:** En registrerad fornlämning finns i L. Brunnebys sjömarker. Den består av en husgrund och ett större stensträngssystem. Systemet av stensträngar löper längs en ca 300 m bred remsa ända in i Stora Brunnebys marker. Längs flertalet ägo gränser finns stenmurar av enkelmurtyp.
- Hävd:** Betetrycket varierar en del mellan de olika skiftena. Ett måttligt betetryck dominerar dock. Här finns även skiften, eller delar av skiften, som är välhävda eller med svag beteshävd.
- Ingrepp och påverkan:** Ingen form av negativ påverkan eller ingrepp har noterats vid fältinventeringen.
- Sammanfattande värdetext:** Sjömarker vid L. Brunneby med dominans av torra vegetationstyper på mycket tunna jordlager. Fårsvingeltorräng i mosaik med våtvegetation dominerar. Dessa marker har ofta en mycket tuvig struktur. Örtrik torräng återfinns på något tjockare jordtäckning. I markerna finns rikligt med stenblock, en del ingående i stensträngar.

nsen

Mölndgrund

gbar

jorden

blats

e

dyl. eller

32'

erkvarn

Långrevs-
udden

Kalmarsund

Tennis-
bana
Hotell

KLEVALAGE

Marke

14:1
3

(124)

4:2
6

4:3
3

12:2
2

6:3
4

7:9

7:10

7:11
4

11:7

11:26

11:20

11:3
3

11:21
3

11:17
3

11:18
3

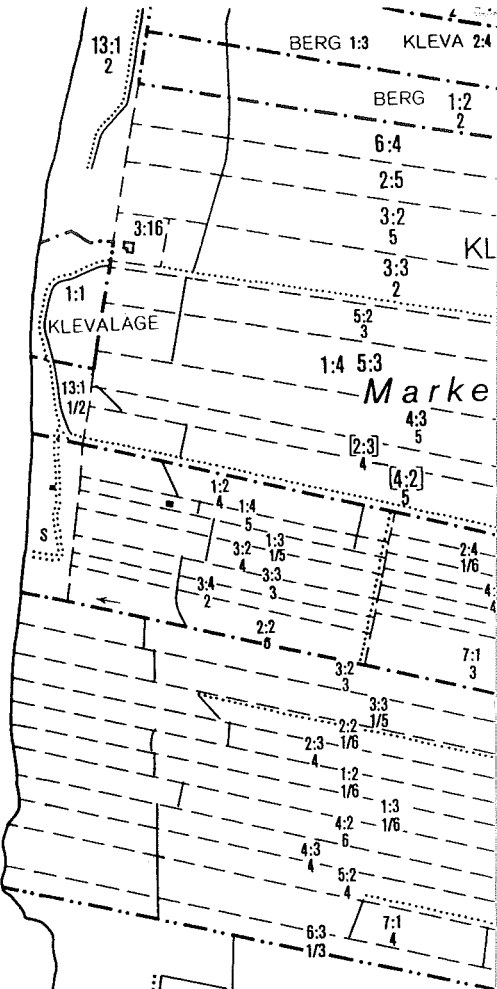
11:11
3

11:29
3

11:19
3

11:27

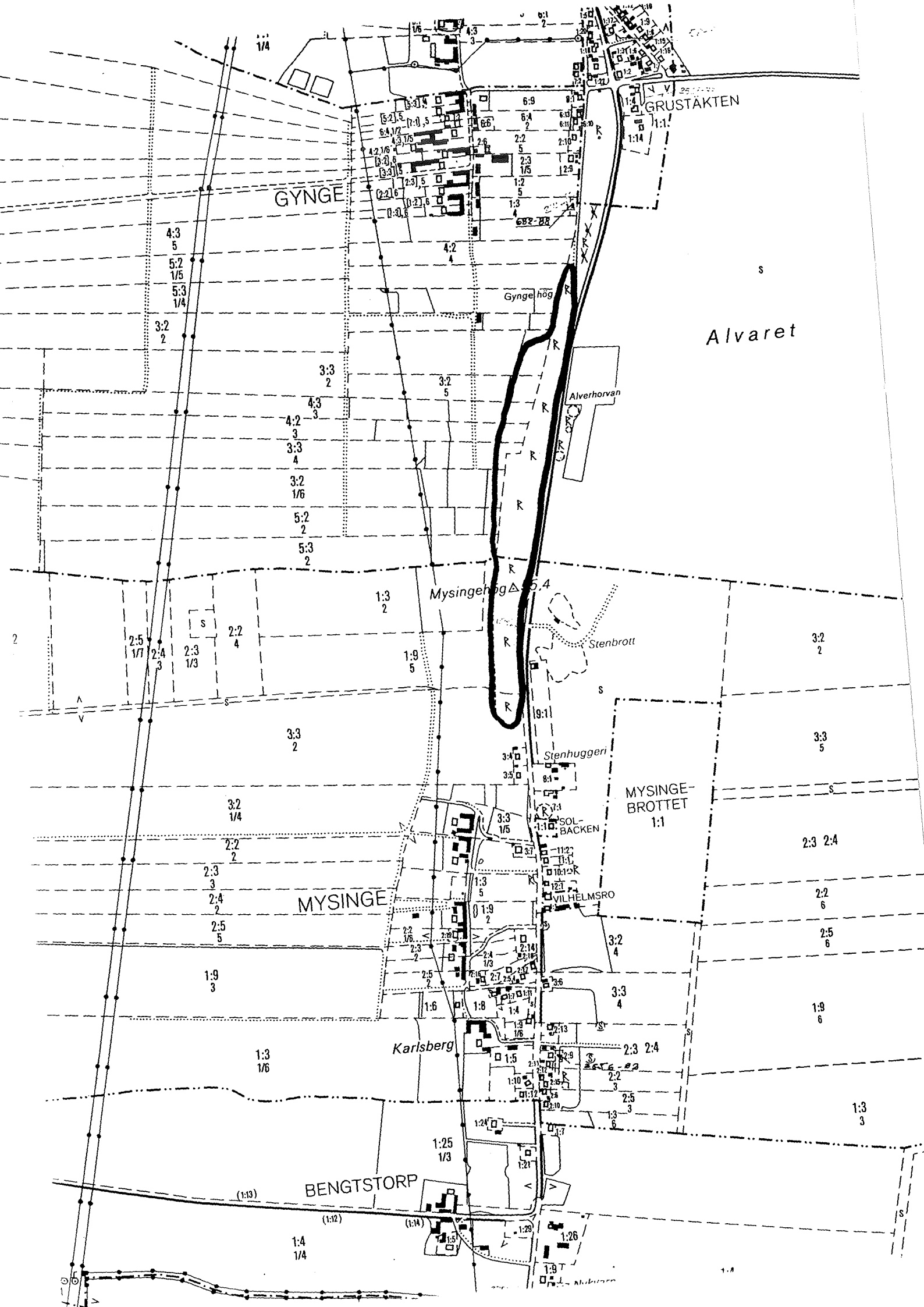
BADSTU

38. Kleva

Klass III

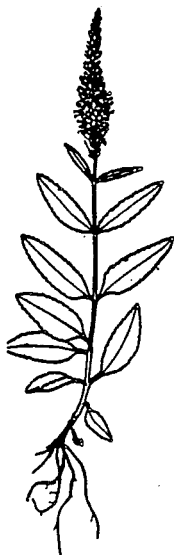
- Naturtyp:** Havsstrandäng,
buskrik utmark
- Vegetationstyper:** Gräsrik kalkfuktäng (3)
Fårsvingeltorräng (1)
Blåtåtel-fuktäng av sydlig variant (3)
Övre landstrandsvegetation av salttåg-rödsvingeltyp
Nedre landstrandsvegetation av agnsäv-krypventyp
- Trädskikt:** Tall, oxel, björk
- Buskskikt:** En, sälg
- Täckningsgrad:** 0-25 %
(träd och buskar)
- Indikatorarter:** Vårbrodd, darrgräs, liten blåklocka, rödklint, jordtistel, kärrknipperot, krissla, bockrot, knölsmörblomma, höskallra, ängsvädd, axveronika, höstfibbla och blåsklöver.
- Kulturhistoria:** Stengärdesgård
- Hävd:** Vålhävdad 100 %
- Ingrepp och påverkan:** Ingen synlig påverkan
- Sammanfattande värdetext:** En havsstrandäng vid Kleva som bland annat hyser en fin kalkfuktäng som domineras av älväxing. Mot öster finns en liten backe med fårsvingeltorrängsflora. Hävdindikerande arter i objektet är bland andra kärrknipperot, jordtistel, ängsvädd och axveronika.

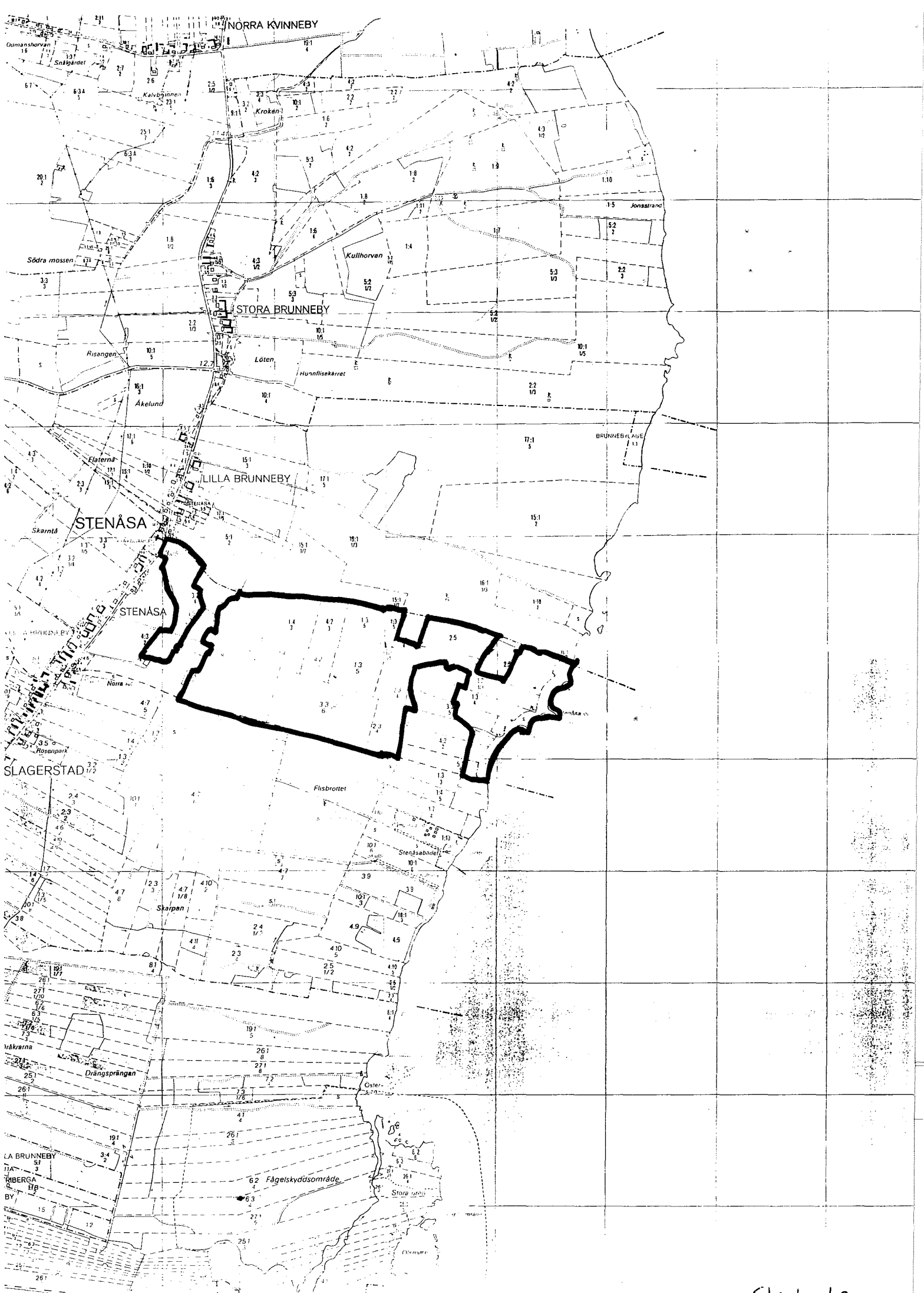
39. Mysingehög

Klass III

Naturtyp:	Annan öppen utmark
Vegetationstyper:	Fårsvingeltorräng (3) Ängshavretorräng (1)
Trädsikt:	Trädsikt saknas
Busksikt:	Nypon, hagtorn
Täckningsgrad: (träd och buskar)	0-25 %
Indikatorarter:	Darrgräs, stor blåkllocka, brudbröd, backsmultron, solvända, prästkrage, flentimotej, gullviva, fältsippa och axveronika.
Kulturhistoria:	Gravfält Stengärdesgård
Hävd:	Välhävdad 100 %
Ingrepp och påverkan:	Inga synliga ingrepp
Sammanfattande värdetext:	Mysinge hög som är beläget på ancylusvallen i Resmo-socken är ett välbesökt turistmål sommartid. Själva Mysinge gravhög är avspärrat p g a det höga besökstrycket som sliter på kullen, varvid florari där får utvecklas fritt. Resten av området betas av får, betestrycket är som fallet ofta är med får ganska hårt, vilket gör att enskilda arter förutom fårsvingel, rödven och rödsvingel är svåra att urskilja.

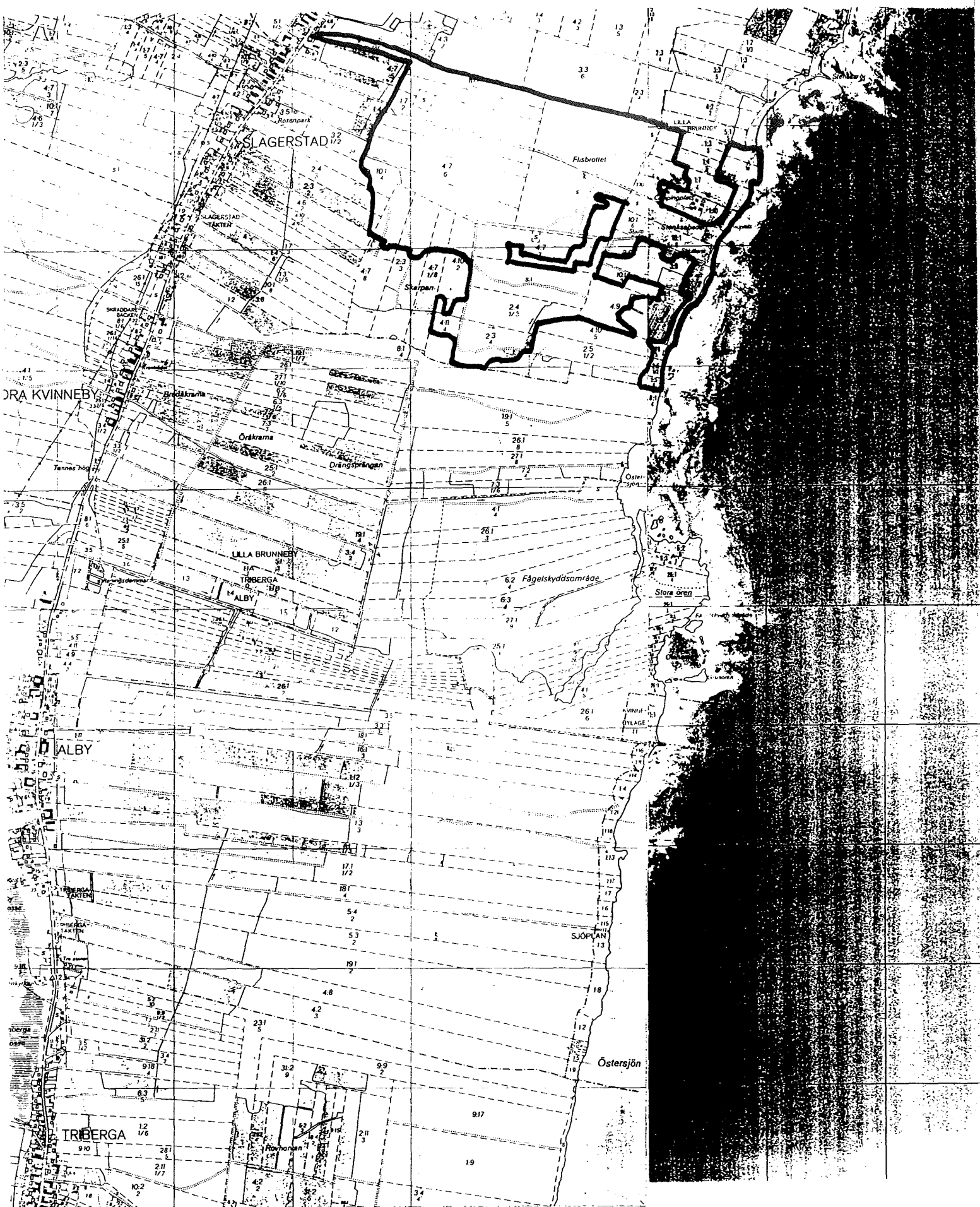
Axveronika (*Veronica spicata*)
Växer på torr mager solvarm inte allt för sur mark.
Vanligast är den på alvarens ängshavretorrängar.

40. Stenåsa

Klass III

Naturtyp:	Annan öppen utmark
Vegetationstyper:	Örtrik torräng (3) Kalkfuktäng-gräsrik (2) Vät (2)
Trädskikt:	-
Buskskikt:	-
Indikatorarter:	Darrgräs, brudbröd, höskallra, vårbrodd, axveronika, rödklint, ängsnycklar, backnejlika, brudsporre, krissla, knölsnörblomma, backruta
Kulturhistoria:	Fornlämning (husgrunder,stensättningar och vägbank) och stenmurar
Hävd:	Nötbete Måttlig hävd 75 % Svagt hävdat 25 %
Ingrepp och påverkan:	Svag gödslingspåverkan 25 %
Sammanfattande värdetext:	Sjömarker med tunna jordlager vid Stenåsa. Vegetationen bestående nästan enbart av örtrika torrängar och kalkfuktängar. Ofta tuvigt med vätvegetation mellan turvorna. Flera skiften bär spår av tidigare uppodling. Relativt få indikatorarter och av liten frekvens.

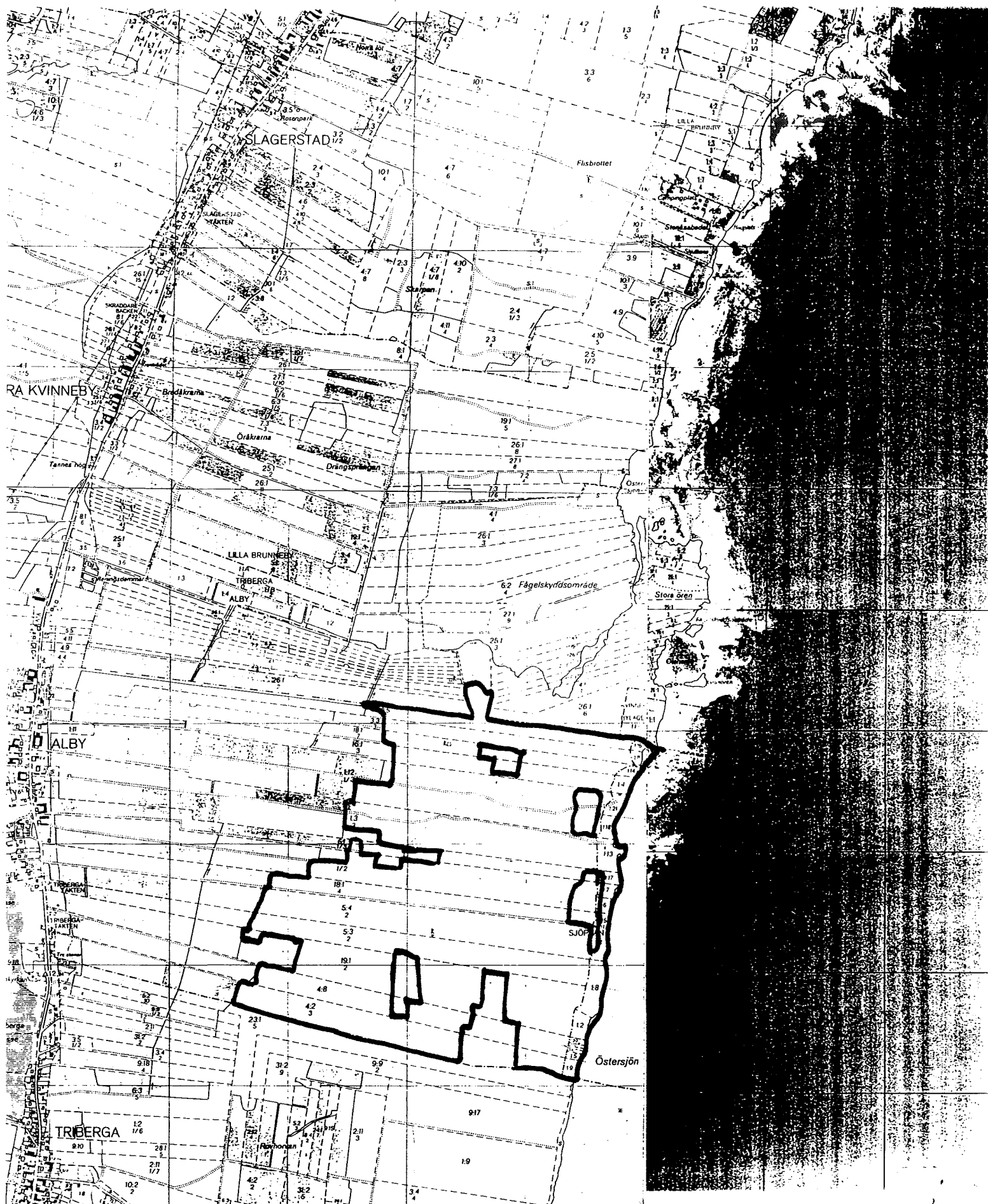
Skala 1:20.000

41. Slagerstad

Klass II

- Naturtyp:** Annan öppen utmark
- Vegetationstyper:** Betesmarkerna innehåller allt från torra till riktigt fuktiga marker. De två dominerande vegetationstyperna är kalkfuktäng (gräsrik typ) och den örtrika torrängen. Längs vattendraget i södra delen kan man hitta fuktängar både av tuvtåtel- och högörttyp. Små områden av den örtrika kalkfuktängstypen har hittats. Typiska inslag var bl a vildlin, ängsnycklar, rosettjungfrulin, honungsblomster och brunört. Det tunna jordlagret gör att våtar är vanligt förekommande. Våtarnas vegetation domineras oftast starkt av krypven.
- Trädskikt:** Träd saknas helt i betesmarkerna
- Buskskikt:** Vissa skiften kan innehålla mycket tokbuskar i de fuktigare delarna.
- Indikatorarter:** Ett drygt tjugotal indikatorarter har noterats vid inventeringen. Till de allra vanligaste hör vårbrodd, brudbröd, darrgräs, jordtistel, brudsporre, vildlin, höskallra, backruta och axveronika. Bland de övriga, enstaka förekommande, arterna märks bl a ängsnycklar, honungsblomster, rosettjungfrulin och gullviva.
- Kulturrehistoria:** Tre stycken registrerade fornlämningar finns i betesmarkerna vid Slagerstad. Den nordligaste består troligen av en stensättning. I södra delen ligger två mindre gravfält, bestående främst av stensättningar, men även högar och avlånga svackor. Stenmurar är som vanligt den dominerande hägnadstypen.
- Hävd:** Huvuddelen av sjömarkerna har ett måttligt betestryck. Övriga delen, ungefär halva arealen, är antingen välhäv-
dad eller svagt hävdade.
- Ingrepp och påverkan:** Ingen negativ påverkan har kunnat konstaterats.
- Sammanfattande
värdetext:** Sjömarker, huvudsakligen bestående av kalkfuktängar och örtrika torrängar, vid Slagerstad. Ingen negativ på-
verkan har skett. Små arealer av den artrika kalkfukt-
ängen finns i området, bl a med flera orkidéarter.

- Naturtyp:** Annan öppen utmark och havsstrandäng
- Vegetationstyper:** Betesmarkerna vid S Kvinneby är mycket variationsrika. Sammanlagt har tolv olika vegetationstyper återfunnits vid inventeringen. Den gräsrika kalkfuktängen och örtrika torrängar dominerar fastmarkernas vegetation, medan havsstrandängarna främst intas av övre landstrandsvegetation av salttåg-rödsvingeltyp. På fastmarkerna är även friskängar av artrikt slag, våtar och högstarrfuktängar vanliga. Längst ut finns ofta högvuxen vattenvegetation av bl a blåsäv.
- Trädskikt:** Träd saknas helt
- Buskskikt:** Svagt betade kalkfuktängar är ofta bevuxna av tokbuskar
- Indikatorarter:** Till de rikligt förekommande indikatorväxterna hör vårbrodd, darrgräs, brudbröd, höskallra, backruta och salttåg. Backrutan är här ovanligt riklig och sätter sin prägel på områdets friskängar. Flera av indikatorväxterna är orkidéer och här återfanns ängsnycklar, brudsporre, honungsblomster och nattviol. Till de vanligt förekommande arterna hör backnejlika, vildlin, flentimotej, backklöver och axveronika.
- Kulturhistoria:** En stensättning finns i det sydostligaste skiftet. Dessutom finns många s k osäkra fornminnen i markerna. Fler-talet skiften omges av stenvägar av enkeltyp.
- Hävd:** Det stora flertalet skiften har ett hyfsat betestryck. Halva arealen har uppskattats vara välhävdad och en fjärdedel måttligt hävdad. Den övriga arealen har bedömts vara svagt hävdad.
- Ingrepp och påverkan:** Huvuddelen av markerna har ingen negativ påverkan ex i form av uppodling eller gödsling. En fjärdedel av arealen har en svag gödslingspåverkan.
- Sammanfattande värdetext:** Artrika och variationsrika sjömarker tillhörande S Kvinneby. Många indikatorarter, bl a rikligt med backruta. Hyfsat betestryck i flertalet skiften, något svagt dock i norra delen. Fållan i sydost är av mycket högt naturvårdsvärde. Mycket rikt fågelliv.

Skala 1:20.000

43. Alby

Klass II

Naturtyp: Annan öppen utmark

Vegetationstyper: Områdets tunna jordlager sätter sin prägel på vegetationen. Tuviga kalkfuktängar (gräsrika) och tuviga, örtrika torrängar dominerar vegetationen. Mellan tuvorna är växtligheten ofta av vätkaraktär. Ganska stora delar är dessutom av ren vätkaraktär, oftast med krypven som dominerande inslag. Små arealer är bevuxna med fårsvingeltorräng och hållmarksalvar. Sammanlagt har alltså fyra hävdberoende vegetationstyper noterats.

Trädskikt: -

Buskskikt: -

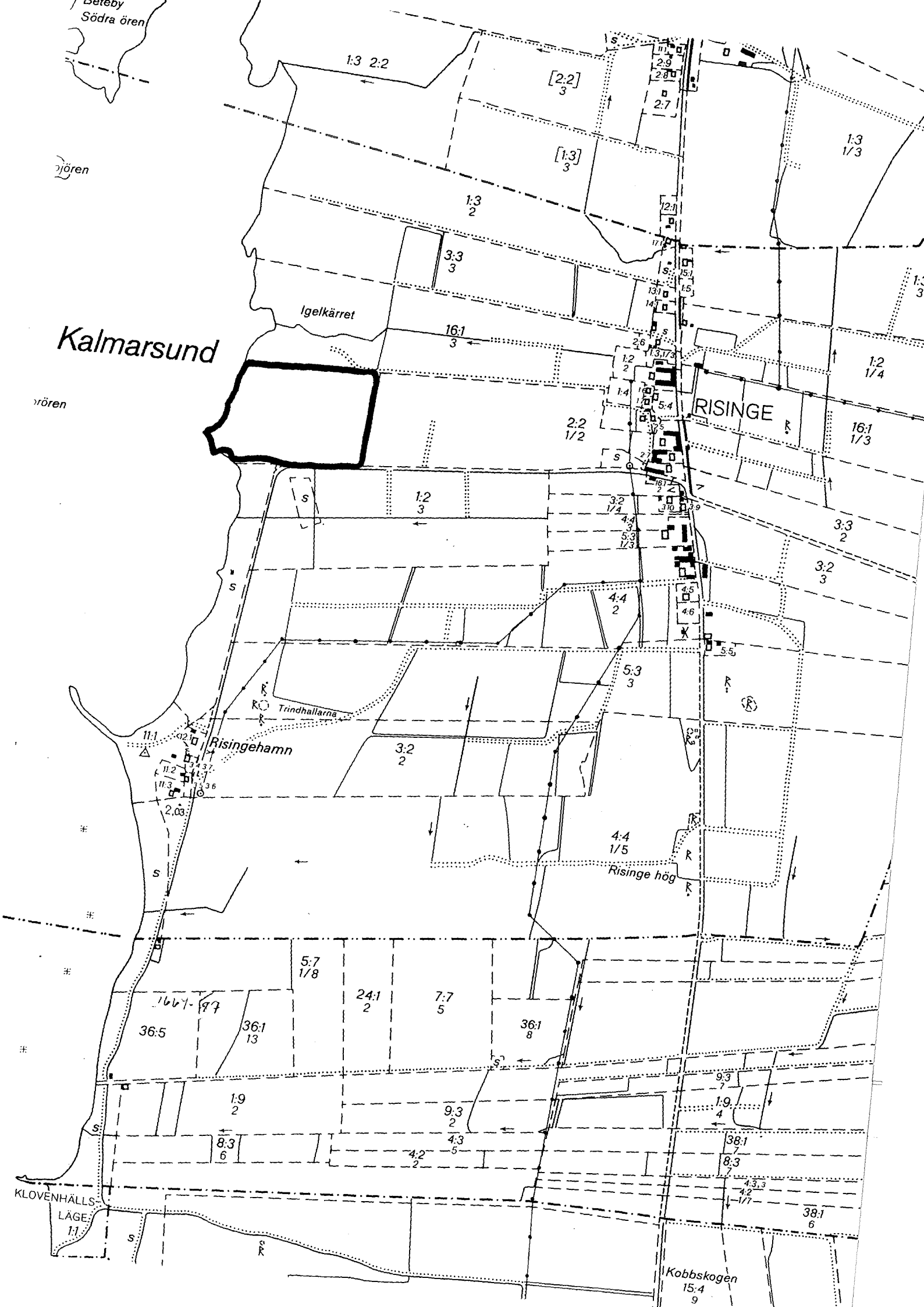
Indikatorarter: Totalt har ett tjugotal indikatorarter hittats vid inventeringen. Till de vanligaste arterna hör darrgräs, brudbröd, höskallra, vårbrodd, backnejlika, backsmörblomma och axveronika. Följande har låg förekomstfrekvens: ljunng, ängsnycklar, brudsporre, vildlin, flentimotej, nattviol, majviva, gullviva, ängsskallra, mandelblomma, ängsvädd och backklöver.

Kulturhistoria: Tre stycken registrerade fornlämningar finns inom området. Den nordligaste består av två stensättningsliknande lämningar. De två andra är, dels en husgrundslämning, dels en stensättning. Stenmurar återfinns nästan utmed alla ägo gränser.

Hävd: Betesmarkerna vid Alby betas huvudsakligen av ungdjur. Något skifte (17:1) betades dock av mjölkkor vid inventeringstillfället. Cirka halva arealen har ett måttligt betestryck. Den andra halvan är svagt betad.

Ingrepp och påverkan: På en del skiften kan man se tecken på tidigare uppodling. Det gäller främst de två sydligaste markerna och skiftena strax norr om sjögatan. Sammanlagt har cirka en fjärdedel av arealen påverkats av uppodling och gödsling.

Sammanfattande värdetext: Något svagt betade sjömarker vid Alby. Gräsrika kalkfuktängar och örtrika torrängar dominerar starkt vegetationen. Ganska många indikatorarter finns men flertalet har liten förekomstfrekvens. Till viss del består området av f d uppodlingar.

44. Risinge

Klass III

Naturtyp: Buskrik utmark

Vegetationstyper: Fårsvingeltorräng (2)
Rödvenfriskäng (1)
Ångshavretorräng (1)
Övre landstrandvegetation av salttåg-rödsvingeltyp
Nedre landstrandvegetation av angsäv-krypventyp

Trädskikt: Björk

Buskskikt: En

Täckningsgrad: 0-25 %
(träd och buskar)

Indikatorarter: Darrgräs, liten blåklocka, rödklint, jordtistel, backnejlika, brudbröd, solvända, bockrot och höskallra.

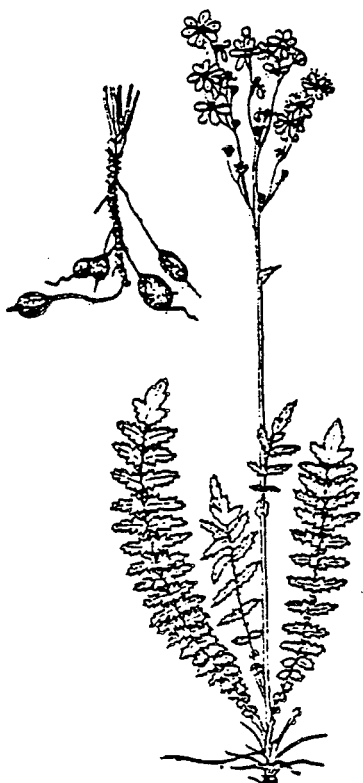
Kulturhistoria: Stengärdesgård

Hävd: Vålhävdad 75 %
Måttlig hävd 75 %

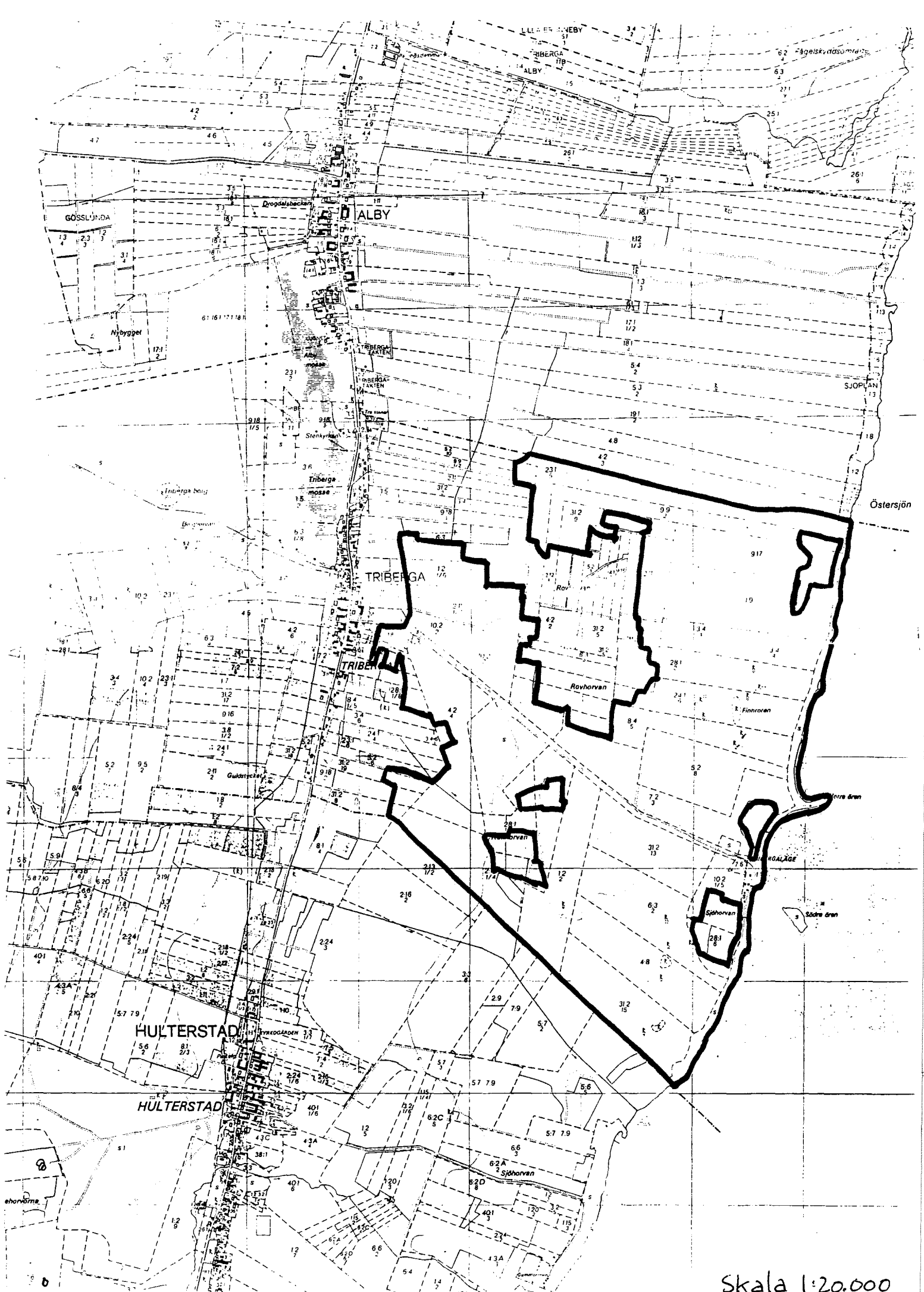
Ingrepp och påverkan: -

Förslag till åtgärder: Ökad betesdrift

Sammanfattande värdetext: Strandängar vid Risinge som betas av får. Marken sluttar västerut ner mot havet med väl utvecklade torrängar i öst som via rödvenfriskängar övergår i en kort zon med landstrandvegetation. Enbuskar dominerar i träd- och buskskiktet och bilda på vissa ställen täta bestånd i objektet.

Brudbröd (*Filipendula vulgaris*). En flerårig ört som har sin största utbredning på magra, kalkrika torrängar. Den samlar näring i speciella knölar på rötterna.

Skala 1:20.000

45. Triberga

Klass I

Naturtyp: Annan öppen utmark

Vegetationstyper: Betesmarkerna vid Triberga domineras av gräsrika kalkfuktängar och örtrika torrängar. Kalkfuktängarna återfinns främst i områden med tunna jordlager, medan torrängarna finns på de tjockare jordarna. En annan vanlig vegetationstyp är blandningen av fårsvingeltorräng och vät. Dessa marker är ofta mycket tuviga och växer främst på mycket tunna jordar. Bland övriga vegetationstyper, som endast återfinns inom mindre arealer, märks bl a kalkfuktäng av örtrik typ, hållmarksalvar och den artrika typen av friskäng.

Trädsikt: Träd saknas helt

Busksikt: Några svagt hävdade fuktängar är bevuxna med tokbuskar

Indikatorarter: Området är mycket rikt på växter som indikerar lång och oavbruten hävd. Darrgräs och brudbröd är mycket rikligt förekommande. Vanliga indikatorväxter är kattfot, vårbrodd, rödklint, jordtistel, Sankt Pers nycklar, backnejlika, krissla, vildlin, flentimotej, gullviva, knölsmörblomma, höskallra, mandelblomma, backklöver och axveronika. Sammanlagt har tjugonio indikatorarter återfunnits i betesmarkerna vid Triberga.

Kulturhistoria: I betesmarkerna finns totalt 16 registrerade fornlämningar. Tre av dessa består av mindre gravfält. Tolv av fornlämningarna utgörs av stensättningar. Dessutom finns här en rest sten. Betesmarkerna är som alltid omgärdade av stenmurar.

Hävd: Flertalet av skiftena är välhävdade eller måttligt hävdade. Endast en mycket liten del har ett svagt betetryck eller saknar helt bete idag.

Ingrepp och påverkan: Någon negativ påverkan, ex i form av kvävegödsling, har ej kunnat konstaterats vid fältinventeringen.

Sammanfattande värdetext: Mycket fina sjömarker vid Triberga. Markerna är ofta mycket välhävdade och saknar alla former av negativ påverkan. I de västra delarna dominerar tuviga marker med en blandning av torrängar och vätvegetation. Österut finns bl a mycket fina zonerings mellan strandvallarnas örtrika torrängar och svackornas kalkfuktängar och våtar.

46. Hulterstad

Klass I

Naturtyp: Annan öppen utmark

Vegetationstyper: Sjömarkerna vid Hulterstad är mycket variationsrika. Sammanlagt har sju olika, hävdberoende vegetationstyper noterats. de två dominerande vegetationstyperna är örtrik torräng och gräsrik kalkfuktäng. Speciellt fina torrängar finns i det sydvästra området. Vanliga vegetationstyper är fårsvingeltorräng, artrik typ av friskäng samt våtar med krypvensdominerad vegetation. Fårsvingeltorrängar och våtvegetationen förekommer ofta som en mosaik på tuviga, grunda marker. Torrängen återfinns då på tuvorna och våtvegetationen däremellan. Mindre arealer av rödvenäng och tuvtåtel-fuktäng finns här och var.

Trädskikt: Träd saknas helt inom området

Buskskikt: Enstaka tokbuskage återfinns på svagt betade fuktängar.

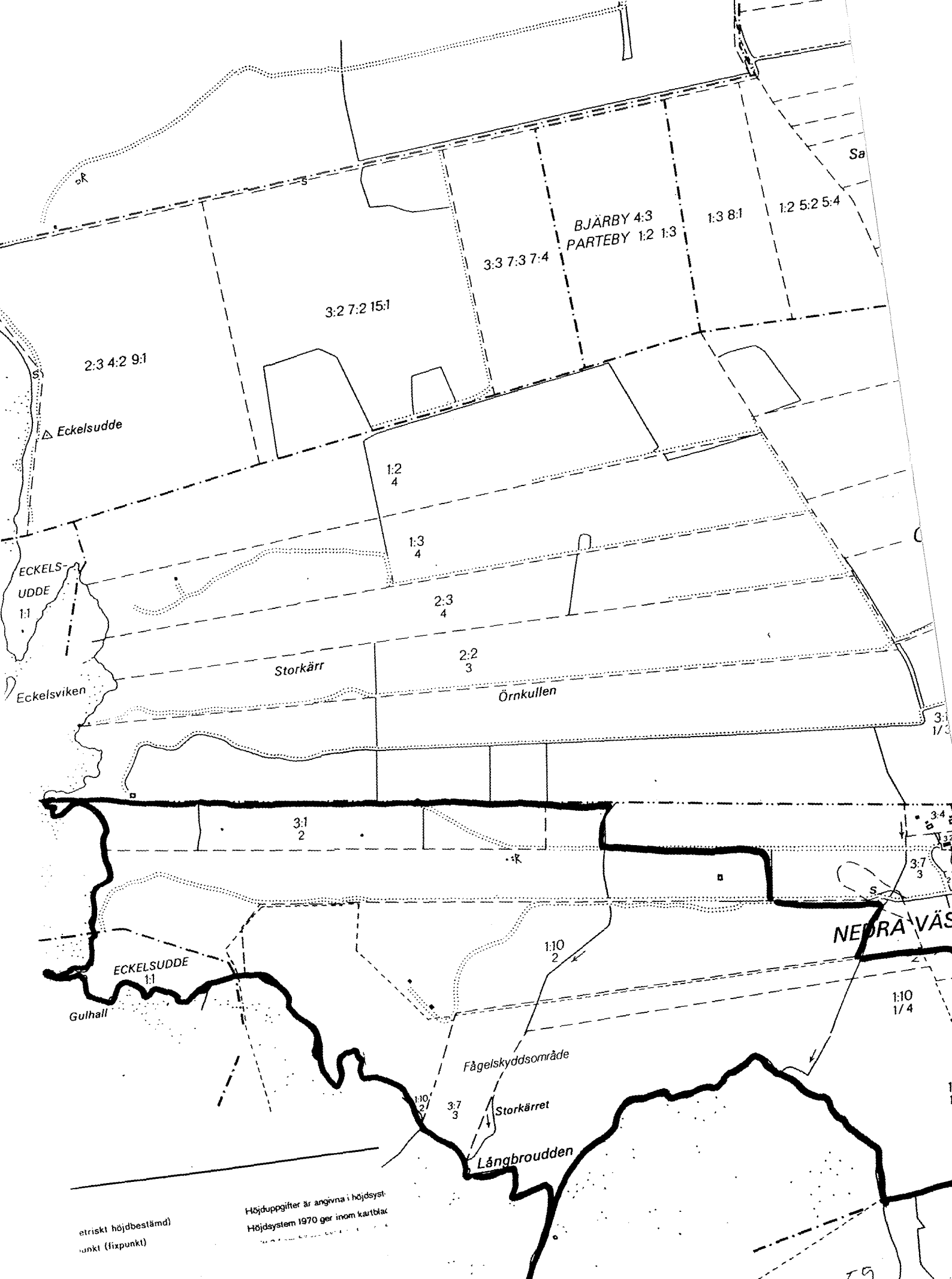
Indikatorarter: Närmare trettio olika indikatorarter observerades vid fältinventeringen. Till de allra vanligaste hör darrgräs, brudbröd, krissla, flentimotej, gullviva, knölsmörblomma, höskallra, backklöver och axveronika. Bland de sparsamt förekommande indikatorarterna hör fyra orkidéer: Sankt Pers nycklar, ängsnycklar, brudsporre och grönvit nattviol.

Kulturhistoria: Fyra registrerade fornlämningar finns i området. Längst i sydväst ligger ett stort gravfält bestående av högar, stensättningar, treuddar, skeppssättning, resta stenar, klumpstenar och kantställda kalkstensflisor. De tre andra fornminnena består av två husgrunder och ett flyttblock.

Hävd: Huvuddelen av betesmarkerna har ett måttligt betestryck. Någon mindre del har ett svagt betestryck.

Ingrepp och påverkan: Vid inventeringen har ingen gödslingspåverkan på vegetationen kunnat spåra. Enda undantaget är den östra delen av Strandgårdet som troligen någon gång varit upptagen som åker.

Sammanfattande värdetext: Stora sjömarker vid Hulterstad, närmast byn har de en alvarliknande karaktär. Området är mycket variationsrikt och innehåller bland annat örtrika torrängar (sydväst), artrika friskängar (sydost) och hållmarksalvar (nordväst). Rikt fågelliv med bl a häckande rödspov.

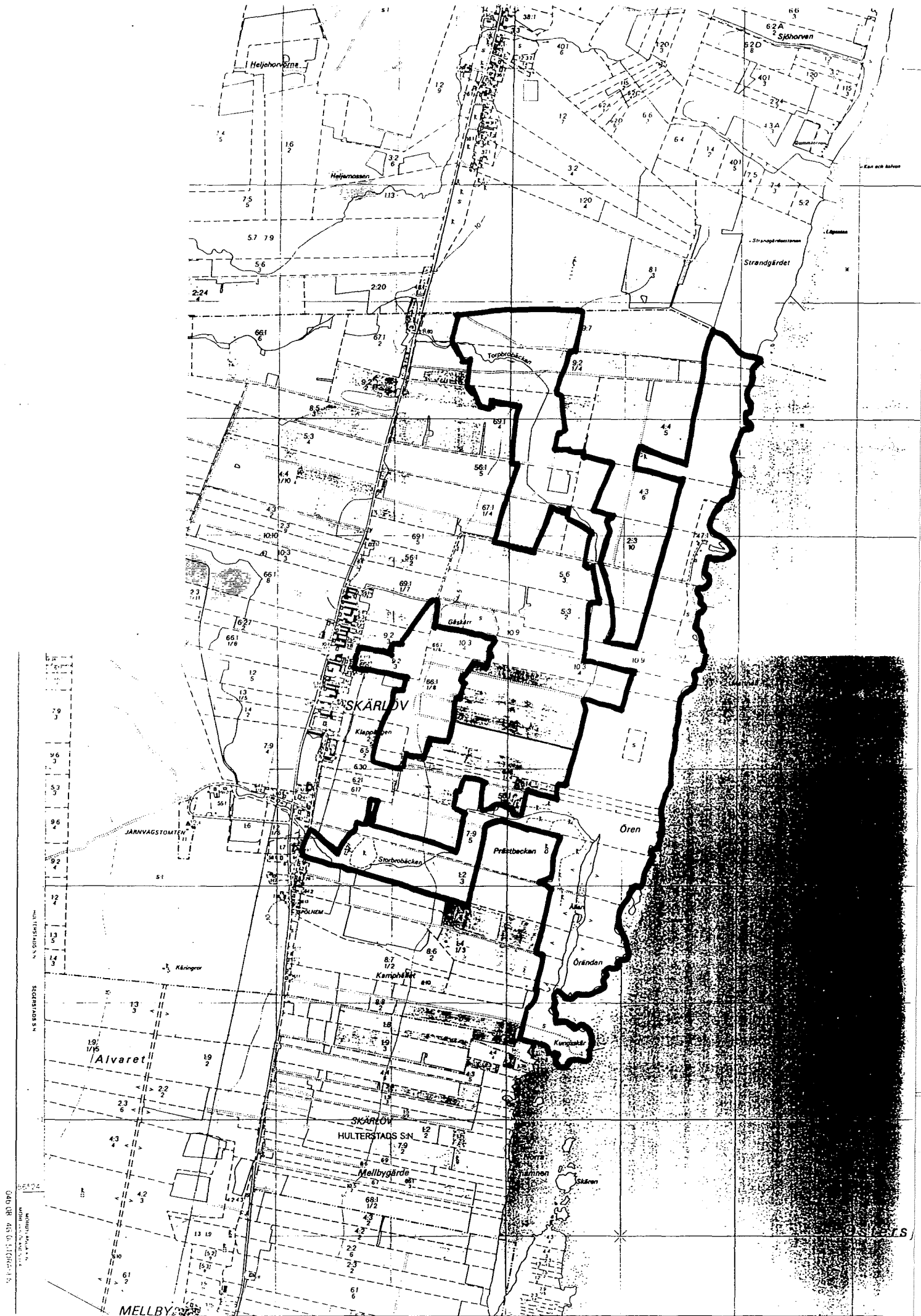
etriiskt höjdbestämd)
unkt (fixpunkt)

Höjduppgifter är angivna i höjdsyst.
Höjdsystem 1970 ger inom kartblad

47. Eckelsudde

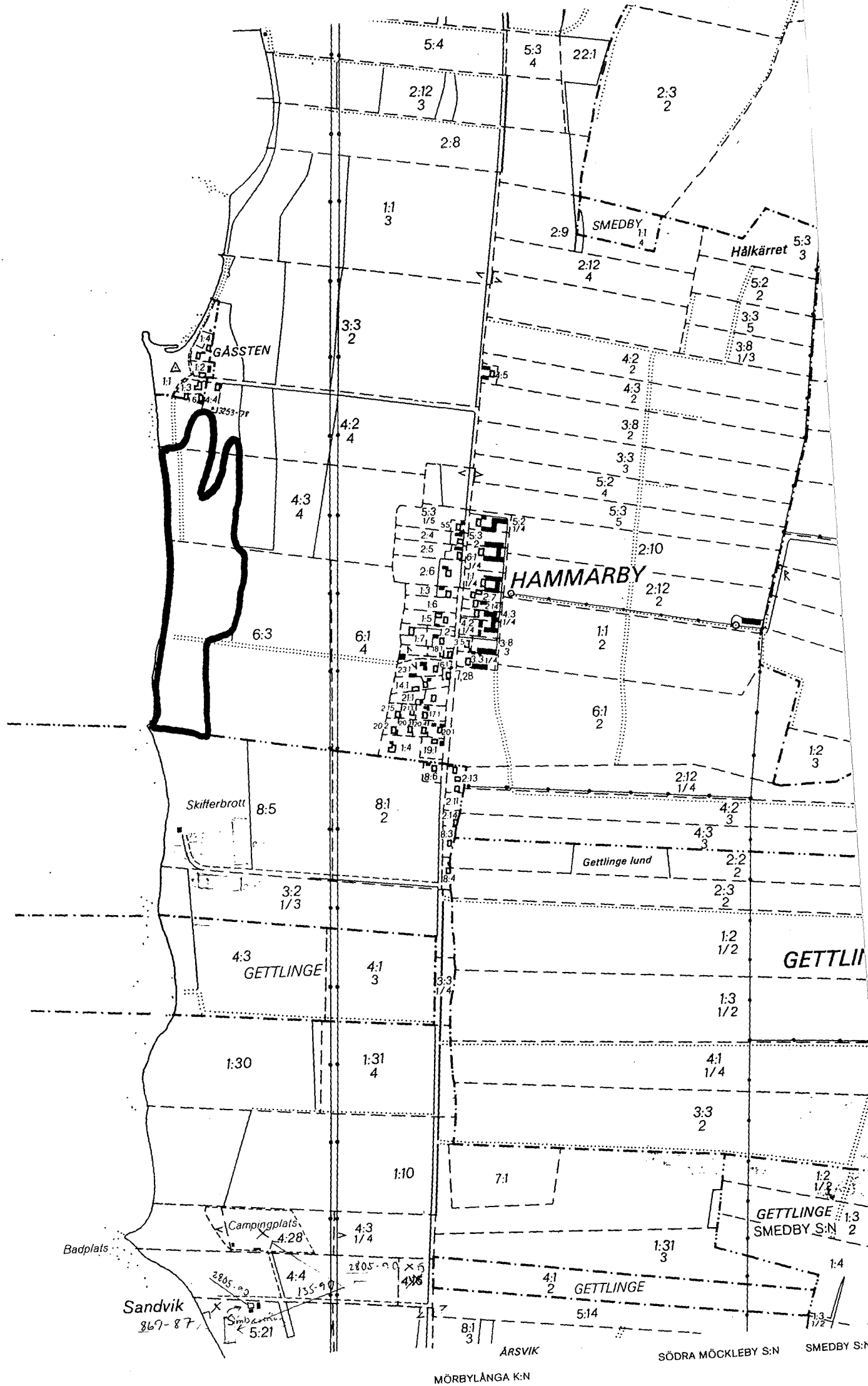
Klass II

- Naturtyp:** Havsstrandäng
Buskrik utmark
- Vegetationstyper:** Fårsvingeltorrängar och rödvenhedar utgör dominerande vegetationstyper på fastmarken. På fuktigare mark är högörtsfuktäng vanligt förekommande. Fuktäng av gräslågstartyp och av tuvtåteltyp finns i mindre omfattning. Landstranden utgörs av en övre landstrandvegetation av salttåg-rödsvingel-typ och den nedre landstranden av strandtågsvegetation.
- Trädskikt:** Björk, tall, gran, oxel och ask
- Buskskikt:** Enbuskar är vanligast. Nypon, slån, brakved, Ölandstok och hagtorn förekommer i enstaka exemplar.
- Täckningsgrad:** 0-25 %
(träd och buskar)
- Indikatorarter:** Vårbrodd, liten blåklocka, jordtistel, knägräs, backnejlika, ögontröst, brudbröd, bockrot, fältsippa, höskallra, stagg, backklöver, trift, höstfibbla, havssälting och gulkämpar är hävdindikerande växter i området.
- Kulturhistoria:** Fornlämning bestående av tre resta stenar
- Hävd:** Vålhävdad 50 %
Svagt hävdad 50 %
- Ingrepp och påverkan:** Inga synliga ingrepp
- Förslag till åtgärder:** Ökad betesdrift i de svagt hävdade områdena
- Sammanfattande värdetext:** Eckelsudde är mest känt som skyddsområde för fågel och säl men området har även botaniska värden. Större delen av udden hyser betesdjur som håller marken under god hävd. De vanligaste växtsamhällena är fårsvingeltorrängar och rödvenhedar. Eckelsudde är en av de få större sammanhängande havsstrandängarna på västra Öland som fortfarande hävdas. Objektets intresseklass höjs ytterligare då det även har zoologiska värden.

Skala 1:20000

- Naturtyp:** Annan öppen utmark och havsstrandäng
- Vegetationstyper:** Området är mycket variationsrikt och innehåller en mängd olika vegetationstyper. Till de vanligaste hör den gräsrika kalkfuktängen och örtrik torräng. Mycket artrika friskängar intar också stora arealer. Vegetationen i denna typ är en blandning av torrängar och kalkfuktängar. Betesmarkerna innehåller även mycket välbetade havsstrandängar. Övre landstrandsvegetation av salttåg-rödsvingeltyp dominerar.
- Trädsikt:** Träd saknas helt
- Busksikt:** Busksikt saknas
- Indikatorarter:** Betesmarkerna vid Skärlöv är mycket rika på indikatorarter och sammanlagt har ett drygt trettiotal noterats. Till de vanligast förekommande hör darrgräs, gullviva, höskallra, vårbrodd, rödklint, jördtistel, brudbröd, krissla, vildlin, knölsnörblomma och backklöver. På havsstrandängen är krypven och salttåg de dominerande indikatorarterna.
- Kulturhistoria:** I markerna finns fem stycken registrerade fornlämningar. Utmed Storbrobäcken i söder finner man tre husgrunder, ett gravfält och ett omfattande system av stensträngar. De två andra fornlämningarna är båda stensättningar. Som vanligt omges flertalet av skiftena av stenvmurar.
- Hävd:** Betesmarkerna vid Skärlöv är till allra största delen mycket välbetade. En mindre del är något svagt betad, bl a flera skiften längs Torpbrobäcken i nordväst.
- Ingrepp och påverkan:** Några skiften har spår av gödslingspåverkan. Flertalet är dock helt opåverkade.
- Sammanfattande värdetext:** Mycket fina sjömarker vid Skärlöv med både fastmarksbeten och havsstrandängar. Stora arealer av kalkfuktäng, örtrik torräng och en artrik typ av friskängar. Huvuddelen är välbetat.

49. Hammarby

Klass III

Naturtyp: Havsstrandäng
Buskrik utmark

Vegetationstyper: Rödvenhed (2)
Kalkfuktäng (1)

Trädskikt: Tall

Buskskikt: Enbuskar

Täckningsgrad: 0-25 %
(träd och buskar)

Indikatorarter: Darrgräs, liten blåklocka, rödklint, jordtistel, Johannesnycklar, knägräs, ögontröst, solvända, krissla, bockrot, gullviva, axveronika och gulkämpar är hävdindikerande arter.

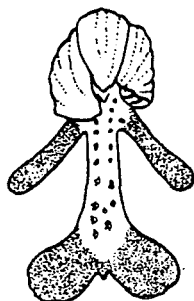
Kulturhistoria: Stengärdesgård

Hävd: Vålhävdad 70 %
Måttligt hävdad 30 %

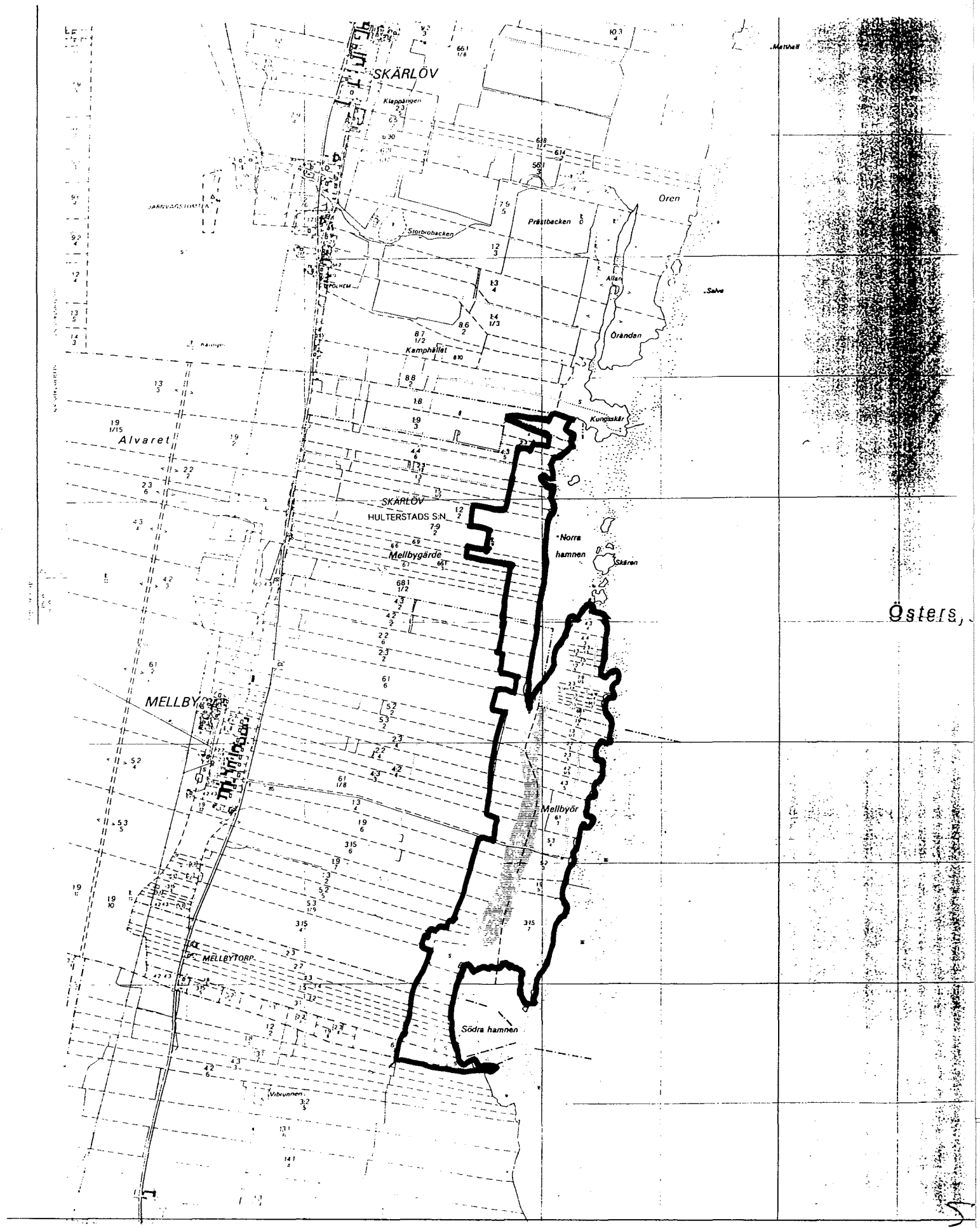
Ingrepp och påverkan: -

Förslag till åtgärder: Ökad betesdrift

Sammanfattande värdetext: En välhävdad strandäng vid Hammarby. Området är örtrikt med ett flertal hävdindikerande arter. Landstrandvegetationen saknas och nedanför den övre tångvallen är marken vegetationslös och strandremsan närmast havet består endast av skiffer.

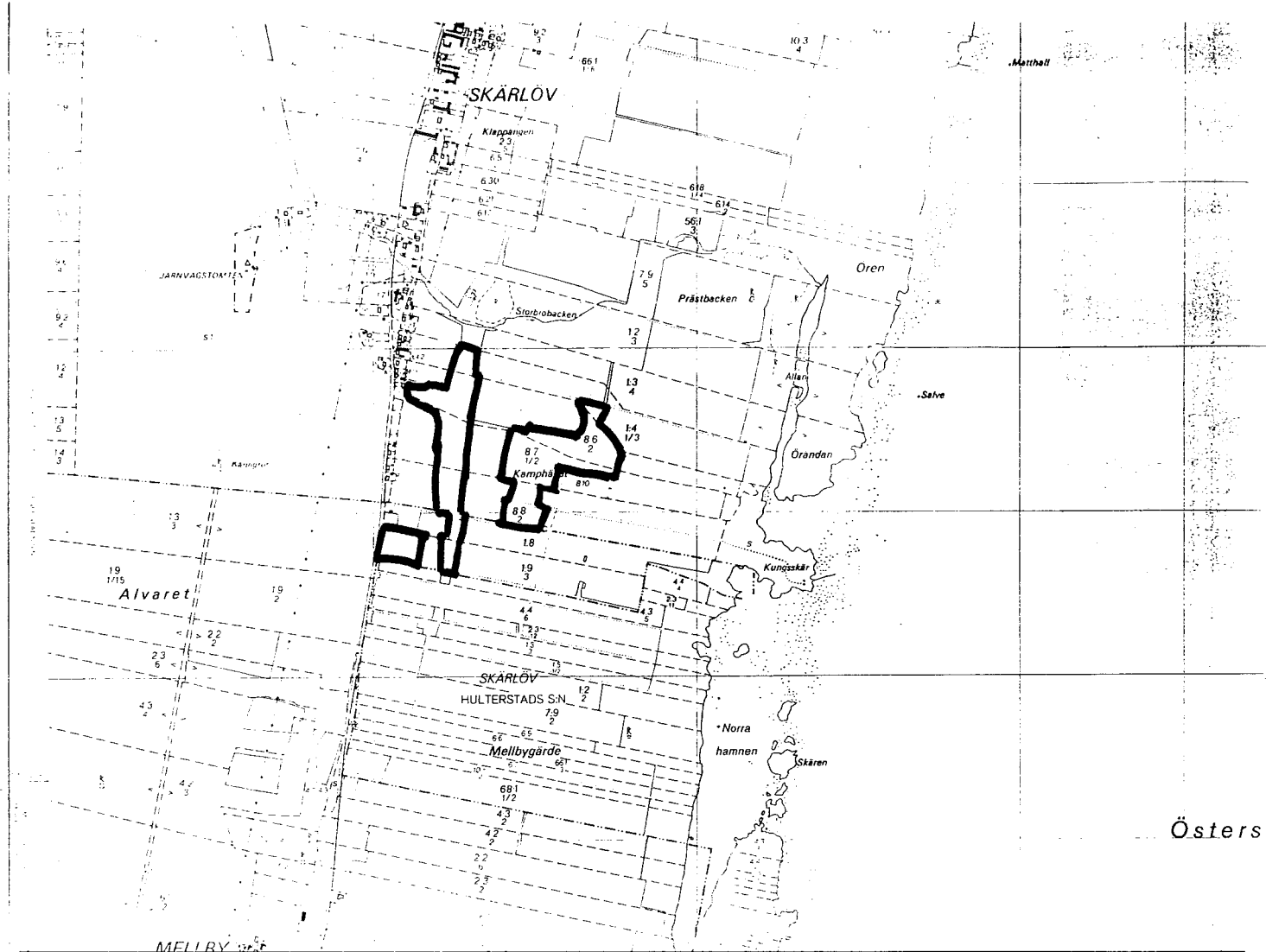

Johannesnycklar (*Orchis militaris*)
Orkidé som är allmänt förekommande i betesmarker över större delen av Öland. Blommar rikligast i mitten av juni.

Skala 1:20.000

- Naturtyp:** Annan öppen utmark och havsstrandäng
- Vegetationstyper:** I områdets fastmarksdelar har fem olika vegetationstyper kunnat urskiljas. Kalkfuktäng av gräsrik typ och rödvenäng är de två vanligaste. Örtrik friskäng och svinrotäng återfinns inom mindre arealer. Båda dessa vegetationstyper tyder på att slätter förekommit i området. Längs havsstränderna återfinns följande vegetation: salttågrödsvingelstrandäng, saltgrässtrandäng och skonvegetation.
- Trädskikt:** Träd saknas helt
- Buskskikt:** Buskskikt saknas
- Indikatorarter:** Sammanlagt har ett drygt tjugotal indikatorarter noterats. Till de vanligaste på fastmarksdelarna hör vårbrodd, darrgräs, krissla, gullviva och höskallra. På havsstrandängarna är krypven och salttåg de dominerande betesindikatorerna.
- Kulturhistoria:** Som vanligt omgärdas markerna av stenmurar. I den norra delen av området finns en fornlämning - en stensättning med åtta meters diameter.
- Hävd:** Cirka halva arealen är antingen svagt hävdad eller saknar hävd överhuvudtaget. Dessa områden ligger främst inom den södra "fastlandsdelen" och på norra delen av Mellbyör. Den andra halvan av arealen är måttligt hävdad.
- Ingrepp och påverkan:** En mindre del av betesmarkerna har en svag påverkan av gödsling.
- Sammanfattande värdetext:** Relativt svagt betade sjömarker vid Mellby. I den norra delen finns flera slätterängsliknande skiften, dock osäkert om slätter sker numera. I söder finns breda havsstrandängar som fortfarande har ett hyfsat betestryck.

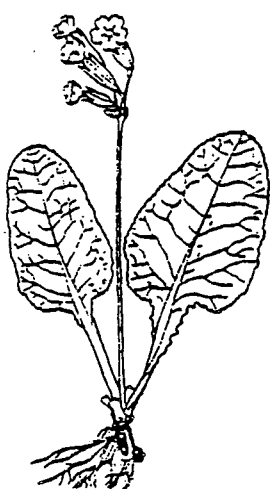

Skala 1:20000

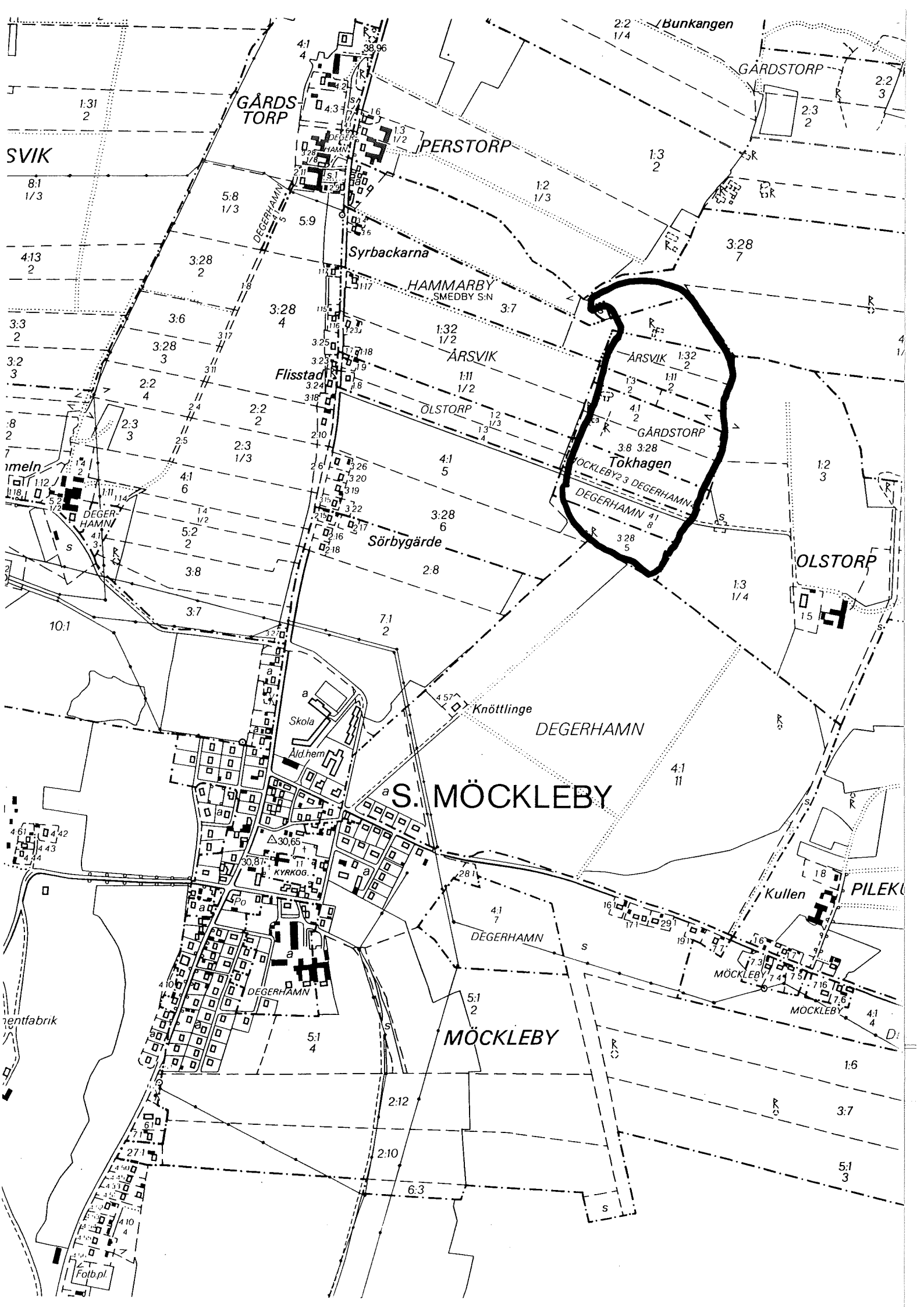
51. Skärlöv 2

Klass III

Naturtyp:	Öppen hagmark
Vegetationstyper:	Örtrik torräng (3) Kalkfuktäng-gräsrik (1) Hällmarksalvar (1) Våt (1)
Trädsikt:	-
Busksikt:	-
Indikatorarter:	Brudbröd, vårbrodd, darrgräs, flentimotej, axveronika, rödklint, backnejlika, prästkrage, gullviva, knölsörblomma, höskallra, backruta.
Kulturrehistoria:	Betesmarkerna omges av stenvägar.
Hävd:	Nötbete Måttlig hävd 50 % Hävd saknas 50 %
Ingrepp och påverkan:	Ingen negativ påverkan har kunnat konstateras.
Sammanfattande värde-text:	Mindre område med betesmarker vid Skärlöv. Vegetationen domineras av örtrika torrängar. Endast halva arealen betas idag.

Gullviva (*Primula veris*). En slåttergynnad rosettväxt som trivs på kalkrik mark.

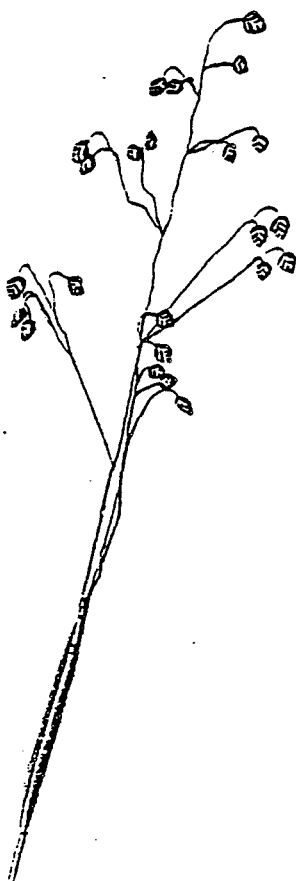

52. Tokhagen

Klass III

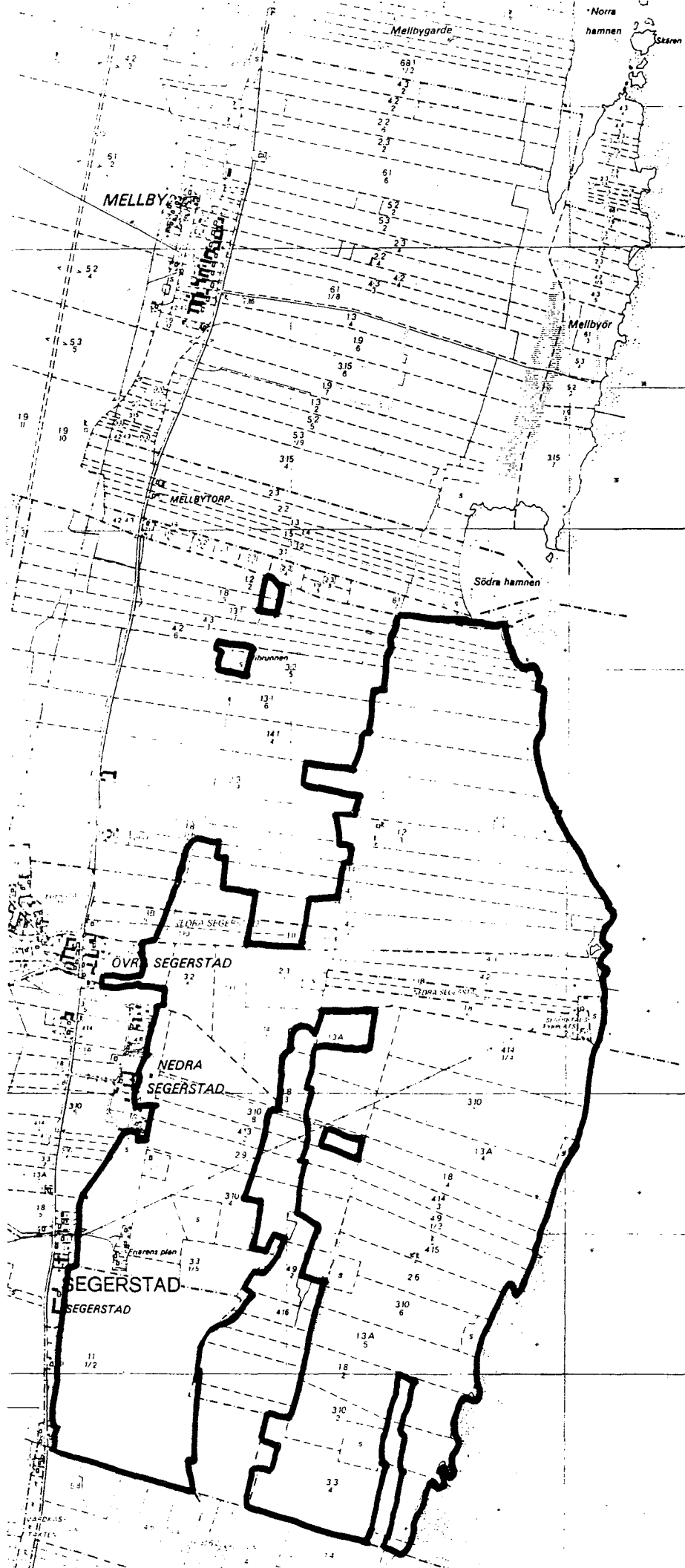
- Naturtyp:** Öppen hagmark
- Vegetationstyper:** Örtrik ängshavretorräng (3)
- Trädskikt:** -
- Buskskikt:** Ölandstok är klart dominerande enstaka inslag av enbuskar.
- Täckningsgrad:** 25-50 %
(träd och buskar)
- Indikatorarter:** Darrgräs, liten blåklocka, rödklint, jordtistel, brudbröd, krissla, bockrot, höskallra och axveronika.
- Kulturrehistoria:** Stengärdesgård, fornlämningar
- Hävd:** Måttligt hävdad 100 %
- Ingrepp och påverkan:** Inga synliga ingrepp
- Förslag till åtgärder:** Ökad betesdrift
- Sammanfattande värdetext:**

En hagmark norr om Södra Möckleby. Ölandstok har intagit betesmarken och bildat ett kraftigt bestånd i hagen som träffande nog heter Tokhagen. Lika allennarådande som Ölandstoken är i träd- och buskskiktet är den örtrika ängshavretorrängen som utgör den enda vegetationstypen i området. Objektet utgörs av tre betesområden där mittpartiet har sämst hävd.

Darrgräs (*Briza media*)
Kännetecknas av de hjärtformiga småaxen som dallrar i hårtunna grenar, växer framför allt i torra, friska eller kortvarigt fuktiga ängar och betesmarker men försvinner på gödslad mark.

Östersjön

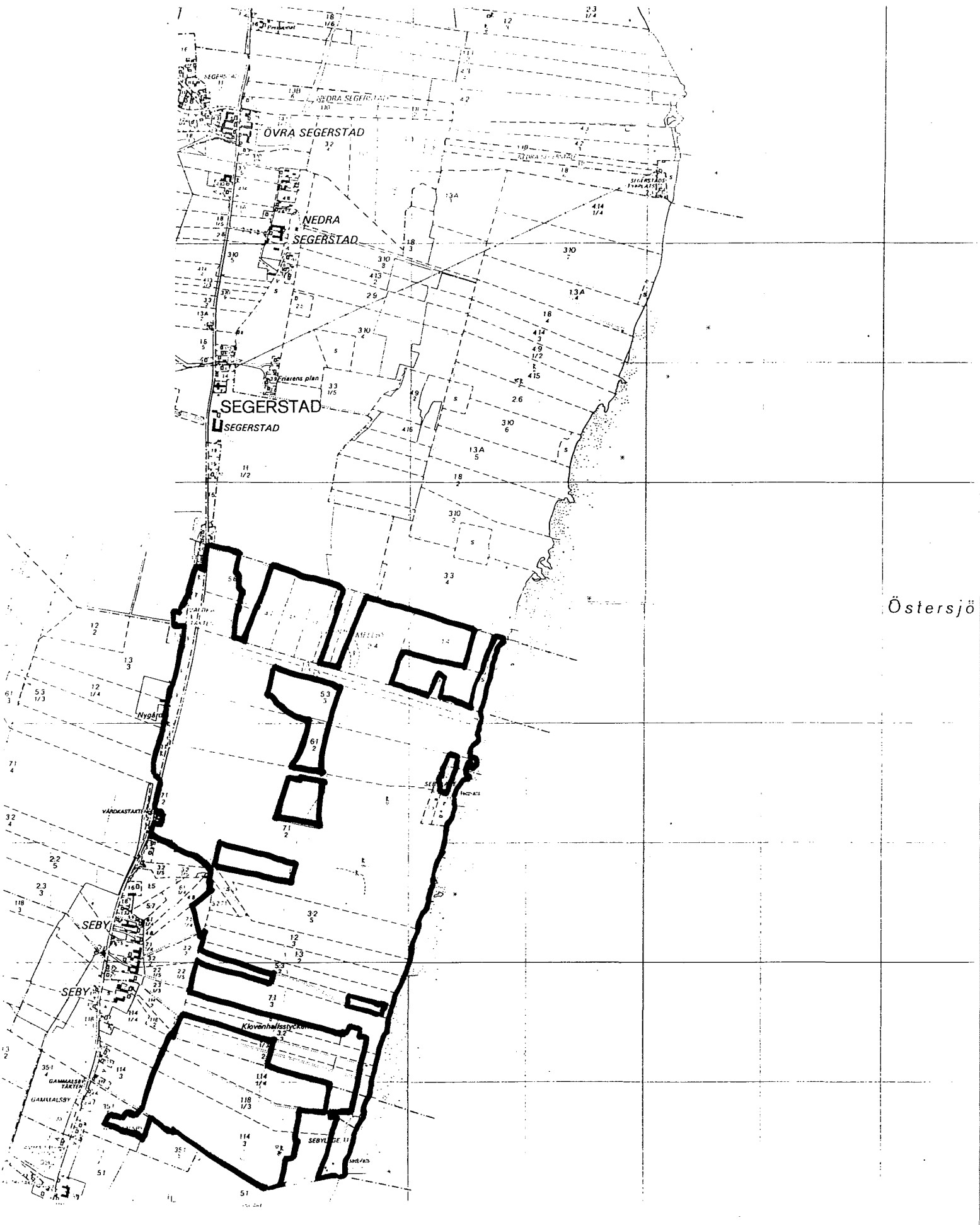
Östersjön

Skala 1:20000

53. Segerstad

Klass I

- Naturtyp:** Annan Öppen utmark
- Vegetationstyper:** Stora sjömarker med oftast mycket tunna jordlager. Åtta slags vegetationstyper har kunnat urskiljas. Den gräsrika kalkfuktängen, med dominans av älväxing, är vanligast. Örtrika torrängar och friskängar är andra vanliga vegetationstyper. Områden med mycket tunt jordlager innehåller oftast vätar av agnsäv-krypventyp och hällmarksalvar.
- Tränskikt:** Betesmarkerna är helt trädlösa frånsett något enstaka hagtornsträd.
- Buskskikt:** Tokbuskar finns här och var på svagt betade skiften.
- Indikatorarter:** Darrgräs, brudbröd och höskallra förekommer rikligt i betesmarkerna vid Segerstad. Allt som allt har tjugofem indikatorarter noterats. Flertalet förekommer dock inte i några större mängder. Till de vanligt förekommande hör dock vårbrodd, jordtistel, krissla, vildlin och back-sippa.
- Kulturhistoria:** Fyra stycken registrerade fornlämningar finns i betesmarkerna. Alla består av en eller flera stensättningar. Markerna inhägnas av stenvägar.
- Hävd:** Betetrycket varierar mycket inom området. Cirka hälften av arealen är välhävdad eller måttligt hävdad. Andra halvan är antingen svagt hävdad eller saknar helt bete. Ett skifte betas av får, övriga av nötkreatur.
- Ingrepp och påverkan:** Svag påverkan av gödsling har noterats på cirka en fjärdedel av arealen. Övriga delar är opåverkade av gödsling/uppodling.
- Sammanfattande värde:** Mycket stora sjömarker tillhörande Segerstads by. Kalkfuktängar dominerar klart vegetationen, dock även stora arealer örtrik torräng. Hävden är mycket varierande och tyvärr är ganska många skiften obetade. Finaste markerna återfinns i de norra skiftena.

Skala 1:20.000

Naturtyp: Annan öppen utmark

Vegetationstyper: Betesmarkerna vid Seby domineras av kalkfuktängar av gräsrik typ och örtrika torrängar. Torrängarna är här ofta mycket välbetade och till de typiska örterna hör getväppling, brudbröd, höskallra, käringtand, vitmåra och rödklöver. Mindre arealer av fårsvingeltorräng, rödvenäng och örtrik typ av kalkfuktäng finns också i betesmarkerna här i Seby. Här och var finns mindre våtar med agnsäv och krypven som typiskt inslag.

Trädskikt: Trädskikt saknas helt

Buskskikt: Buskar förekommer inte i området

Indikatorarter: Sammanlagt har ett drygt tjugotal indikatorarter noterats vid inventeringen. Darrgräs, brudbröd och höskallra är rikligt förekommande i Sebys sjömarker. Till vanliga arter hör vårbrodd, jordtistel, krissla, vildlin och gullviva. Flertalet indikatorarter återfinns dock i mindre mängd och bland dessa märks bl a kattfot, ängsnycklar, brudsporre, slätterfibbla, prästkrage, nattviol, jungfrulin, svinrot och ängsvädd.

Kulturhistoria: I området finns fem registrerade fornlämningar. Längs landsvägen i nordväst finns ett större gravfält med stensättningar, högar, rösen, skeppssättning m m. Flertalet andra fornlämningar består av olika typer av stensättningar. Vid två av dessa ansluter även stensträngar till stensättningen.

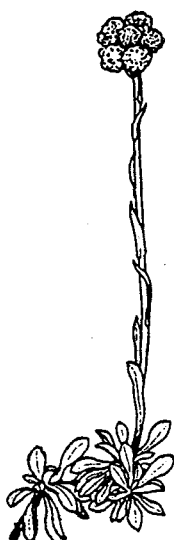
Hävd: Stora delar av markerna är välhävdade eller måttligt hävdade. Endast en mindre del är svagt hävdat. Markerna betas huvudsakligen av nötkreatur. Något skifte är hästbetat.

Ingrepp och påverkan: På några skiften kan viss påverkan av gödsling/uppodling spåras. Huvuddelen av betesmarkerna är dock helt opåverkade av olika slags negativ påverkan.

Sammanfattande värde-text: Mycket fina sjömarker vid Seby. Gräsrika kalkfuktängar dominerar vegetationen. På högläntare delar växer mycket fins örtrika torrängar. Markerna är oftast mycket välhävdade och innehåller många indikatorarter. Rikligt med fornlämningar bl a två gravfält och flera stensättningar.

Kattfot (*Antennaria dioica*)

En betesgynnad växt som man finner på mager, ljusöppen mark med sparsam eller lågvuxen växtlighet. Hanplantorna har vita korgar och honblommorna röda.

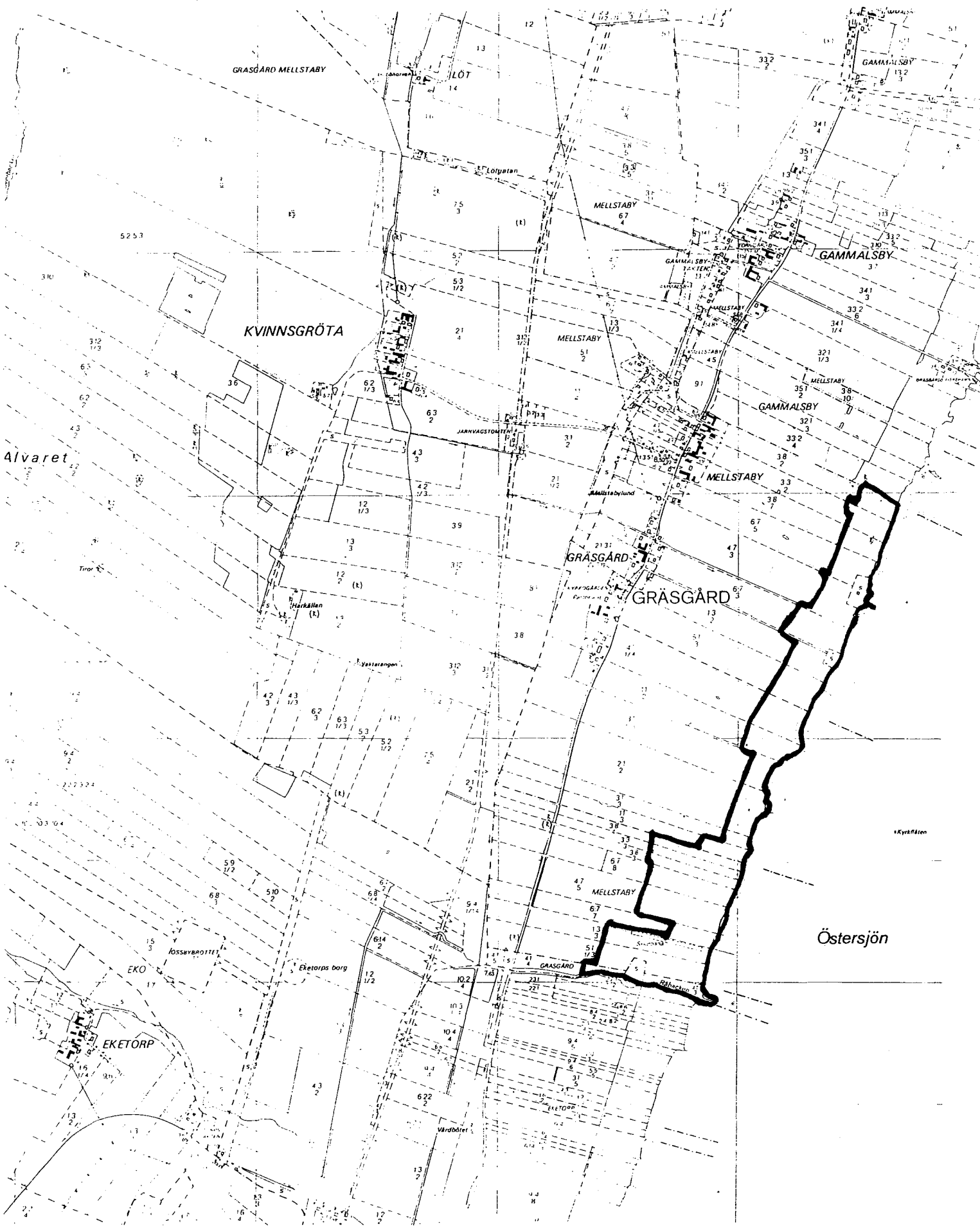

55. Gammalsby-Torngård

Klass I

- Naturtyp:** Annan öppen utmark
- Vegetationstyper:** Sammanlagt har åtta stycken olika hävdberoende vegetationstyper noterats vid fältinventeringen. Vanligast verkar den gräsrika typen av kalkfuktäng vara. Örtrik torräng och tuvtåtel-fuktäng är två andra relativt vanliga vegetationstyper. Vål-hävdade och artrika torrängar återfinns huvudsakligen i den nordligaste skiftena. Örtrik friskäng, fårsvingeltorräng, rödvenäng och örtrik kalkfuktäng intar endast mindre arealer.
- Träskikt:** Saknas helt
- Buskskikt:** Enstaka bestånd av ölandstok
- Indikatorarter:** Till områdets vanligaste indikatorarter hör darrgräs, brudbröd, krissla, rödklint, jordtistel, vildlin, flentimotej, gullviva, höskallra, mandelblomma och ängsskära. Sammanlagt har femton indikatorarter hittats i området. Bland de mer sparsamt förekommande arterna hör bl a brudsporre och Sankt Pers nycklar.
- Kulturhistoria:** Markerna är som vanligt hägnade med sterrmurar. Dessutom finns ett flertal fornlämningar. Flertalet består av lite olika stora stensättningar, ofta med en synlig kantkedja. Längst i norr finns även tre husgrunder samt en tillhörande stensträng.
- Hävd:** Betetrycket varierar ganska mycket inom betesmarkerna. Halva arealen är vålhävdad och återfinns huvudsakligen i den norra delen. Övriga delar är antingen måttligt hävdad, eller saknar helt hävd.
- Ingrepp och påverkan:** På en mindre del kan en viss påverkan av gödsling/uppodling spåras.
- Sammanfattande värdetext:** Mycket fin strandängsremsa vid Gammalsby-Torngård, speciellt de norra delarna. På strandvallarna växer där fria torrängar, både av örtrik och fårsvingeltyp, och mellan vallarna finner man vål-betade kalkfuktängar. Annars dominerar den gräsrika kalkfuktängen i området. Mycket rikt fågelliv, speciellt vådare.

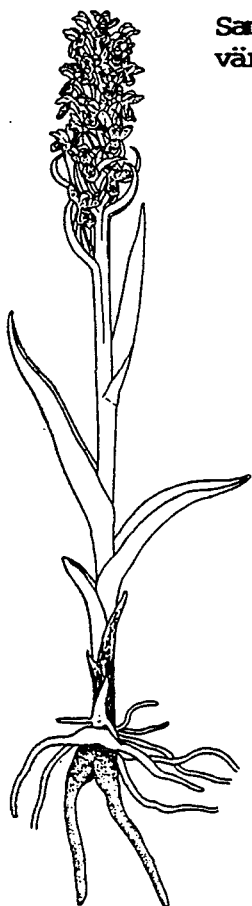

Skala 1:20.000

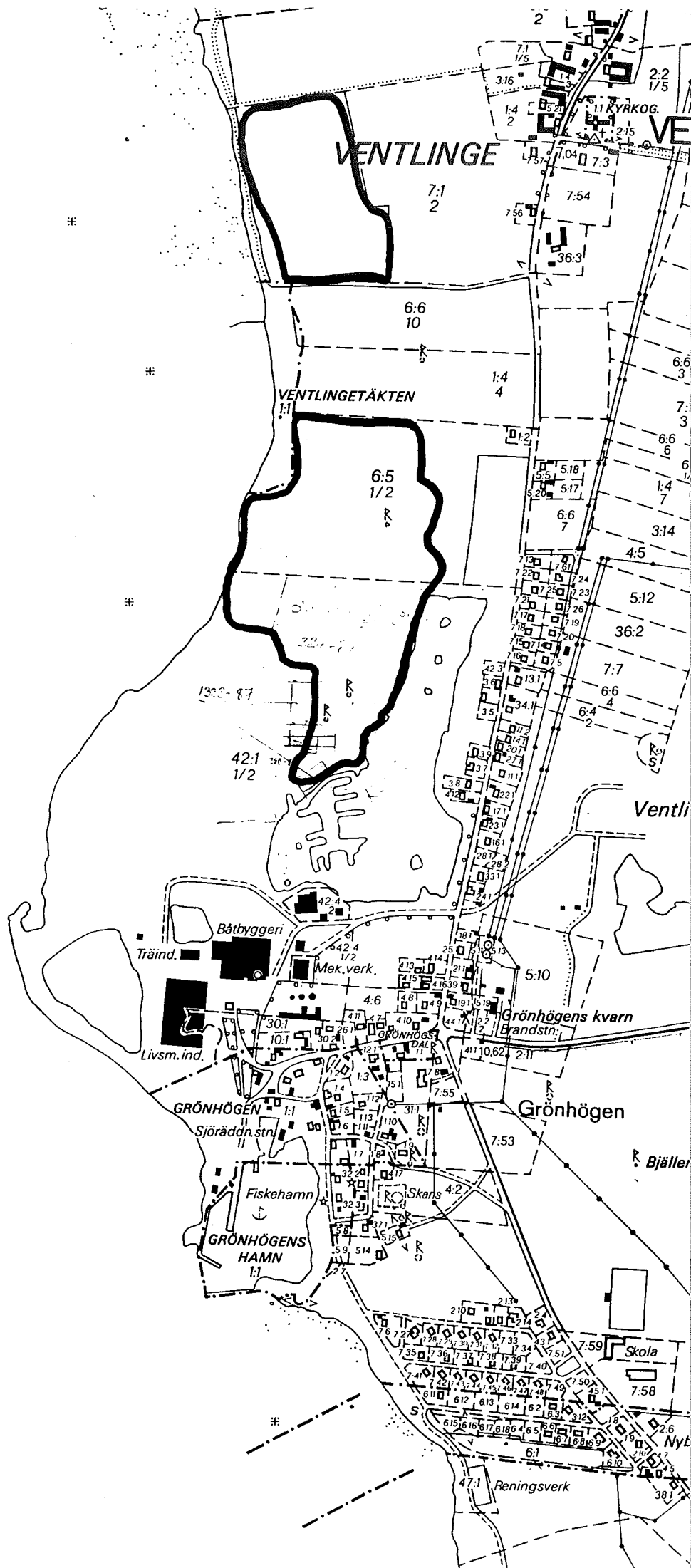
56. Gräsgård

Klass III

- Naturtyp:** Annan öppen utmark
- Vegetationstyper:** Tuvtåtel-fuktäng (2)
Fårsvingeltorräng (1)
Örtrik friskäng (1)
Högörtfuktäng (1)
Kalkfuktäng-gräsrik typ (1)
- Trädskikt:** -
- Buskskikt:** -
- Indikatorarter:** Brudbröd, krissla, gullviva, rödklint, jordtistel, ängsnycklar, brudsporre, solvända, slåtterfibbla, sommarfibbla, vildlin, nattviol, jungfrulin, höskallra, ängskallra, svinrot och backklöver.
- Kulturhistoria:** I norra delen finns en fornlämning, som består av ett skyttevärn och som påstås vara uppfört 1677.
- Hävd:** Nötbete Måttlig hävd 25 %
 Svagt hävdad 50 %
 Hävd saknas 25 %
- Ingrepp och påverkan:** Ingen gödslingspåverkan 25 %
 Svag gödslingspåverkan 25 %
 Tydlig gödslingspåverkan 50 %
- Sammanfattande värde-text:** Svagt betade och ofta gödslingspåverkade sjömarker vid Gräsgård. Längst i söder finns några fina skiften med bl a örtrika friskängar och rik orkidéförekomst.

Ängsnycklar (*Dactylorhiza incarnata*)
Orkidé. Allmänt förekommande i fuktängar och rikkärr
börjar blomma i juni med köttroda eller purpurfärgade blommor.

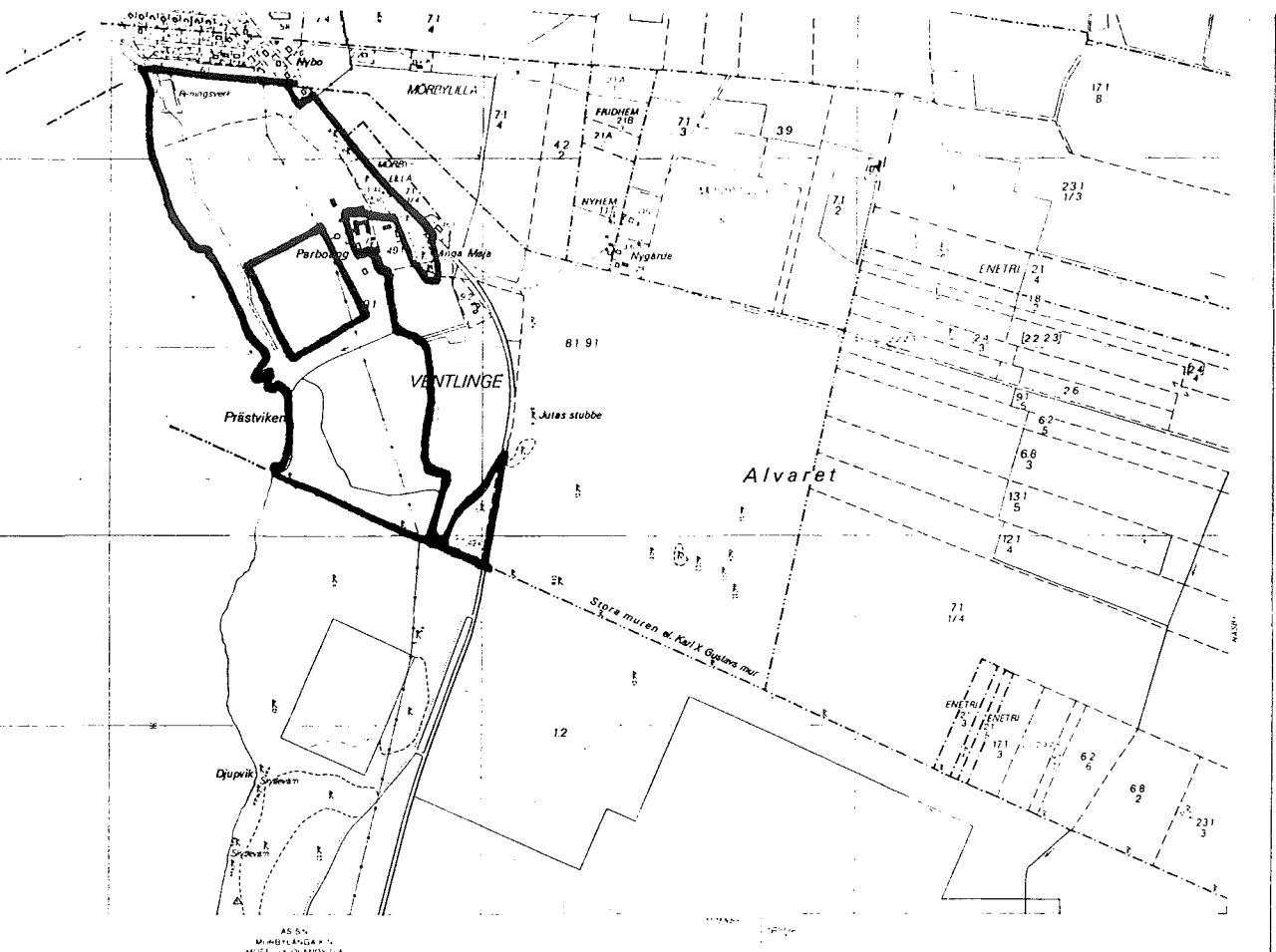
naimarsund

57. Ventlinge 1

Klass III

Naturtyp:	Havsstrandäng Buskrik utmark
Vegetationstyper:	Rödvenhed (2) Stagghed (1) Tuvtåtelufuktäng (1) Fårsvingeltorräng (2) Örtrik ängshavretorräng (2)
Trädskikt:	Oxel, ask
Buskskikt:	En, nypon, hagtorn
Täckningsgrad: (träd och buskar)	0-25 %
Indikatorarter:	Vårbrodd, darrgräs, liten blåklocka, rödklint, jordtistel, knägräs, backnejlika, ögontröst, brudbröd, vildlin, stagg, flentimotej, gulkämpar, betad ljung och axveronika är hävdindikerande arter i området.
Kulturhistoria:	Stengärdesgård
Hävd:	Välhävdad 70 % Måttligt hävdad 30 %
Ingrepp och påverkan:	Inga synliga ingrepp
Förslag till åtgärder:	Ökad betesdrift
Sammanfattande värdetext:	Strandängar vid Ventlinge. Den norra delen har torrängskaraktär och är skiljd från havet och landstranden via en stenmur. Den södra delen är hedartad med mycket ljung och går ända ner till havet. Det saknas dock någon riktig landstrandsvegetation utan rödvenheden övergår via en tångvall direkt till en skifferstrand.

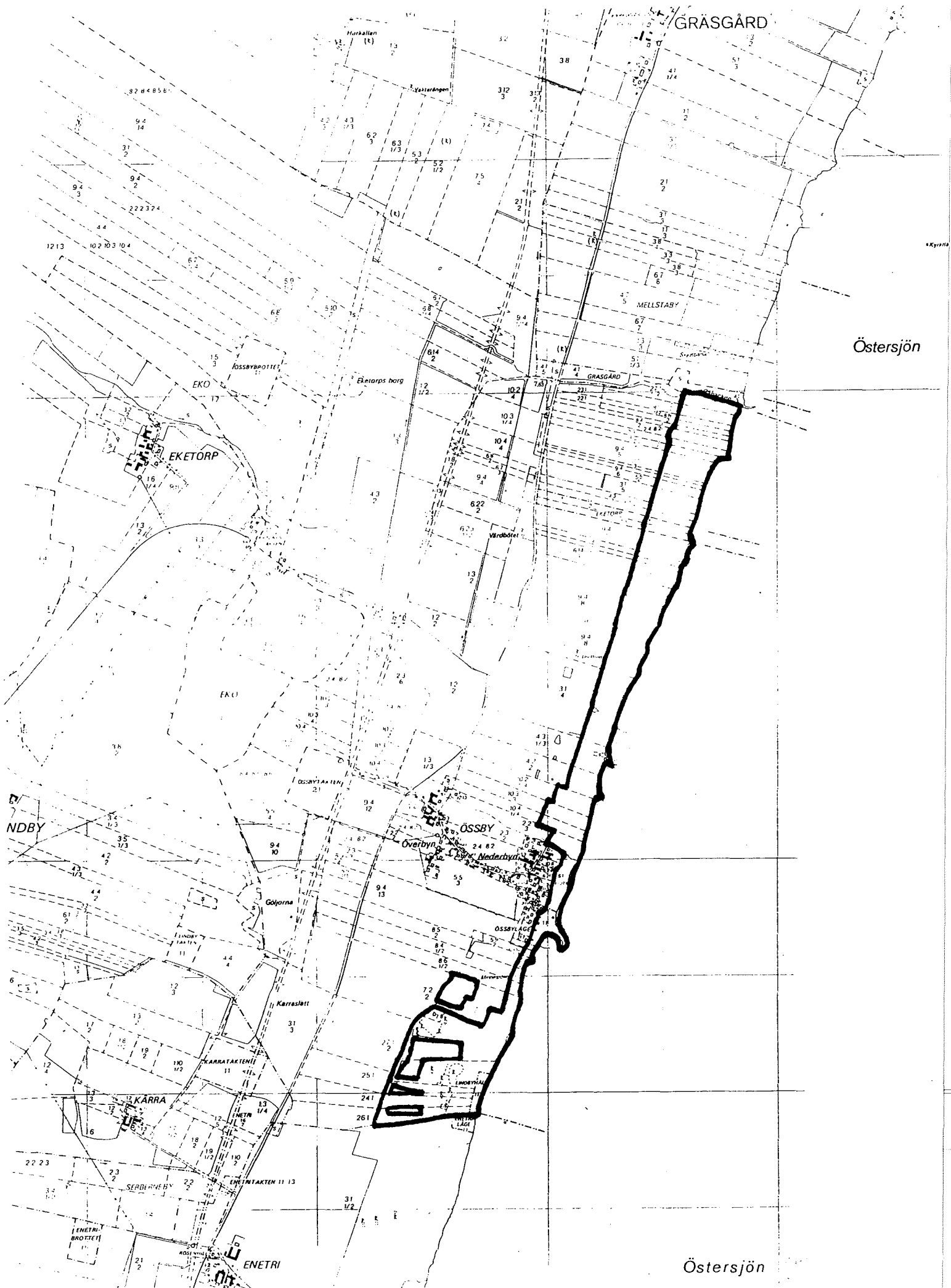
nd

AS SN
MÄSTAREDAK
WIDE - LARSEN
Svein Ottensby

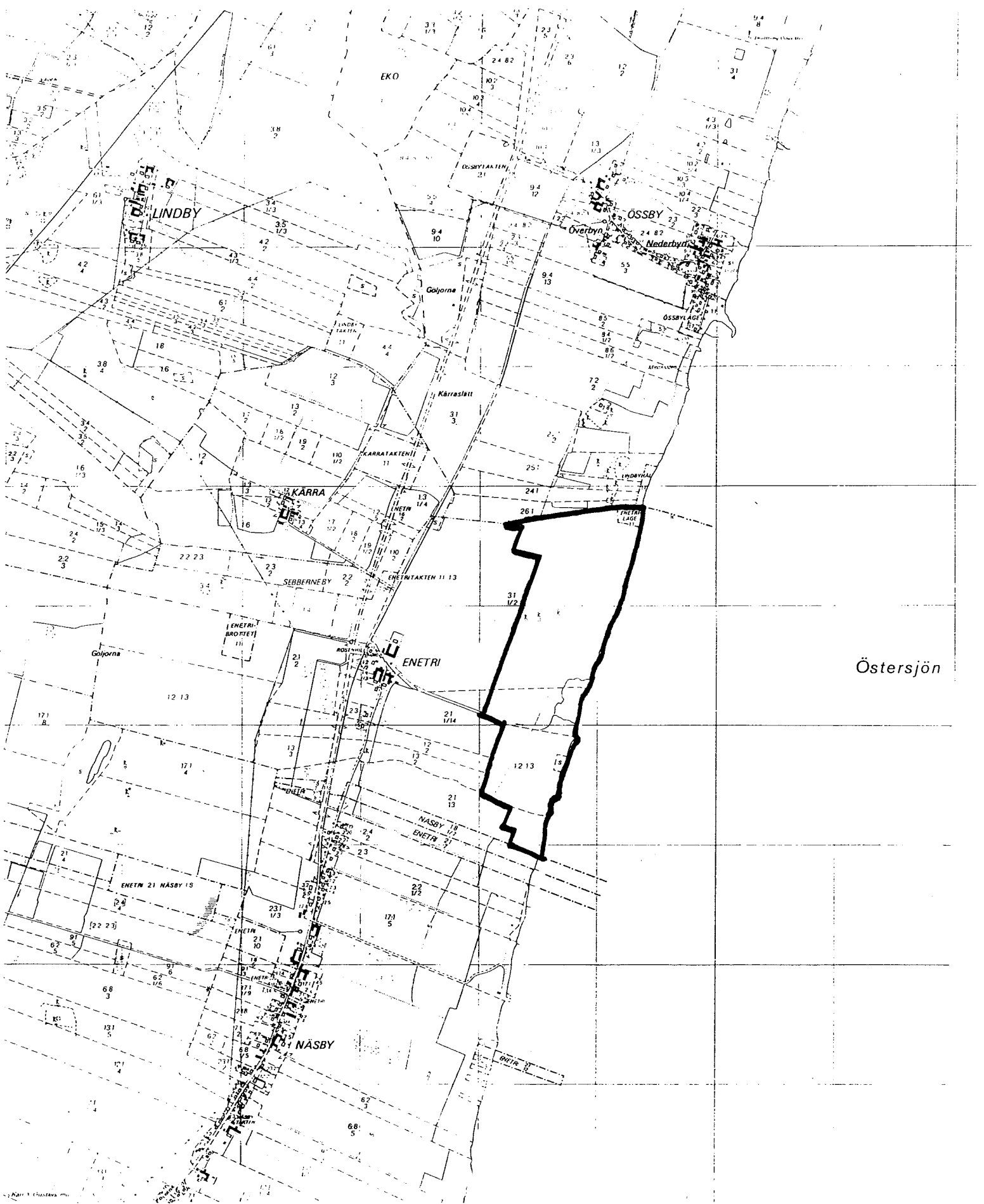
Skala 1:20.000

- Naturtyp:** Annan Öppen utmark
- Vegetationstyper:** Området är uppdelat i två större hägn, ett nordligt och ett sydligt. Det norra skiftet domineras av torra och friska marker bevuxna bl a med fårsvingeltorräng, rödvenängar och örtrika ängar. Det finns ofta mycket fina zoner mellan torrt och friskt p g a de nord-sydligt liggande strandvallarna. Det södra hägnet domineras av frisk- och fuktängar. Både tuvtåtel-fuktäng och högört-fuktäng återfinns här. Speciellt välutbildade och artrika torrängar av örtrik typ finns på gravfältet öster om själva gården. Någon egentlig havsstrandäng finns inte och remsan mellan vägen och stranden betas heller inte.
- Trädskikt:** I det norra skiftet finns en trädunge, främst bestående av ask. I övrigt är hägtornsträden i söder den enda trädvegetationen.
- Buskskikt:** I norra delen växer en hel del lågvuxna enar på de torrare delarna och i svackorna mellan strandvallarna finner man nypon- och slånbuskar.
- Indikatorarter:** I betesmarkerna vid Ventlinge har ett drygt tjugotal indikatorarter återfunnits. Till de rikligt förekommande hör darrgräs, betad ljung, brudbröd och flentimotej. Bland de övriga, vanliga indikatorväxterna är vårbrodd, jordtistel, backnejlika, solvända, vildlin, bockrot, gullviva, ängsskallra, svinrot, ängsskära och ängsvädd.
- Kulturhistoria:** I den nordöstra delen finns ett stort gravfält. Längs den södra gränsen går Karl X Gustavs mur, en mycket kraftig stenmur som anlades för att stänga inne hjortarna på Ölands södra udde. I betesmarkerna finns dessutom spår av äldre åkrar.
- Hävd:** Betesmarkerna vid Ventlinge har ett hyfsat betestryck. Cirka hälften av arealen är välhävdad och andra halvan är måttligt hävdad.
- Ingrepp och påverkan:** Södra skiftets vegetation verkar vara störd antingen av uppodling och/eller gödsling. Höglänta delarna har varit uppodlade.
- Sammanfattande värde-text:** Stora, relativt öppna betesmarker vid Parboäng. Främst torrare marker i norr och fuktiga-friska i söder. Norra delarna har börjat växa igen något med buskar. Längs vägen finns ett stort gravfält med mycket fin torrängsflora. Södra delarna verkar rätt störda av uppodling och/eller gödsling. Betesmarkernas södra gräns utgörs av Karl X Gustavs mur.

Skala 1:20.000

- Naturtyp:** Annan öppen utmark (A) och annan öppen äng (B)
- Vegetationstyper:** I denna öppna betesmarken dominerar olika typer av fuktängar, främst tuvtåtel-fuktäng och kalkfuktäng av gräsrik typ. Även den örtrika typen av kalkfuktäng finns här, men endast på mindre arealer. Fårsvingeltorräng och rödvenäng är två andra vegetationstyper som endast förekommer inom mindre områden. På slåtterängen i norra delen dominerar vegetationen av örtrika friskängar. Vanliga växter här är svinrot, ängsgröe, rödsvingel, rödklöver, höskallra, darrgräs, brudbröd, ängsskära, ängssyra och jordtistel.
- Trädsikt:** Träd saknas helt
- Busksikt:** Endast enstaka buskar finns
- Indikatorarter:** Sammanlagt har ett knappt tjugotal indikatorarter hittats. Till de vanligaste hör darrgräs, brudbröd, krissla, gullviva, höskallra och svinrot. Flertalet av dessa arter har sin huvudförekomst på slåtterängsskiftena i norra delen av området. Bland övriga indikatorarter märks bl a ängsnycklar, brudsporre, nattviol, rosettjungfrulin och ängsskära.
- Kulturhistoria:** I södra delen av Össbys sjömarker finns ett flertal fornlämningar. Sammanlagt har följande anläggningar påträffats: två stensättningar, tre husgrunder, två skålgropar och tre sträckor av stensträngar. Betesmarkerna är som vanligt hägnade med stenvmurar.
- Hävd:** Betestrycket varierar mycket mellan de olika skiftena. Cirka halva arealen är måttligt betad, medan övriga delar har svag eller ingen hävd alls.
- Ingrepp och påverkan:** Halva arealen har tydlig eller svag påverkan av gödsling/uppdoling. Övriga delar är ej opåverkade av gödsling/uppdoling.
- Sammanfattande värdetext:** Smal och lång remsa med sjömarker tillhörande Össby. Längst i norr finns flera skiften som fortfarande används som slåttermark, vilket är mycket sällsynt numera. Ängsmarken domineras av örtrika friskängar med stor artrikedom. I övrigt är främst olika typer av fuktängar vanliga.

Naturtyp: Annan öppen utmark

Vegetationstyper: Betesmarkerna vid Enetri domineras klart av gräsrika kalkfuktängar. Älväxing, slankstarr och ölandstok är typiska inslag i fuktängarnas vegetation. I den södra delen av området är örtrika friskängar relativt vanligt. Andra förekommande vegetationstyper är fårsvingeltorräng, örtrik torräng, tuvtåtel-fuktäng och högörtfuktäng.

Trädskikt: Trädskikt saknas helt frånsett några trädliknande hag-torn.

Buskskikt: Norra delen av 2:1 är igenväxande med hagtorn, en, nypon och tok. I övrigt finns endast enstaka hagtornsbuskar.

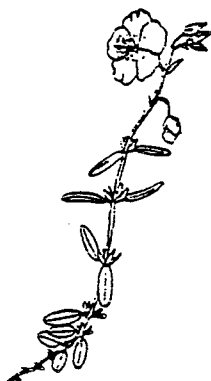
Indikatorarter: Sammanlagt har ett tjugotal indikatorarter noterats. Till de vanligast förekommande hör darrgräs, brudbröd, jungfrulin och gullviva. Flertalet indikatorarter har dock låg frekvens. Bland dessa kan nämnas brudsporre, solvända, krissla, tvåblad, nattviol, svinrot och ängsskära.

Kulturhistoria: I det nordligaste ligger tre registrerade fornlämningar. Alla tre är stensättningar med kantkedja. Till en av stensättningarna ansluter också en 40 meter lång stensträng. Stenmurar inhägnar betesmarkerna.

Hävd: Betestrycket har bedömts vara måttligt på halva arealen och svagt på den övriga arealen. Den stora fällan i norr (3:1) sambetas av ungdjur och får.

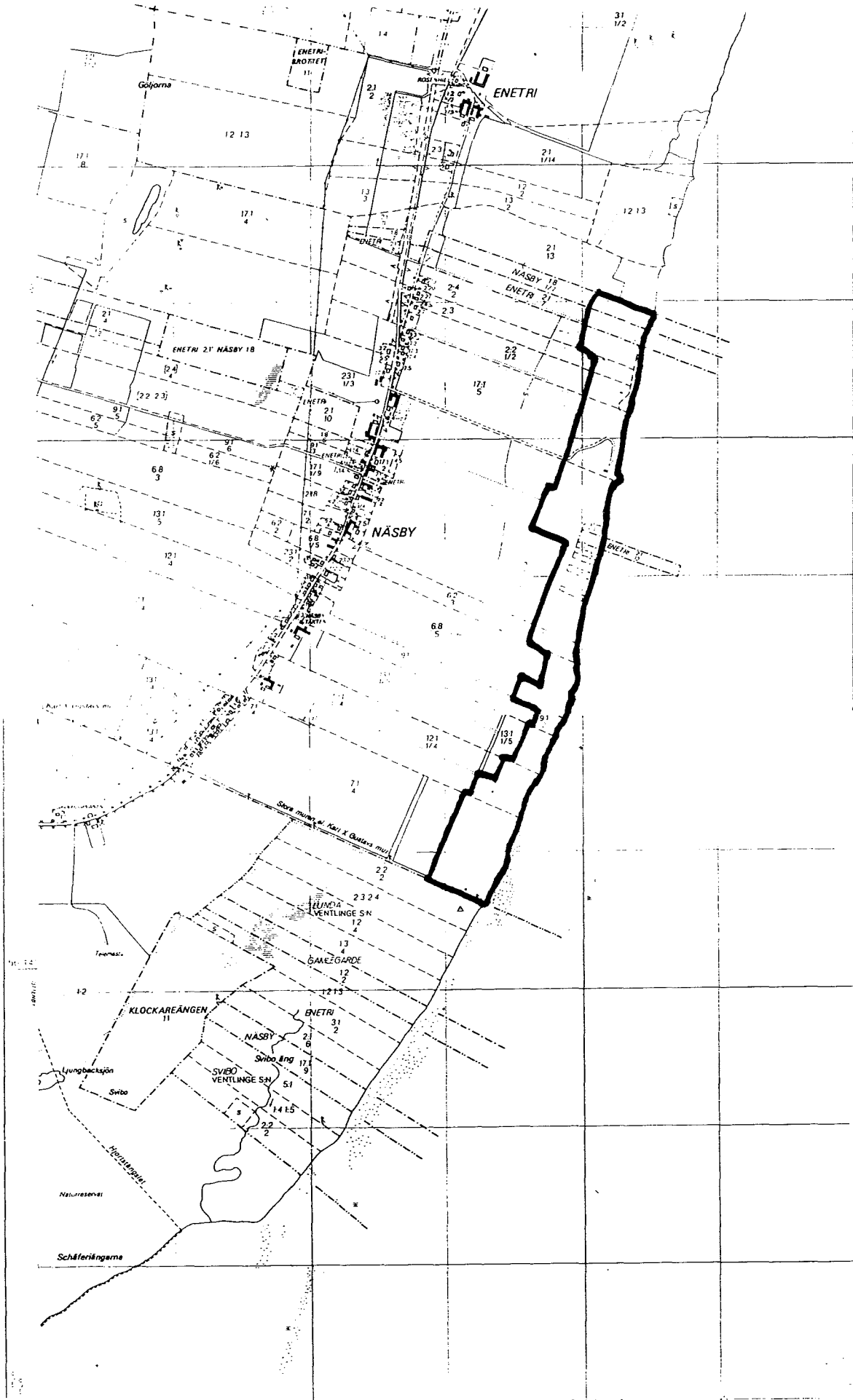
Ingrepp och påverkan: I en mindre del av markerna kan spåras påverkan av gödsling, speciellt i skiftet där vattendraget rinner ut (2:1). Möjligen har gödslingen tillförts marken från vattendraget.

Sammanfattande värdetext: Relativt kort remsa med sjömarker vid Enetri. Gräsrika kalkfuktängar dominerar vegetationen kraftigt, men på vissa ställen kan man även hitta örtrika friskängar.

Solvända (*Helianthemum nummularium*) är en dvärgbukse med guld-gula blommor som man finner i torra välbetade gräsmarker.

Östersjö

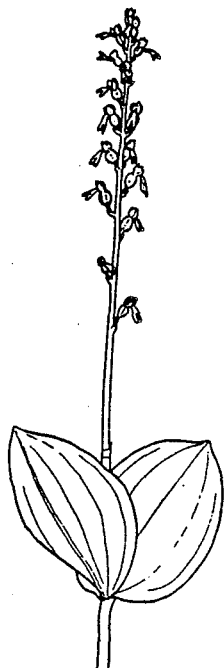

Skala 1:20.000

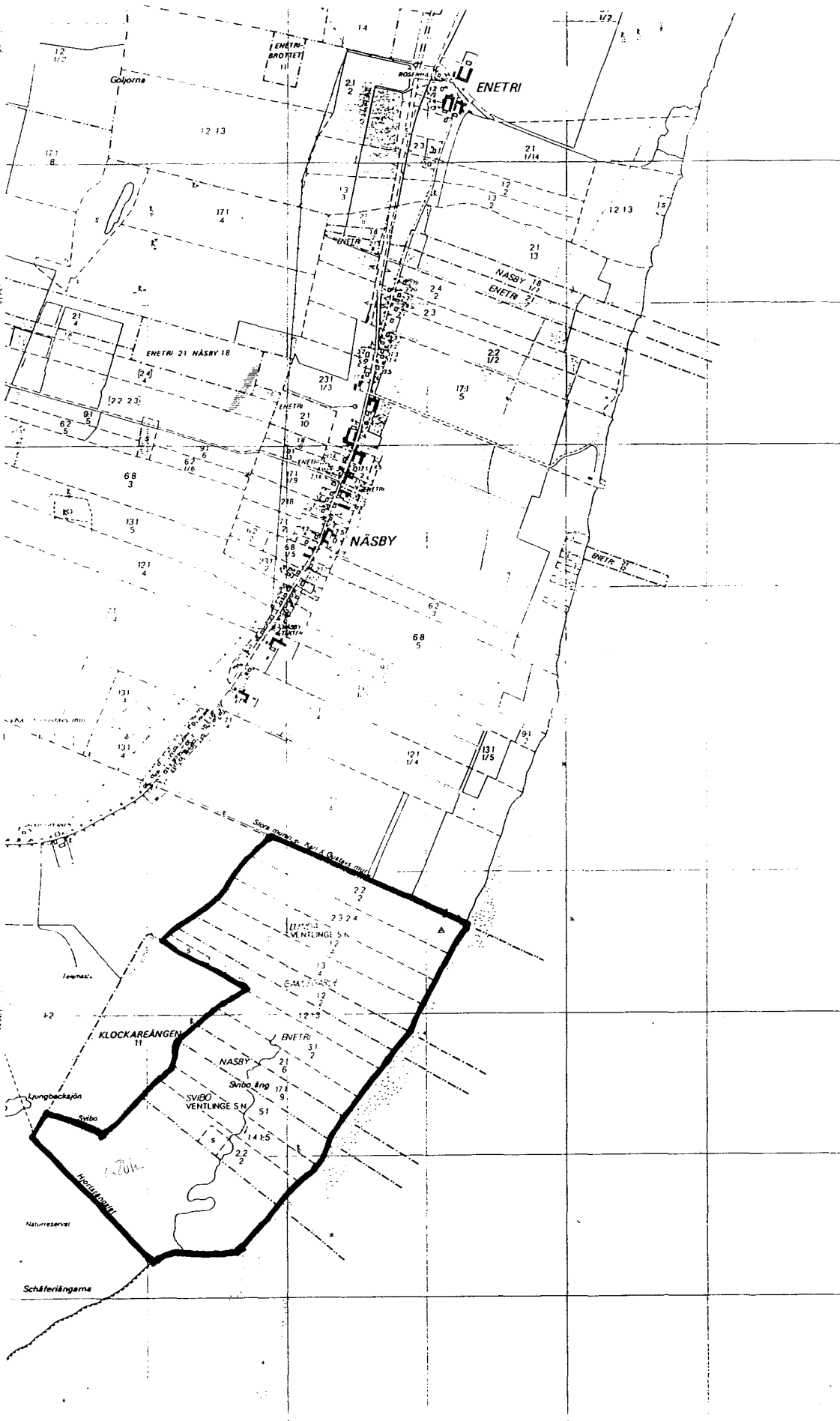
61. Näsby

Klass III

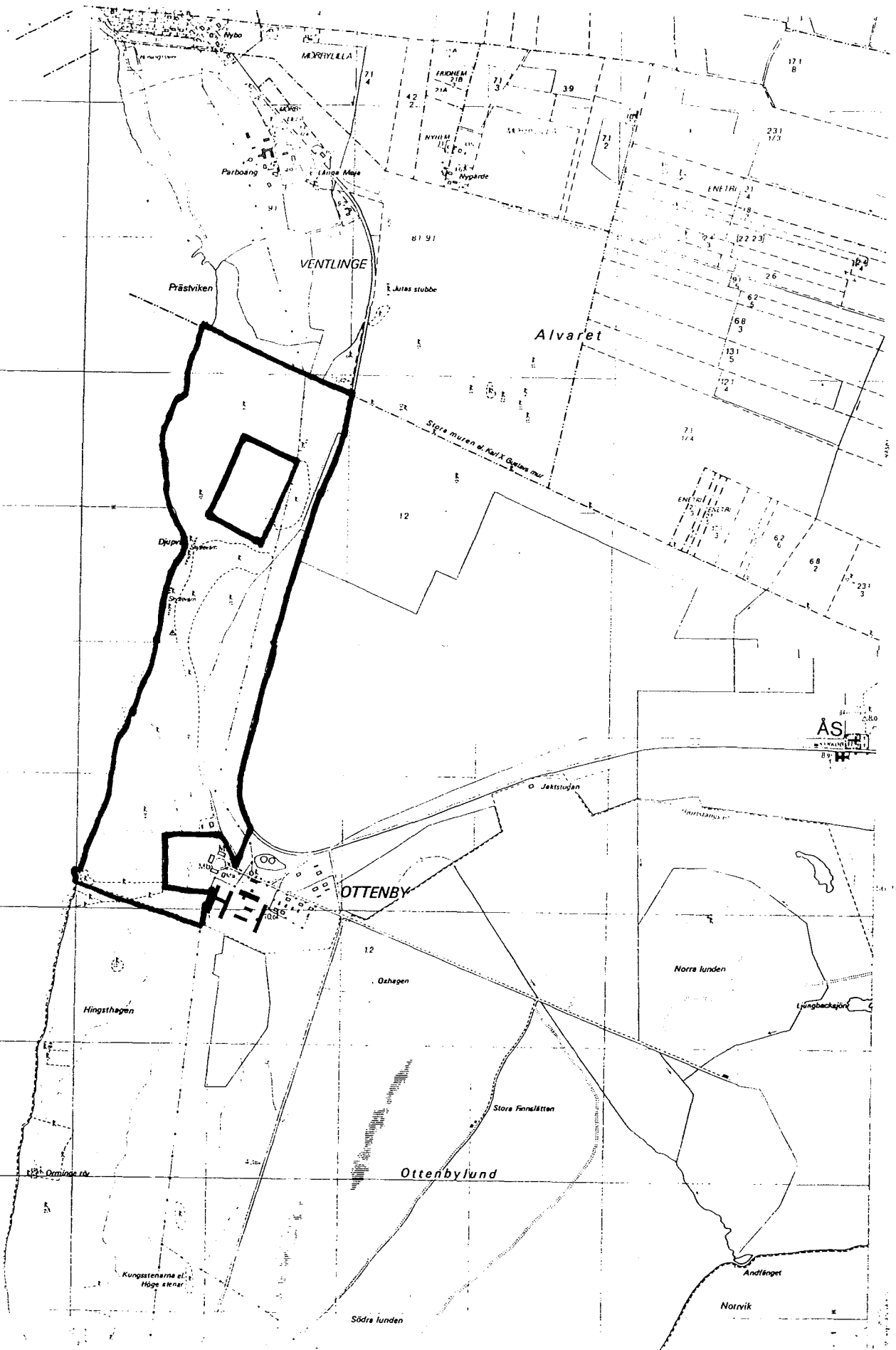
- Naturtyp:** Annan öppen utmark
- Vegetationstyper:** Kalkfuktäng - örtrik (2)
 Tuvtåtel-fuktäng (1)
 Fårsvingeltorräng (1)
 Örtrik friskäng (1)
 Kalkfuktäng/örtrik torräng (1)
- Trädskikt:** -
- Buskskikt:** -
- Täckningsgrad:** 0-25 %
 (träd och buskar)
- Indikatorarter:** Darrgräs, brudbröd, krissla, rödklint, jordtistel, back-smultron, sommarfibbla, vildlin, tvåblad, nattviol, jungfrulin, småfingerört, gullviva, höskallra, mandelblomma, svinrot, backklöver och trift.
- Kulturhistoria:** Kulturhistoriska spår saknas
- Hävd:** Nötbete Måttlig hävd 50 %
 Hävd saknas 50 %
- Ingrepp och påverkan:** Tydlig gödslingspåverkan 50 %
 Svag gödslingspåverkan 25 %
- Sammanfattande värdetext:** Smal remsa av sjömarker vid Näsby. Halva arealen har ett hyfsat betestryck medan övriga delar är obetade idag. De tre nordligaste skiftena är idag de mest värdefulla ur naturvårdssynpunkt. Dessa skiften användes som slåttermark fram till 1986. Flertalet i söder är påverkade av uppodling eller gödsling.

Tvåblad (*Listera ovata*). Finner man oftast i halvskugga eller skugga. En starkt slåttergynnad växt.

- Naturtyp:** Annan Öppen utmark
- Vegetationstyper:** Betesmarkerna på Svibo äng domineras av friskängar och kalkfuktängar. Friskängarna är oftast mycket artrika med bl a slätterindikatorer och kan kanske beskrivas som en variant av den örtrika friskängen. Även mindre arealer av rödvenäng finns också i området. Både den örtrika och gräsrika varianten av kalkfuktäng växer här, varav den örtrika faktiskt är den vanligaste. Som exempel på dess artsammansättning kan nämnas darrgräs, hirsstarr, äl-växing, vildlin, Sankt Pers nycklar, slätterblomma, blodrot, svinrot, ängsvädd, jungfrulin, ängshavre och Jungfru Marie nycklar. Man finner också örtrika torrängar och olika typer av fuktängar, varav alla dock intar endast mindre arealer.
- Trädsikt:** Några mindre björkdungar finns i norra delen av området. Några enstaka hagtornsträd finns också.
- Busksikt:** I norra delen växer det tokbuskage i fuktiga områden och även några enstaka enar. I övrigt saknas busksikt helt.
- Indikatorarter:** Till områdets allra vanligaste indikatorarter hör darrgräs, brudbröd, krissla, vildlin och svinrot. Ett par utav dessa arter är slättergynnade vilket troligen visar att området tidigare utnyttjats för slätter. Det skvallrar ju även namnet Svibo äng om. Andra vanliga indikatorarter som växer här är vårbrodd, rödklint, jordtistel, nattviol, jungfrulin, gullviva, ängsskallra, mandelblomma, ängsskära, ängsvädd och backklöver. Sammanlagt har 26 indikatorarter hittats, vilket är en relativt hög siffra. Dessutom är många arter vanligt eller rikligt förekommande.
- Kulturhistoria:** Betesmarkernas norra gräns utgörs av Karl X mur. Den är längs vissa delar i rätt dåligt skick, vilket troligen beror på att den utsatts för sidotryck under snörika vintrar. Enligt äldre kartmaterial har Svibo äng utgjort utmarker (=betesmarker) till någon eller några av de närliggande byarna. Både själva namnet och artsammansättningen tyder dock på att markerna utnyttjats som slättermark.
- Hävd:** Hela området är måttligt betat, utom det södra skiftet (Ottenby 1:1) som ej betades vid inventeringstillfället och verkar ha legat obetat under ett antal år.
- Ingrepp och påverkan:** Området saknar helt olika typer av negativ påverkan, fränsett det sydligaste skiftet (Ottenby 1:1). Här är stora delen tydligt påverkat av gödsling. Den västligaste delen har nog varit upptagen som åker.
- Sammanfattande värdetext:** Mycket fina betesmarker öster om Ottenby lund som tidigare troligen utnyttjats som slättermark. Ett stort antal slätterindikerande växter och även namnet, Svibo äng, tyder på detta. Här finns främst stora arealer artrika friskängar och örtrika kalkfuktängar, vilka båda är två mycket skyddsvärda naturtyper. Dessutom finns bl a små stråk av örtrik torrängsvegetation. Tyvärr är området något svagt betat idag och skulle med ett högre betetryck även få en högre naturvärdeklass.

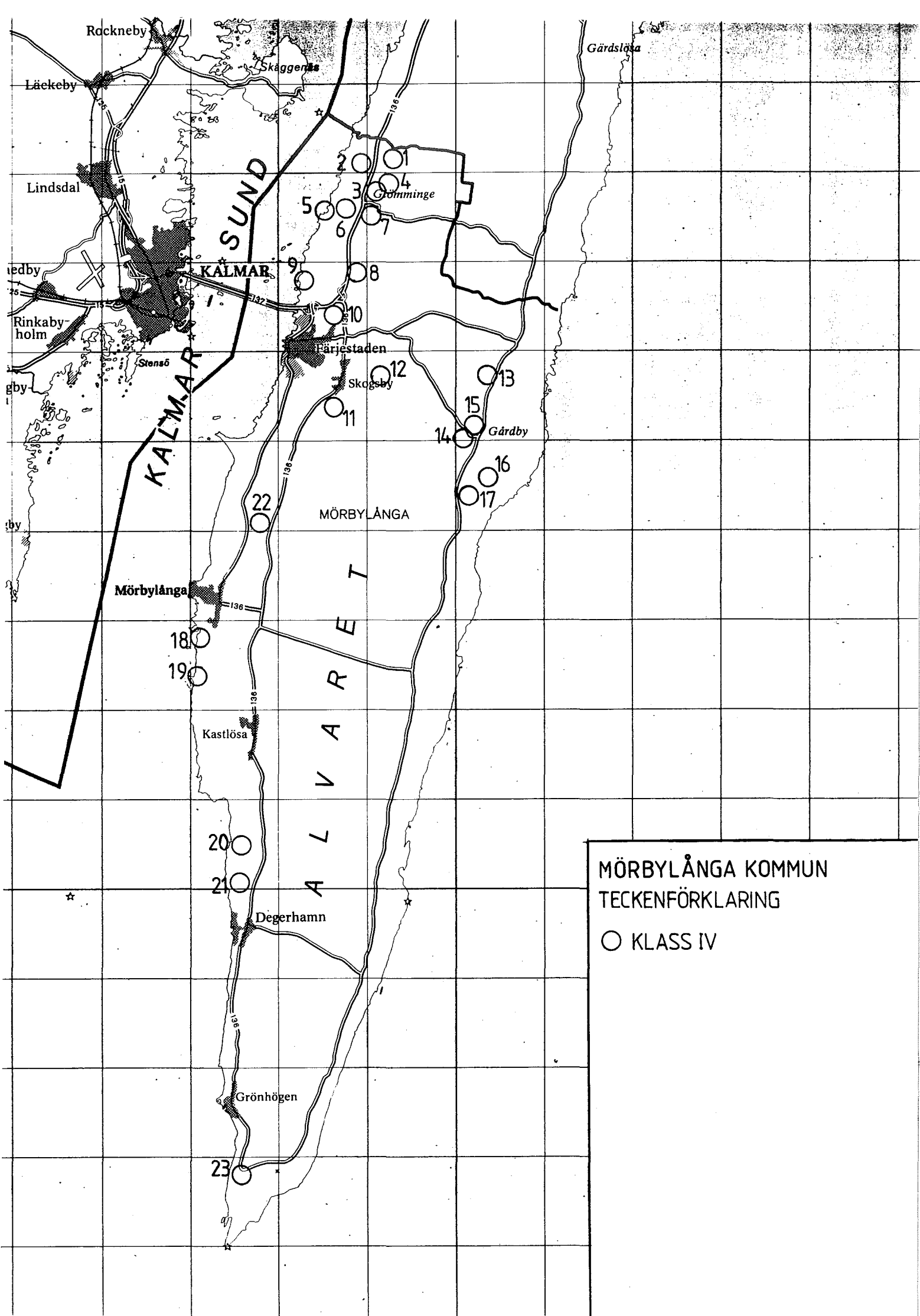

Skala 1:20.000

63. Ottenby

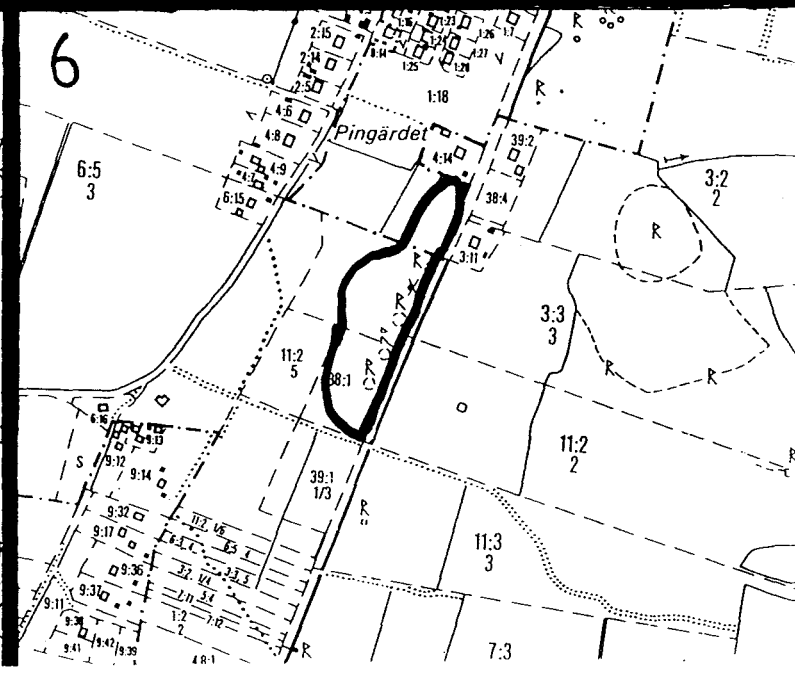
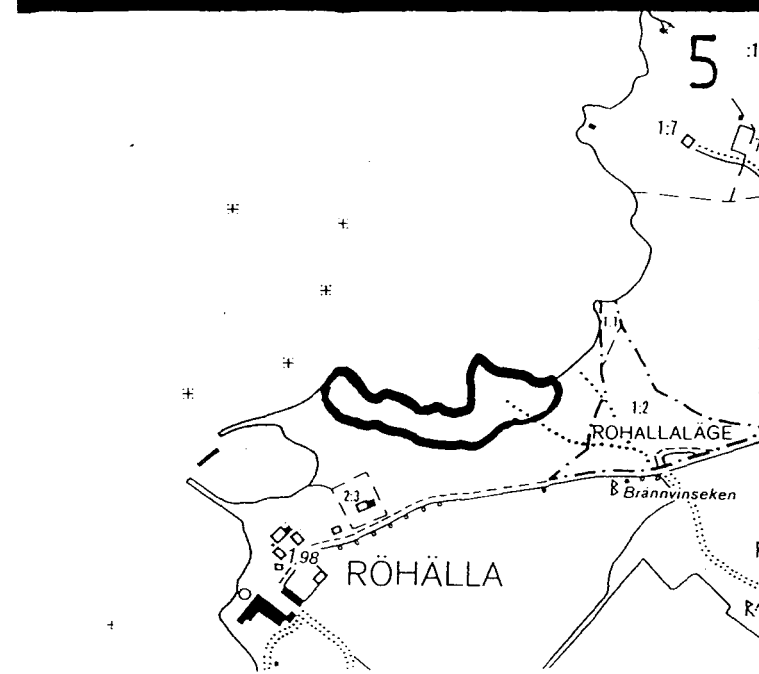
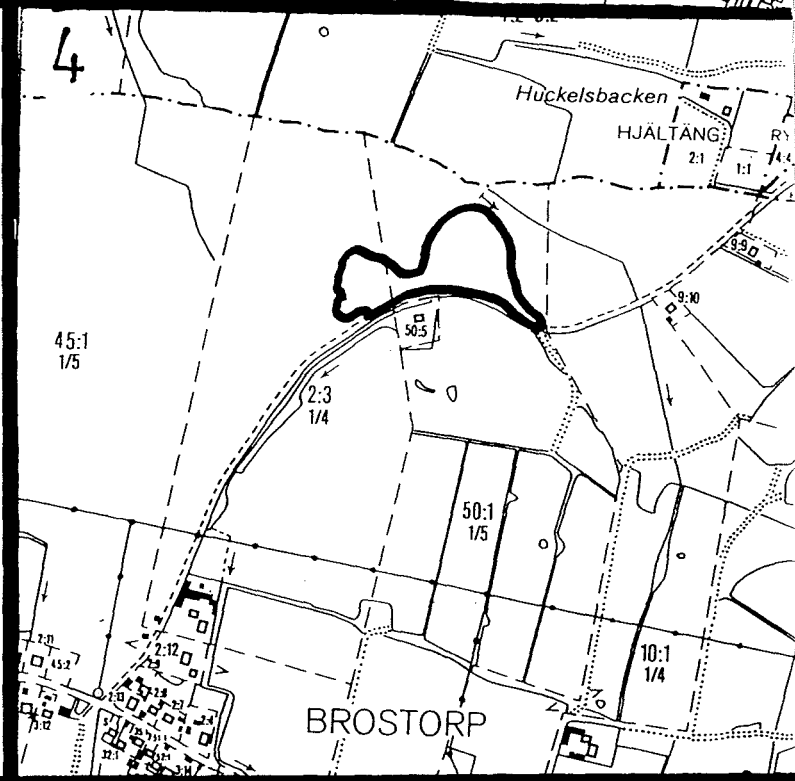
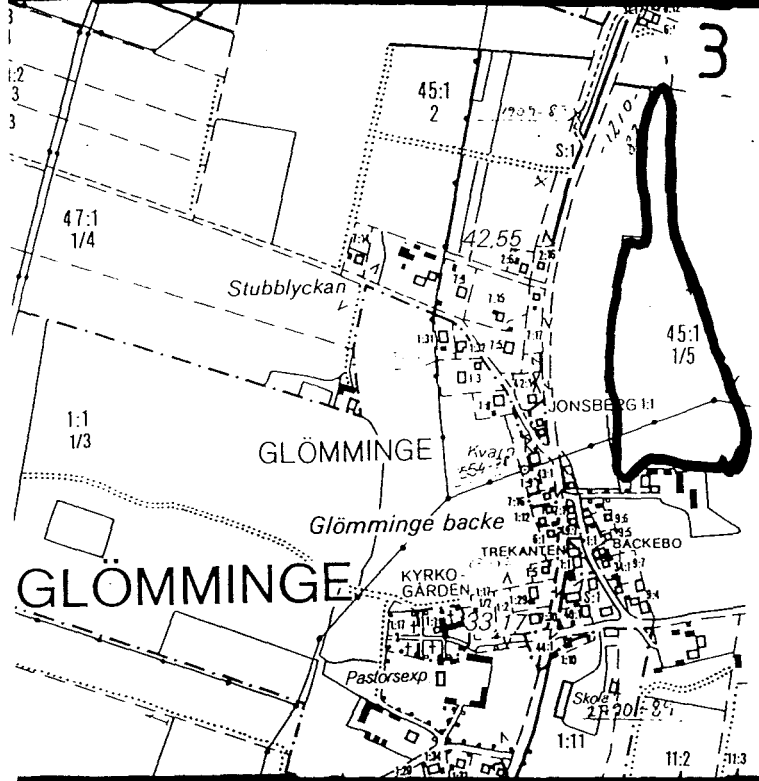
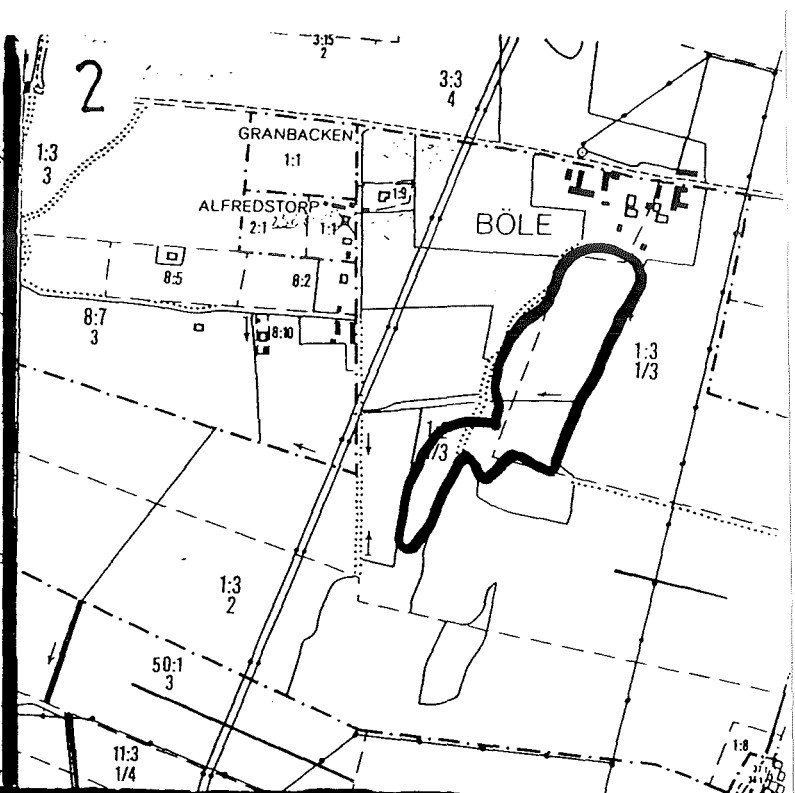
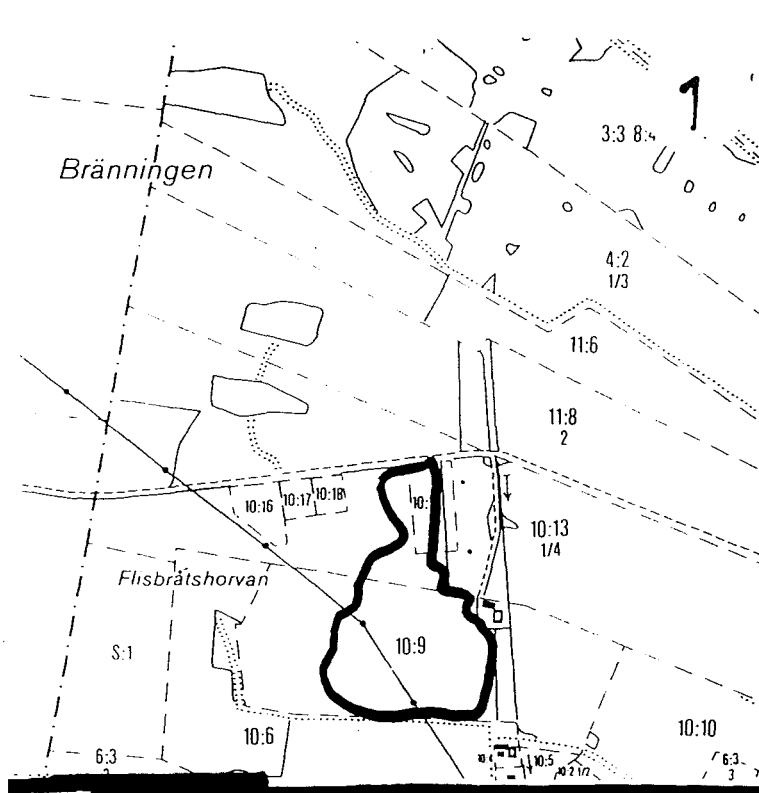
Klass II

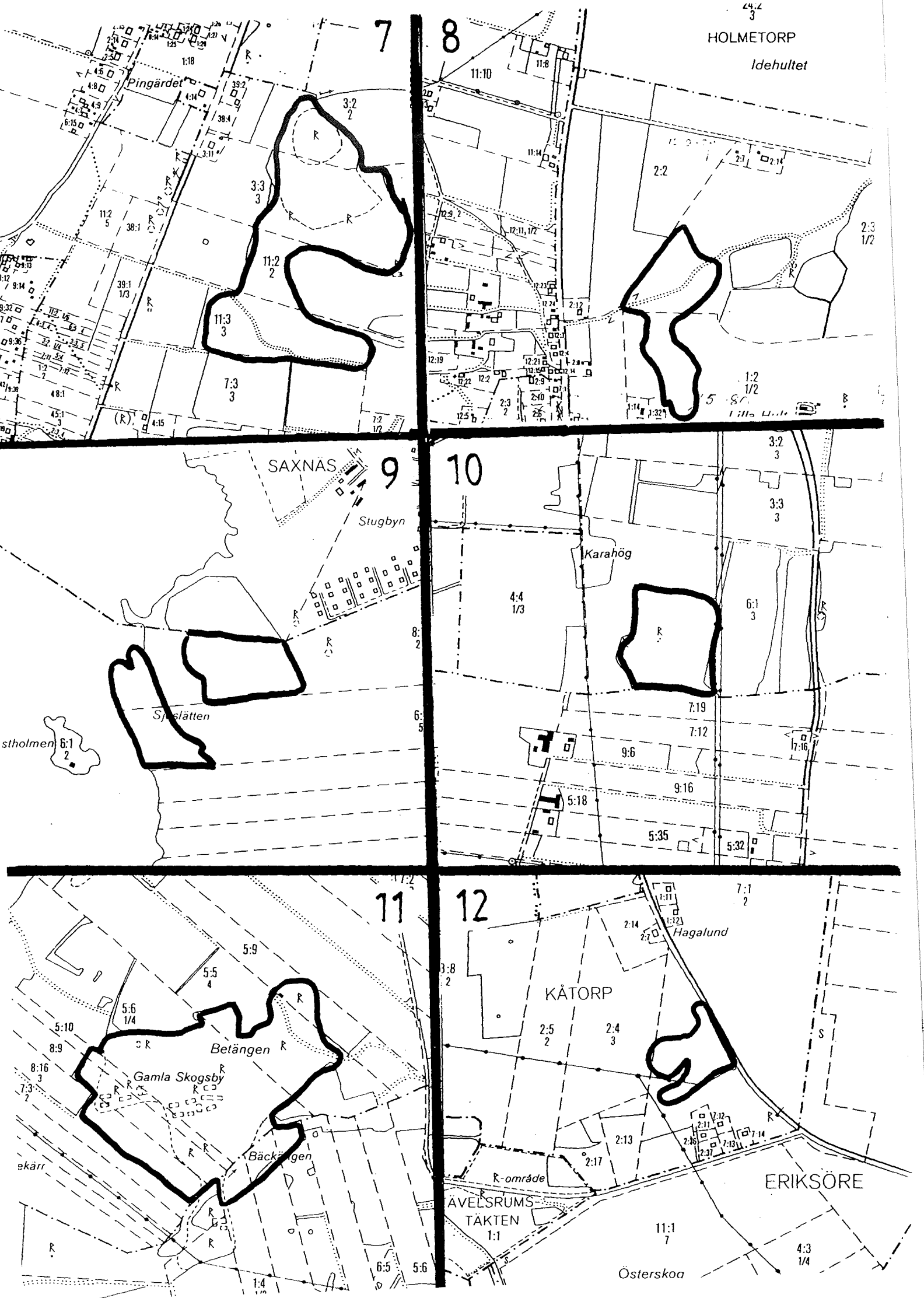
- Naturtyp:** Annan öppen hagmark och havsstrandäng
- Vegetationstyper:** Torra och friska ängsmarker dominerar betesmarkerna invid Ottenby gård. Rödvenäng, örtrik torräng och får-svingeltorräng är de vanligaste vegetationstyperna. I den östra delen är jordtäcket mycket tunt och här finner man alvarvegetation med bl a fårsvingel- och hållmarks-alvar samt gräsrika kalkfuktängar. I södra delen av skiftet finns också mindre vätar, antingen med krypven eller agnsäv som dominerande växtart. Längs stranden finns dessutom en mycket smal remsa av havsstrandängar.
- Trädskikt:** Den enda trädvegetation som förekommer är några enstaka hagtornsträd i den norra delen.
- Buskskikt:** Tokbuskage finns här och var i norr och sydost.
- Indikatorarter:** Antalet indikatorarter i betesmarkerna vid Ottenby är relativt litet. Vårbrodd, darrgräs och flentimotej förekommer dock rikligt. Bland de övriga indikatorväxterna märks bla jordtistel, solvända och bockrot. Längs den smala remsan havsstrandäng finner man även betesgynnade arter som gulkämpar, havssälting och salttåg.
- Kulturhistoria:** Betesmarkerna vid Ottenby innehåller ett mycket stort gravfältskomplex. Det innehåller ca 250 fornlämningar och tillhör ett av de största på Öland.
- Hävd:** Området, som består av en enda stor fålla, betas av får. Markerna är i sin helhet mycket välhävdade. Endast remsan av havsstrandäng är något svagare hävdad.
- Ingrepp och påverkan:** En större del av området är påverkat av gödsling. Tydligast märks detta i norra delen, där vegetationen är mycket gräsrik. En svag gödslingspåverkan kan även märkas i den södra delen. Uppskattningsvis är en fjärdedel av markerna ej påverkade av gödsling.
- Sammanfattande värdetext:** Välhävdade betesmarker som tyvärr till ganska stor del är gödslingspåverkade. Den mest värdefulla vegetationen återfinns utmed klintkusten i söder, längs stråket av fornminnen samt fuktängar, vätar och hållmarker i södra delen av fållan. Området är mycket variationsrikt och innehåller allt från fuktängar till rena hållmarker. Torrängar av flera olika typer är dock den dominerande vegetationstypen.

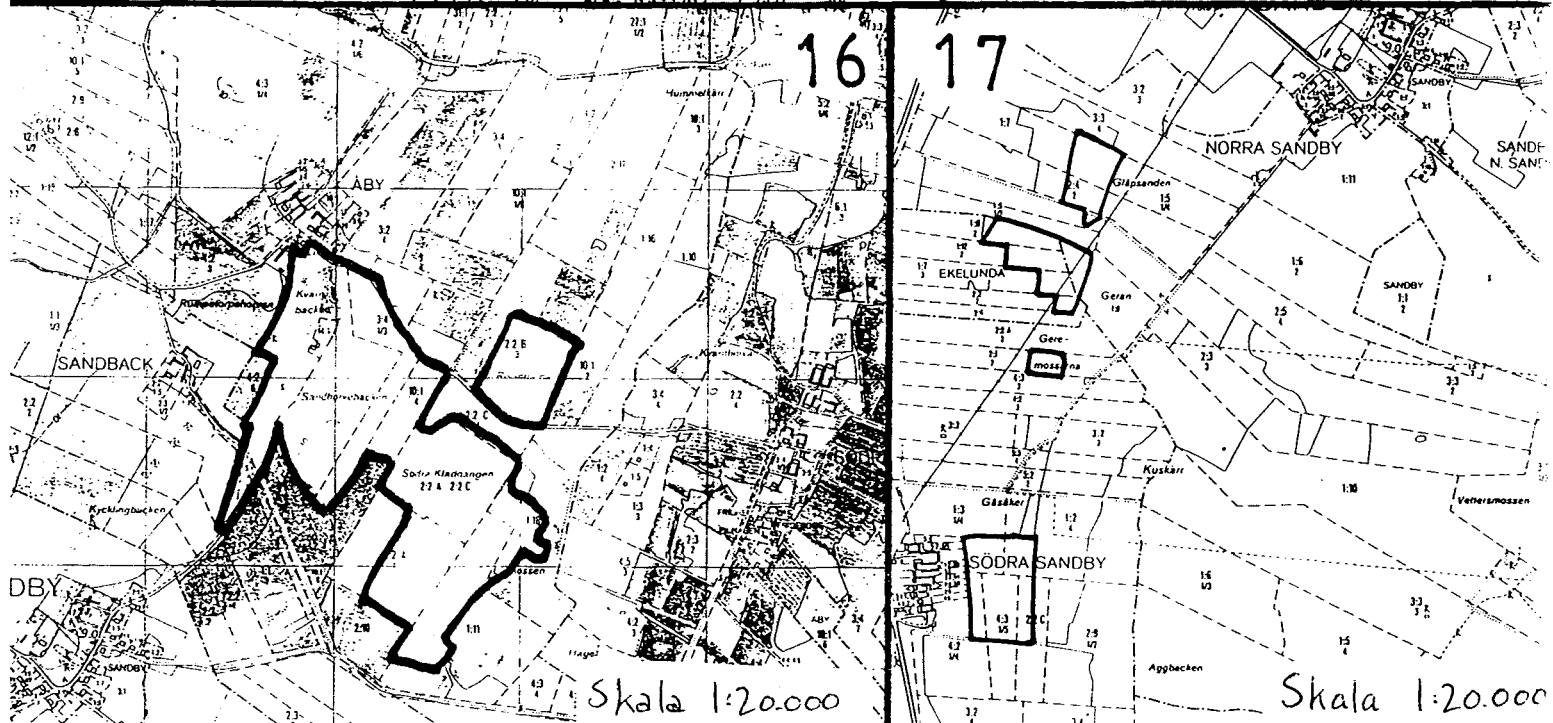
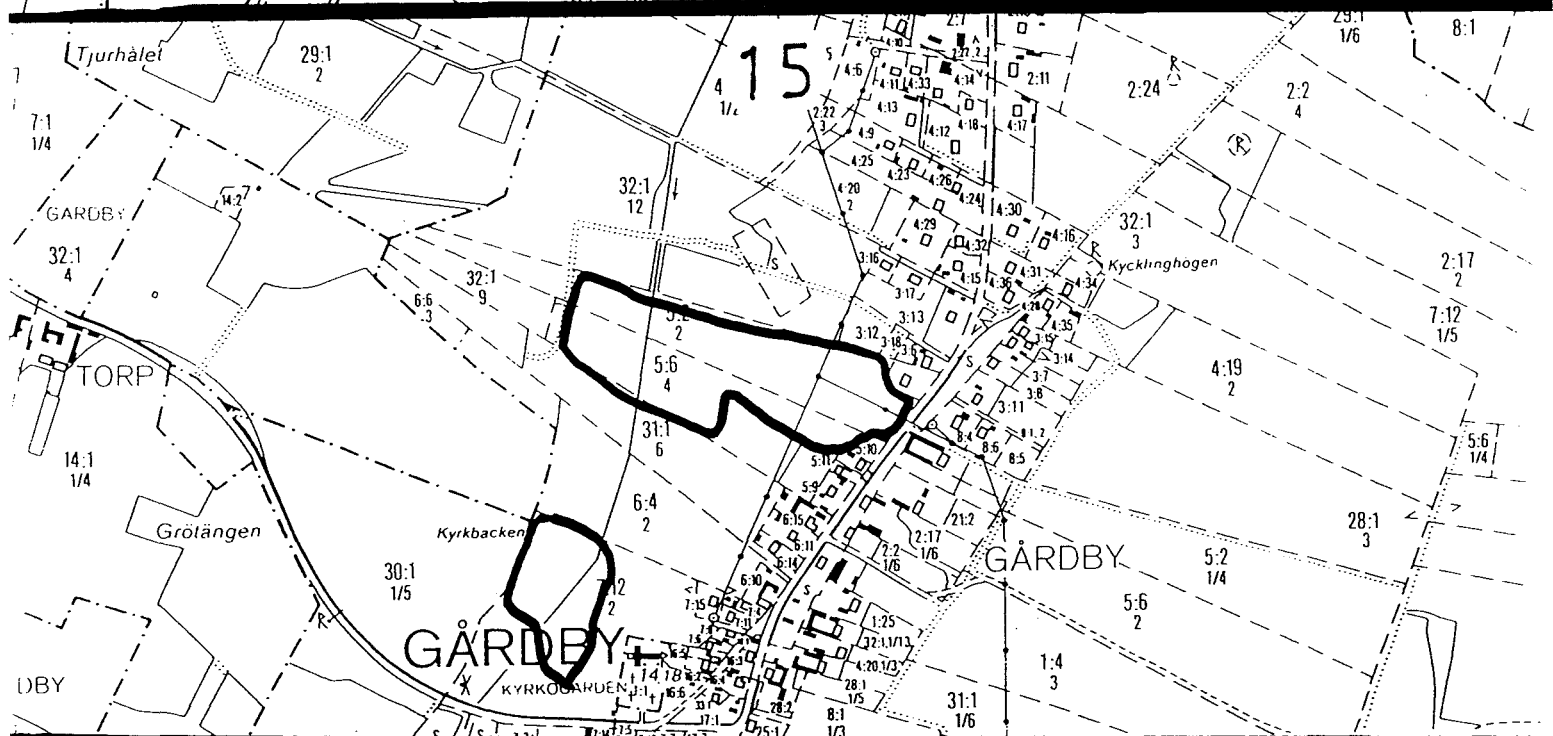
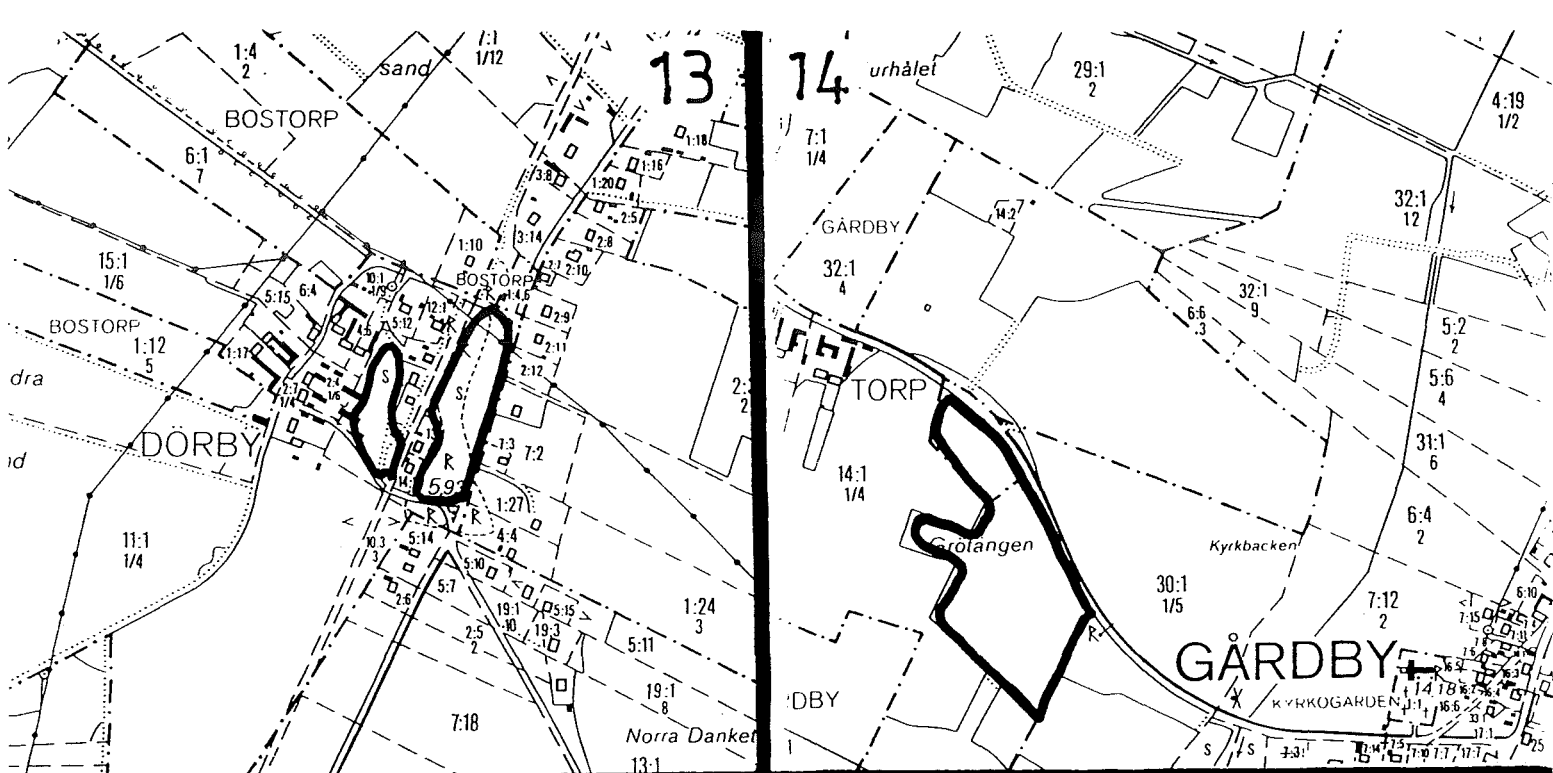

Övriga objekt av visst intresse

1. Ryd	- Öppen hagmark
2. Böle	- Blandlövhage
3. Glömminge	- Öppen hagmark
4. Brostorp	- Björkhage
5. Röhälla	- Betad skog
6. Glömminge 2	- Öppen hagmark
7. Glömminge 3	- Buskbärande hagmark
8. Lilla Hult	- Blandlövhage
9. Sjöslätten	- Havsstrandäng
10. Algutsrum	- Björkhage
11. Gamla Skogsby	- Blandlövhage
12. Eriksöre 2	- Buskrik utmark
13. Dörby	- Öppen hagmark
14. Gårdby 1	- Öppen hagmark
15. Gårdby 2	- Buskbärande hagmark
16. Åby 1	- Öppen hagmark
17. S Sandby-N Sandby	- Öppen hagmark
18. Beteby	- Buskrik utmark
19. Risinge	- Buskrik utmark
20. Hammarby 2	- Öppen hagmark
21. Sandvik	- Buskrik utmark
22. Resmo	- Öppen hagmark
23. Ås-Ottenby	- Öppen hagmark

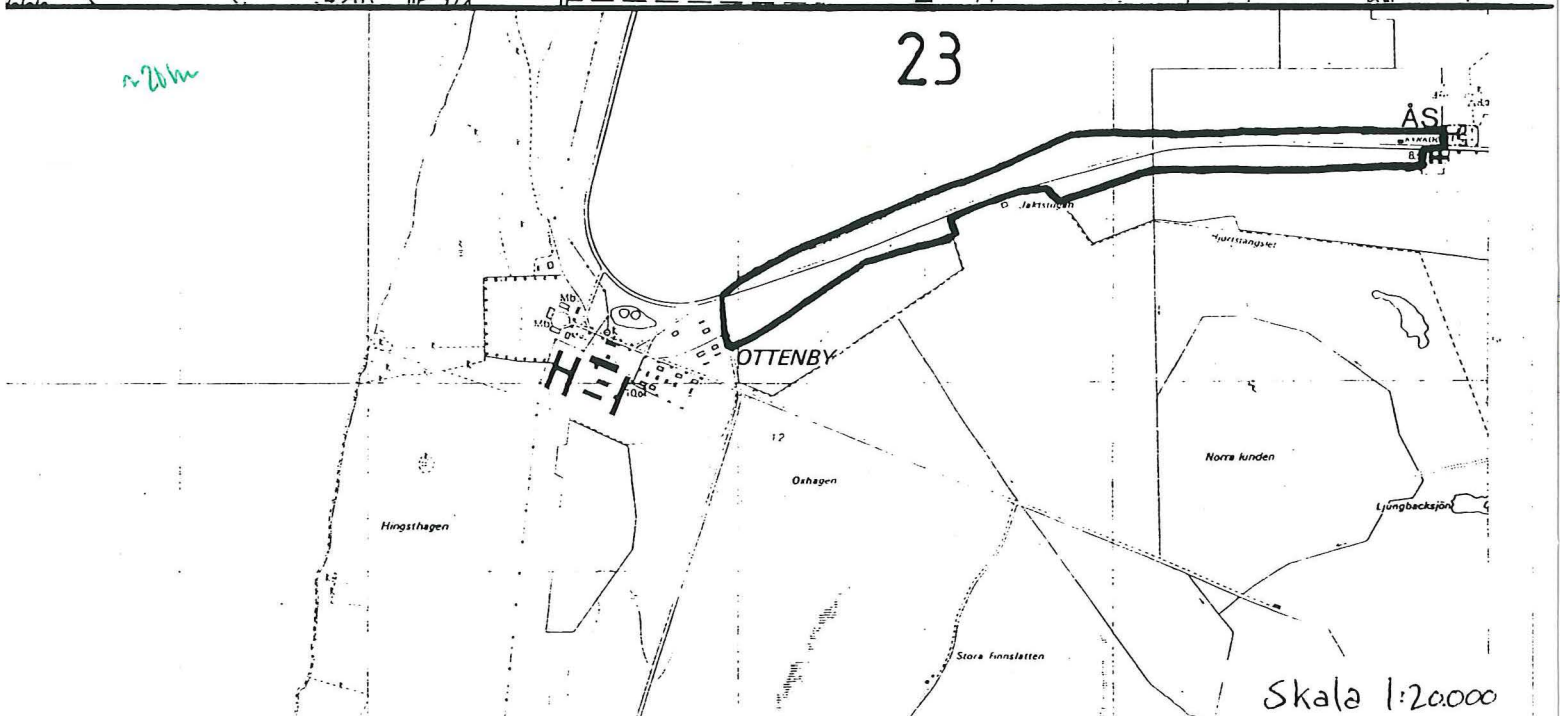

Skala 1:20.000

Skala 1:20.000

Objektnr _____

Delobjektnr _____

Objektnamn _____

Kommun _____

Ekoblad _____

Flygbildnr _____

Datum _____

Fotodokumentation _____

Naturtyp _____

☐ Intressant objekt☐ Intressant☐ Klass I☐ Barrträdplantering☐ Klass II☐ Långt gången igenväxning/
upph d hävd☐ Klass III☐ Intensiv kvävegödselanvändning☐ Klass IV(Intressant efter
vårdinsats)☐ _____3.3 INGREPP - PÅVERKAN

Gödsling (N)

☐ Ingen

--	--	--	--

☐ Svag

--	--	--	--

☐ Tydlig

--	--	--	--

Plantering

☐ Barr, höjd _____ m☐ Ädellöv, höjd _____ m☐ Annat löv, höjd _____ m

Övrigt _____

3.4 MARKFÖRHÅLLANDEN

Fuktighetsförhållanden

☐ torr☐ frisk☐ fuktig☐ våt☐ källa☐ vattendrag☐ mindre vattensamling _____

Berggrund _____

Jordart _____

Kommentar _____

3.5 VEGETATION OCH FLORA (3 = riklig-dominant 2 = vanlig 1 = enstaka)HedÄngAnnat

ÖRTLJUHE

HÄLMAÄNG

TUVTÄÄNG

BLÄLIHED

FÄRTOÄNG

HÖGÖRÄNG

PORBLÄHE

ÖRTOÄNG

LÄGSTÄNG

RÖDVENHE

RÖDVÄNG

BLÄTÄÄNG

RÖDVEFAR

SKOGNÄNG

BLÄTÄSYD

STAGGHED

ÖRTFRÄNG

HÖSTAÄNG

BORTÄTHE

SVIRÄNG

FRÄSTÄNG

Trädsikt (T) _____

☐ Förekomst av mycket gamla träd☐ Förekomst av döda träd

Busksikt (B) _____

Täckningsgrad (T och B)

☐ 0-25 %☐ 25-50 %☐ 50-75 %☐ 75-100%☐ Enstaka buskar☐ Tätt sly

Kommentar _____

(3 = riklig-dominant, 2 = vanlig, 1 = enstaka)

Slätter- och belesindikatorer:

— AURG PYR blåsuga B %
 — ANTE DIO kattfot
 — ANTH OCO värbröd %
 — ARHI MON slättergubbe S
 — SOTR LUN låsörken
 — BRIZ MED darrgräs (S)
 — CALL VUL ljung (delad)
 — CAMP PER st blåklöcke %
 — CAMP ROT i blåklöcke %
 — CAMP TRA nesselklöcke
 — C CAPILL härslarr (S)
 — C DIOICA nåslarr
 — C HOSTIA ängslarr (S)
 — C LEPORI härslarr
 — CENT JAC röklint
 — CIRS ACA jordlister B
 — CIRS HEL brudborste
 — CREP PRA klasefibbla S
 — DACTYRIZ nycklar
 — DANT DEC krägräs
 — DIAM DEL backnejlika
 — EUPHRASZ agenterost B.S
 — FILI VUL brudbröd
 — FRAG VRD backsmultron B
 — GALI SAX stenmåra
 — GENT AMA ängsgentiana S
 — GENT CAM fällgentiana
 — GENT LUL sumpgentiana B
 — GERA SAN bioduva
 — GY CO.CO brudsporre (S)
 — GY CO.DE stor brudsporre
 — HELI NUM solvända
 — HERM MON honungsblomster
 — HIER AUL revfibbla
 — HYPO MAC slätterfibbla S
 — INUL SAL krissla
 — JUNC SOLI borstlåg B
 — LATH LIN gökört %
 — LEON HIS sommarfibbla
 — LEUC VUL prästkrage
 — LINU CAT vildlin (S)
 — LIST OVA tvärlad S
 — LUZU PAL blekfryle B
 — LUZU SUD svartfryle B
 — MELA CRI korskvall S
 — MELA NEM lunkkvall
 — NARD STR stagg
 — OPHIL VUL ormbunga
 — ORCHIS Z nycklar S.B
 — PARN PAL slätterblomma S
 — PEDI SYL granspira
 — PIHP SAX bockrot %
 — PHLE PHL flentimotej
 — PLAN MED rödkämpar
 — PLAT BIF nattviol
 — PLAT CHL grön nattviol
 — POLY AMA rosettjungfrullin
 — POLY COM loppjungfrullin
 — POLY VUL jungfrullin
 — POLY VIV ormröt
 — POTE CRA värfingerört
 — POTE TAB småfingersört B
 — PRIM FAR majviva
 — PRIM VER gulviva S
 — PULS PRA fällsippa B
 — PULS VUL backsippa B
 — PYRO MED klockpyrola S
 — RANU BUL knölsörblomma
 — RANU PCL backsörblomma
 — RHIN SER hoskallra (S), B
 — RHIN MIN ängskallra S
 — SAXI ERA mandelblomma B %
 — SCOR HUM svinrot S
 — SELA SEL dvärgsummer
 — SERR TIN ängsskära S
 — SUCC PRA ängsvädd
 — T/ERYTHR sandmaskros B
 — T/PALUST strandmaskros
 — THAL SIM backruta S
 — TRIF MED skogsklover %
 — TRIF MON backklover
 — TROL EUR smörboll S
 — VERO SPI axveronika B
 — VIOL CAN ängsviol B
 — VIOL HIR buskviol
 — VIOL RUP sandviol B
 — PELT CAN liluv
 — VAXSKIVLINGAR

Hotade arter:

○ Massförekomst av
kvävegödselindikatorer

Kommentar _____

3.7 KULTURHISTORISKA FÖRHÅLLANDEN

Spår av betesbruk

- ☐ fägata
☐ trögärdesgård
☐ stengärdesgård

Spår av fodertäkt

- ☐ ängs(hö)lada
☐ damm
☐ sildike
☐ hamlat träd

Övriga spår

- ☐ fornlämnning
☐ stensträng
☐ hålväg
☐ genuin gårdsmiljö
☐ äldre åker
☐ odlingsrösen
☐ husgrunder

Alderdomligt jord-
brukslandskap

Kommentar _____

3.8 NUVARANDE HÄVD

○ slätter ○ bete _____

Alderdomligt hävdform

Hävdens tillstånd

- ☐ välhävdad
☐ måttlig hävd
☐ svagt hävdad
☐ hävd saknas

Ingår i arealen:

Gammal åker _____ %

Skog _____ %

Kommentar _____

3.9 ÖVRIGT - KOMPLETTERING AV UPPGIFTER UNDER 1-3

4.1 Regional/lokal jämförelse av inventeraren

Kontinuitet hävd _____

Mångformighet _____

Typrepresentativitet _____

Ingrepp-Påverkan _____

Nuvarande hävd _____

Alderdomligt jord-
brukslandskap _____

Skönhet _____

Övrigt _____

4.2 Förslag till åtgärder för bibehållande

av värden (av inventeraren)

MARKSLAG OCH NATURTYPER

1. FASTMARKSÄNGAR (Hårdvallsängar)

Ängar på ett hårt grovt minerogent underlag vanligtvis moränmark, den finns främst på torr-frisk mark och indelas i:

a) Hackslått

Hårdvallsäng på ofta ytblockig, kuperad eller sluttande moränmark. För slåttern används ofta en kortbladig lie. Man hackar sig fram mellan stenarna. Denna typ av äng är vanligtvis uppsplittrad på små arealer ofta mellan åkrar.

b) Träd- och buskbärande äng

Förekommer på all slags minerogen mark. I sin mest typiska utformning kännetecknas naturtypen av en vegetationsmosaik av lövträdsdungar (runnor) och öppna slåtterytor. Mycket stor artrikedom utmärker dessa marker.

c) Annan öppen äng

Slåtteräng på fastmarksunderlag ej hänförlig till hackslått eller träd- och buskbärande äng.

2. FUKT OCH VÅTMARKER

a) Sötvattenstrandäng

Förekommer på flacka såväl organogena som minerogena finsedimentstränder vid sjöar och vattendrag. Mader är en strandäng på extremt flacka stränder vid sjöar och meandrande vattendrag. I de fall mader fortfarande hävdas sker det genom bete. Slåtterhävd lever kvar i sällsynta undantagsfall. Hävdade mader utgör synnerligen värdefulla fågelbiotoper.

b) Havsstrandäng

Förekommer på flacka finsedimentstränder och innefattar området mellan hög och lågvattengränserna. Havsstrandängen hävdas numera enbart genom bete och hyser ofta en rik växt- och djurvärld.

c) Sidvallsäng

Hit förs sådan fukt- och våtmark, som ej tillhör den egentliga strandzonen mot öppet vatten, men som genom sitt läge i terrängen har en vegetation av fuktängstyp.

HAGMARKER

Med hagmark avses inhägnad beteshävdad inägomark. Undantagsvis kan hagmark förekomma på tidigare utmark.

a) Öppen hagmark

Förekommer i olika terrängtyper och saknar i princip buskar och träd. Enstaka solitärer av träd och/eller buskar kan förekomma. Öppenheten är som regel resultatet av långvarigt betestryck i kombination med avverkning och röjning.

b) Buskrik hagmark

Denna betesmarkstyp karaktäriseras av dominans på buskar och saknar i stort eller helt trädskikt. Täckningsgraden ska vara över 25 % annars hänförs det till öppen hagmark.

TRÄDBÄRANDE HAGMARKc) Ekhage

Ekhagen är en betesmark där ek eller undantagsvis berg ek är enda eller dominerande trädart. Såväl andra ädla lövträd som mera triviala trädarter kan förekomma som inblandning.

d) Björkhage

En betesmark där vårtbjörk och/eller glasbjörk är de enda eller de dominerande trädarterna.

e) Blandlövhage

Övriga lövträdspräglade hagmarker förs till denna typ, som då inrymmer såväl ädellövskogar som "triviallöv"-skogar.

f) Annan träd och buskbärande hagmark

Hit räknas träd- och buskbärande betesmark som inte kan hänföras till någon av de föregående typerna. Som exempel kan nämnas barrträdspräglad betesmark.

ÖVRIGA BETESMARKER

Till denna grupp förs olika typer av naturlig betesmark som hör hemma på utmarken.

a) Alvar

Plan, sprickgenomsatt kalkhäll som är överlagrad av ett tunt lager, ofta uppfrysningsbenägen vittringsjord. Alvar är en baltisk naturtyp som i första hand Öland och Gotland har gemensam med Baltikum.

b) Annan öppen utmark

Hit räknas andra träd- och buskfria betesmarker som ej kan hänföras till alvar eller ljunghed. Som typexempel kan hänföras gamla exercishedar på plana sandfält.

c) Buskrik utmark

Buskrik betesmark på utmarken. Exempel på buskrik utmark är enbuskdominerade betesmarker på normalt näringsmässigt fattigt underlag.

d) Träd- och buskbärande utmark

Betesmark på utmarken som ej kan hänföras till buskrik utmark p g a sitt trädskikt och ej heller till betad skog då trädbeståndet ej är slutet.

Indikatorarter för hävdad och ogödslad mark

Många av de växter som har sin livsmiljö i ängs- och hagmarker har under århundraden genomgått en anpassning till den typen av mark. Det är inte så att arterna "tycker speciellt mycket om" att bli avättna av en mule eller avslagna av en lie, men genom anpassningar, ex bladrosett vid marken, klarar de av den påfrestningen bättre än andra arter. De har blivit mycket konkurrensstarka i sin miljö, så länge den är stabil. När miljön förändras, marken gödslas eller växer igen, konkurreras de lätt ut av kväve- eller skugggynnade växter. Därför är ängs- och hagmarksväxterna en måttstock på hur mycket påverkan marken varit utsatt för. De indikerar hävdad och ogödslad mark.

Växterna har individuella krav och olika toleransnivå. Det finns en lista där indikatorarterna fått olika koder. Den kan tyckas svåräst, men här kommer ett exempel:

H, B1, B2, B3

Ex. Slåttergubbe 2 2 1 0 . Här kan man utläsa att slåttergubben är starkt slåttergynnad (sent betespåsläpp har samma verkan). Den minskar måttligt vid lågt betestryck, stark minskning vid 10-15 årigt avbrott i beteshävd och försvinner helt vid 30-40 års betesavbrott.

Teckenförklaring till följande sida:

H = Reaktion på slåtter resp beteshävd.	1=Slåtterberoende (sent betespåsläpp) 2=Starkt slåttergynnad (sent betespåsläpp)
Obs: Inget gradientförhållande i sifferangivelserna 4-6.	3=Måttligt slåttergynnad (sent betespåsläpp) 4=Grässvälsart allmänt (slåtter- och betesgynnade/slåtter- och betesoleranta) 5=Populationstyngdpunkten på rel hårt betade betesmarker (betesgynnade arter) 6=Populationstyngdpunkten på sedan mer än en mansålder ohävdad mark eller på annan mark än hävdad naturlig fodermark ("ohävsart") *=starkt slåttergynnad på silikatmark, slåtter och betesväxt på kalkmark #=starkt slåttergynnad i Sydsverige, mer indifferent i boreala områden.
B1=Reaktion på lågt ("igenväxning-") betestryck, från ett välbetat tillstånd med arten närvarande.	1=Stark minskning 2=Måttlig minskning 3=Måttlig ökning 4=Stark ökning
B2=Reaktion på ett 10-15-årigt avbrott i beteshävd	0=Borta eller ytterst sällsynt 1=Stark minskning 2=Måttlig minskning 3=Måttlig ökning 4=Stark ökning
B3=Reaktion på ett 30-40-årigt avbrott i beteshävd	0=Borta eller ytterst sällsynt 1=Stark minskning 2=Måttlig minskning 3=Måttlig ökning 4=Stark ökning

INDIKATORARTER FÖR HÄVDAD OCH OGÖDSLAD MARK

ARTNAMN	H	B1	B2	B3		H	B1	B2	B3
axveronika.....	5	x	2	1	nattviol.....	3	x	2	1
backklöver.....	3	3	2	0	norsknoppa.....	6	?	?	?
backnejlika.....	4	2	1	0	Jungfru Marie nycklar....	3	x	1	0
backruta.....	2	x	1	0	Ängsnycklar.....	3*	3	1	0
backsippa.....	5	3	2	1	S:t Pers nycklar.....	4	3	2	0
backsmultron.....	5	2	2	1	Johannesnycklar.....	2	3	1	0
backsmörblomma.....	3	4	3	0	nässelklocka.....	3	3	3	1
blekfryle.....	5	2	1	0	ormrot.....	4#	x	1	0
blodnäva.....	3	3	2	0	ormtunga.....	3*	3	2	0
blåsuga.....	5	x	x	1	prästkrag.....	3	x	2	1
bockrot.....	4	2	1	0	revfibbla.....	4	2	2	1
brudborste.....	3#	3	3	1	rosettjungfrulin.....	4	2	1	0
borsttåg.....	5	2	2	1	rödclint.....	3*	3	2	0
brudbröd.....	4	4	3	1	rödkämpar.....	3	2	1	0
brudsporre -					sandmaskros.....	5	1	1	0
Gymnadenia conopsea.....	2*#	1	0	0	sandviol.....	5	1	0	0
Gymnadenia densiflora....	4	4	4	2	skogsklöver.....	4	3	2	1
buskviol.....	4	3	3	0	slätterblomma -				
darrgräs.....	2*	2	2	0	tidig.....	1	1	0	0
dvärglummer.....	4#	1	1	0	sen.....	3	2	1	1
flentimotej.....	4	4	3	2	slätterfibbla.....	2	2	2	1
fältgentiana -					slättergubbe.....	2	2	1	0
Gentianella suecico.....	1	1	0	0	småfingerört.....	5	3	2	1
Gentianella germanica....	4	1	0	0	smörbollar.....	2#	x	3	0
fältsippa.....	5	3	2	1	solvända.....	3	3	2	0
granspira.....	3	1	0	0	sommarfibbla.....	3	1	0	0
grönvit nattviol.....	4	x	3	1	stagg.....	4	2	2	0
gullviva.....	2	x	x	1	stenmåra.....	4	2	1	0
gökärt.....	3	x	x	x	stor blåklocka.....	3	3	3	2
harstarr.....	3	3	2	0	strandmaskrosor.....	4	1	1	0
honungsblomster.....	4	2	1	0	sumpgentiana.....	5	1	0	0
hårstarr.....	2*	1	0	0	svartfryle.....	5	2	1	0
höskallra -					svinrot.....	2	3	2	1
Rhinanthus vernalis.....	2*	2	0	0	toppjungfrulin.....	3	2	1	0
Rhinanthus serotinus....	4	2	0	0	tvåblad.....	2	3	2	1
jordtistel.....	5	2	1	0	vildlin.....	2*	1	0	0
jungfrulin.....	4	2	2	0	vårbrodd.....	4	3	2	1
kattfot.....	4	2	2	0	vårfingerört.....	4#	2	1	0
klasefibbla.....	2	4	2	1	ängsfryle.....	4	4	4	1
klockgentiana.....	4	1	1	0	ängsgentiana -				
klockpyrola.....	2	?	?	0	Gentianella amarella.....	2	1	0	0
knägräs.....	4	2	2	1	Gentianella linguata.....	1	1	0	0
knölsmörblomma.....	4	1	1	0	ängsklocka.....	3	x	2	?
korskovall.....	2	3	2	0	ängsskallra.....	2	2	0	0
krissla.....	3	3	3	1	ängsskära.....	2	2	2	1
liten blåblocka.....	4	3	2	1	ängsviol.....	5	1	0	0
lundkovall.....	3	3	4	3	ängsvädd.....	3	x	2	2
låsbräken.....	4	1	0	0	vanlig ögontröst.....	5	2	1	0
majviva.....	4*	2	1	0	ljung ögontröst.....	4	1	0	0
mandelblomma.....	5	2	1	0	späd ögontröst.....	1	1	0	0

5 ODLINGSLANDSKAPETS VEGETATION (ODLANORD)

51 HEDVEGETATION (HEDVEG)

511 RISHED(RISHED)

5116 Rished av örtrik ljung-typ (ÖRTLJUHE)

Öppen rished med relativt stort örtinslag. Betesberoende. Sand, klippor.

D Calluna vulgaris (ljung)	D Hieracium pilosella (gråfibbla)
Agrostis capillaris (rödven)	Knautia arvensis (åkervädd)
Festuca rubra (rödsvingel)	Pulsatilla vulgaris (backsippa)
Luzula campestris (knippfryle)	Thymus serpyllum (backtimjan)
Galium verum (gulmåra)	Viola canina (ängsviol)

Tillägg Rished av blåbär-lingon-typ (BLÅLIHE)

Torra, ofta svagbetade partier av björk/ekhagar, vanligtvis ytblockig moränmark. Blir vid igenväxning med gran frisk ristyp.

D Vaccinium myrtillus (blåbär)	Luzula pilosa (vårfryle)
D Vaccinium vitis-idaea (lingon)	Lathyrus linifolius (gökärt)
Calamagrostis arundinacea (piprör)	Melampyrum spp
D Deschampsia flexuosa (kruståtel)	Viola riviniana (skogsviol)

512 FUKTIG RISHED (FURISHED)

5122 Fuktig rished av pors-blåtåtel-typ (PORBLÅHE)

Högvuxen rished på fuktig-våt mark vid kust (och vid oligotrofa sjöstränder).

Erica tetralix (klockljung)	Drosera intermedia (småsileshår)
D Myrica gale (pors)	Galium palustre (vattenmåra)
Salix repens (krypvide)	Gentiana pneumonanthe (klockgentiana)
Agrostis canina (brunven)	Potentilla erecta (blodrot)
Carex nigra (hundstarr)	Succisa pratensis (ängsvädd)
Carex panicea (hirsstarr)	Viola palustris (kärrviol)
D Molinia coerulea (blåtåtel)	

513 GRÄSHED (GRÄSHED)

5131 Gräshed av rödven-typ (RÖDVENHE)

Hårt betad gräsmark på torr, osorterad jord. Står ljungheden nära.

Calluna vulgaris (fläckvis) (ljung)	Antennaria dioica (kattfot)
Vaccinium vitis-idaea (lingon)	Campanula rotundifolia (liten blåklocka)
D Agrostis capillaris (rödven)	D Galium saxatile (stenmåra) (V Sv)
Carex pilulifera (pillerstarr)	Galium verum (gulmåra)
Deschampsia flexuosa (kruståtel)	Hieracium pilosella (gråfibbla)
Festuca ovina (fårsvingel)	Lathyrus linifolius (gökärt)
Luzula campestris (knippfryle)	Platanthera bifolia (nattviol)
Achillea millefolium (röllika)	Stellaria graminea (grässtjärnblomma)
	Veronica officinalis (ärenpris)

5131 A Fårsvingel-var av rödven-gräshed (RÖDVEFÅR)

Som huvudtypen men med större örtinslag.

Vaccinium vitis-idaea (lingon)	Achillea millefolium (röllika)
Agrostis capillaris (rödven)	Fragaria vesca (smultron)
Anthoxanthum odoratum (vårbrodd)	Stellaria graminea (grässtjärnblomma)
Carex caryophylla (vårstarr)	Trifolium medium (skogsklöver)
D Deschampsia flexuosa (kruståtel)	Veronica chamaedrys (teveronika)
D Festuca ovina (fårsvingel)	Veronica officinalis (ärenpris)

5132 Gräshed av stagg-typ (STAGGHED)

Lågvuxen, småtuvig, frisk-fuktig gräsmark. Ofta med fläckar av ljung och klockljung.

Carex panicea (hirsstarr)	Scirpus cespitosus (tuvsäv)
Danthonia decumbens (knägräs)	Achillea ptarmica (nysört)
Juncus squarrosus (borsttåg)	Galium saxatile (stenmåra) (V Sv)
D Nardus stricta (stagg)	Pedicularis sylvatica (granspira)
	Potentilla erecta (blodrot)

514 SANDGRÄSHED (SAGRÄHED)

5141 Sandgräshed av borsttåtel-typ (BORTÅTHE)

Lågvuxen gräsmark med av tramp (betesdjur m m) stört växttäck. Torr, mager sandjord. S-SV Sverige.

D Aira praecox (vårtåtel)	D Rumex acetosella ssp tenuifolius
Carex arenaria (sandstarr)	(rödsyra)
D Corynephorus canescens (borsttåtel)	Scleranthus perennis (vitknavel)
Erophila verna (nagelört)	Spergula morisonii (vårspergel)
Filago minima (spenslig ullört)	Teesdalia nudicaulis (sandkrassing)
Helichrysum arenarium (hedblomster)	Thymus serpyllum (backtimjan)
Jasione montana (monke)	Trifolium arvense (harklöver)

5142 Sandgräshed av tofsäxing-typ (TOFSÄXHE)

Lågvuxen gräsmark med stört växttäck på kalkrik sandjord. S-SÖ Sverige, mycket begränsad areal.

Bromus hordeaceus (luddlosta)	D Dianthus arenarius (sandnejlika)
D Festuca polesica (sandsvingel)	Galium verum (gulmåra)
D Koeleria glauca (tofsäxing)	Hornungia petraea (stenkrassing)
Phleum arenarium (sandtimotej)	Medicago falcata (gullusern)
Alyssum alyssoides (gråddrä)	Medicago minima (sandlusern)
Anthericum spp (sandliljor)	Petrorhagia prolifera (hylsnejlika)
D Arenaria serpyllifolia (sandnarv)	Satureja acinos (harmynta)
Artemisia campestris (fältmalört)	D Sedum acre (gul fetknopp)
D Cerastium semidecandrum (vårarv)	Silene conica (sandglim)
	D Thymus serpyllum (backtimjan)

5142 A Borsttåtel-var av tofsäxing-sandgräshed (TOFSBORS)

På urlakad mark. Successionsstadium mellan huvudtypen och ljungshed.

D Corynephorus canescens (borsttåtel)	Scleranthus annuus (grönknavel)
Jasione montana (monke)	Scleranthus perennis (vitknavel)
Rumex acetosella ssp tenuifolius	Teesdalia nudicaulis (sandkrassing)
(rödsyra)	

515 ALVARHED (ALVARHED)

5151 Alvarhed av hållmarks-typ (HÄLLALVA)

Sprickgenomsatta, plana kalkhällar, nakna eller med tunt vittringsgrus. Karakteriseras av kompakta kuddmossor (Tortella spp) och broklavar samt Sedum album-mattor. Berörs av bete då omgivande typer (t ex 5152 och 5213) betas.

Apera interrupta (alvarkösa)	Holosteum umbellatum (fågelarv)
Melica ciliata (grusslok)	Hornungia petraea (stenkrassing)
Allium schoenoprasum (gräslök)	Satureja acinos (harmynta)
Androsace septentrionalis (grusviva)	Saxifraga tridactylites (grusbräcka)
Cerastium pumilum (alvararv)	Sedum acre (gul fetknopp)
Erophila verna (nagelört)	D Sedum album (vit fetknopp)

5152 Alvarhed av fårsvingelalvar-typ (FÅRSALVA)

Tunn vittringsjord på kalkhällmark, utpräglad uppfrysningssjord (polygonmark).
Glest, småtuvatigt växttäck.

Agrostis stolonifera (krypven)D Festuca ovina (fårsvingel)Festuca rubra ssp oelandica (bågsvingel)Artemisia campestris (fältmalört)Artemisia rupestris (stenmalört)Globularia vulgaris (bergskrabba)	D Helianthemum oelandicum (ölandssolvända)Linum catharticum (vildlin)Sagina nodosa (knutnarv)Satureja acinos (harmynta)Sedum album (vit fetknopp)Thymus serpyllum (backtimjan)

52 ÄNGSVEGETATION (ÄNGSVEG)

521 TORRÄNG (TORRÄNG)

5211 Torräng av hällmarks-typ (HÄLMAÄNG)

Naken (urbergs-)häll, delvis med tunt jordlager i sprickor. Urbergets motsvarighet till 5151. Bildar ofta häll- "öar" i betesmark.

D Aira praecox (vårtåtel)Festuca ovina (fårsvingel)Arabis thaliana (backtrav)Cerastium semidecandrum (vårarv)Hieraceum pilosella (gråfibbla)Saxifraga granulata (mandelblomma)Scleranthus annuus (grönknavel)Scleranthus perennis (vitknavel)D Sedum acre (gul fetknopp)Sedum album (vit fetknopp)	Jasione montana (monke)Potentilla argentea (femfingerört)D Rumex acetocella ssp tenuifolius (rödsyra)Lychnis viscaria (tjärblomster)Sedum telephium (kärleksört)Trifolium arvense (harklöver)Veronica verna (vårveronika)Viola tricolor (styvmorsviol)

5212 Torräng av fårsvingel-typ (FÅRTOÄNG)

Lågvuxen, örtrik gräsmark, torr, på något djupare jord än föregående. Bildar ofta "tonsurer" omkring hällmarksöar - övergår ofta i följande samhälle.

Agrostis capillaris (rödven)Anthoxanthum odoratum (vårbrodd)D Festuca ovina (fårsvingel)D Luzula campestris (knippfyle)Achillea millefolium (röllika)Campanula rotundifolia (liten blålocka)Galium verum (gulmåra)Hieracium pilosella (gråfibbla)Lathyrus linifolius (gökärt)	Lychnis viscaria (tjärblomster)Pimpinella saxifraga (bockrot)Plantago lanceolata (svartkämpar)Polygala vulgaris (jungfrulin)Pulsatilla vulgaris (backsippa)Ranunculus bulbosus (knölsmörbomma)Saxifraga granulata (mandelblomma)Stellaria graminea (grässtjärnblomma)D Thymus serpyllum (backtimjan)Veronica chamaedrys (teveronika)

5213 Torräng av örtrik ängshavre-typ (ÖRTTOÄNG)

Relativt högvuxen och mycket artrik gräsmark på mer eller mindre kalkrikt underlag.

Cotoneaster integerrimus (oxbär)D Arrhenatherum pratense (ängshavre)D Arrhenatherum pubescens (luddhavre)Briza media (darrgräs)Carex caryophylla (vårstarr)D Festuca ovina (fårsvingel)Phleum phleoides (flentimotej)Allium oleraceum (backlök)Anthyllus vulneraria (getväppling)Arabis hirsuta (lundtrav)Artemisia campestris (fältmalört)Carlina vulgaris (spåstistel)Centaurea jacea (rödklint)Centaurea scabiosa (väddklint)Cerastium semidecandrum (vårarv)Cirsium acaule (jordtistel)	Filipendula vulgaris (brudbröd)Fragaria viridis (backsmultron)D Galium verum (gulmåra)Helianthemum nummularium (solvända)Hypochoeris maculata (slätterfibbla)D Plantago media (rödkämpar)Potentilla argentea (femfingerört)Potentilla tabernaemontani (småfingerört)Pulsatilla vulgaris (backsippa)Ranunculus bulbosus (knölsmörbomma)Satureja acinos (harmynta)Scabiosa columbaria (fältvädd)Seseli libanotis (säfferot)Thymus serpyllum (backtimjan)Trifolium montanum (backklöver)

I brynsituationer och vid svagt bete (igenväxning) märks bl a

Agrimonia eupatoria (småborre)	Origanum vulgare (kungsmynta)
D Geranium sanguineum (blodnäva)	D Trifolium medium (skogslöver)
Inula salicina (krissla)	Vicia sylvatica (skogsvicker)
Melampyrum nemorosum (lundkovall)	Vincetoxicum hirundinaria (tulkört)

5213 B Alvar-var av örtrik ängshavre-torräng (ÖRTOALVA)

På relativt tjocka lager av kalkrik glaciälvialjord ovanpå kalkhällar.

Juniperus communis (en)	Lychnis alpina var oelandica
D Arrhenatherum pratense (ängshavre)	(öländsk fjällnejlika)
Festuca ovina (fårsvingel)	Orchis mascula (Sankt Pers nycklar)
Artemisia oelandica (alvarmalört)	Oxytropis campestris (fältvedel)
D Filipendula vulgaris (brudbröd)	Ranunculus illyricus (ullranunkel)
Helianthemum nummularium (solvända)	Scabiosa columbaria (fältvädd)
	D Thymus serpyllum (backtimjan)

522 FRISKÄNG (FRISKÄNG)

5221 Friskäng av knylhavre-typ (KNYLÄNG)

Högvuxen gräsvegetation, fragmentariskt på slänter och vägkanter. Störningsberoende.

D Arrhenatherum elatius (knylhavre)	Festuca rubra (rödsvingel)
Dactylis glomerata (hundäxing)	Holcus lanatus (luddtåtel)
Festuca pratensis (ängssvingel)	Trisetum flavescens (gullhavre)
Anthriscus sylvestris (hundloka)	Lathyrus pratensis (gulvial)
Artemisia vulgaris (gråbo)	Leucanthemum vulgare (prästkraige)
Centaurea jacea (rödskinka)	Plantago lanceolata (svartkämpar)
Cerastium fontanum (hönsarv)	Rumex acetosa (ängssyra)
Cirsium vulgare (vägtistel)	Taraxacum Vulgaria (ogräsmaskrosor)
Heracleum sphondylium (björnlöka)	Veronica chamaedrys (teveronika)
Knautia arvensis (åkervädd)	

5222 Friskäng av rödven-typ (RÖDVÄNG)

Lågvuxen. frisk gräsmark, vanligtvis under glest stående träd och buskar. Mycket vanlig, betesberoende vegetationstyp i hela landet.

D Agrostis capillaris (rödven)	Geum rivale (humleblomster)
Festuca ovina (fårsvingel)	Lathyrus pratensis (gulvial)
Luzula campestris (knippfryle)	Potentilla erecta (blodrot)
Poa pratensis (ängsgröe)	Rumex acetosa (ängssyra)
D Achillea millefolium (röllika)	Stellaria graminea (grässtjärnblomma)
Achillea ptarmica (nysört)	Succisa pratensis (ängsvädd)
D Alchemilla spp (dagghåpor)	Taraxacum Vulgaria (ogräsmaskrosor)
Cerastium fontanum (hönsarv)	D Trifolium repens (vitklöver)
Galium boreale (vitmåra)	Vicia cracca (kråkvicker)
Galium verum (gulmåra)	

5223 Friskäng av skogsnäva-typ (SKOGNÄNG)

Tämligen högvuxen, örtrik gräsmark på friska jordar.

Anthoxanthum odoratum (vårbrodd)	Knautia arvensis (åkervädd)
Briza media (darrgräs)	Listera ovata (tvåblad)
Deschampsia cespitosa (tuvatåtel)	Melampyrum nemorosum (lundkovall) (Ö Sv)
Festuca ovina (fårsvingel)	Polygonum viviparum (ormrot)
Luzula multiflora (ängsfryle)	Potentilla erecta (blodrot)
D Alchemilla spp (dagghåpor)	Prunella vulgaris (brunört)
Anemone nemorosa (vitsippa)	Ranunculus auricomus
Cirsium helenioides (brudborste)	(majsmörblomma)
Dactylorhiza spp (nycklar) (Ö Sv)	D Rhinanthus minor (ängsskallra)
Filipendula ulmaria (älgräs)	Rubus arcticus (åkerbär)
Galium boreale (vitmåra)	Rumex acetosa (ängssyra)
D Geranium sylvaticum (skogsnäva)	Solidago virgaurea (gullris)
Geum rivale (humleblomster)	Trollius europaeus (smörboll)
Hepatica nobilis (blåsippa) (Ö Sv)	Veronica chamaedrys (teveronika)
Hypericum maculatum	Viola canina ssp montana (norrlandsviol)
(fyrkantig johannesört)	Viola riviniana (skogsviol) (Ö Sv)
Hypochoeris maculata (slätterfibbla)	

Tillägg Friskäng av örtrik typ (ÖRTFRÄNG)

Relativt lågvuxen, frisk, örtrik gräsmark, vanligtvis betad f d slåttermark, som ofta haft ett långvarigt förflutet som svinrotäng. Stor artrikedom, där ingen art kan sägas vara dominerande. På välbetad mark spelar särskilt svinroten en i jämförelse med svinrotängen (SVIRÄNG) blygsam roll. Relativt vanlig i vissa bygder där markförhållanden m m inte medgett uppodling.

<i>Agrostis capillaris</i> (rödven)	<i>Leontodon autumnale</i> (höstfibbla)
<i>Anthoxanthum odoratum</i> (vårbrodd)	<i>Leontodon hispidus</i> (sommarfibbla)
<i>Arrhenatherum pubescens</i> (luddhavre)	<i>Leucanthemum vulgare</i> (prästkraige)
<i>Festuca rubra</i> (rödsvingel)	<i>Lotus corniculatus</i> (kärtingtand)
<i>Poa pratensis</i> (ängsgröe)	<i>Plantago media</i> (rödkämpar)
<i>Ajuga pyramidalis</i> (blåsuga)	<i>Platanthera bifolia</i> (nattviol)
<i>Crepis praemorsa</i> (klasefibbla)	<i>Polygala vulgaris</i> (jungfrulin)
<i>Euphrasia stricta</i> var <i>stricta</i>	<i>Potentilla crantzii</i> (vårfingerört)
(vanlig ögontröst)	<i>Primula veris</i> (gullviva)
<i>Hieracium auricula</i> (revfibbla)	<i>Rhinanthus minor</i> (ängsskallra)
<i>Hypochoeris maculata</i> (slätterfibbla)	<i>Scorzonera humilis</i> (svinrot)
<i>Knautia arvensis</i> (åkervädd)	<i>Trifolium montanum</i> (backklöver)
<i>Lathyrus linifolius</i> (gökärt)	<i>Trifolium pratense</i> (rödklöver)
<i>Lathyrus pratensis</i> (gulvial)	<i>Vicia cracca</i> (kråkvicker)

Tillägg Friskäng av svinrot-typ (SVIRÄNG)

Svinrotdominerad slåtteräng som haft stor utbredning i äldre tider. Större mängdförekomster även av andra slåttergynnade arter än svinrot, men mindre mängd av betesgynnade arter i jämförelse med den örtrika friskängen (ÖRTFRÄNG). (Observera att denna vegetationstyp kan uppträda även på nötkreatursbetad mark med sent betespåsläpp).

<i>Briza media</i> (darrgräs)	<i>Polygonum viviparum</i> (ormrot)
<i>Euphrasia stricta</i> var <i>tenuis</i>	<i>Rhinanthus minor</i> (ängsskallra)
(späd ögontröst)	D <i>Scorzonera humilis</i> (svinrot)
<i>Linum catharticum</i> (vildlin)	

523 FUKTÄNG (FUKTÄNG)

5231 Fuktäng av tuvtåtel-typ (TUVTÅÄNG)

Tuvig gräsmark som vid upphörande bete övergår i högörsäng (5232). Mellan tuvorna ofta snabbbetad mark.

<i>Carex nigra</i> (hundstarr)	<i>Galium uliginosum</i> (sumpmåra)
D <i>Deschampsia cespitosa</i> (tuvtåtel)	<i>Leucanthemum vulgare</i> (prästkraige)
<i>Elymus repens</i> (kvickrot)	<i>Potentilla anserina</i> (gåsört)
<i>Festuca pratensis</i> (ängssvingel)	D <i>Ranunculus acris</i> (smörblomma)
<i>Festuca rubra</i> (rödsvingel)	<i>Ranunculus repens</i> (revsmörblomma)
<i>Phleum pratense</i> (timotej)	D <i>Rumex acetosa</i> (ängssyra)
D <i>Poa pratensis</i> (ängsgröe)	<i>Succisa pratensis</i> (ängsvädd)
<i>Poa trivialis</i> (kärrgröe)	<i>Trifolium pratense</i> (rödklöver)
<i>Achillea millefolium</i> (röllika)	<i>Trifolium repens</i> (vitklöver)
<i>Anthriscus sylvestris</i> (hundloka)	

Som en fuktig variant av huvudtypen kan följande artkonstellation uppträda:

Caltha palustris (kabbleka)
Cardamine pratensis (ängsbräsm)
Myosotis taxa ssp *caespitosa*
(sumpförgätmigej)
Scirpus sylvaticus (skogssäv)

5232 Fuktäng av högört-typ (HÖGÖRÄNG)

Högvuxen örtdominerad vegetation som kännetecknar svagbetad eller nyligen övergiven fodermark, vanlig i hela landet.

<i>Carex nigra</i> (hundstarr)	D <i>Filipendula ulmaria</i> (älggräs)
<i>Deschampsia cespitosa</i> (tuvtåtel)	<i>Galium uliginosum</i> (sumpmåra)
<i>Phleum pratense</i> (tomotej)	<i>Geum rivale</i> (humleblomster)
<i>Achillea ptarmica</i> (nysört)	<i>Lychnis flos-cuculi</i> (gökblomster)
<i>Angelica sylvestris</i> (strätta)	<i>Ranunculus acris</i> (smörblomma)
<i>Caltha palustris</i> (kabbleka)	<i>Thalictrum flavum</i> (ängsruta)
<i>Cirsium palustre</i> (kärrtistel)	<i>Urtica dioica</i> (brännässla)
	<i>Vicia cracca</i> (kråkvicker)

5233 Fuktäng av gräs-lågstarr-typ (LÅGSTÄNG)

Relativt artrik, lågvuxen gräs-starrdominerad vegetation. Variation från fattiga till rika typer. Betesberoende.

D Carex nigra (hundstarr)	Equisetum arvense (åkerfräken)
D Carex panicea (hirsstarr)	Geum rivale (humleblomster)
D Molinia caerulea (blåtåtel)	Valeriana dioica (småvänderot)
D Nardus stricta (stagg)	Viola palustris (kärrviol)
Cirsium palustre (kärrtistel)	

5233 B Artrik var av gräs-lågstarr-fuktäng (LÅGARTRI)

Ansluter till gräs-lågstarrängen, högörtängen och kalkfuktängen, men kan inte kallas kalkfuktäng i strikt bemärkelse p g a frånvaro av bl a Primula farinosa, Linum catharticum och Sesleria caerulea. Kan inte heller kallas högörtäng därför att de höga örterna p g a god hävd hålls tillbaka och kan inte kallas (artfattig) gräs-lågstarräng p g a sin stora artrikedom. Oftast gammal slåttermark, som upprätthåller sin artstock under av nötkreatur välbetade förhållanden. Förekommer även i silikatbygder på fuktängar med något högre basmättnadsgrad och är där av stort intresse. Liten utbredning.

Briza media (darrgräs)	Myosotis scorpioides (äka förgätmigej)
Carex flacca (slankstarr)	Ophioglossum vulgatum (ormtunga)
D Carex panicea (hirsstarr)	Valeriana dioica (småvänderot)
D Molinia caerulea (blåtåtel)	Selinum carvifolia (krussilja)
Cirsium palustre (kärrtistel)	Serratula tinctoria (ängsskära)
Inula salicina (krissla)	

5234 Fuktäng av kalktyp (KALKFÄNG)

Lågvuxen, örtrik gräsmark på fuktig kalkrik jord. Artrik vegetation med bl a stor orkidérikedom. Slätter (eller bete).

Briza media (darrgräs)	Carex hostiana (ängsstarr)
Carex demissa (grönstarr)	Carex nigra (hundstarr)
Carex flacca (slankstarr)	D Carex panicea (hirsstarr)
Carex flava (knagglestarr)	. Molinia caerulea (blåtåtel)
D Sesleria caerulea (älvväxing)	Polygala amarella (rosettjungfrulin)
Cirsium acaule (jordtistel)	Potentilla erecta (blodrot)
D Linum catharticum (vildlin)	Primula farinosa (majviva)
D Orchidaceae (orkidéer)	Scorzonera humilis (svinrot)
Parnassia palustris (slätterblomma)	Succisa pratensis (ängsvädd)
Pinguicula vulgaris (tätört)	

Under inventeringsarbetet har vi funnit en variant som domineras av gräs och halvgräs och som inte är så örtrik som huvudtypen.

Fuktäng av gräsrik kalktyp

Domineras av älvväxing. Vanliga arter är blåtåtel, hundstarr och hirsstarr.

5235 Fuktäng av blåttåtel-typ (BLÅTÅÄNG)

Tämligen högvuxen vegetation på fuktig översvämningsmark. Vanligare i norra Sverige. Slätter.

Vaccinium uliginosum (odon)	Bartsia alpina (svarthö)
Carex acuta (vasstarr)	Galium boreale (vitmåra)
Carex aquatilis (norrländsstarr)	Geranium sylvaticum (skogsnäva)
Deschampsia cespitosa (tuvtåtel)	Lysimachia thyrsoflora (topplösa)
Festuca ovina (fårsvingel)	Pinguicula vulgaris (tätört)
Juncus filiformis (trådtåg)	Parnassia palustris (slätterblomma)
D Molinia caerulea (blåttåtel)	Scutellaria galericulata (frossört)
Nardus stricta (stagg)	Trientalis europaea (skogstjärna)
Achillea millefolium (rölrika)	Viola epipsila (mossviol)

5235 A Sydlig var av blåttåtel-fuktäng (BLÅTÅSYD)

I södra Sverige. Gränsen mot huvudtypen är oklar.

Juncus conglomeratus (knapptåg)	Pinguicula vulgaris (tätört)
Juncus effusus (veketåg)	Potentilla erecta (blodrot)
Molinia caerulea (blåttåtel)	Succisa pratensis (ängsvädd)
Cirsium palustre (kärristel)	

5236 Fuktäng av högstarr-typ (HÖSTAÄNG)

Högvuxen, tät starr-gräs-vegetation vid sötvattenstränder. Bete eller slätter.

D Agrostis canina (brunven)	Lathyrus palustris (kärrviol)
D Carex acuta (vasstarr)	Lysimachia vulgaris (videört)
Glyceria maxima (jättegröe)	Mentha arvensis (åkermynta)
Phalaris arundinacea (rörflen)	Myosotis scorpioides (äka förgätmigej)
Caltha palustris (kabbleka)	Potentilla palustris (kråklöver)
Cardamine pratensis (ängsbräsa)	Ranunculus flammula (ältranunkel)
Equisetum fluviatile (sjöfräken)	Ranunculus repens (revsmörblomma)
D Galium palustre (vattenmåra)	

4 HAVSSTRANDVEGETATION (HAVSNORD)

Den betespräglade delen av en havsstrandäng brukar normalt omfatta hela zoneringen från högvattengränsens översta driftvallsystem till vattenstrandens endast vid extrema lågvatten blottade växttäcke. Endast säkert betespräglade vegetationstyper beskrivs nedan.

41 LANDSTRANDVEGETATION (LANDSTRA)

411 DRIFTVEGETATION (DRIFTVEG)

412 ÖVRE LANDSTRANDENS VEGETATION (ÖVRELAND)

4121 Övre landstrandveg av salttåg-rödsvingel-typ (SALTSVIN)

Den övre landstrandens dominerande växtsamhälle vid Sveriges havs- och brackvattenkuster; dock endast strödda förekomster vid Bottenviken. Delvis betingad av betetryck.

D Agrostis stolonifera (krypven)	D Leontodon autumnalis (höstfibbla)
Carex glareosa (klapperstarr)	Lotus tenuis (smal käringtand)
D Carex nigra (hundstarr)	Odontites litoralis (strandrödtoppa)
Carex paleacea (strandstarr)	D Plantago maritima (gulkämpar)
D Festuca rubra (rödsvingel)	D Trifolium fragiferum (smultronklöver)
D Juncus gerardi (salttåg)	Trifolium repens (vitklöver)
Aster tripolium (strandaster)	Triglochin maritima (havssälting)
Centaurium littorale (kustarun)	Vicia cracca (kråkvicker)
Glaux maritima (strandkrypa)	

4122 Övre landstrandveg av strandmalört-typ (STRAMALT)

Förekomster i södra och sydvästra Svriges havssträndängar på relativt sandigt underlag. Delvis upprätthålls av betestryck.

Agrostis stolonifera (krypven)	Glaux maritima (strandkrypa)
D Festuca rubra (rödsvingel)	D Limonium vulgare (marrisp)
Juncus gerardi (salttåg)	Plantago maritima (gulkämpar)
D Artemisia maritima (strandmalört)	Triglochin maritima (havssälting)

413 NEDRE LANDSTRANDENS VEGETATION VID SALTVATTEN (SALTNED)

4131 Nedre landstrandveg av revigt saltgräs-typ (RESAGRÁT)

Förekommer i västra Sveriges havssträndängar, där de bildar topografisk motsvarighet till Östersjö-områdets agnsäv-krypven-typ (4141). Förekommer även i skonvegetation (415) i södra Östersjöområdet.

Agrostis stolonifera (krypven)	Plantago maritima (gulkämpar)
D Puccinellia maritima (revigt saltgräs)	Salicornia dolichostachya ssp
Aster tripolium (strandaster)	strictissima (styv glasört)
Halimione pedunculata (saltmålla)	Spergularia media (saltarv)
Limonium vulgare (marrisp)	Triglochin maritima (havssälting)

414 NEDRE LANDSTRANDENS VEGETATION VID BRACKVATTEN (BRACKNED)

4141 Nedre landstrandveg av agnsäv-krypven-typ (SÄVKRYP)

Förekommer i Östersjö-området samt i brackvatteninfluerade havssträndängar på Västkusten. Delvis upprätthålls av betestryck.

D Agrostis stolonifera (krypven)	Aster tripolium (strandaster)
D Eleocharis uniglumis (agnsäv)	Glaux maritima (strandkrypa)
Festuca rubra (rödsvingel)	Plantago maritima (gulkämpar)
Juncus gerardi (salttåg)	Potentilla erecta (blodrot)
Phragmites australis (bladvass)	Triglochin maritima (havssälting)
Scirpus tabernaemontani (blåsäv)	

415 SKONVEGETATION (SKONVEG)

Svackor med saltanrikning framför allt i nedre landstranden. Starkt betesberoende, främst tramp.

416 STRANDBERGSVEGETATION (STRABERG)

Strandklippor, som omges av strandängsvegetation, är aktuella i vårt sammanhang, men tveksamt om graden av betesberoende.

42 VATTENSTRANDVEGETATION (VATTSTRA)

421 HELOFYTVEGETATION I HAV (HELFYHAV)

4211 Havshelofytveg av bladvass-säv-typ (BLAVASÄV)

Högvuxet graminiddominerat växtsamhälle på vattenstranden, speciellt inom brackvattenområden. Övergår vid hårt betestryck och vasstäkt i dvärgsäv-typen av havskortskottsvegetationen (4221).

Agrostis stolonifera (krypven)	Hippuris vulgaris (hästsvans)
Eleocharis palustris (knappsäv)	Galium palustre (vattenmåra)
D Phragmites australis (bladvass)	Lysimachia thyrsiflora (topplösa)
D Scirpus maritimus (havssäv)	Mentha aquatica (vattenmynta)
D Scirpus tabernaemontani (blåsäv)	Myosotis scorpioides (äkta förgätmigej)
Apium graveolens (selleri)	Oenanthe lachenalii (smalstäkra)
Aster tripolium (strandaster)	Sonchus palustris (strandmolke)
Equisetum fluviatile (sjöfräken)	Triglochin maritima (havssälting)
	Typha angustifolia (smalkaveldun)

5. SKÖTSELRÅD

5.1 Skötsel av betesmark

* Anpassa betet till markens produktion!

Betesmarkernas avkastningsförmåga varierar ganska mycket. Lämplig beläggning måste därför bedömas från fall till fall. Nedanstående tabell anger en rekommenderad beläggning på olika markslag under en betes-säsong på 130-140 betesdagar.

Markslag	Antal djur per hektar						
	Ungnöt (första betes- året)	Ungnöt (andra betes- året)	Sinkor, (ca 600 kg)	Dikor, (ca 600 kg inkl. kalv)	Tackor, (ca 65 kg inkl. 1,6 lamm)	Häst, (medel- stor ridhäst)	Häst, (medel- stor ponny)
Naturbetes- mark	torr	1,0	0,6	0,6	1,8	0,5	1,0
	frisk	2,0	1,5	1,5	3,3	0,5	1,0
	fuktig	2,2	1,6	1,6	-	0,5	1,0
	våt	2,0	1,4	1,4	-	-	-
Havsstrandäng		1,6	1,1	1,1	0,5	2,5	0,8

* Fållindela stora hägn!

I en stor betesfålla kan det vara svårt att anpassa beläggningen till betestillgången. Genom att dela in betesmarken i fållor kan man dessutom höja betesutnyttjandet. Man undviker därmed att få svagt betade partier p g a betesdjurens selektiva bete.

* Håll betesmarken ljusöppen!

Det är viktigt att hålla betesmarken tillräckligt öppen. Träd och buskar ger ofta större skugga än man tror. Om det är för skuggigt försämras gräsmarkernas produktion och även dess naturvärde. Gå gärna ut i betesmarken en solig dag och notera de partier som är mest skuggiga. Orsaken till att många betesmarker är för skuggiga är ofta att hävden varit för svag under en viss period. Man kan därför ha god ledning av trädens ålder när man skall gallra ur skuggiga betesmarker. De gamla träden sparas medan de yngre plockas bort.

En bra betesmark ska ha en sammanhängande grässvål och ett stort antal hävdindikerande växter (se bilaga 3).

* Sambete är alltid positivt!

För att förbättra avbetningen kan man låta olika djurslag beta ihop. Nötkreatur och hästar eller nötkreatur och får är lämpliga kombinationer.

* Se upp med för hårt fårbete!

Fåren betar mycket nära marken och kan därför utarma betesmarkens flora. Ett upprepat och hårt fårbete gynnar främst gräsarter, medan betesmarkens örter minskar kraftigt. Vill man bibehålla markens flora skall man ha ett sent betespåsläpp, någon gång i slutet av juni. När fåren betat av marken bör man flytta dem till annat bete.

* Gödsla inte naturlig betesmark!

Gödsling förändrar drastiskt gräsmarkernas vegetation. Flertalet lågvuxna växter slås ut, medan högvuxna örter och gräs gynnas. Betesproduktion ökar vid gödsling, men även arter som betesdjuren skyr gynnas. Hundloka, åkertistel, brännässla, smörblomma och skräppor är exempel på sådana växter. En gödsling kan således även innebära en försämring av betets kvalitet.

* Använd växterna som måttstock!

En del växter i betesmarken är mycket bra indikatorer på bl a för hög beskuggning, gödslingspåverkan, markens surhetsgrad och tidigare markanvändning. I denna skrift (bilaga 3) finns en lista över de växterna. Använd en eller flera av dessa växtarters förekomst och/eller frekvens för att ex bedöma

- hur skuggig är betesmarken idag
- effekten av utförda gallringar och röjningar
- om betesmarken tidigare varit gödslad.
- om marken tidigare använts för slätter.

Ju fler antal individer och arter, desto bättre betesmark.

5.2 Skötsel av slättermark

* Följ den lokala traditionen!

Ta reda på så mycket som möjligt om hur man skötte ängarna förr i tiden. Försök att sköta ängen så snarlikt den lokala traditionen som möjligt.

* Håll ängen ljusöppen!

Liksom den naturliga betesmarken gäller det att hålla ängen tillräckligt öppen. För mycket skugga gör att grässvålen luckras upp och att de typiska ängsväxterna försvinner. Röj, gallra och underkvista så att den större delen av slättermarken får fullt ljus under huvuddelen av dagen.

* Föryngra äldre hasselbuskar!

För att inte få ett för tätt buskskikt bör gamla och vidlyftiga hasselbuskar föryngras. Det görs bäst genom att hela busken sågas av nära marken.

* Hamla tidigare hamlade träd!

Genom att återuppta hamlingen förbättras ljusförhållandena i ängen ytterligare. Kapa stammarna 20 - 40 cm ovanför tidigare kapningsställe. Var försiktig vid återupptagen hamling av lind. Kapa därför lindens stammar 50 - 100 cm ovanför tidigare kapningsställe.

Hamling av de nya skotten bör ske med 4 - 5 års mellanrum.

* Faga lövrika ängar!

Fagning (markstädning) är en nödvändig del av skötseln i lövrika ängar. Om fagningen eftersätts kan en kvävande lövförna hindra att grässvålen tättnar. Även kvistar måste avlägsnas. Det är speciellt viktigt att faga ängar med mycket ek, då den har svårnedbrytbara löv.

* Slå inte ängen för tidigt!

I Syd- och Mellansverige har slåttern bara undantagsvis påbörjats före den 8 juli. Mitten av juli är ofta en lämplig tidpunkt, om kunskapen om den lokala traditionen saknas.

* Använd skärande eller klippande slåtteredskap!

Den manuella motordrivna slåtterbalken lämpar sig bäst för små - medelstora ängar. Maskintyper med dubbelkam har bäst egenskaper.

Traktorburna slåtterbalkar lämpar sig bäst för större, relativt hinderfria ängar med värdefull flora.

* Ta bort höet!

Höet får inte bli liggande mer än högst två - tre dagar utan att vändas eller samlas in. Kvarlämnat hö kväver den levande stubben och kan slå ut konkurrenssvaga växtarter i ängen. Använd självlastarvagn vid hop-samling av höet.

* Efterbeta ängen med nöt!

Välj helst tvååriga eller äldre nötkreatur för efterbetet. Lämpligt betes tryck varierar från 15 - 40 djurdagar per hektar.

Meddelande från länsstyrelsen fr o m 1991

- 1991:1 Flodpärlmusslan i Kalmar län.
- 1991:2 Ängs- och hagmarksinventering i Mörbylånga kommun.
- 1991:3 Ängs- och hagmarksinventering i Borgholms kommun.

